

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Foto: Melskär i Sant Anna naturreservat, april 2015 © Länsstyrelsen Östergötland

Beverandeplan för Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar SE0230055

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada.

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben (lansstyrelsen.se/ostergotland) eller kontakta en handläggare (växel: 010-223 50 00).

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Området, Sankt Anna och Gryts skärgårdar	7
1150 – Laguner.....	17
1160 – Stora vikar och sund	18
1170 – Rev	18
1220 – Sten- och grusvallar.....	19
1230 – Havsklippor	20
1620 – Skär i Östersjön	21
1630 – Strandängar vid Östersjön	22
6270 – Silikatgräsmarker.....	23
6280 – Alvar	24
7140 – Öppna mossar och kärr	25
8220 – Silikatbranter	26
8230 – Hällmarkstorräng	27
9010 – Taiga.....	28
9050 – Näringsrika granskogar	29
9070 – Trädklädd betesmark.....	30
9080 – Lövsumpskogar	31
9160 – Näringsrik ekskog	32
9190 – Näringsfattig ekskog	34
91D0 – Skogbevuxen myr	35
1014 – Smalgrynsnäcka, <i>Vertigo angustior</i>	36

1083 – Ekoxe, <i>Lucanus cervus</i>	37
1163 – Stensimpa, <i>Cottus gobio</i>	39
1364 – Gråsäl, <i>Halichoerus grypus</i>	40
1984 – Platt spretmossa, <i>Herzogiella turfacea</i>	42
A094 – Fiskgjuse, <i>Pandion haliaetus</i>	43
A127 – Trana, <i>Grus grus</i>	44
A190 – Skräntärna, <i>Sterna caspia</i>	46
A193 – Fisktärna, <i>Sterna hirundo</i>	48
A194 – Silvertärna, <i>Sterna paradisaea</i>	49
A236 – Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>	51
A338 – Törnskata, <i>Lanius collurio</i>	52
Övriga utpekade våtmarksfåglar	54
Dokumentation	56
Kartor	58
Bilaga 1: Forn- och kulturlämningar	109
Bilaga 2: Områdesbeskrivningar	

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000 - området SE0230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar

Kommun: Söderköping och Valdemarsvik

Områdets totala areal: 12 884,1 hektar (varav 11 738,7 hektar marint)

Markägarförhållande: Privat, statligt och kommunalt

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-19

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 1995-12

Regeringen förklarar området som särskilt skyddsområde (SPA): 2002-01

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

1150 – *Laguner	6280 – *Alvar
1160 – Stora vikar och sund	7140 – Öppna mossar och kärr
1170 – Rev	8220 – Silikatbranter
1220 – Sten- och grusvallar	8230 – Hällmarkstorräng
1230 – Havsklippor	9010 – *Taiga
1620 – Skär i Östersjön	9050 – Näringsfattig ekskog
1630 – *Strandängar vid Östersjön	9070 – Trädklädd betesmark
6270 – *Silikatgräsmarker	9080 – *Lövsumpskog

9160 – Näringsrik ekskog	1083 – Ekoxe, <i>Lucanus cervus</i>
9190 – Näringsfattig ekskog	1364 – Gråsäl, <i>Halichoerus grypus</i>
91D0 – *Skogbevuxen myr	1984 – Platt spretmossa, <i>Herzogiella</i>
1014 – Smalgrynsnäcka, <i>Vertigo angustior</i>	<i>turfacea</i>

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Fåglar som ska bevaras i området (listade i fågeldirektivets bilaga 1):

A094 – Fiskgjuse, <i>Pandion haliaetus</i>	A194 – Silvertärna, <i>Sterna paradisaea</i>
A190 – Skräntärna, <i>Hydroprogne caspia</i>	A236 – Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>
A193 – Fisktärna, <i>Sterna hirundo</i>	A338 – Törnskata, <i>Lanius collurio</i>

Övriga utpekade fåglar som ska bevaras i området (inte listade i fågeldirektivets bilaga 1):

A005 – Skäggdopping, <i>Podiceps cristatus</i>	A173 – Labb, <i>Stercorarius parasiticus</i>
A036 – Knölsvan, <i>Cygnus olor</i>	A179 – Skratmås, <i>Chroicocephalus</i>
A043 – Grågås, <i>Anser anser</i>	<i>ridibundus</i>
A048 – Gravand, <i>Tadorna tadorna</i>	A182 – Fiskmås, <i>Larus canus</i>
A051 – Snatterand, <i>Anas strepera</i>	A183 – Silltrut, <i>Larus fuscus</i>
A056 – Skedand, <i>Anas clypeata</i>	A187 – Havstrut, <i>Larus marinus</i>
A096 – Tornfalk, <i>Falco tinnunculus</i>	A200 – Tordmule, <i>Alca torda</i>
A130 – Strandskata, <i>Haematopus</i>	A202 – Tobisgrissla, <i>Cephus grylle</i>
<i>ostralegus</i>	A391 – Mellanskarv, <i>Phalacrocorax carbo</i>
A162 – Rödbena, <i>Tringa totanus</i>	<i>sinensis</i>
A169 – Roskarl, <i>Arenaria interpres</i>	

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området S:t Anna och Gryts skärgårdar är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. I Sankt Anna och Gryts skärgårdar är rev (1170), skär i Östersjön (1620), taiga (9010) och trädklädd betesmark (9070) prioriterade.

Motivering:

Rev och skär i Östersjön är prioriterade då är viktiga ekosystem i Östersjöns kustvatten, samt att de är viktiga för de vattenlevande arterna som pekats ut i området. Taigan är prioriterad då området består av äldre skog med relativt mycket död ved, och det är en mycket viktig biotop för fåglar kopplade till skog, samt brandgynnade arter. Trädklädd betesmark är prioriterad för att det i hagmarkerna finns grova, ihåliga träd som gynnas insektsfaunan i området, samt att både hagmarkerna men kanske främst skogsbetena nyttjas som födosöks- rast- och häckningslokal för många av de utpekade fåglarna.

Prioriterade åtgärder:

Prioriterade bevarandeåtgärder i Natura 2000-området är naturvårdsbränning, bete och röjning av igenväxning, samt bevarandet av den bra vattenkvaliteten i området.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar är ett stort område bestående av en lång rad delområden som omfattar fem naturreservat och merparten av skärgårdens fågel- och sälskyddsområden.

Sankt Anna och Gryts skärgårdar består av en mängd öar och skär. Många av dessa ingår i befintliga naturreservat eller i fågelskyddsområden. Det är inte många kustområden i världen som kan mäta sig med den unika skärgården som finns i Östersjön. Merparten av berggrunden består av gnejs och granit. Ibland finns det även ett tunnare jordtäckte på de yttersta skären, men oftast är de helt renskrapade. På större öar, eller där jordlager har kunnat lagras i skrevor och sänkor, finns skog och ibland betesmarker och åkrar. För mer specifika områdesbeskrivningar se bilaga 2.

Skog, trädbärande betesmarker och kulturlandskap:

Hällmarkstallskog med gamla knotiga träd är karaktärgivande. De flesta skogar är präglade av tidigare brukande, främst i positiv mening med avseende på att skogsbete och plockhuggning skapat ljusöppna skogar som många arter kräver. En successiv igenväxning efter 1940-talet har delvis ändrat på detta och det har på många håll funnits behov av restaurering- och skötselåtgärder för att gynna till exempel gamla vidkroniga tallar som vuxit in i tät skog (se vidare i berörda skötselplaner för naturreservat). Skogsbete förekommer ännu på en del öar, bland annat finns goda exempel på Norrholmen i Sankt Anna och södra delen av Torrön i Gryt. Andra öar har genom lång tids orördhet fått naturskogsvärden, två exempel är Ramsholmen och Slingerholmen i Ängelholms naturreservat, Gryt.

Med nuvarande kunskap om Natura 2000-området har cirka 155 hektar klassificerats som naturtypen trädklädda betesmarker vilket omfattar allt från barrskogsbeten till ekhagar på bland annat Ämtö. Hela denna areal betas ej

idag utan där ingår även ytor som ur naturvårdssynpunkt vore lämpliga att beta. En ungefär lika stor del, cirka 160 hektar, har klassificerats som taiga vilket betyder äldre barrskog med inslag av både gamla träd och död ved. Balansen mellan beteshävdade marker och äldre, sedan länge orörd barrskog, vittnar om att själva brukandet av skärgårdslandskapet också spelar en viktig roll i bevarandearbetet.

Natura 2000-området har sin tyngdpunkt i mellan- och ytterskärgården. Betesmarker är därför relativt sparsamt representerade (de är vanligare på större öar i inner- och mellanskärgården). Större arealer av bland annat ekhagmark, strandäng och artrika brynmiljöer finns egentligen bara på Ämtö-Ekö inom Ämtö naturreservat samt på Hässelö i Ängelholms naturreservat. Mer detaljerade naturvärdesbeskrivningar för landmiljöerna område för område finns i bilaga 1 "Områdesbeskrivningar".

Marina naturvärden:

I området finns höga marina naturvärden. En förklaring till det är att Natura 2000-området spänner över en mängd naturtyper, från innerskärgård till öppet hav och från grunda mjukbottnar till rev. Ett flertal undersökningar från senare år har bekräftat de höga undervattensvärdena i både flora och fauna. Provfiske längs Östergötlands kust har visat på förekomst av 35 fiskarter, främst arter viktiga för fritids- och yrkesfiske som gädda, abborre, gös, lax, öring, torsk och flera plattfiskarter. Fem arter finns för närvarande på rödlistan; ål, torsk, vimma, piggvar och tånglake. Bottenvegetationen har visat sig vara rik i många områden och bland annat har blåstång påträffats vid relativt stora djup. Det tyder på att vattnet är mycket klart på en del håll. Ålgrässamhällen och blåmusselbankar är viktiga miljöer för många arter. Naturtyperna har visat sig förekomma med stor utbredning på ett flertal platser. En utvärdering av de genomförda undersökningarna pågår och ska bland annat resultera i utpekande av marina naturtyper, naturvärdesobjekt eller värdekärnor.

Geologiska värden:

Berggrunden domineras av gnejser och grönstenar (omvandlade basiska bergarter). Det kala berget dominerar helt i markytan och sänkorna mellan bergshöjderna intas vanligen av glacial lera. De större öarnas mosaik av mager tallskog och artrik lövskog är i huvudsak ett resultat av de lösa jordlagrens fördelning.

Utänför Natura 2000-området finns några klart markerade undantag, främst ett antal öar där jordarten utgörs av isälvsgrus och isälvsand. Det är Kråkmarö-Stora Skällö (sammanväxta av en ryggformad isälvsavlagring) samt Grönsö (se bevarandeplan för Grönsö slätteräng SE0230310) och Sandgärdet belägna i Gryts skärgård. Även Gräsmarö domineras av isälvsgrus och svallgrus. Det här är intressant i ett helhetsperspektiv kring Sankt Anna och Gryts skärgårdar då denna regionalt avgränsade förekomst av isälvsgrus möjligen kan återspegla ett stilleståndsskede i inlandsisens avsmältning. En annan förklaring kan vara att berggrundsribborna eller "förskiffringsriktningen" i denna trakt ofta ligger vinkelrätt (nordost-sydväst) mot isrörelseriktning (nordväst-sydost). Det är till exempel tydligt för Harstena och Krampöarna. Isälvsavlagringarna skulle på grund av bergribborna och de mellanliggande sänkorna ha kunnat hamna i ett utsträckt stråk.

Avlagringarna bidrar även till en avvikande vegetation, särskilt i de torra, väl-dränerade marker som används och använts som åker och beten. Inom Natura 2000-området finns bland annat en mindre isälvsavlagring samt en del grovmo och sand på Norrholmen (öster om Kallsö) i Sankt Anna skärgård. I övrigt endast små förekomster till exempel på Sandskären och Reskär i Gryt.

Kulturlämningar:

I området finns ett antal registrerade fasta fornlämningar varav några finns beskrivna i skötselplanen för Gryts respektive Ämtö naturreservat. Övriga lämningar kan ses via Riksantikvarieämbetets karttjänst "FMIS". Till lämningarna hör bland annat rester efter sjömärken, vrak samt spår av hamnanläggningar. Utöver fornlämningarna finns även många andra kulturspår som hamlade träd, gamla brukningsvägar med mera. Fiske och fågeljakt har historiskt varit viktiga inkomstkällor inom området och även idag bedrivs ett småskaligt kustfiske och viss fågeljakt här. På många skär finns skjutkojor eller rester av gamla skjutkojor för vettjakt på sjöfågel.

Skärgårdsområdet Sankt Anna-Gryt med sin kombination av levande kulturlandskap, skogsmiljöer och relativt ostörd ytterskärgård utgör en unik helhet som anses vara av riksintresse ur såväl friluftslivs- som natur- och kulturmiljövårdssynpunkt.

Vad kan påverka området negativt

Naturtyps- och artspecifika hotbilder preciseras under respektive naturtyp och art.

Faktorer som kan påverka de marina naturtyperna (1150, 1160, 1170 och 1620) negativt:

- Övergödning på grund av utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar artsammansättningen. Bottnarna täcks av ettåriga fintrådiga alger. Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottnarna.
- Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Fenomenet orsakas av övergödning. Algmattorna ger upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga ämnen, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla.
- Vanliga orsaker till övergödning är avrinningen från land, strandnära skogsavverkningar, läckage av näringsämnen från jordbruk etc.
- Utsläpp av olja och kemikalier kan påverka artsammansättningen.
- Fiske med icke-selektiva redskap samt redskap som skadar botten är hot mot den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Muddrings- och dikningsverksamhet kan påverka artsammansättningen.
- Exploatering, bebyggelse, bryggor, båttrafik etc. kan störa livsmiljön för många arter.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.
- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.
- Svall från fartyg kan påverka negativt.

Faktorer som kan påverka hävdgynnade naturtyper (1630, 6270, 6280 och 9070) negativt:

- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk med mera).
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas (exklusive 1630).
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Skogsplantering i hagmarker.
- Ökat graninslag i lövträdsbärande hagmarker.

Faktorer som kan påverka skogsnaturtyperna (9010, 9050, 9070, 9080, 9160, 9190 och 91D0) negativt:

- Exploatering.
- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer för-störs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, dikning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att partier med äldre skog förekommer allt mer isolerat, och genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.
- Invasion av gran (exklusive 9010 och 9050) och främmande trädslag.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Systempåverkande arter, till exempel klövvilt. Andra hot är invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga florin och faunan.

Områdets bevarandeåtgärder

Art- eller naturtypsspecifika åtgärder preciseras under respektive art och naturtyp.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Hävd, genom bete eller slätter	Årligen	Åtminstone strandängar vid Östersjön (1630), silikatgräsmarker (6270) och trädklädd betesmark (9070)	1
Röjning av igenväxning	Vid behov	Skär i Östersjön (1620), strandängar vid Östersjön (1630), silikatgräsmarker (6270), hållmarkstorräng (8230) och trädklädd betesmark (9070)	1
Frihuggning av gamla spärrgreniga ekar	Vid behov	Främst trädklädd betesmark (9070) men eventuellt näringsrik ekskog (9160) och näringsfattig ekskog (9190)	1
Friställande av yngre framtidskar	Vid behov	Trädklädd betesmark (9070)	1
Förebygga och motverka minskan negativa påverkan på häckfåglar	Löpande	Aktuella områden	1

Utreda marina naturtypers utbredning i området	Inom 15 år	Icke-naturtypsklassad marin miljö	2
Restaurering av marina miljöer	Vid behov	Marina naturtyper	2
Skötsel av friluftsanordningar	Löpande	Friluftsanläggningar	2
Röjning och synliggörande av forn- och kulturlämningar	Vid behov	Forn- och kulturlämningar	2
Naturvårdsbränning	Löpande	Lämpliga områden i främst taiga (9010)	2
Röjning av granuppslag	Vid behov	Icke-grandominerade naturtyper	2
Översyn av utbredning av strandängar	Inom 15 år	Strandängar vid Östersjön (1630)	3

Reglering av skydd och skötsel:

Skydd och skötsel är delvis reglerat i besluten och skötselplanerna för Gryts naturreservat, S:t Annas naturreservat, Vänsö naturreservat, Ämtö naturreservat och Ängelholms naturreservat. Skötselplanerna anger generellt åtgärder som gynnar eller bibehåller naturvärdena som Natura 2000-området syftar till att bevara.

Enligt 12 kap. 8 § MB (miljöbalken) är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket. De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB förtydligas i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket. Enligt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur produktion först efter anmälan till Länsstyrelsen, som då har möjlighet att förbjuda en ändrad markanvändning.

Hävdgynnade naturtyper i området, det vill säga strandängar vid Östersjön, silikatgräsmarker, alvar och trädklädd betesmark, kan skötas med medel från EU:s jordbruksfond genom att brukaren söker och beviljas så kallade miljöstödd. Miljöstödsreglerna uppdateras vart 5 år och kan i enstaka fall ha krav som står i motsättning till Natura 2000-kraven. Natura 2000-naturtyperna måste dock skötas i syfte att målen med Natura 2000-området uppnås. Detta är troligen inget problem i dagsläget (2018), men bör följas upp vid nya stödperioder och regeländringar. I Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar ingår nästan all hävdgynnad naturtypsklassad mark i miljöersättningsansökan 2018 eller i något av naturreservaten, därför är skydd och skötsel nästan helt reglerat för hävdgynnade naturtyper.

I och med att området är Natura 2000-område krävs samråd med Länsstyrelsen/Skogsstyrelsen vid avverkningar och röjningar som kan påverka naturvärdena negativt, även huggningar av enstaka värdefulla träd eller bortförsl av grov död ved kräver samråd. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen. Eftersom det idag inte finns något annat skydd av trädvärdena, som inte inkluderas i något av naturreservaten, samt att flera av de typiska arterna inom Natura 2000-området är beroende av äldre träd och död ved ("fri utveckling" av skogen), bör Länsstyrelsen utreda om delar av Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar behöver och kan få ett förstärkt skydd.

Eftersom skogsbruksåtgärder är förbjudna enligt reservatsbesluten, inom de delar som är naturreservat, så bör det inte bli aktuellt med samråd med Länsstyrelsen angående skogsbruksåtgärder inom dessa områden i Natura 2000-området. Eventuellt kan andra åtgärder, som anläggningar för friluftsliv eller åtgärder vid anläggning kräva samråd om åtgärderna riskerar att skada utpekade naturvärden i Natura 2000.

För åtgärder (som påverkar naturmiljön negativt inom området) utanför Sankt Anna och Gryts skärgårdar eller i direkt anslutning till Sankt Anna och Gryts skärgårdar, gäller inte naturreservatsföreskrifterna. Då träder Natura 2000-lagstiftningen in. Verksamheter som påverkar naturmiljön negativt inom Natura 2000-områdena kräver

samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen.

Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § MB). I Östergötland är det dessutom förbjudet att avvattna mark vilket medför att man även behöver söka en dispens från det generella markavvattningsförbudet. Ansökan om dispens och tillstånd till markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syfte är att bevara allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet vid stränderna. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar och vattendrag enligt 7 kap. 13 § i MB. Det generella strandskyddet omfattar land och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. I Östergötland är strandskyddet utökat på vissa platser. För Sankt Anna och Gryts skärgårdar gäller ett strandskydd på 150 meter. Det är inte tillåtet att göra något som försämrar livsvillkoren för växter och djur eller begränsar allmänhetens tillträde till det strandskyddade området. Under vissa förutsättningar och i vissa fall kan dispens ges för en åtgärd som strider mot förbudet i strandskyddslagstiftningen.

Ögrupper som har betydelse för fågellivet är skyddat som djur- och växtskyddsområde, med föreskrifter som reglerar allmänhetens tillträde till öarna och vattenområdet runt dessa.

I Sankt Annas skärgårds yttre delar finns ett HELCOM MPA-område, S:t Anna-Missjö, som av regeringen rapporterats till HELCOM som särskilt värdefullt marint område i Östersjön. Området har ingen formell juridisk skyddsstatus i sig men stora delar omfattas av de båda naturreservaten Missjö samt Sankt Anna eller fågel- och sälskyddsområden. För området finns en antagen samverkansplan som beskriver området och lyfter fram angelägna åtgärder för områdets långsiktiga bevarande.

Bevarandeåtgärder:

För mer ingående och specifika bevarandeåtgärder se skötselplanerna för Gryts naturreservat, S:t Annas naturreservat (remissversion), Vänsö naturreservat, Ämtö naturreservat och Ängelholms naturreservat. Dessutom finns vissa mer områdesspecifika åtgärder beskrivna i Bilaga 1. Nedan finns de övergripande åtgärderna som behövs i området.

För att betes- och ängsmarkernas naturvärden ska bevaras behöver markerna regelbundet vara välhävda så att ingen skadlig förnaansamling bildas, eftersom det missgynnar småväxta arter och försvårar frögroning. Naturtyperna silikatgräsmarker, trädklädd betesmark och strandängar vid Östersjön sköts oftast med beteshävd.

Mängden lämpliga hålträd bör om möjligt ökas såväl lokalt som på landskapsnivå. Gamla ihåliga träd, liksom högstubbar, lågor och större nedfallna grenar lämnas intakta. Grova träd med håligheter behöver stå ljusöppet. Grova träd som står skuggigt bör därför frihuggas. Undantaget är om det är andra jätteträd eller viktiga framtidsträd som står tätt inpå varandra. Yngre och medelålders ekar, lindar och lönnar bör väljas ut och skötas så att de i framtiden utvecklas till ihåliga jätteträd. För att de yngre träden ska kunna utvecklas rätt behöver de frihuggas så att de står ljusöppet och på så sätt blir spärrgreniga i formen. I en stor del av ekhagarna står träden för tätt. Detta arbete bör ske kontinuerligt vid behov.

Vid restaureringsinsatser lämnas minst 20 % av grenar, ris och stockar för att tillgodose en viss mängd död ved. Om möjligt kan även lågor och högstubbar skapas, passande träd hamlas och att ringbarkning tillämpas istället för avverkning av vissa träd.

All stående död ved samt grövre trädgrenar och stammar som faller till marken ska lämnas kvar inom Natura 2000-området. Om de faller på ett, ur brukningsmässigt, dåligt ställe, på forn- och kulturlämningar, försvårar

betesmöjligheten för djuren, på delar med artrik flora eller i lägen som påverkar friluftsanläggningar negativt kan de flyttas till annan del av hagarna.

Buskar av olika slag, främst blommande arter, är viktiga att spara, så länge som de inte täcker stora ytor och bildar stora snår eller täcker fornlämningar. Mindre snår ger skydd, bo- och födosöksplatser för många djur och underlättar för lövträd, bland annat ek, att gro och växa till sig utan att bli avbetad.

Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning.

De delar av Natura 2000-området som klassats som naturtyperna taiga, näringsrik granskog, lövsumpskog, näringsrik ekskog, näringsfattig ekskog och skogbevuxen myr ska få utvecklas mot att bli en naturskog med stor andel död ved.

Igenväxning av gran är generellt ett problem i skogsnaturtyper som ej är grandominerade. Om igenväxning av gran blir ett betydande problem i de delar som dominerats av andra trädslag ska det åtgärdas genom till exempel röjning av gran.

Restaureringar av marina miljöer kan komma att bli aktuella. Till exempel kan grus och/eller sand tillföras på vissa fågelskär för att underlätta för till exempel tärnor att skapa boplatser. Andra åtgärder kan vara att skapa så kallade risvasar som gynnar lek- och uppväxt av fisk.

En översyn av naturtypen strandängar vid Östersjön (1630) behöver göras i fält då delar av naturtypen antagligen inte ska klassas som strandäng. Andra delar skulle däremot kunna utvidgas och täcka idag icke-naturtypsklassat land eller vatten. Troligtvis kan fler marina naturtyper eller utökning av redan existerande marina naturtyper göras med insamling av nya data.

Inom projekt LIFE Coast Benefit pågår en samverkan med lokala markägare och jakträttsinnehavare för att försöka begränsa minkpopulationerna i delar av området och pröva en modell där man ökar intresset för att bekämpa mink. Insatsen har framförallt skett i området öster om Aspöja i Sankt Anna skärgård. Ambitionen är att trycka tillbaka minkarna från de känsligaste områdena och begränsa inflödet av nya individer. Metodiken som användas är att man jagar av området systematiskt med hund och vapen inför häckningssäsongen. Som komplement används även slagfällor på strategiska platser. Dessutom nyttjas traditionella burfällor på öarna där man vistas regelbundet för att minimera inflödet av nya minkar från de inre delarna av skärgården. Insatsen har hittills inneburit att ett stort antal minkar tagits bort från detta relativt begränsade område. Förhoppningen är att en organisation för att kunna bedriva liknande insatser ska kunna finnas även i framtiden i de mest känsliga delarna av skärgården.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna och arterna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura 2000-området. Bevarandestatusen och -tillståndet beskrivs närmare under respektive naturtyp och art längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området. **) = Fåglar som utgår då dessa inte finns i området och inga riktade åtgärder kommer att göras inom en snar framtid för att gynna arterna.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd
--------------	------------------	--------------------

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet för området		
1150 - *Laguner	37,6	Tillfredsställande
1160 - Stora vikar och sund	67,9	Tillfredsställande
1170 - Rev	550,0	Tillfredsställande
1220 - Sten- och grusvallar	0,7	Tillfredsställande
1230 - Havsklippor	2,0	Gynnsamt
1620 - Skär i Östersjön	2 312,0	Tillfredsställande
1630 - *Strandängar vid Östersjön	14,0	Tillfredsställande
6270 - *Silikatgräsmarker	1,6	Tillfredsställande
6280 - *Alvar	1,2	Tillfredsställande
7140 - Öppna mossar och kärr	1,0	Tillfredsställande
8220 - Silikatbranter	2,2	Gynnsamt
8230 - Hällmarkstorräng	265,1 (290,2)	Tillfredsställande
9010 - *Taiga	160,5 (147,5)	Tillfredsställande
9050 - Näringsrika granskogar	2,1	Tillfredsställande
9070 - Trädklädd betesmark	155,4 (141,3)	Tillfredsställande
9080 - *Lövsumpskog	2,2	Tillfredsställande
9160 - Näringsrik ekskog	5,0	Tillfredsställande
9190 - Näringsfattig ekskog	0,5	Tillfredsställande
91Do - *Skogbevuxen myr	0,6	Tillfredsställande
Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet för området		
1014 - Smalgrynsnäcka, <i>Vertigo angustior</i>	X	Gynnsamt
1083 - Ekoxe, <i>Lucanus cervus</i>	X	Tillfredsställande
1163 - Stensimpa, <i>Cottus gobio</i>	X	Tillfredsställande
1364 – Gråsäl, <i>Halichoerus grypus</i>	X	Gynnsamt
1984 – Platt spretmossa, <i>Herzogiella turfacea</i>	X	Okänd

Ingående fågelarter enligt fågeldirektivets bilaga 1 för området		
A094 - Fiskgjuse, <i>Pandion haliaetus</i>	X	Dåligt
A108 - Tjäder, <i>Tetrae orogallus</i> **	X	Utgår
A127 - Trana, <i>Grus grus</i>	X	Gynnsamt
A190 - Skräntärna, <i>Sterna caspia</i>	X	Gynnsamt
A193 - Fisktärna, <i>Sterna hirundo</i>	X	Gynnsamt
A194 - Silvertärna, <i>Sterna paradisaea</i>	X	Gynnsamt
A127 - Trana, <i>Grus grus</i>	X	Gynnsamt
A223 - Pärluggla, <i>Aegolius funereus</i> **	X	Utgår
A224 - Nattskärna, <i>Caprimulgus europaeus</i> **	X	Utgår
A236 - Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>	X	Tillfredsställande
A307 - Höksångare, <i>Sylvia nisoria</i> **	X	Utgår
A338 - Törnskata, <i>Lanius collurio</i>	X	Otillfredsställande
A409 - Orre, <i>Tetrao tetrix tetrix</i> **	X	Utgår
Övriga ingående våtmarksfåglar för området		
A005 - Skäggdopping, <i>Podiceps cristatus</i>	X	Gynnsamt
A036 - Knölsvan, <i>Cygnus olor</i>	X	Gynnsamt
A043 - Grågås, <i>Anser anser</i>	X	Tillfredsställande
A048 - Gravand, <i>Tadorna tadorna</i>	X	Gynnsamt
A051 - Snatterand, <i>Anas strepera</i>	X	Gynnsamt
A056 - Skedand, <i>Anas clypeata</i>	X	Gynnsamt
A066 - Svärta, <i>Melanitta fusca</i>	X	Gynnsamt
A096 - Tornfalk, <i>Falco tinnunculus</i>	X	Gynnsamt
A130 - Strandskata, <i>Haematopus ostralegus</i>	X	Gynnsamt
A162 - Rödbena, <i>Tringa totanus</i>	X	Gynnsamt
A169 - Roskarl, <i>Arenaria interpres</i>	X	Tillfredsställande
A173 - Kustlabb, <i>Stercorarius parasiticus</i>	X	Tillfredsställande

A179 - Skrattnås, <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	X	Gynnsamt
A182 - Fiskmås, <i>Larus canus</i>	X	Gynnsamt
A183 - Silltrut, <i>Larus fuscus</i>	X	Otillfredsställande
A187 - Havstrut, <i>Larus marinus</i>	X	Gynnsamt
A199 - Sillgrissla, <i>Uria aalge</i> **	X	Utgår
A200 - Tordmule, <i>Alca torda</i>	X	Tillfredsställande
A202 - Tobisgrissla, <i>Cepphus grylle</i>	X	Dåligt
A391 - Mellanskarv, <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	X	Gynnsamt

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljning av skötseln, som är en viktig del i bevarandemålen, kommer delvis att kontrolleras via den ordinarie kontrollverksamheten för miljöersättningsåtaganden samt i samband med utförda åtgärder enligt skötselavtal, men bör även följas upp för länets samtliga områden med hävdbehov genom regelbundna analyser för att se vilka områden som ingår i jordbruksblock med miljöersättning.

1150 – Laguner

Arealen 37,6 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Laguner är helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller dylikt som begränsar vattenutbytet. Naturtypen är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växt- och djursamhällen. Laguner utgör viktiga lek- och uppväxtmiljöer för många fiskarter, och är viktiga lokaler för bland annat vadare och andfåglar. Laguner kan ha varierande salthalt och vattenvolym beroende på avdunstning, nederbörd samt tillfälliga inflöden av havsvatten. Det är viktigt att vattnet är av god vattenkvalitet, det är en naturlig, långsam vattenomsättning och att vegetationen är artrik, särskilt i fråga om kransalger.

Bevarandemål

Arealen av laguner (1150) ska vara minst 37,6 hektar, i Sankt Anna och Gryts skärgårdar. Mängden av de typiska arterna havsnajas och bortsnate ska bibehållas eller helst öka. Vattenkvaliteten ska vara god och den mänskliga påverkan i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen (fosfor och kväve), olja och kemikalier ska vara försumbar. Lagunen påverkas inte negativt av kväveläckage och erosion från närliggande åkrar. Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen med rik botten- och epifauna (djur som lever på botten), liksom de vanligt förekommande vadarfåglarna är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen. Botten på lagunerna är inte negativt påverkad av skadliga fiskeredskap.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hotbilderna för marina naturtyper:

- Ett förändrat vattenutbyte på grund av att tröskeln som skiljer lagunen från havet påverkas kan få stora negativa konsekvenser för naturtypens livsmiljö och artsammansättning.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen laguner finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Det är den enda marina naturtypen vars areal är otillfredsställande i Sverige, detta främst på grund av exploatering. Kvaliteten på naturtypen är dålig, orsakerna är flera. Vattenkvaliteten är bristfällig på grund av att övergödande ämnen och miljögifter läcker ut i naturtypen. De marina naturtyperna är i behov av åtgärder, som främst bör inriktas på att minska övergödning och giftutsläpp. Det är också viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen laguner (1150) är förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) 9 000 hektar i Sverige. Det finns inga data för närvarande om hur mycket areal laguner som behövs för att statusen ska anses vara gynnsam, man vet bara att det behövs mer än vad som finns idag.

Bevarandetillståndet för laguner i Natura 2000-området anses som tillfredsställande. Naturtypen är något påverkad av övergödning från intilliggande marker. De laguner som nästan är helt avsnörda har troligtvis sämre tillstånd. Ankringskador kan förekomma i någon del men är troligen försumbart i det stora hela.

1160 – Stora vikar och sund

Arealen 67,9 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora grunda vikar och sund med begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska (organismer som lever på havsbotten) växt- och djursamhällen. Gränsen för grunt vatten kan ofta definieras genom närvaro av ålgräs- eller natesamhällen. Vissa delar kan dock vara utan vegetation och djupare. Vikarna är normalt större än 25 hektar.

Naturtypen är komplex och kan innehålla delar av naturtyperna sandbankar (1110), blottade sand- och lerbottnar (1140), rev (1170), rullstensåsöar i Östersjön (1610) samt skär i Östersjön (1620).

Bevarandemål

Arealen av stora vikar och sund (1160) ska vara minst 67,9 hektar i Natura 2000-området. Vattenkvaliteten ska vara god och den mänskliga påverkan i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen (fosfor och kväve), olja och kemikalier ska vara försumbar. Naturtypen påverkar inte negativt av omkringliggande odlingslandskap. Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen med rik botten- och epifauna (djur som lever på botten), är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen. Vikar och sund bör uppfylla förutsättningarna att kunna fungera som viktiga reproduktionslokaler för många fiskarter samt bibehålla en mobil epifauna med hög individrikedom och produktivitet. Konnektivitet inom och mellan områden är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus. Vikar och sund förutsätter en naturlig vattenomsättning som inte störs av byggnationer, bryggor etc. Gynnsam bevarandestatus förutsätter en icke påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1160) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som otillfredsställande. Kvaliteten på naturtypen är dålig, orsakerna är flera. Vattenkvaliteten är bristfällig på grund av att övergödande ämnen och miljögifter läcker ut i naturtypen. De marina naturtyperna är i behov av åtgärder, som främst bör inriktas på att minska övergödning och giftutsläpp. Det är också viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen stora vikar och sund (1160) uppskattades (år 2007) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 47 900 hektar i Sverige.

Bevarandetillståndet för stora vikar och sund (1160) anses som tillfredsställande i Natura 2000-området. De är något påverkade av övergödning från intilliggande marker och det förekommer troligtvis främmande arter.

1170 – Rev

Nuvarande arealen 549,5 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Arealen 550,0 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Organiska och/eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbottnar. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral (del av sjö/hav närmast land) och sublittoral zon (del mellan littoral zon och så långt som solljuset når ner i vattnet).

Revmiljön karaktäriseras ofta av en zonerings av bentiska (bottenlevande) samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar. Musselbankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10 %. Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50 % i mjukbottenytor och/eller där organiska bildningar understiger 10 % av täckningsgraden. Rev avgränsas mot terrestra habitat vid medelvattenståndet.

Bevarandemål

Arealen av rev (1170) ska vara minst 549,5 hektar i Natura 2000-området. Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur samt tidvatten så att det finns förutsättningar för bentiska samhällen och associerade arter att upprätthålla sina ekologiska strukturer och funktioner. Vattenkvaliteten ska vara god. Den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och andra kemikalier ska vara i koncentrationer som inte resulterar i negativa direkta eller indirekta effekter på arter och funktioner i naturtypen. Halten av näringsämnen ska vara låg. Vattnet ska vara klart med ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtypen. Syrehalten ska vara god. Vegetationen ska vara karaktäristisk för naturtypen, bland annat med förekomst av blåstång. Utbredning, area och tillstånd hos vegetationen stödjer dess ekologiska funktioner samt diversitet i associerade samhällen. Det finns inte oönskad algutväxt som leder till försämrade vattenkvalitet, minskat siktdjup eller indirekta effekter på arter och funktioner i naturtypen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1170) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som dålig. Kvaliteten på naturtypen är dålig, orsakerna är flera. Viktiga skäl till att naturtypen inte har gynnsam bevarandestatus är övergödning och trålning samt att många rödlistade arter är knutna till naturtypen. Det är också viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen rev (1170) uppskattades (år 2007) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 113 000 hektar i Sverige.

Bevarandetillståndet för rev (1170) anses som tillfredsställande. Vattenkvaliteten i skärgården bedöms ha måttlig status enligt vattendirektivets bedömningsgrunder. Det finns ett ökat bete på blåstången vilket påverkar tillväxten av den negativt. Främmande arter har hittats i naturtypen i området, till exempel havstulpaner.

1220 – Sten- och grusvallar

Arealen 0,7 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Bevarandemål

Arealen sten- och grusvallar ska vara minst 0,7 hektar i Natura 2000-området. Täckningsgraden av buskar ska vara måttlig och högst enstaka träd får förekomma. Tobisgrissla kan häcka på stränderna och några av de typiska kärllväxterarna strandkvanne, strandaster, marviol, hundtunga, kärrtörel, saltarv, vejde, strandvial och strandråg kan vara allmänt förekommande.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Övergödning på grund av utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i ökad pålagring av ruttande alger vilket kan påverka artsammansättningen.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp förstör strukturen.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka strukturen.
- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. påverkar strukturen.
- Ökad temperatur riskerar att ändra artsammansättningen
- Svall från fartyg kan påverka negativt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sten- och grusvallar finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses som otillfredsställande och trenden är negativ. Däremot anses det som att förekomstarealen av naturtypen är gynnsam men att kvalitén brister. För naturtypen sten- och grusvallar uppskattades (år 2013) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 11 300 hektar i Sverige och det behövs åtminstone så mycket för att arealen av naturtypen för att statusen ska kunna anses vara gynnsam.

Bevarandetillståndet för sten- och grusvallar (1220) i Natura 2000-området anses som tillfredsställande. Begynnande igenväxning förekommer och kan behöva åtgärdas på sikt.

1230 – Havsklippor

Arealen 2,0 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Branta havsklippor (lutning på minst 30°) med lav-, gräs- och örtvegetation. Naturtypen är mångsidig och klipporna har en varierande vegetationstäckning beroende bland annat på havets påverkan, exponeringsgrad, geologi och geomorfologi. Denna zonerings kan innebära att klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet är fria från vegetation eller bevuxna av blågrönalger medan klipphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras kan vara gräsbevuxna. I mer skyddade lägen kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig.

Gränsdragningen mot vattnet går vid medelvattenståndet och gränsdragningen mot land går där direkt salt- och havspåverkad vegetation upphör. Havsklippor finns på många platser i Natura 2000-området i mosaik med naturtypen skär i Östersjön (1620) och har då klassats som just skär i Östersjön.

Bevarandemål

Arealen havsklippor ska vara 2,0 hektar i Natura 2000-området. Klipporna har en naturligt zonerad och varierad vegetation från klippor närmast havet till mer skyddade lägen där tjocka jordlager bildats. Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen. Naturtypen har ofta ett rikt fågelliv som är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

Länsstyrelsen Östergötland

- Kvävenedfall kan påverka artsammansättningen.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp har en negativ inverkan på artsammansättningen.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka vegetationszonering och artsammansättning.
- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. kan påverka vegetationszonering och artsammansättning.
- Förekomst av mink kan påverka artsammansättningen.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.
- Svall från fartyg kan påverka negativt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Havsklippor finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Naturtypen är en av de naturtyper med bäst bevarandestatus i Sverige. Bevarandestatusen anses som gynnsam. För naturtypen havsklippor uppskattades (år 2013) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 25 200 hektar i Sverige och det behövs åtminstone så mycket för att arealen av naturtypen för att statusen ska kunna anses vara gynnsam.

Bevarandetillståndet för havsklippor (1230) i Natura 2000-området anses som gynnsamt.

1620 – Skär i Östersjön

Arealen 2312,0 ha är fastställd i regeringsbeslut, varav cirka 323,4 hektar är landmiljö och cirka 1988,6 hektar är vattenmiljö.

Beskrivning

Grupper eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön. Öarna utgörs av urberg eller morän samt ligger i ett exponerat läge och är i vanligtvis trädlösa. Även anslutande undervattensvegetation ingår ner till de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns.

Landvegetationen består av arter som är anpassade till torra, saltpåverkan och vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Kala bergytter är vanliga. I de norra delarna av Östersjön medför landhöjningen en succession av många olika vegetationstyper. På öarna kan mindre enstaka träd förekomma, såsom barrträd, men även lövträd särskilt i Stockholms skärgård. Öarna utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. I tillfälliga eller permanenta hållkar förekommer speciellt anpassade växt- och djursamhällen.

Bevarandemål

Arealen av skär i Östersjön (1620) ska inte minska från 2312,0 hektar i Natura 2000-området. Arealen ska bara ändras av naturliga processer såsom landhöjningen. Vattenkvaliteten är god. Naturtypens landdelar fortsätter att ha en mestadels öppen prägel. Populationerna hos de typiska arterna för naturtypen ska inte minska påtagligt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1620) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som otillfredsställande. Kvaliteten på naturtypen och framtidsutsikterna för naturtypen är otillfredsställande och trenden är negativ, orsakerna är flera. Det är viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen skär i Östersjön (1620) uppskattades (år 2013) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 170 000 hektar i Sverige och det behövs åtminstone så mycket för att arealen av naturtypen för att statusen ska kunna anses vara gynnsam.

Bevarandetilståndet för skär i Östersjön (1620) anses som tillfredsställande. Vattenmiljöerna är tillfredsställande men det finns viss igenväxning i landmiljöerna.

1630 – Strandängar vid Östersjön

Arealen 14,0 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat jordart och hävdhistorik. Strandängarna är nästan uteslutande präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandängar vid Östersjön varierar dock en hel del beroende på var de förekommer. Landhöjning, vattenståndsvariationer och isskrap har en mycket större inverkan i norra delen av Östersjöområdet vilket leder till en stor variation i naturtypens artinnehåll och en zonerings av vegetationen. Naturtypen är saltpåverkad och saltrika fläckar (saltbrännor) förekommer i naturtypen, särskilt i södra delen av Östersjön där salthalten är högre. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare. På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och hålla naturtypen öppen.

Kärlväxtfloran på strandängar vid Östersjön är ofta artrik och i synnerhet längs Bottenviken och Bottenhavet särpräglad med arter såsom kärrvial, salt grönlandsgåsört, strandögontröst och klapperögontröst.

Bevarandemål

Arealen av strandängar av Östersjötyp (1630) ska vara minst 14,0 hektar i Natura 2000-området. Regelbunden hävd samt avsaknad av träd- och buskar ska prägla naturtypen. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet, vilket innebär att det inte ska finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller djupa körspår som medför negativ påverkan.

Naturliga störningsprocesser i form av tramp, saltvatten/saltstänk och hävd ska förekomma i sådan omfattning att typiska och karakteristiska arter som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området. En allmän till riklig förekomst samt förnygring av typiska kärlväxter (till exempel havssälting och agnsäv) och fåglar (till exempel rödbena och tofsvipa) ska finnas.

Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hoten för hävdgynnade naturtyper:

- Intensivt bete och gödsling från gäss kan påverka florans sammansättning negativt.
- Ökad mängd buskar och träd i eller i anslutning till strandängar kan göra att områdets värde som häckningslokal för vadare minskar.
- Kväveläckage från angränsande marker
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttande tång och alger.

- Dräneringar för att påskynda avrinningen från strandängens eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra biotopen. Strandängens karaktäristiska flora och fauna missgynnas av den minskade saltvattenspåverkan som blir följden.
- Uppläggande av muddermassor.
- Erosion på grund av landsänkning/upphörd sedimentering.
- Uppodling och invallningar. På grund av minskat behov av åkermark är detta ej ett överhängande hot idag.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatusen för nästan alla gräsmarker är negativ eftersom rationaliseringen av jordbruket fortsätter. Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. För naturtypen strandängar vid Östersjön (1630) är förekomstarealen i boreal region idag 4 600 hektar och tillståndet är dåligt. För att uppnå gynnsam bevarandestatus i samma område behövs det uppskattningsvis 20 000 hektar.

Bevarandetillståndet för strandängar vid Östersjön (1630) anses som tillfredsställande. Vissa delar lider av igenväxning och en del av ohävd. Generellt är ytorna små. De ytor som är något större har ett bra tillstånd med hävd och skötsel.

6270 – Silikatgräsmarker

Arealen 1,6 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen silikatgräsmarker består av öppna betesmarker med högst 30 % krontäckning av träd och buskar. Fältskiktet är artrikt och har ett stort inslag av hävdgynnade arter som trivs på kalkfattig och näringsfattig mark. Artrikedomen är uppkommen ur en lång period av hävd och naturtypen är beroende av en fortsatt beteshävd. Vegetationens sammansättning varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet.

Silikatgräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Bevarandemål

Arealen av silikatgräsmarker (6270) i Natura 2000-området ska vara minst 1,6 hektar. Regelbunden hävd ska prägla naturtypen. Träd och buskar ska utgöra enstaka till måttligt inslag och mindre ytor med blottad mark är ett positivt inslag. Det ska finnas typiska och karaktäristiska kärlväxter (till exempel kattfot, solvända, ängsvädd, och gullviva) och insekter (till exempel dagfjärilar och dyngbaggar). Dessa ska förekomma i sådan omfattning att de kan fortleva långsiktigt i området. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarker minskar i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en fortgående negativ utveckling. Ett stort antal typiska kärlväxter med höga naturvärden förekommer i silikatgräsmarkerna som historiskt troligen har brukats som slätteräng. För naturtypen silikatgräsmarker (6270) är förekomstarealen i boreal region idag 126 000 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam

bevarandestatus i samma område har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs 380 000 hektar av naturtypen.

Bevarandetillståndet för silikatgräsmarker i Natura 2000-området anses som tillfredsställande då nästan hela naturtypen ligger inom miljöersättningen (2017). Den norra delen av naturtypen har ett tätt trädskikt, detta behöver antingen huggas ur eller klassas om till annan naturtyp, exempelvis trädklädd betesmark.

6280 – Alvar

Arealen 1,2 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Olika växtsamhällen på tunt eller obefintligt jordtäckte på kalkhällar. Vegetationen varierar bland annat beroende på mark- och vattenförhållanden (kornstorlek, jorddjup, markrörelser med mera) och hävd. Särskilt artrika miljöer utvecklas vid en småskalig blandning av små hälltytor, grusig vittringsjord och jordfyllda sprickor i berget. På svagdränerad mark utvecklas ofta en polygonstruktur beroende av bland annat uppfrysningrörelser i vittringsgruset.

Två undertyper finns: *nordiskt alvar* med tunna (0–30 centimeter) vittringsjordar på (ordoviciska) kalkhällar. Växttäcktet, som sällan är helt slutet, är ofta artrikt. Flera olika växtsamhällen kan urskiljas, bland annat fårsvingelalvar, solvändealvar och vätar (vattenrika områden som torkar ut på sommaren). Samt *prekambriska kalkhällmarker* med inget eller mycket tunt jordtäckte. Växttäcktet är sällan helt slutet. De delar i S:t Anna-Gryt tillhör undergruppen prekambriska kalkhällmarker.

Bevarandemål

Arealen av alvar (6280) ska vara minst 1,2 hektar i Natura 2000-området. Regelbunden hävd genom bete ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Trädskiktet ska vara glest och varierat. Vidkroniga lövträd ska vara friställda. Fält-, botten- och markskikt ska präglas av hävd. Främmande/invasiva arter och igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Typiska kärlväxtarter ska förekomma tämligen allmänt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen alvar (6280) förekommer i boreal och kontinental region med tyngdpunkt i den kontinentala. För naturtypen (6280) är förekomstarealen i boreal region idag 6 100 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma område har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs åtminstone 10 000 hektar av naturtypen.

Bevarandetillståndet för alvar (6280) för Natura 2000-området anses som tillfredsställande. Det finns eventuellt igenväxning som kan behöva åtgärdas på sikt.

7140 – Öppna mossar och kärr

Arealen 1,0 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Habitatet är heterogent och omfattar ombrotrofa och minerotrofa, fattiga till intermediära, öppna eller mycket glest trädbevuxna myrar. De myrtyper eller myrelement som kan inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana (topogena) kärr, sluttande (soligena; lutning $>3^\circ$) kärr – i synnerhet backkärr (lutning $>8^\circ$ grader) – samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäcket är normalt minst 30 centimeter djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvs med vanligen mossrik vegetation som på grund av luftvävnad i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja, inkluderas oavsett torvdjup.

Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tuvbildningar. Trädskikt bestående av träd högre än tre meter får inte ha mer än 30 % krontäckning.

Bevarandemål

Arealen av öppna mossar och kärr (7140) i området ska vara minst 1,0 hektar. Området ska bibehålla och utveckla de naturvärden som finns knutna till öppen myrmark av olika slag. Ingen igenväxning ska pågå. Hydrologin inom och kring Natura 2000-området ska vara naturlig, utan påverkan av markavvattning. Typiska arter för naturtypen 7140 ska kunna fortleva på lång sikt. De strukturer som bygger upp öppna mossar och kärr i form av tuvor, gungflyn, höljor etc. skall vara intakta. Hydrokemiska förhållanden ska vara naturliga så att torven och de typiska arterna i mossen bevaras.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Befintliga och tidigare genomförda ingrepp i form av dikning och andra markavvattande åtgärder liksom dämning påverkar naturtypens hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan påverka naturtypen. Effekterna kan vara uttorkning ökad igenväxning och erosion.
- Torvbrytning är ett hot som riskerar att öka i takt med efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel.
- Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin i ett område.
- Skogsbruk i närområdet; avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen ut på myren.
- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i naturtypen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i naturtypens närhet kan också skada genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationsammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.
- Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc. kan direkt eller indirekt förstöra eller orsaka skada på naturtypen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Totalarealen av habitatet i landet har minskat under 1900-talet, men fortfarande finns stora ytor kvar i Norrland. Arealen är idag cirka 2 600 000 hektar. Bevarandestatus i Sverige bedöms som otillfredsställande (2013). Det beror

främst på pågående igenväxning av öppna myrar. Det i sin tur beror till stor del på mänsklig påverkan i form av markavvattning, men även uppodling och storskaliga torvtäkter påverkar statusen negativt. Störst påverkan ses i myrmarkerna i södra Sverige.

Bevarandetilståndet för öppna mossar och kärr (7140) i Natura 2000-området anses som tillfredsställande. Det kan eventuellt finnas gamla diken som dränerar området något och igenväxning som kan behöva åtgärdas.

8220 – Silikatbranter

Arealen 2,2 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen utgörs av silikatrika klippor, med vegetation på stenhällar eller i sprickor. Naturtypen är spridd i Sverige och omfattar alla brant sluttande klippor med silikatrika bergarter, förutom klippor som påverkas av havet.

Berggrunden utgörs av svårvittrade och näringsfattiga graniter, gnejser och mesotrofa bergarter som till exempel kalkfattiga skiffrar. I representativa fall är branten högre än 5 meter, och består huvudsakligen av fast berggrund.

Vegetationen utgörs av kärlväxter i sprickor samt av lavar och mossor på de branta klippväggarna och under överhäng. Naturtypen är vanligen tämligen artfattig när det gäller kärlväxter. På klippställarna förekommer däremot rikligt med lavar framförallt av släktena *Parmelia*, *Umbilicaria*, *Rhizocarpon*, *Lecanora* och *Lecidea*, och i sprickorna växer ormbunkar, enstaka gräs och mossor. Inga eller enstaka träd förekommer och krontäckningen är alltid under 30 %.

Växtsamhällena varierar starkt med expositionsgrad och fuktighetsförhållanden. Förekomsten av sprickbildningar, översilade ytor och klipphyllor med tunt jordtäckte är viktiga faktorer för vegetationen. Branterna är ofta boplats för rovfåglar.

Bevarandemål

Arealen av silikatbranter (8220) ska vara minst 2,2 hektar i Natura 2000-området. Naturtypen ska vara öppen med enstaka eller ingen förekomst av träd. Typiska och karaktäristiska kärlväxter (till exempel bräken) och lavar ska föryngra sig. Naturliga strukturer och processer ska förekomma i sådan omfattning att typiska och karaktäristiska arter som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning och substrat i form av exponerade hällar ska finnas. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Bergtäkt kan utgöra ett hot både för strukturer, funktioner och artsammansättningen för naturtypen.
- För intensivt friluftsliv med slitage och störning som följd, särskilt bergsklättring, vill kunna ha samma negativa påverkan som bergtäkt (se ovan).
- Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom en utbredning av buskvegetation.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatusen för naturtypen i Sverige är gynnsamt. Naturtypen utgörs av silikata bergytor, nästa helt utan träd och med inget eller ett tunt marktäckte vilket gör att exploateringen av naturtypen låg. Idag är den totala förekomstarealen av naturtypen i hela landet 210 300 hektar med merparten av utbredningen i den alpina regionen. För naturtypen silikatbranter (8220) är förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) 9 200 hektar i Sverige (2013).

Bevarandetillståndet för silikatbranter (8220) i Natura 2000-området anses som gynnsamt.

8230 – Hällmarkstorräng

Nuvarande arealen 265,1 ha är inte fastställd i regeringsbeslut
Arealen 290,2 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte som högst täcker halva av ytan. Ytorna är främst plana och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser. Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, till exempel bete, tramp och brand.

Kärlväxter som fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom karaktäriserar naturtypen. De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker och kust- eller åkerlandskap.

Periodvis översilning med näringsrikt vatten från gräsmarksytor, fågelspillning med mera kan ge en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet. I de bäst utvecklade typerna påträffas också rikligt med mossor och lavar, till exempel kopparbryum, takskruvmossa, vissa skinn- och gelélavar. Naturtypen har i gynnsam bevarandestatus krontäckning på mindre än 30 %.

Bevarandemål

Arealen av hällmarkstorräng (8230) ska vara minst 265,1 hektar i Natura 2000-området. Naturtypen kan vara påverkad av hävd (främst bete). Det ska finnas blottat berg på minst halva arealen och krontäckningen ska inte utgöra mer än ett måttligt inslag.

Naturliga strukturer och processer ska förekomma i sådan omfattning att typiska och karaktäristiska arter som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området. Det ska finnas allmänt till rikligt av typiska- och karaktäristiska kärlväxter (till exempel gul- och vit fetknopp, kärleksört och styvmorsviol), mossor och lavar. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Luftföroreningar har en direkt negativ effekt på vissa arter (lavar och mossor), och en indirekt effekt via en kontaminering av jord och vatten.
- Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat igenom ett ökat jordtäckte och igenväxning generellt.
- Ändrad markanvändning, till exempel att man bortgår från människoskapta bränder, slåtter eller bete.
- Användning av gödning har en negativ påverkan på flera av arterna.

- Användning av bekämpningsmedel har en negativ påverkan på flera av arterna.
- Utebliven störning i form av till exempel i form av bete eller brand.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatusen för nästan alla naturtyper som präglas av hävd är negativ eftersom rationaliseringen av jordbruket fortsätter. Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. För naturtypen hällmarkstorrängar (8230) är förekomstarealen i boreal region idag 5 000 hektar och tillståndet är dåligt. För att uppnå gynnsam bevarandestatus i samma område behövs det uppskattningsvis 10 000 hektar.

Bevarandetillståndet för hällmarkstorräng (8230) anses som tillfredsställande i Natura 2000-området. Naturtypen lider av igenväxning men denna hålls efter regelbundet. Delar saknar hävd.

9010 – Taiga

Nuvarande arealen 160,5 ha är inte fastställd i regeringsbeslut
Arealen 147,5 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst i den boreala zonen på fuktiga näringsrika marker till torra och näringsfattiga. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30–100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, ibland även med inslag av andra inhemska arter. Naturtypen taiga innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Naturtypen består av äldre naturskogsartade barrskogar samt naturliga successioner efter större störningar. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande svampar och insekter, dessutom är veden födosöks- och boplatser för många fågelarter. Naturtypen delas vanligen in i flera olika undergrupper beroende på dominerande trädslag samt successionsstadier.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 160,5 hektar i Natura 2000-området. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Barrträd ska dominera naturtypen. Lövträd ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en förnygring av ovan nämnda arter.

Delar av naturtypen kan vara skogsbrandspåverkad, även andra omvälvande störningar så som insektsangrepp, stormfällning eller bete ska tillåtas påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens förnygring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom insekter (till exempel skalbaggar), mossor (till exempel blåmossa), svampar (till exempel ostticka) och lavar.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de gemensamma hoten för skogsnaturtyper:

- Utebliven naturvårdsbränning.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (9010) förekommer i hela landet med tyngdpunkten av utbredningen i den boreala zonen. Marker som normalt brukas som produktionsskogar tillhör ofta naturtypen taiga och det är endast i de fjällnära regionerna som det finns kvar betydande områden med äldre skog i sena successionsstadier. Naturtypen taiga (9010) har en negativ utveckling eftersom skogsbruket i marker med höga naturvärden och fjällnära skog fortsätter, dessutom har intresset för biobränslen, skogsgödsling och skogsodling med främmande trädarter ökat under senare år. Samtidigt har hänsynen vid skogsavverkning ökat och arealen skyddad skog har utökats. År 2013 var förekomstarealen av taiga i den boreala regionen 1 330 000 hektar och för att naturtypen 9010 ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 3 500 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen taiga (9010) är idag dålig i den boreala regionen och utvecklingen är övervägande negativ.

Bevarandetillståndet för taiga (9010) anses som tillfredsställande i Natura 2000-området. Dock finns en frånvaro av brand i stora delar av naturtypen. Generellt är det brist på död ved, men fläckvis finns det gott om både liggande och stående död ved.

9050 – Näringsrika granskogar

Arealen 2,1 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Näringsrika granskogar förekommer främst i den boreala regionen. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100 %, gran utgör minst 50 % av grundytan. Utöver gran kan samtliga inhemska trädslag förekomma. Naturtypen utgörs av barrskogar eller blandskogar med gran på näringsrika jordar. Högrörter och ormbunkar dominerar men i torrare partier är lågrörter vanligare, ofta återfinns även en artrik svampflora i sluttande partier.

Naturtypen förekommer i områden med rörligt markvatten och varierad topografi, men också i flacka områden som en gång varit hav eller sjö. Vanligast förekommande är den dock i typiska ”kalktrakter”, där de basiska mineralen kan finnas i berggrunden eller vara deponerade av inlandsisen.

På flack mark kan det sura förnalagret växa sig så tjockt att åtkomsten till den underliggande basiska jordarten endast nås av träden. Genom att gräva kan man ofta avslöja markens sanna näringsstatus, där brunjord, skalgrus, lera och dagmaskar är tydliga tecken på näringsrik skog. Bäst utvecklad blir dock vegetationen där markvattnet är högt och rörligt.

Den biologiska omsättningen är högre i basiska och näringsrika naturtyper än i deras sura och näringsfattiga motsvarigheter. Träden i näringsrik granskog blir därför i allmänhet inte så gamla, även om de kan utveckla imponerande dimensioner. Framför allt är det rotrötan som ändrar trädens liv, men stormfällningar och insektsangrepp är också vanliga dynamiska krafter i dessa skogar.

Bevarandemål

Arealen av näringsrik granskog (9050) ska vara minst 2,1 hektar i Natura 2000-området. Krontäckningen i skogen ska variera mellan glest till slutet med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Trädarten gran ska dominera hela naturtypen med minst ett måttligt inslag av andra trädarter. Det ska minst finnas allmänt till rikligt med död ved till exempel stående stammar, liggande stockar och halvdöda träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter.

Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ha en naturlig hydrologi som skapar rörligt markvatten. Omvälvande störningar som insektsangrepp, stormfällning eller bete kan påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom naturtypen.

Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom följande grupper: kärlväxter (till exempel skärmstarr) och svampar (till exempel blåmossa). Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Näringsrika granskogar förekommer i den alpina och boreala regionen i Sverige. Andelen död ved och gammelskog i skogsmark har ökat något under det senaste decenniet men trots detta är de befintliga arealerna av naturtypen näringsrika granskogar fortfarande små och avverkning av värdefulla naturskogor fortgår. Det är dock mycket positivt att hänsynstagande till naturvärden vid skogsavverkning har ökat och arealen skyddad skog fortfarande ökar. År 2013 var förekomstarealen av naturtypen i den boreala regionen 74 600 hektar och för att naturtypen ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 300 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen näringsrika granskogar (9050) anses idag som dålig i den boreala regionen.

Bevarandetillståndet för näringsrika granskogar i Natura 2000-området anses som tillfredsställande.

9070 – Trädklädd betesmark

Nuvarande arealen 155,4 ha är inte fastställd i regeringsbeslut
Arealen 141,3 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Trädklädda betesmarker är en naturtyp som kan delas in i två undergrupper: hagmarker med ett glest trädskikt av främst ek eller björk, samt skogsbete (betad skog) där barrträd ofta är dominerande. Gemensamt för dem är en lång trädkontinuitet och att marken har nyttjats till bete. De trädklädda hagmarkerna kan även ha en historia av slätterhävd. I Sankt Anna och Gryts skärgårdar finns båda undertyperna representerade.

Det är viktigt att trädkontinuiteten inte bryts eller att beteshävden inte upphör. Krontäckningen ska för naturtypen generellt ligga över 30 %, men i skogsbeten och betade lundmiljöer är den ofta betydligt högre. Till trädklädda betesmarker är en mängd arter från olika organismgrupper knutna, främst hävdgynnade kärlväxter, svampar, lavar och insekter. Vidkroniga träd är hemvist för flera karaktärsarter av främst insekter, lavar, och mossor som måste ha ljus och värme. Fältskiktet behöver också ljus för att inte grässvålen ska luckras upp och karaktärsarterna utkonkurreras av skuggtåliga arter. Även grov död ved, främst i form av torrträd och hålträd, men även enskilda lågor i olika nedbrytningsstadier är värdefulla substrat för vedlevande insekter och epifyter. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. I naturtypen finns vanligen blommande buskar till exempel hagtorn, slån och nypon som är en viktig miljö för många fjärilar och andra insekter.

Bevarandemål

Arealen av trädklädda betesmarker (9070) ska totalt vara minst 155,4 hektar i Natura 2000-området. Det ska finnas ett individ- och artrikt bestånd av typiska och karakteristiska kärlväxter (till exempel ängsvädd, blåsuga och darrgräs) och lavar.

Krontäckningen i hagmarken ska variera mellan glest till halvsluten. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat samt ädellövträd ska dominera naturtypen. Andra viktiga trädarter som tillsammans ska utgöra ett måttligt till påtagligt inslag i betesmarken är tall, björk, asp, vildapel, rönn, sälk och al. Det ska finnas tämligen allmän förekomst av grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, även enstaka rishögar är positivt och kan sparas. Det ska även finnas ett artrikt buskskikt med minst ett måttligt inslag av hassel och rosenväxter. Förekomsten av äldre träd och buskar ska vara allmän till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter. Artsammansättningen ska vara naturlig.

Skogsbetet kan ha en mera sluten krontäckning än hagmarken. Trädskiktet i detta objekt domineras vanligtvis av tall men alla andra naturligt förekommande trädslag kan förekomma. Skogen ska vara påverkad av beteshävd och ha en varierad täthet där gläntor och bryn med solbelysta miljöer utgör ett påtagligt inslag. Äldre naturvårdsträd och efterföljare till dessa ska förekomma och inslaget av död ved i den betade skogen ska vara påtaglig.

Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarker minskar i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en fortgående negativ utveckling. För naturtypen trädklädd betesmark (9070) är förekomstarealen i boreal region idag 67 600 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma region har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs minst 300 000 hektar av naturtypen.

Bevarandetillståndet för trädklädd betesmark (9070) anses som tillfredsställande i Natura 2000-området. Restaureringar har gjorts och pågår i främst ekhagmarkerna. Barrskogsbetena är dock påverkade av igenväxning så dessa ofta saknar beteshävd. Generellt är skogsbeten igenväxta i hela östgötska skärgården.

9080 – Lövsumpskogar

Arealen 2,2 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på fuktig och näringsrik mark. Det finns en påverkan från högt grundvatten och översvämning sker normalt årligen. Naturtypen finns på mineraljord, tunna torvtäcken och i vissa fall även på torvmark av lövkärrstorv eller vasstorv. Trädskiktets krontäckningsgrad är vanligen mellan 50–100 %. I södra och mellersta delarna av landet utgörs trädskiktet ofta av al. Gran och videarter kan ofta förekomma i både träd- och buskskikt.

I denna naturtyp finner man ofta en stor variation vad gäller trädslag, artstock och struktur. Denna variation kan härröra från tidigare markanvändning, naturgivna förutsättningar eller den aktiva dynamiken i bestånden. I sitt mest utvecklade stadium kännetecknas naturtypen av ett stort inslag av gamla träd och död ved. Som ett resultat av tidigare markanvändning, naturliga störningar eller andra åtgärder kan skogen befinna sig i ett yngre successionsstadium med stort inslag av yngre träd.

Naturtypen består av en fuktig till blöt skog som till vissa delar liknar svämlövskogen, men till skillnad från dessa karakteriseras fältskiktet av typiska sumpväxter beroende på det mer eller mindre permanent höga vattenståndet.

Övergången mot björkklädd, skogbevuxen myr kan vara diffus, men generellt är torvtäcket i lövsumpskogen tunt och består då av lövkärns- och vasstorv. Till följd av den fuktiga marken står träden ofta på socklar, särskilt i äldre skog. Tuvbildningen kan vara stark, och vegetationen därför varierande med ris på tuvorna och avsaknad av vegetation i de blötaste delarna. I djup skugga blir fältskiktet glest. Lövsumpskogarna har sin tyngdpunkt i södra delen av landet och förekommer främst i boreal och kontinental region.

Bevarandemål

Arealen av lövsumpskog (9080) ska vara minst 2,2 hektar i Natura 2000-området. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Trädarten klibbal ska dominera naturtypen samt minst ett måttligt inslag av andra trädarter till exempel gran, björk och vide. Det ska minst finnas allmänt till rikligt med död ved till exempel stående stammar, hålträd, liggande stockar och halvdöda träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en förnygring av ovan nämnda arter.

Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ha en naturlig hydrologi. Omvälvande störningar som insektsangrepp, stormfällning eller bete kan påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens förnygring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom naturtypen.

Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom kärlväxter (till exempel skärmstarr) och mossor (till exempel blåmossa). Igenväxningsvegetation av invasiva arter (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i naturtypen. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hoten mot skogsnaturtyperna:

- Störd hydrologi genom till exempel dikning är särskilt allvarlig då naturtypen i hög grad får sin karaktär av det mer eller mindre permanent höga vattenståndet.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sumpskogarna förekommer ofta insprängt bland andra skogstyper. Då är de dessutom ett viktigt inslag som väsentligt höjer ett områdes naturvärde. Med tanke på den historiska förlusten av naturskogar, så kan man anta att även opåverkade lövsumpskogar minskat avsevärt. År 2013 fanns det uppskattningsvis 20 700 hektar av naturtypen i den boreala regionen i Sverige, men att det för god bevarandestatus behövs minst 42 000 hektar. Största hotet är fortfarande ett storskaligt skogsbruk. Dagens sumpskogar bör bevaras med ökad naturvårdshänsyn inom skogsbruket.

Bevarandetillståndet för lövsumpskogar anses som tillfredsställande i Natura 2000-området. Skogen är i ett relativt sent successionsstadium och det finns generellt bra med död ved i naturtypen. Eventuellt kan igenväxning förekomma i mindre grad. Med tid och fortsatt bra skötsel kommer naturtypens tillstånd att bli gynnsamt.

9160 – Näringsrik ekskog

Arealen 5,0 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar skogar med ek och/eller avenbok på friska fuktiga jordar, som kan bestå av såväl lera som silt (en finkornig jordart som har kornstorlek från 0,002–0,063 millimeter.) eller grövre silikatrika jordarter. Inslag av

andra lövträd och betydande inslag av hassel kan förekomma. I Sverige är naturtypen ofta helt dominerad av ek, men kan också hysa en variation som kan härröra från tidigare markanvändning och naturgivna förutsättningar såsom hydrologi och terrängformer. I sitt mest utvecklade stadium kännetecknas naturtypen av ett stort inslag av gamla träd. Naturtypen delas vanligen in i två undertyper: ek-avenbokskogar eller ek-hassellundskogar.

Krontäckningen av ek eller avenbok utgör vanligen minst 50 % av ytan. Andra arter som alm, ask, lind, lönn och hassel förekommer nästan alltid. I vissa bestånd kan det finnas ett stort inslag av invasiva arter såsom gran eller tysklönn. Inslaget av triviallövträd kan också vara stort till följd av någon form av störning eller tidigare upphörd hävd. I sena successionsstadier är dessa skogar ofta slutna och täta men kan också vara betydligt glesare till följd av störningar.

Fältskiktet är artrikt och med en tydlig vårblooming. Lundarter förekommer alltid och risväxter är sällsynta. Bottenskikt saknas ofta helt eller utgörs av ett glest mosstäck.

Bevarandemål

Arealen av näringsrik ekskog (9160) ska vara minst 5,0 hektar i Natura 2000-området. Krontäckningen i skogen ska variera mellan glest till slutet. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat samt att ek dominerar naturtypen. Andra viktiga trädarter som ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag är lind, ask, asp och björk. Det ska också finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel stående torrträd, hålträd och liggande stockar. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter. Det ska även finnas ett artrikt buskskikt med minst ett måttligt inslag av hassel (bland annat hassellundar). Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett måttligt inslag genom en mosaik mellan täta respektive öppna och glest beskogade delar. Igenväxningsvegetation av invasiva arter till exempel gran och tysklönn och ska inte tillåtas dominera i naturtypen.

Naturtypen ska präglas av en ostörd hydrologi och vattenståndet ska tillåtas variera naturligt. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller djupa körspår som medför negativ påverkan. De typiska arterna inom gruppen kärlväxter (till exempel ek, lind och viol), lavar och svampar (tickor) ska förekomma i sådan omfattning att dessa kan fortleva långsiktigt i området.

Hela naturtypens dynamik och struktur ska tillåtas påverkas av naturliga processer så som insektsangrepp, stormfällning, bete eller naturvårdsinsatser som efterliknar dessa. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom hela området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hoten mot skogsnaturtyper:

- Invasion av gran, bok eller främmande trädslag.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (9160) förekommer inom hela kontinentala och boreala regionen. Andelen ädellövträd i skogsmark har ökat något under det senaste decenniet men trots detta är de befintliga arealerna av naturtypen näringsrik ekskog fortfarande små och avverkning av värdefulla ädellövsmiljöer fortgår. Det är dock mycket positivt att hänsynstagande till naturvärden vid skogsavverkning har ökat och arealen skyddad skog fortfarande ökar. År 2013 var förekomstarealen av naturtypen i den boreala regionen 7 200 hektar och för att naturtypen 9160 ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 30 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen näringsrika ekskogar (9160) anses idag som dålig i den boreala regionen.

Bevarandetilståndet för näringsrik ekskog (9160) i Natura 2000-området anses som tillfredsställande. Det finns flertalet gamla och spärrgreniga ekar i området, dock är trädsnittet något tätt.

9190 – Näringsfattig ekskog

Arealen 0,5 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på näringsfattiga sura och podsolerade sandiga jordar och morän som är torr-frisk och i vissa fall blöt. Trädsnittets kron täckningsgrad är 30–100 %. Ek/avenbok och/eller bergesk (tillsammans eller var för sig) utgör normalt minst 50 % av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30 % ek kan föras till naturtypen. Inslag av tall, björk, rönn och asp är vanliga.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli natur-skog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av till exempel plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Busksnittet är glest, ofta med brakved och rönn. Hassel kan förekomma. Fältsnittet består av ris, gräs och lågorter. Lundflora saknas. Bottensnitt saknas oftast helt eller utgörs av ett mycket glest mosställe.

Ibland är de näringsfattiga växtbetingelserna kombinerade med ett utsatt läge för vind- och saltpåverkan vilket kan medföra att så kallad krattskog utbildas. I sådan skog är träden senvuxna, kläna, lågväxta, tätväxande samt knotiga och vindpinade. Ett tidigare betetryck kan också ha bidragit till att forma träden.

Bevarandemål

Naturtypen ska bevara en areal på minst 0,5 hektar och bestå av mager ekdominerad äldre skog. Senvuxen gammal ek utgör ett stort inslag. I skogen bevaras en jämn och hög luftfuktighet, men den får inte bli allt för mörk av igenväxande gran eller andra trädslag. Träd- och busksnitt bevaras och utvecklas till stor del genom intern dynamik, men mindre åtgärder för att upprätta dominansen av ädellöv kan behövas.

Naturtypen ska utveckla de naturvärden som finns knutna gammal senvuxen ek och död ved. Mängden gamla träd och grov död ved i olika nedbrytningsstadier ska öka till naturligt förekommande nivåer. Rödlisterade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till gamla ekar och död ved ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek, exempelvis lunglav.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hoten mot skogsnaturtyper:

- Invasion av gran, bok eller främmande trädslag.

Bevarandestatus och bevarandetilstånd

Bevarandestatusen för naturtypen är överlag dålig i Sverige, främst beroende på en allt för liten förekomstareal. Naturtypen finns i kontinental och boreal region med tyngdpunkt i den boreala. År 2013 var förekomstarealen av naturtypen i den boreala regionen 1 300 hektar och för att naturtypen 9160 ska uppnå gynnsam bevarandestatus

behövs det uppskattningsvis 4 500 hektar. Även kvaliteten på de ytor som består av näringsfattig ekskog når inte upp till de nivåer som behövs.

Bevarandetilståndet för näringsfattig ekskog (9190) anses som tillfredsställande i Natura 2000-området. Det finns flertalet gamla och spärrgreniga ekar i området.

91Do – Skogbevuxen myr

Arealen 0,6 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar myrar med minst 30 centimeter djupt torvtäcke som är fuktig till blöt med högt liggande grundvattenyta. De ska vara bevuxna med skog med en krontäckning på minst 30 %. Samtliga tallmossar räknas till denna typ, medan de skogbevuxna kärren har en krontäckning på högst 70 %. Trädskiktet domineras oftast av glasbjörk, tall och gran. Fält- och bottenskiktet domineras av ris, halvgräs, och vitmossor.

Skogbevuxen myr skiljs från andra fuktiga och våta skogstyper genom sin torvproduktion. Den skogbevuxna myren är i allmänhet surare och fattigare, medan naturtypen sumpskog visar tecken på högre näringsrikedom i form av högre träd tillväxt och åtminstone smärre örtinslag.

Ofta hittar man den skogbevuxna myren i anslutning till större våtmarksområden, och behandlas då som en del av dessa. Skogens hydrologi är naturligt och har inte haft betydande påverkan från till exempel markavvattning eller torvtäkt.

Kantzonen mellan trädklädd fattigmyr och öppen myr är ofta betydelsefull för insekter som kräver båda miljöerna. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium med undantag för de områden som har utsatts för naturliga störningsprocesser (eller motsvarande imiterade skötselåtgärder), där kan ekosystemet befinna sig i yngre successionsstadier. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen.

Bevarandemål

Arealen av skogbevuxen myr (91Do) ska vara minst 0,6 hektar i Natura 2000-området. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Tall ska prägla naturtypen. Andra trädarter (främst glasbjörk och gran) ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en förnygring av ovan nämnda arter. Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ska ha en naturlig hydrologi.

Omvälvande störningar så som insektsangrepp, stormfällning, brand eller bete kan påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens förnygring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Vindskyddade skogsmiljöer med en hög och jämn luftfuktighet ska minst utgöra ett måttligt inslag samt att det ska finnas ett stabilt eller ökande torvtäcke. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av kärlväxter (till exempel starr, skvattram och tranbär) och mossor.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver den generella hotbilden:

- Torvtäkt eller torvbrytning.
- Tillförsel av kalk eller aska. Kan ge skador på vegetationen, främst områdets mossor och lavar.
- Störd hydrologi genom till exempel dikning eller större markskador.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen skogbevuxen myr (91Do) förekommer i hela landet med en tyngdpunkt av utbredningen i den boreala zonen. År 2013 var förekomstarealen av skogbevuxen myr i den boreala regionen 1 880 000 hektar, vilket anses vara tillräckligt för att naturtypen ska kunna bevaras långsiktigt. Bevarandestatus för naturtypen skogbevuxen myr (91Do) anses som gynnsamt i den alpina och boreala regionen men otillfredsställande i den kontinentala regionen.

Bevarandetillståndet anses som tillfredsställande för skogbevuxen myr (91Do) i Natura 2000-området. Skogen är i ett relativt sent successionsstadium och det finns generellt bra med död ved i naturtypen. Eventuellt kan igenväxning av gran förekomma i mindre grad. Med tid och fortsatt bra skötsel kommer naturtypens tillstånd att bli gynnsamt.

1014 – Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Smalgrynsnäckan är en liten landsnäcka med ett brunt till guldbrunnt eller hornfärgat, vänstervridet skal som är 1,6–2,0 millimeter högt och 0,9–1,05 millimeter brett. Det är avlångt, äggformat med genomsnittligt 5 virvlar. Kanten på öppningen är böjd utåt och är något tjockare än resten av skalet. Öppningen har 5–6 korta tandlika strukturer på insidan.

Smalgrynsnäcka förekommer i ett brett spektrum av miljöer. Samtidigt är smalgrynsnäckan mycket specifik när det gäller valet av mikrohabitat; det gäller hela tiden att hitta rätt fuktighet och rätt struktur på förnan. Smalgrynsnäckan är kalkgynnad, särskilt tydligt märks det på de relativt fåtaliga inlandslokalerna.

Smalgrynsnäcka förekommer i flera olika typer av skog. Glesa askdominerade lövkärr är en prefererad miljö, där den företrädesvis återfinns i halvöppna partier, men arten förekommer även i relativt torr skog. På många av skogslokalerna hittar man den i branter och blockdominerade partier. På skogsdominerade lokaler är det viktigt att det finns träd vars löv erbjuder lättillgängliga kalkkällor i form av kalciumcitrat, som till exempel lind, ask, lönn, hassel och sälg.

Arten förekommer även i kalkrika betesmarker med svagt till måttligt betestryck; men om betestrycket blir för hårt försvinner den. I torr betesmark hittar man ofta den i anslutning till fuktiga sänkor, strandbrinkar och i branter. På Öland och Gotland förekommer arten vida spritt i alvarmiljö. I östra Sverige finns dessutom flera förekomster av kalkpåverkade torrängar. I kalkrika områden kan smalgrynsnäckan även finnas i strandnära miljöer, till exempel på betade havsstrandängar eller i anslutning till kustnära dynvåtmarker. En annan viktig miljö är rikkärr och kalkfuktängar.

Smalgrynsnäckan accepterar ganska täta bestånd av starr. Förekomst av enstaka högre örter som till exempel älgört och hampflockel är inget problem, men uppstår det täta bestånd av högväxta örter på grund av hög näringshalt brukar arten försvinna.

Mikrohabitatet är viktigt och smalgrynsnäckan förekommer främst i lucker, något fuktig, förna. Den är starkt beroende av stabila förhållanden i markens förnaskikt och klarar inte översvämningar, däremot kortvarig

översköljning och viss saltpåverkan (havsvatten som sprayar över lokalerna). Under torrare perioder söker den sig ner en liten bit i marken och uppehåller sig i det översta jordlagret. På alvar och i torrängsmiljöer hittar man den under torrtiden ofta i basen av tuvor.

Spridningsförmågan hos smalgrynsnäcka kan på goda grunder antas vara starkt begränsad. Spridning kan ske över ganska stora avstånd, men av allt att döma i mycket begränsad omfattning. Avståndet för normal spridning ligger i storleksordning några få meter. Långdistansspridning sker förmodligen främst via större däggdjur (till exempel rådjur) och fåglar.

Bevarandemål

För att det ska finnas goda förutsättningar för smalgrynsnäcka ska inte området där snäckan finns torka ut under längre perioder.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det allvarligaste hotet mot smalgrynsnäcka är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer. Arten kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävning och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Eutrofiering leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen.
- Upphörd hävd kan leda till igenväxning med träd och buskar.
- Försämrad miljö till följd av utsläpp av försurande och gödande ämnen.
- Avverkning/gallring i skogsbiotoper kan leda till uttorkning.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

För arten smalgrynsnäcka är utbredningsarealen i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) 300–600 miljoner hektar i Sverige. För att få en gynnsam bevarandestatus i samma område behövs uppskattningsvis 500 miljoner hektar utbredningsareal. Trots den stora utbredningsarealen så anses populationsstorleken vara dålig och livsmiljön samt framtidsutsikterna anses vara otillfredsställande. Bevarandestatusen för arten bedöms vara dålig i Sverige.

Bevarandetillståndet för arten i Natura 2000-området anses vara gynnsamt.

1083 – Ekoxe, *Lucanus cervus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ekoxen är Europas största skalbagge. Välutvecklade hanar är omöjliga att förväxla med någon annan art på grund av de förgrenade, flera centimeter långa käkarna. Kroppslängden (inklusive käkarna) kan hos hanen bli cirka 8 centimeter, medan honan, som har betydligt mindre käkar ofta är cirka 4 centimeter lång. Ekoxen är värmekrävande och förekommer ofta i ekbestånd i sydsluttningar, företrädesvis i gles ädellövskog eller ekhagar. Arten gynnas av betesdrift, slätter och plockhugning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiktet glest och luckigt. Rätt typ av hävd ger goda möjligheter för ljuskrävande träd som ek att utvecklas och föryngra sig.

Larven lever på döda rötter av främst ek, men har även hittats på bok, björk, lönn och hassel. Larverna ligger ofta i jorden och gnager på döda rotdeklar även på levande träd. Larver har även påträffats under liggande ekstockar och i

de underjordiska delarna av gamla stubbar. Larvutvecklingen tar i normalfallet fem till sex år. Förpuppningen sker under hösten i en hönsäggstor kokong. De fullbildade skalbagarna kläcks i mitten av juni och flyger från mitten av juni till början av augusti. Hannarna är tämligen kortlivade, medan honorna kan påträffas till i början av augusti. Ekoxen är skymnings- och nattaktiv och de vuxna skalbagarna livnär sig på sav och kan samlas i stort antal kring savflöden.

Ekoxen är stor och tung, men flyger tämligen väl. Arten uppskattas utan större problem kunna flyga en kilometer genom för arten ogästvänlig terräng. Enstaka exemplar har konstaterats flyga två kilometer.

Bevarandemål

För att det ska finnas goda förutsättningar för ekoxen behöver bevarandemålen för naturtypen trädklädda betesmarker (9070) uppnås, men även delvis näringsrik ekskog (9160) och näringsfattig ekskog (9190) då dessa kan hysa arten om de har en något lägre krontäckning. Även utanför Natura 2000-området behövs en god tillgång på lämpliga livsmiljöer (vanligen döda ekrötter i solexponerade miljöer) inom spridningsavstånd (upp till två kilometer) för ekoxen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Brist på hävd är ett stort hot mot arten. Glesa bestånd med gamla ädellövträd blir allt sällsyntare. Ett stort antal av de träd där läderbaggen förekommer hotas genom konkurrens från yngre lövträd och gran. Många lämpliga ekar har dött under senare decennier på grund av överväxning och utskuggning. Bristande eller upphörd hävd är ett hot mot arten
- Avverkning och bortstädning av hålträd. Denna typ av träd förekom tidigare i stor utsträckning ute i det öppna kulturbeteslandskapet, en miljö som decimerats kraftigt på grund av ändrad markanvändning.
- På många lokaler är kontinuiteten av jätteträd bruten, vilket innebär att ersättningsträd saknas när den äldre generationens träd dör.
- Fragmentering i kombination med små delpopulationer. På små lokaler löper läderbaggspopulationerna risk att dö ut genom slumpmässiga händelser, även om antalet lämpliga träd skulle hållas konstant. Då många lokaler numera ligger långt från varandra är sannolikheten för återkolonisation liten eller obefintlig om populationen en gång försvunnit.

Bevarandeåtgärder

För att bibehålla ett starkt bestånd av ekoxe inom Natura 2000-området behöver det finnas gott om äldre ädellövträd (främst ek) inom och utanför Natura 2000-området. Att genomföra åtgärderna för främst naturtypen 9070 skapas attraktiva solbelysta ädellövsmiljöer för ekoxen. Åtgärder ska vid behov utföras både inom och i närområdet till Natura 2000-området för att skapa solbelysta ädellövsmiljöer är mycket positivt för arten. Exempelvis så gynnas ekoxen av frihuggning av äldre vidkroniga ekar eller beteshävd i hagmarker.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Arten är påträffad från Skåne upp till Mälardalen i Uppland. Tyngdpunkten för artens utbredning ligger i sydöstra Sverige från Blekinge till Östergötland inklusive Öland, men arten finns även kvar på några lokaler i Skåne och i Västsverige. Den långa larvutvecklingen gör att arten på lokaler med individsvaga populationer inte påträffas varje år. Närmast påträffad i Danmark, där den är rödlistad som försvunnen. Arten har troligen under lång tid missgynnas av igenväxning av glesa bestånd med gamla ädellövträd, samt av att minskad tillgång på död, grov ved i skogslandskapet.

Arten är idag inte rödlistad och klassad som livskraftig (LC) men eftersom att artens livsmiljö fortsätter att försämrans är bevarandestatusen trots detta otillfredsställande. Dagens Sverigepopulation förekommer

uppskattningsvis i 2 700 till 5 300 stycken trädstammar. För att uppnå gynnsam bevarandestatus behöver arten bebo uppskattningsvis 5 300 stycken träd i hela landet.

Bevarandetillståndet för ekoxen i Natura 2000-området anses som tillfredsställande. Den etablerade populationen är relativt stark i området. Dock är den mycket isoleras så skulle något slå ut den nuvarande populationen kommer en naturlig återpopulering av området vara nästintill omöjligt.

1163 – Stensimpa, *Cottus gobio*

Artens förekomst i området är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stensimpan har ett kraftigt huvud med en avsmalnande kropp färgad i grönbrunt till gråbrunt med mörkare fläckar och vit buk. Den har två ryggfenor, varav den bakre är längst. Den är mycket lik bergsimpan, men till skillnad från denna saknar den tvärstrimmor på bukfenorna. Stensimpan blir upp till två decimeter lång.

Stensimpa förekommer i många olika typer av sötvattenmiljöer med renspolad botten, från grunda brackvattenmiljöer till små bäckar. Arten är vanligast sträckor med strömmande vatten som har steniga och grusiga bottenar, men den går att hitta såväl på blockrika bottenar som rena sandbottenar.

Leken sker under försommaren, från slutet av april längst i söder till juni i norr. Hannarna hävdar revir kring en hålighet de har grävt ut under en sten och de vaktar den befruktade rommen tills den kläcks.

Spridningsförmågan hos stensimpa är inte känd i detalj. Erfarenheter från ofrivilliga introduktioner i Kävlingeåns vattensystem i Skåne (1960-talet och 1980-talet) visar att arten har förmåga att snabbt etablera starka bestånd i ett vattendrag.

Födan utgörs av ryggradslösa djur, fiskrom och ibland fiskyngel. Vintertid dominerar små kräftdjur (*Gammarus* spp. och *Asellus* spp.), sommartid är födan mer varierad med en stor del insekter och insektslarver. Födosöket sker främst under skymning och gryning, men arten är även aktiv nattetid.

Bevarandemål

För att det ska finnas goda förutsättningar för stensimpan behöver bevarandemålen för naturtyperna laguner (1150), stora vikar och sund (1160) samt rev (1170) uppfyllas. Det innebär bland annat att det finns rikligt med grus-, sten- eller sandbottenar, en god vattenkvalité, god tillgång på föda (ryggradslösa djur), fria spridningsvägar samt en naturlig årstidsvarierande flödesregim.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Förekomst av vandringshinder i vattendragen hindrar spridning uppströms.
- I korttidsreglerade vattendrag uppkommer stora och onaturliga flödesvariationer som leder till instabila bottenförhållanden.
- Rensning av vattendrag leder till att stora mängder lämpliga bottenar grävs bort samt ökad sedimenttransport och minskad habitatvariation.
- Avverkning och borttagande av skuggande träd och buskar längs mindre vattendrag leder till kraftiga temperatursvängningar med höga maximitemperaturer och ökad risk för igenväxning.

- Intensivt jordbruk leder till ökad eutrofiering vilket kan leda till igenväxning och förändrade bottenförhållanden.
- Lokala populationer hotas på sikt av försämrade syreförhållanden i bottarna.
- Försämrad vattenkvalitet till följd av utsläpp av försurande, syretärande och gödande ämnen.
- Utsläpp och oförsiktig hantering av bekämpningsmedel.
- Effekterna av ökande vattenfärg (brunifiering) är oklara, men kan förmodas ha viss negativ effekt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Stensimpa förekommer spridd över hela landet, framför allt i lägre regioner än bergsimpa. Förekomsten av stensimpa ökar i Svenskt Elfiskeregister (SERS). Bevarandestatusen för arten i Sverige anses därför som gynnsam (2013).

Bevarandetillståndet för stensimpan i Natura 2000-området anses som tillfredsställande då naturtyperna arten nyttjar har ett tillfredsställande tillstånd.

1364 – Gråsäl, *Halichoerus grypus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Gråsäl är den största av Sveriges tre sälarter. En fullvuxen hane kan i enstaka fall väga upp till 300 kilo, honan är betydligt mindre och väger som mest cirka 200 kilo. Gråsäl särskiljs lättast från knobbsäl och vikare genom sin större storlek och genom huvudets form. Gråsäl har en mycket låg panna med ögon som ligger långt bakom nosen. Pälsfärgen hos gråsäl är mycket variabel, vissa djur är nästan svarta, andra bruna eller silverfärgade. Buken är oftast ljusare än ryggen men variationer förekommer. Hannar är vanligtvis mörkare än honor och äldre hannar har en tydligt krökt nos och ett kraftigare axel- och skulderparti.

Gråsäl är havslevande. Under pälsömsningen i maj–juni söker sig sälarna i stor utsträckning till traditionellt utnyttjade tillhåll där de ligger på skär och kobbar.

I Östersjön föder gråsälshonan en unge (kut) i månadsskiftet februari–mars. Många gråsälskutar föds på isen i Bottenviken, Norra Kvarken eller Finska viken, men en stor andel kutar föds också på land i Stockholms skärgård, på Åland eller i Estland. Gråsälarna på västkusten har observerats med kutar både under vårvintern och på hösten. Ungarna diar i cirka tre veckor. Könsmognaden inträder hos honorna normalt under det femte eller sjätte levnadsåret. Gråsäl kan röra sig över stora arealer, upp mot eller över 1 000 000 hektar, och kan således förflytta sig från svenska till finska eller estniska kusten från ett år till ett annat.

Gråsäl äter huvudsakligen fisk även om unga gråsälar också äter kräftdjur och mollusker (musslor, snäckor). Gråsäl är inte specialiserad i sitt födoval utan äter mest stimfisk och bottenlevande fisk som strömming, tånglake och flundror, men även lax, sik och torsk med flera. I genomsnitt konsumerar en gråsäl föda motsvarande 2–3 % av sin kroppsvikt dagligen, dock varierar intaget med födans näringsinnehåll. Konsumtionen är högst under senhösten då djuren bygger upp späcklagret inför vintern.

Bevarandemål

Gråsäl ska finnas i en livskraftig population längs ostkusten. Den nationella målsättningen bör vara att bevara gråsäl i livskraftiga bestånd i samtliga län som gränsar mot Östersjön eller mot Västerhavet. Vad detta innebär i frågan om antalet djur är en kontroversiell fråga eftersom gråsäl orsakar fiskarna stora ekonomiska förluster.

Man bör dock beakta att det i Östersjön vid 1900-talets början fanns närmare 100 000 gråsäl. Gråsälarna i Östersjön är fortfarande påverkade av miljögifter (fortfarande är en relativt stor andel av de könsmogna honorna oförmögna att reproducera sig och hälsotillståndet är även i övrigt dåligt).

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Drunkning i fiskeredskap är den vanligaste dödsorsaken bland gråsäl idag och drabbar främst unga, oerfarna sälar. Den totala bifångsten av gråsäl beräknas för samtliga fisken till minst 400 djur bara i Sverige. För Östersjön som helhet riskerar därför bifångsterna av gråsäl närma sig minst 1 000 (eller ca 8 %) djur per år. Detta överstiger markant de nya miljömålen krav om att senast år 2010 ska de årliga totala bifångsterna av marina däggdjur uppgå till maximalt 1 % av respektive bestånd.
- Idag har frekvensen av de flesta av sjukdomsskadorna orsakat av miljögifter minskat betydligt i omfattning. Fortfarande är dock frekvensen högre i Östersjön än i de Atlantiska populationerna. Alarmerande är emellertid att frekvensen av tarmsår stadigt ökat bland gråsälarna sedan slutet av 1980-talet och idag är det den vanligaste dödsorsaken efter drunkning i fiskeredskap. Tarmsåren orsakas av parasiter (hakmask) som penetrerar tarmen och orsakar bukhinneinflammation. Tarmparasiter är inget ovanligt bland vilda djur men att det får så allvarliga konsekvenser är sällsynt. Orsaken är fortfarande inte riktigt kartlagd men tros ha samband med nedsatt immunförsvar hos sälarna vilket sannolikt orsakas av ett nytt ännu okänt miljögift. Nya gifter som kommer ut i miljön, vars effekter fortfarande är okända, kan utgöra ett allvarligt hot mot gråsälarna och många andra marina organismer även i framtiden.
- Gråsälarna är i behov av skyddade områden bland annat under pälsömsningen. Störning vid de traditionella samlingsplatserna, liksom störning av sälar med ungar under våren är en del av ett framtida tänkbart hot.
- Det finns en risk att brist på fisk, åtminstone vintertid i södra Östersjön, kan komma att bli en begränsande faktor för gråsälarna.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Arten ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och den är inte en prioriterad art där. Arten har enligt art- och habitatdirektivet ett sådant gemenskapsintresse att insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder. Arten finns upptagen i bilaga 5 till art- och habitatdirektivet och betecknas med F i Artskyddsförordningens bilaga 1. Enligt 3 § Jaktlagen får arten inte fångas eller dödas om det inte uttryckligen är tillåtet vid jakt enligt andra delar av jaktlagstiftningen. När viltet är fredat gäller det även dess bon.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Gråsäl finns i Östersjön, i söder till Blekinge, Öland och Gotland. Enstaka individer finns även längs Västkusten. Antalet reproduktiva individer skattas till 13 000 (11 000–14 800). Vid den senaste inventeringen av gråsäl i Östersjön (2012) räknades 28 255 individer. Av dessa var 14 799 i svenska vatten. Mörkertalet uppgår på relativt goda grunder till 20–40 %. Vilket innebär en total Östersjöpopulation på 41 000 (35 000–47 000) individer, varav 21 500 (18 500–24 600) befinner sig i svenska vatten. Cirka 60 % av individerna är könsmogna. Cirka 30 reproduktionslokaler x 2 500 hektar, gäller Sverige. Populationen är ökande. Gråsälarna har uppvisat en jämn och kraftig tillväxt i Östersjön under hela 2000-talet, dock avtagande sedan cirka 2005. Tillväxten är av olika omfattning i olika delar av Östersjön och till och med negativ i några delområden (Bottenhavet, Ålands skärgård - skärgårdshavet). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC). Eftersom det finns möjlighet att arten kan invandra från kringliggande länder bedöms utdöenderisken vara lägre än vad övriga tillgängliga data antyder.

Bevarandetillståndet för gråsäl inom Sankt Anna och Gryts skärgårdar anses vara gynnsamt.

1984 – Platt spretmossa, *Herzogiella turfacea*

Artens förekomst är inte fastställd i regeringsbeslutet

Beskrivning

Bildar blekgröna till gul- eller brunaktiga glänsande mattor. Skotten blir upp till tre centimeter långa och är oregelbundet förgrenade. Sporkapslarna är 0,8 till 2 millimeter långa och långsfårade när de är tomma och torra.

Platt spretmossa förekommer i större delen av Sverige men är vanligast i östra Svealand. Arten växer på murken ved, på torvjord eller på socklar av al på fuktiga, skuggiga ställen i sumpskog. Många av de aktuella lokalerna är strandskog med mycket död ved av gran och klibbal.

Arten gynnas av att skogen tidvis översvämmas. Småskaliga störningar och intern beståndsdynamik, som leder till fortlöpande tillförsel av grov död ved i olika former, är en förutsättning för att arten ska finnas.

Platt spretmossa sprider sig med hjälp av sporer. Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest en meter vegetativt och kan sprida sig effektivt en kilometer med sporer under en tioårsperiod.

Bevarandemål

Arten ska fortleva inom Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgård. Grov död ved i olika nedbrytningsstadier, främst död ved av gran och klibbal, ska finnas i lämpliga områden med sumpskog eller svämskog.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Arten hotas av bristen på murken ved av det moderna skogsbruket.
- Arten hotas av torrläggning av sumpskog med naturskogskvalitéer.
- Slutavverkning och andra omfattande skogsbruksingrepp hotar artens livsmiljöer genom sin påverkan på hydrologi, ljusförhållanden med mera.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Platt spretmossa är utbredd från Småland till Norrbotten, men saknas eller är mycket sällsynt i stora områden. Arten saknas i Danmark, förekommer sällsynt i Norge norrut till Trøndelag, samt i större delen av Finland. Arten förekommer i norra Europa och Asien, samt Nordamerika där den främst hittas i öster. Artdatabanken uppskattade år 2013 att populationen av platt spretmossa återfinns på 770 till 1 000 lågor i den boreala regionen och för att uppnå gynnsamt bevarandetillstånd i samma region behövs uppskattningsvis 1 000 lågor. Många sumpskogar eller svämskogar har dikats ur eller vattnet har reglerats vilket gör att de naturligt återkommande säsongsoversvämningarna till stor del uteblir, vilket påverkar den platt spretmossan negativt. Sammanvägt anses bevarandestatusen för arten som otillfredsställande i Sverige.

Bevarandetillståndet för platt spretmossa i Natura 2000-området anses som okänt.

A094 – Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Enda stora rovfågeln i Sverige med långa vingar, vit under och brun ovan. Trots ett karaktäristiskt utseende förväxlas den ibland med ljusa ormvrårar eller med den sällsynta gästen ormörn. Fiskgjusen ses ofta kretsande eller ryttlande över sjöar, där den hämtar sin föda.

Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt hemområde (havsmiljö, insjöar, älvar, åar) eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup.

Fiskgjusen fiskar i såväl näringsrika som näringsfattiga sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart oligotrofa sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bland annat beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen).

Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det vanligaste trädslaget är tall (≥90 %) där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Enstaka bon kan placeras i kraftledningsstolpar, stora torn eller på stora stenar i sjöar och vattendrag. Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen. Fiskgjusen kan jaga upp till någon mil från boplatsen. Flyttar mellan Sverige och Västafrika söder om Sahara.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att den svenska populationen inte minskar, det vill säga att vi inom landets gränser även fortsättningsvis har ett bestånd på minst 3 500 par, spritt över hela sitt utbredningsområde enligt ovan.

Fiskgjusen ska regelbundet häcka, med minst 5 par i Natura 2000-området. Därför behöver det finnas god tillgång på lämpliga träd (vanligen äldre tall) för bobygge inom och/eller i landskapet Sankt Annas och Gryts skärgårdar.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Eftersom fiskgjusen ofta häckar vid stränder och på öar utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanoting etc. i boets omedelbara närhet ett hot.
- Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderrivning av ägg på grund av skalförtunning. Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om (till exempel bromerade flamskyddsmedel)
- Förurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller.
- Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträd eller presumtiva boträd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fiskgjusen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av fiskgjuse. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av fiskgjuse. Fiskgjuse tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Fiskgjusen är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Fiskgjusen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Fiskgjusen häckar i anslutning till sjöar och större vattendrag samt längs kusterna över större delen av landet. Förekomsten i norra Sveriges inland är generellt svagare och den saknas i fjällkedjan. Särskilt starka populationer finns i områden med större sjöar, till exempel södra Småland, Vänern, Mälardalen, Södermanland samt kring nedre Dalälven. Det svenska beståndets storlek uppskattas till 4 100 par. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Stabil de senaste tio åren även om arten har minskat lokalt inom vissa delområden troligen på grund av födokonkurrens från havsörnen. Fiskgjusen häckar i samtliga län utom på Gotland. Den europeiska populationen är huvudsakligen koncentrerad till Sverige och Finland. I ett europeiskt perspektiv har Sverige ett stort ansvar för denna art då cirka 35 % av populationen häckar i Sverige. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 8 400–12 300 par och att trenden är ”Increasing”.

Bevarandetillståndet anses som dåligt i Natura 2000-området då det endast häckar 2 par.

A127 – Trana, *Grus grus*

Artens förekomst i området är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stor, 115–130 centimeter lång, långbent fågel med lång näbb. Grå fjäderdräkt med svarta vingpennor, kinder, nacke och hals, vita huvudsidor och en röd skinnfläck på huvudet.

Tranan häckar på sankta sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på vattensjuka hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, det vill säga alltid omgärdat av vatten. Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk med mera. Under höstflyttningen är ungarna beroende av föräldrarnas vägledning. En stor andel av tranorna övervintrar i korkeksmarker i Spanien.

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 100 hektar. Tranan blir könsmogen vid 3–6 års ålder. Innan könsmognaden för ungranorna en kringfläckande tillvaro och samlas ofta i stora flockar. Övervintrar i Sydvästeuropa, främst i Spanien, men även i Portugal och Frankrike samt i Nordafrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara det nuvarande starka tranbeståndet med häckande par i samtliga svenska landskap.

Tranan ska häcka med 1 par i Sankt Anna och Gryts skärgårdar.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige. I det spanska övervintringsområdet finns däremot vissa hot, främst avveckling av korkeksodlingar.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Tranan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av trana. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av trana. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Tranan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Tranan är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Tranan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Tranan förekommer sparsamt men jämnt spridd över hela Sverige. Beståndet har ökat mycket kraftigt sedan 1990-talet, speciellt märkbart i Götaland och Svealand. Antalet häckande par borde för närvarande uppgå till åtminstone 15 000, kanske över 20 000 par. Därtill kommer ett stort antal icke könsmogna fåglar, vilka drar runt i Sverige under sommarhalvåret. Dessa senare fåglar kan vålla en del bekymmer för jordbruket och vid enstaka tillfällen har tillstånd för avskjutning av ett litet antal fåglar getts. De svenska tranorna utgör 20–38 % av europapopulationen. Sverige har således ett stort ansvar för bevarandet av arten. Tranan häckar numera förhållandevis jämnt spridd i samtliga svenska län. På Öland konstaterades den första häckningen relativt nyligen. BirdLife International uppskattar den europeiska populationen till 113 000–185 000 par och att trenden är ”*Increasing*”.

Bevarandetillståndet för trana i Åsvikelandet-Kvädö anses som gynnsamt då det häckar 1 par i området.

A190 – Skräntärna, *Sterna caspia*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skräntärnan är världens största tärna med ett vingspann större än fiskmåsens. Den utmärker sig genom sin mycket grova klarröda näbb och sin svarta hätta i kontrast till vit, måslik kropp. Vingöversidor och rygg är grå och stjärten ganska kort och kluven. Vingundersidorna är vita med påtagligt mörka vingpetsar, och benen hos gamla fåglar är svarta. Flykten är mer måslik än hos andra mindre tärnor. Lätet är ett kraftfullt grovt och skrovligt "krre-ahk". Ungfågeln tigger med ett genomträngande "kli-vii". I Sverige kan skräntärnan knappast förväxlas med någon annan art.

Skräntärna behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, vilket i svenska vatten främst är abborre, mört och strömming. Den fiskar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 kilometer) sjöar. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet (egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, även Väneren). Arten häckar företrädesvis i koloni. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig. Arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Häckningslokalen och dess omgivande arkipelag bör sakna fyrfota rovdjur, framför allt mink. Arten är långlivad med relativt låg reproduktion.

Under häckningen kan födosökande skräntärnor uppsöka fiskrika vatten åtskilliga mil från boplatsen. Skräntärnan övervintrar i tropiska Västafrika, där floden Nigers inlandsdelta i Mali är särskilt betydelsefullt.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det även fortsättningsvis skall finnas förutsättningar för ett livskraftigt häckande bestånd av arten i Östersjöområdet. Ett viktigt medel för att uppnå det målet är se till att samtliga kända och tänkbara häckningsplatser ges en god bevarandestatus. Med tanke på artens rörlighet är det svårt att ange siffror för det svenska beståndets storlek, men ett minimum för ett långsiktigt stabilt bestånd i hela Östersjön bör vara minst 2 000 par. För att nå en gynnsam bevarandestatus i Sverige måste beståndet öka till minst 1 000 par. Artens utbredning enligt ovan får dessutom inte minska. Ej heller bör antalet häckningslokaler få minska. Arten bör finnas kvar på minst 90 % av sina häckningslokaler från ett år till nästa och bör dessutom lyckas med häckningen på minst 75 % av häckningsplatserna.

I området bör i genomsnitt minst ca 20 par/år häcka.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Mänsklig störning på häckningslokalerna under maj – juli/augusti, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar på häckningsskärr, badande folk etc.) kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser. Etablering av mink på de öar eller i de skärgårdsområden där arten häckar är ett ökande problem. Försämrade tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot föryngringen. Igenväxning av träd och/eller buskar på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges.

Länsstyrelsen Östergötland

- Spridning och ackumulering av miljögifter i akvatisk miljö har negativa effekter på häckningsutfallet. Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.
- Beskattning av arten under flyttningen genom Europa och framför allt i övervintringsområdena i tropiska Afrika, vilket kan innebära ett långsiktigt hot mot bestånden.
- På senare år har predation av havsörn och gråtrut uppmärksammas.
- Lämpligt boplatssubstrat (sand/grus) spolats bort vid höga vattennivåer eller kraftigt regn.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Skräntärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av skräntärnan, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Skräntärnan tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Skräntärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Skräntärnan är upptagen i bilaga II i Bonnkonventionen (flyttande arter). Skräntärnan är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Skräntärnan har en världsvid men splittrad utbredning med förekomster i Nordamerika, Europa, Asien, Afrika, Australien och Nya Zeeland. Världspopulationen är svårbedömd men har beräknats till cirka 50 000 par. De största kolonierna finns på nordamerikanska västkusten. I Europa är skräntärnan mycket sällsynt som häckfågel och häckar bara i tre områden: Östersjön (Finland, Sverige och Estland), i Svarta havet (Ukraina) samt Kaspiska havet. Några fåglar från Östersjöbeståndet häckar även i Ladoga (Ryssland) och tillfälligt i Tyskland. Av dessa häckade cirka 1700 par i Östersjön i början av 2000-talet, varav cirka 500 i Sverige. Det svenska beståndet ökade fram till 2007 (660 par), men minskade därefter till 532 par år 2010. Sistnämnda år fanns 428 par fördelade mellan tio kolonier. Därutöver fanns 103 solitärhäckande par längs Östersjöns kuster och skärgårdar från Skåne till Norrbotten samt ett par i Vänern. Skräntärnorna har minskat i Östersjön sedan sin storhetstid i början av 1970-talet då det fanns 2200 par, varav cirka 900 i Sverige. Kolonierna har med tiden blivit färre samtidigt som de återstående blivit större. År 2005 häckade till exempel nästan halva svenska populationen (cirka 300 par) på ett enda litet skär i norra Uppland. BirdLife (2017) uppskattar europapopulationen till 11 800–14 800 par och att trenden är ”Increasing”.

Bevarandetillståndet anses som dåligt i Natura 2000-området. Det häckar uppskattningsvis endast ett par i området.

A193 – Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fisktärna är en havsfågel i familjen måsfåglar. Arten förekommer cirkumpolärt, och dess fyra underarter häckar i tempererade och subarktiska regioner i Europa, Asien och Nordamerika. Den är en långflyttare och övervintrar i tropiska eller subtropiska kustområden. I häckningsdräkt har den ljusgrå ovansida, vit till mycket ljust grå undersida, svart hätta, orangeröda ben och en small spetsig näbb. Beroende på underart så är näbben till största delen röd med svart näbbspets eller helsvart.

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna.

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 100–500 hektar. De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssudden.

Bevarandemål

Det svenska beståndet får totalt sett inte minska i antal, jämfört med siffran ovan, och inte heller får utbredningsområdet minska. En viss lokal och regional omfördelning får dock anses vara en naturlig del i fisktärnans beståndsdynamik, vilket innebär att man måste ta ett övergripande ansvar för övervakningen från centralt håll.

I området bör häcka 100 par i Sankt Anna och Gryts skärgårdar.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- I innerskärgårdarna och större insjöar, till exempel Mälaren, medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.
- Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fisktärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av fisktärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för

eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Fisktärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Fisktärnan är upptagen i AEWA (African Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Fisktärnan häckar på öar och stränder längs hela Sveriges kust samt vid invatten från Skåne till Dalarna och i Norrlands östra delar. Beståndet är dock glest i Norrlands inland och arten saknas helt som häckfågel i fjällområdena. Det svenska beståndet beräknas uppgå till 20 000–25 000 par (år 1994), vilket motsvarar ungefär 10 % av det europeiska beståndet. Beståndsutvecklingen är svårtolkad. Resultat från häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet idag ligger på en lägre nivå än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet. Mellanårsvariationerna är emellertid stora. Under 1990-talet finns dessutom uppgifter om regionala ökningar från flera håll, till exempel längs kusten i Bohuslän. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 316 000–605 000 par samt att trenden är "Increasing".

Fisktärna verkar regelbundet använda Sankt Anna och Gryts skärgårdar som häckningsplats. Bevarandetillståndet anses som gynnsamt, då det troligtvis häckar uppå 200 par.

A194 – Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Silvertärna är en havsfågel inom familjen måsfåglar. Den är en flyttfågel som häckar i kolonier cirkumpolärt i arktiska och subarktiska områden i Europa, Asien och Nordamerika. Arten är känd för att vara det djur i världen som flyttar den längsta sträckan mellan sin häckningsplats och sina vinterkvarter, som återfinns i Antarktis. De populationer som flyttar längst flyttar cirka 40 000 kilometer årligen, vilket motsvarar ett varv runt jorden. På grund av dessa långa förflyttningar är silvertärnan den organism som sammanlagt får uppleva flest soltimmar per år.

Silvertärnan är en medelstor fågel med en djupt kluven stjärt. Den är till största delen vit med grå mantel, svart hätta, röd näbb och röda ben. Den är långlivad. Den äter främst fisk och små marina ryggradslösa djur. Den är en vanlig art med en uppskattad världspopulation på en miljon individer. Den globala populationstrenden för arten är inte känd, men mänsklig aktivitet har påverkat den sydligt häckande populationen negativt.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det framledes finns ett häckande bestånd av silvertärna inom hela det nuvarande befintliga häckningsområdet i landet. Beståndet får ej minska i numerär, inte heller får arten försvinna från områden där den häckar idag.

I området bör minst 500 par häcka.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- I skärgårdarna medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv lokalt stora störningar. Ohävd och igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet. Lokalt förekomst av mink leda till att arten försvinner.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Silvertärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av silvertärnan, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Silvertärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Silvertärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Silvertärnan häckar dels i skärgårdar och vid kusten, dels vid tjärnar i fjällen, vid älvsel och stora sjöar i Norrland. Den förekommer vid kusten från Skåne till Norrbotten samt lokalt i Halland och Bohuslän. I Norrlands inland finns den från norra Dalarna till Torne lappmark. Den finns även i Vänern. Som regelbunden häckfågel saknas den i södra och mellersta Sveriges inland. Det svenska beståndets storlek har uppskattats till 20 000–25 000 par. Detta bör sättas i relation till ett samlat europeiskt bestånd på cirka 500 000 par, varav närmare 75 % på Island. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal såväl i Östersjöområdet som i Vänern. Tecken finns dock på att arten lokalt försvunnit till följd av minkens expansion. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 564 000–906 000 par och trenden är ”*Uncertain*”.

Silvertärnan är riklig i Sankt Anna och Gryts skärgårdar, det häckar uppskattningsvis 1100 par i området. Bevarandetillståndet anses därför som gynnsamt.

A236 – Spillkråka, *Dryocopus martius*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Spillkråkan är en karaktäristisk hackspett som inte har några förväxlingsrisker. I storlek som en kråka - Europas i särklass största hackspett - och den enda med helt svart fjäderdräkt. Hjässan är röd (honan bara baktill), ögon och näbb ljusa. Flykten är mer flaxig och ostadigare än övriga spettar, inte båglik som övriga spettar. Den uppmärksammas ofta på sina karakteristiska läten, till exempel de kraftiga trumningarna ("som kulsprutesalvor") under våren.

Tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Födosöker ofta lågt i träd, på stubbar med mera, gärna i rotrötad gran efter hästmyror.

Tillgång på lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd, däremot kan tillräckligt grova stammar saknas i stora delar av Norrland där skogsbruket är mera intensivt och tillväxten sämre. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 centimeter för asp och 40 centimeter för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år.

Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som inte själva förmår mejsla ut sitt bo.

Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100–1 000 hektar. Vintertid rör sig arten över större områden. I Norrlands inland är artens hemområden troligen betydligt större än i södra Sverige.

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av spillkråka i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa minst 40 000 par, varav huvuddelen i de södra och mellersta delarna av landet. Arten ska fortleva och häcka i eller i närområdet.

I Sankt Anna och Gryts skärgårdar bör minst 3 par häcka.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten.
- Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.
- Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Spillkråkan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av spillkråka, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Spillkråkan är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Spillkråkan förekommer tämligen allmänt till sparsamt över hela Sverige, Skåne norrut till Norrbotten - Lule lappmark (större slättområden, fjällkedjan och de innersta delarna av norra Norrland undantagna). Den finns även på Öland och Gotland. Tätheten avtar norrut, särskilt ifrån mellersta Norrland och norra Sveriges inland men häckfynd är gjorda ända upp i de nordligaste lappmarkerna. Spillkråkan är klassad som nära hotad (NT) på rödlistan. Beståndet uppskattades till 29 000 par vid senaste beräkningen 2012, men osäkerheten är relativt stor. Anses av många ha minskat påtagligt under slutet av 1900-talet i norra Sverige men det saknas svenska inventeringar som bekräftar detta. I Finland konstaterade man dock en minskning på 75% 1955–1975. Enligt *Svensk fågeltaxering* var spillkråkan på nationell nivå stabil från 1970-talet till slutet av 1990-talet, men under femtonårsperioden fram till 2014 har spillkråkan minskat med 20–30%. På den europeiska kontinenten har arten ökat och vidgat sitt utbredningsområde på senare tid, och enligt det fågelövervakningsprogrammet Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS) har det skett en måttlig ökning på europeisk nivå sedan ca 1990. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 1 110 000–1 820 000 par och trenden är ”Stable”.

Bevarandetillståndet i Natura 2000-området anses som tillfredsställande då det häckar två par av spillkråkan i området.

A338 – Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Törnskatan är stor som en sädesärta, cirka 16–18 centimeter från näbb till stjärt. Hannen är omisskännlig med svart banditmask, rödbrun rygg, rosa bröst, grå hjässa och nacke samt svart stjärt med vita ytterkanter. Honan är mindre iögonfallande, med brun hjässa, rygg och stjärt, grå nacke och mer eller mindre tydlig brun banditmask. Hennes bröst och flanker har brun vattring på smutsgrå botten, vilket ger ett "fjälligt" intryck.

Tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (till exempel nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, till exempel kortbetade gräsytor. På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög. Optimala hyggen för

törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskärmar, det vill säga den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Från Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen för törnskatan.

Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 hektar. Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen nationellt är en långsiktig bevaranestorlek på minst 50 000 par, varav huvuddelen i jordbrukslandskapet.

I området bör minst 10 par häcka. Därför behöver det finnas god tillgång på lämpliga miljöer (vanligen mosaikartade jordbruksmarker) för bobygge inom och/eller i landskapet kring Sankt Annas och Gryts skärgårdar.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.
- Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnsikator.
- Kraftigt torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan bidra till tillbakagången.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Törnskatan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av törnskata, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Törnskatan är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

I Sverige häckar törnskatan i södra och mellersta Sverige samt utmed norrlandskusten. Betesmarker i jordbrukslandskapet samt hyggen i skogslandskapet håller huvuddelen av den svenska populationen. Törnskatans globala utbredning sträcker sig från Atlantkusten till centrala Rysslands stäpper. Generellt sett ökar tätheterna från väst till öst, vilket tyder på att arten föredrar ett varmt inlandsklimat. Törnskatan minskade med hela 50 % i jordbruksdominerade landskap mellan 1976 och 2003, men artens kolonisering av hyggen bidrog till att minskningen i skogslandskapet inte blev lika markant. Tydliga populationsnedgångar i jordbrukslandskapet noterades under slutet av 1970-talet samt åren 1984, 1991, 1992 och 2002. BirdLife (2017) har uppskattat europapopulationen till 7 440 000–14 300 000 par, den svenska populationen till 29 000–58 000 par och att trenden är ”Stable”. Arten är placerad i SPEC2, vilket innebär att världspopulationen är koncentrerad till Europa men har en otillfredsställande status.

Törnskatan häckar uppskattningsvis med 5 par i området. Bevarandetillståndet anses därför som otillfredsställande.

Övriga utpekade våtmarksfåglar

Arters förekomst i området fastställda i regeringsbeslut

- A056 - Skedand, *Anas clypeata*
- A066 - Svärta, *Melanitta, fusca*
- A096 - Tornfalk, *Falco tinnunculus* (inte en våtmarksfågel men utpekad för området)
- A162 - Rödbena, *Tringa totanus*
- A169 - Roskarl, *Arenaria interpres*
- A173 - Labb, *Stercorarius parasiticus*
- A183 - Silltrut, *Larus fuscus*
- A391 - Mellanskarv, *Phalacrocorax carbo sinensis*

Arters förekomst i området inte fastställda i regeringsbeslut

- A005 - Skäggdopping, *Podiceps cristatus*
- A036 - Knölsvan, *Cygnus olor*
- A043 - Grågås, *Anser anser*
- A048 - Gravand, *Tadorna tadorna*
- A051 - Snatterand, *Anas strepera*
- A130 - Strandskata, *Haematopus ostralegus*
- A179 - Skrattnås, *Chroicocephalus ridibundus*
- A182 - Fiskmås, *Larus canus*
- A187 - Havstrut, *Larus marinus*
- A200 - Tordmule, *Alca torda*
- A202 - Tobisgrissla, *Cephus grylle*

Beskrivning

Fiskmås: Fiskmåsen är ungefär 42 centimeter stor. Den är grå och vit, med svarta vingspetsar. Fiskmåsen häckar ofta på klippphyllor och avsatser eller i någon klippskrev, men även på marken nära något vatten. Ibland övertar de gamla kråkbö och andra gånger kan de bygga i någon skorsten. Den är en opportunist som äter lite av varje.

Gravand: Gravanden är cirka 61 centimeter stor. Den har ett väldigt karaktäristiskt utseende och är till stora delar vit, med ett mörkt grönsvarvt huvud, röd näbb och ett rödbrunt bröstband. Gravanden häckar vid flacka sand- och lerstränder.

Grågås: Grågåsen är 74–84 centimeter. Den är gråbrun med något mörkare vingar. Grågåsen bygger oftast sitt bo på holmar eller halvöar intill vattnet, gärna på en liten höjd med fri utsikt över vattnet.

Havstrut: Havstruten är 64–78 centimeter stor. Den ser ut som en förstorad silltrut. En vit fågel med nästan svart mantel. På undersidan av näbben har den ett rött fält. Havstruten häckar oftast i enstaka par men även lokalt i kolonier och nästan alltid på öar och skär.

Knölsvan: Knölsvanen är en stor vit fågel med markant orange näbb med en framträdande svart knöl i pannan vid näbbroten. Arten häckar vid grunda och öppna våtmarker där den födosöker genom att beta vattenväxter från sjöbottnen. Samma par häckar ofta på samma plats i flera år.

Labbe: En mörk fågel, som kan påminna både om en falk och en tärna genom sitt smidiga och snabba intryck. Kustlabben häckar på öppen torr tundra, men även fuktigare områden nära floder och sjöar, på kusthedar och på karga klippiga öar och kustlinjer. Deras föda består mest av fisk, men de tar även fåglar som vadare, alkor och andra mindre havslevande fåglar.

Mellanskarv: Skillnaden mellan storskarven och mellanskarven är mycket subtila. Mellanskarven häckar från norra Centraleuropa, kring Östersjön och österut till Kina och Indien. I Sverige häckar den utmed västkusten, södra Sveriges kust och uppför östkusten och norrlandskusten. Den häckar även i inlandet vid sjöar och våtmarker.

Roskarl: Den är kraftigt byggd med kort hals och kort stark näbb. Den häckar i arktiska områden och lever nästan uteslutande vid kuster där den föredrar steniga stränder framför sandstränder. Roskarlen kan ofta ses tillsammans med skärnäppor, och i Sverige oftast med måsar och tärnor. Roskarlen har en varierad diet som omfattar as, ägg och växtmaterial, men främst lever den av ryggradslösa djur.

Rödbena: Rödbenan har röda ben och röd näbbrot med gråsvart näbbspets. Både näbb och ben är ganska långa. Rödbenan håller mest till vid kusten på stränder, strandängar och betesmarker, dels på blötängar, sjöar och kärr, eller vid stränder i fjällen. Man kan också stöta på henne i större insjöar. Rödbenan äter mest insekter, små kräftdjur, blötdjur, maskar och småfisk.

Silltrut: Den vuxna silltruten är vit med svart rygg och vingovansida. Silltruten är en utpräglad saltvattenfågel som mest ses utmed kusterna. Dock observeras den i inlandet under flyttningen på vår och höst då den kan befinna sig på åkrar där den letar efter mask.

Skedand: Skedanden är en stor and som häckar i grunda, näringsrika sjöar eller vikar. Boet placeras ofta i en tuva på en fuktig eller översvämmad strandäng. Skedanden äter insekter, kräftdjur, snäckor och vattenväxter.

Skrattmåsa: Skrattmåsen är ungefär 40 centimeter stor. Den har sommartid ett chokladbrunt huvud och vintertid ett vitt huvud med en mörk fläck vid ögat och en vid örat. Skrattmåsen häckar kolonivis i vassrikasjöar eller näringsrika träsk.

Skäggdopping: Skäggdoppingen är cirka 48 centimeter stor. I sommardräkt är den lätt att känna igen på de mörka örontofsarna och det rödbruna kindskägg. Skäggdoppingen häckar i sjöar och havsvikar med skyddande vass, starr eller annan vegetation.

Snatterand: Snatteranden är 51 centimeter stor. Den är till största delen grå eller brunspräcklig, buken vit och på vingarna syns svarta, vita och bruna teckningar. Snatteranden häckar i vatten med rik undervegetation.

Strandskata: Strandskatan är 44 centimeter stor. Den har en svart-vit dräkt men en lång röd näbb och röda ögon. Strandskatan häckar ofta på öppna strandmarker, såväl på sand- och grusstränder, som på strandängar. Boet består av en grop prydd med vackra stenar eller musselskal.

Svärta: Svärtan är en relativt stor andfågel. Svärtan häckar från Skandinavien, genom norra europeiska Ryssland och österut till ungefär Khatangabukten. Svärtan häckar senare på året än andra sjöfåglar. Svärtans föda utgörs av kräftdjur och blötdjur.

Tobisgrissla: Tobisgrisslan är cirka 35 centimeter stor. Den är helt svart så när som på en stor vit fläck på vingarna och röda ben. Tobisgrisslan häckar vanligtvis på marken under klippor eller i bergsskrevor.

Tordmule: Tordmulen är cirka 40 centimeter stor. Den har ett svart huvud och ovansida, vit buk och trubbig näbb. Tordmulen häckar i kolonier vid klippor och klippiga stränder.

Tornfalk: Tornfalk är en medelstor rovfågel som ofta ses ryttla över fält och öppna ytor, som kalhyggen och myrar. Tornfalken är en av Europas talrikaste rovfåglar.

Bevarandemål

De utpekade våtmarksfåglarna för Sankt Anna och Gryts skärgårdar behöver en variation av flera viktiga strukturer för att utnyttja lokalen både som rast-, födosöks- och häkningsplats.

Mellanskarven ska nyttja området som födosöksområde. För tornfalk ska det häcka 1 par och för gravand och snatterand ska det häcka 5 par. För labb, roskarl, silltrut och skäggdopping ska det häcka 10 par och för rödbena och skedand ska det häcka 15 par. För tobisgrissla ska det häcka 20 par, för grågås ska det häcka 25 par och för tordmule ska det häcka 30 par. Knölsvanen ska häcka med 50 par, havstruten och strandskatan ska häcka med 60 par och svärtan med 70 par. För skrattnåsen ska det häcka med 100 par och för fiskmåsen ska det häcka 300 par.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för fiskmås, gravand, havstrut, knölsvan, mellanskarv, rödbena, skedand, skrattnås, skäggdopping, snatterand, strandskata och tornfalk anses som gynnsamt. Bevarandetillståndet för grågås, kustlabb, roskarl och tordmule anses vara tillfredsställande, medan bevarandetillståndet för silltrut och svärta anses som otillfredsställande. Bevarandetillståndet för tobisgrisslan anses som dåligt.

Kartor

Kartor som visar områdets läge, yttergränser, naturtypernas utbredning, kända forn- och kulturlämningar, samt äldre ekonomiska kartor finns sist i planen.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2018-11-26).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2018-11-26).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2018-11-26).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2018-11-26).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2018-11-26).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVÅ), <http://www.jordbruksverket.se/>, (2018-11-26).

Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, (2018-11-26).

Dokument:

Bevarandeplan för Sankt Anna och Gryts skärgårdars Natura 2000-område, fastställd 2010-12-15.

Beslut om bildande av Gryts naturreservat, Kråkmårö 1969-04-02, Grytö 1969-05-05, Åleklubb 1970-10-15, Skärgård 1972-19-07 och Innerö 1974-01-31.

Beslut om bildande av S:t Annas naturreservat, Lammskär 1968-06-28 och Aspöja 1970-06-30.

Beslut om bildande av Vänsö naturreservat, 2005-01-27.

Beslut om bildande av Ämtö naturreservat, 1975-12-19, kompletterad 2009-12-16.

Beslut om bildande av Ängelholms naturreservat, 1972-04-28 och 1982-12-01, och reviderad 2016-06-02.
BirdLife International, European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities.
Cambridge, Uk. BirdLife International, 2017.
Gezelius, L., m.fl., Acta S:t Anna – Samverkansplan för Helcom MPA området S:t Anna – Missjö, Länsstyrelsen,
Rapport 2011:7.
Gezelius, L. Kustfåglar i Östergötland - inventeringar 2007 och 2010, Länsstyrelsen Östergötland, Rapport 2012:7.
Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat och ArtDatabankens vägledningar för arter.
Skötselplan för Gryts naturreservat, fastställd 2006.
Skötselplan för Sankt Anna naturreservat, remissversion 2018-04-27, diarienummer: 511-10662-2014.
Skötselplan för Vänsö naturreservat, fastställd 2005.
Skötselplan för Ämtö naturreservat, fastställd 2006 och reviderad 2014.
Skötselplan för Ängelholms naturreservat, fastställd 2016.
Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU,
Uppsala, 2014.

Bilagor:

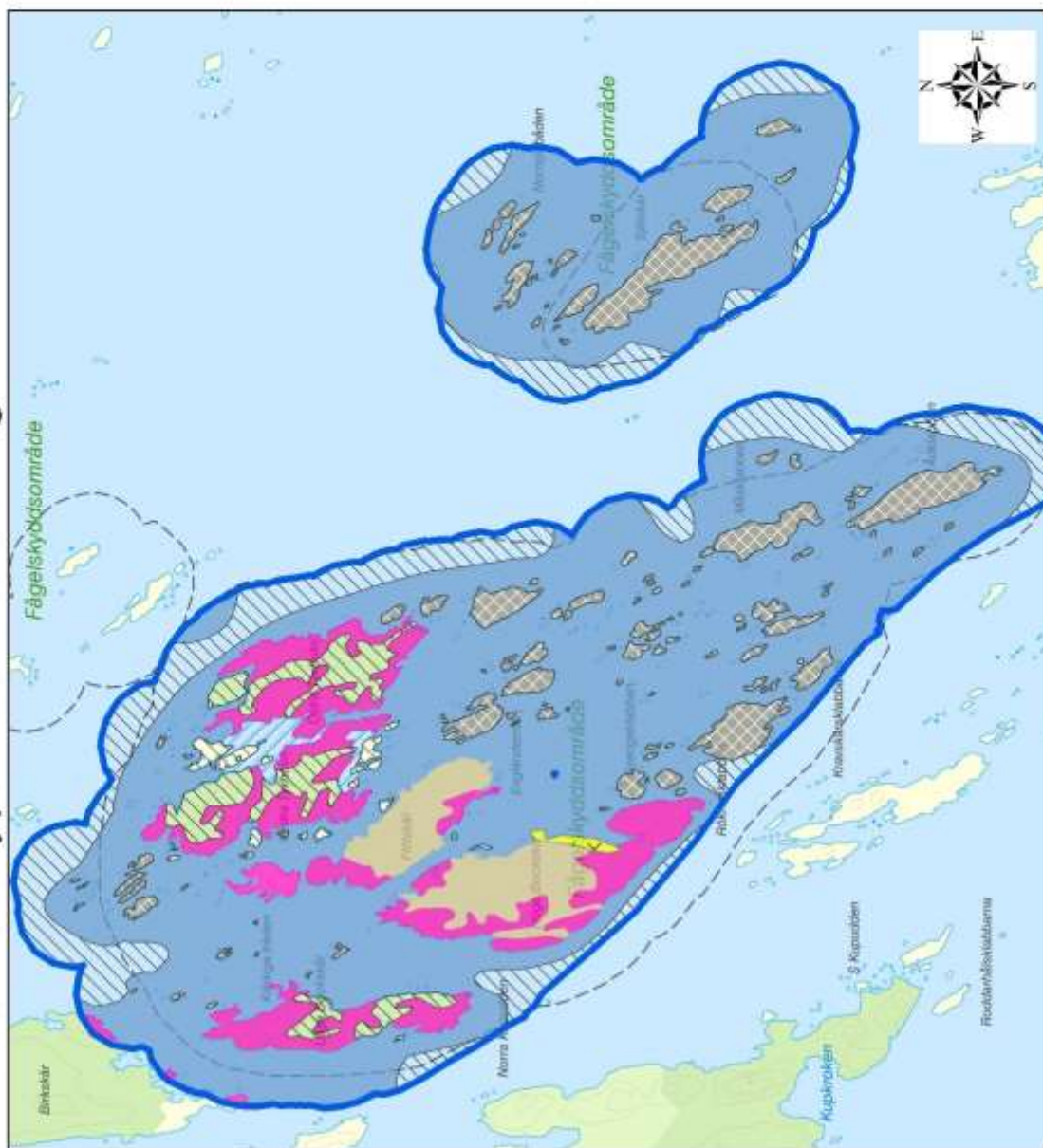
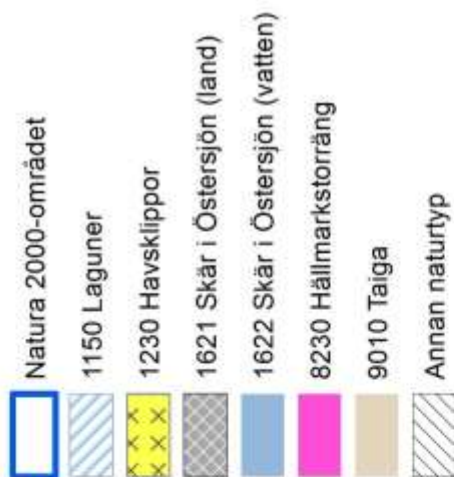
- Bilaga 1. Forn- och kulturlämningar
- Bilaga 2. Områdesbeskrivningar

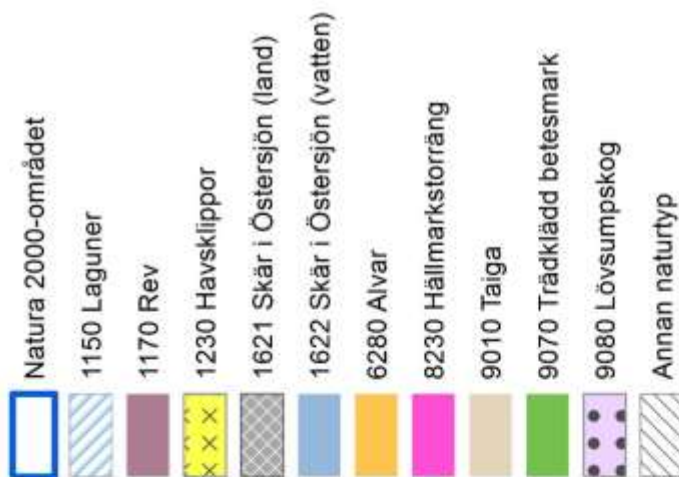
Topografisk karta

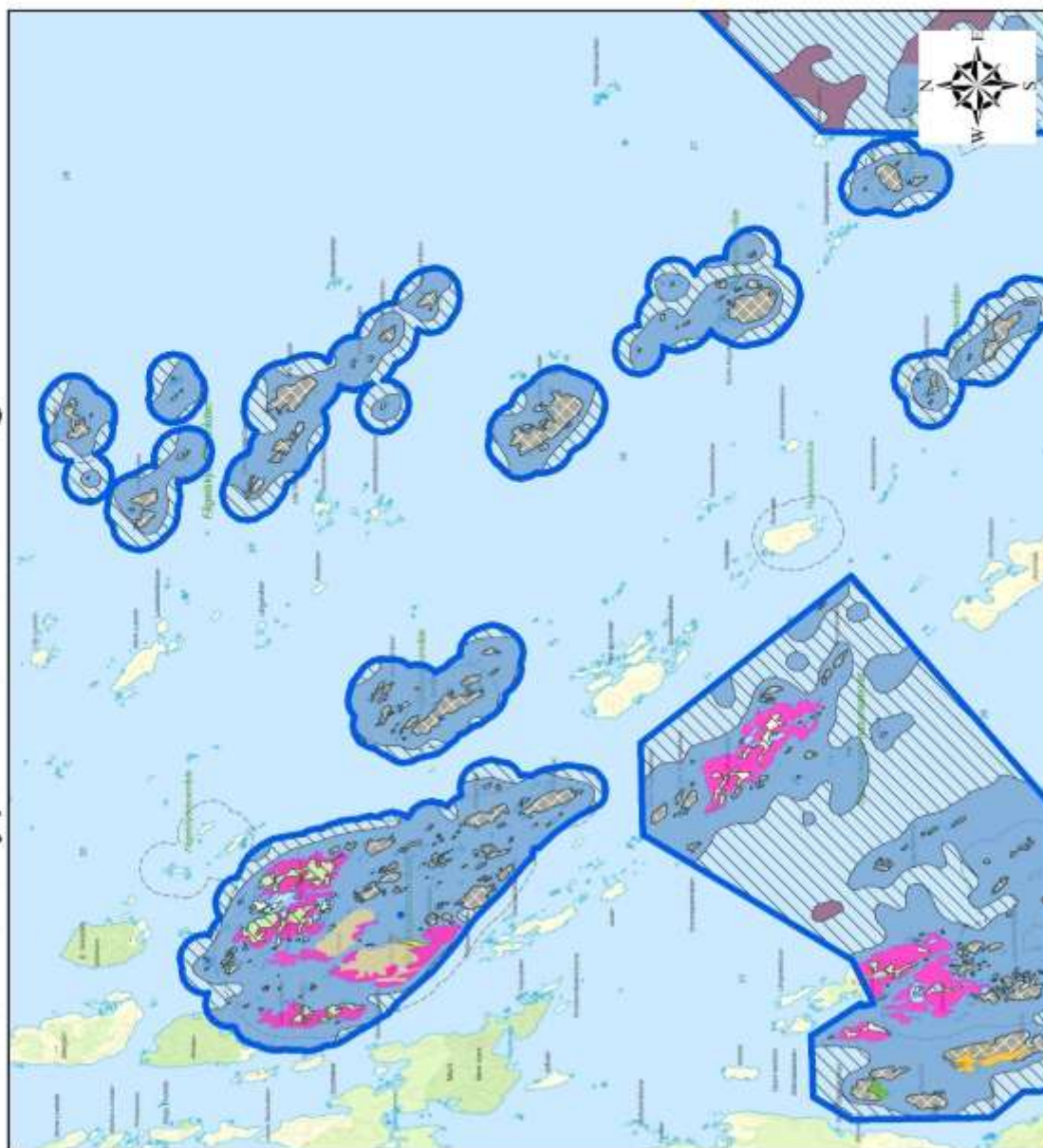
Översiktskartan visar att Sankt Anna och Gryts skärgårdar Natura 2000-område täcker in stora delar av öarna längs kusten i Söderköpings och Valdemarsviks kommun.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

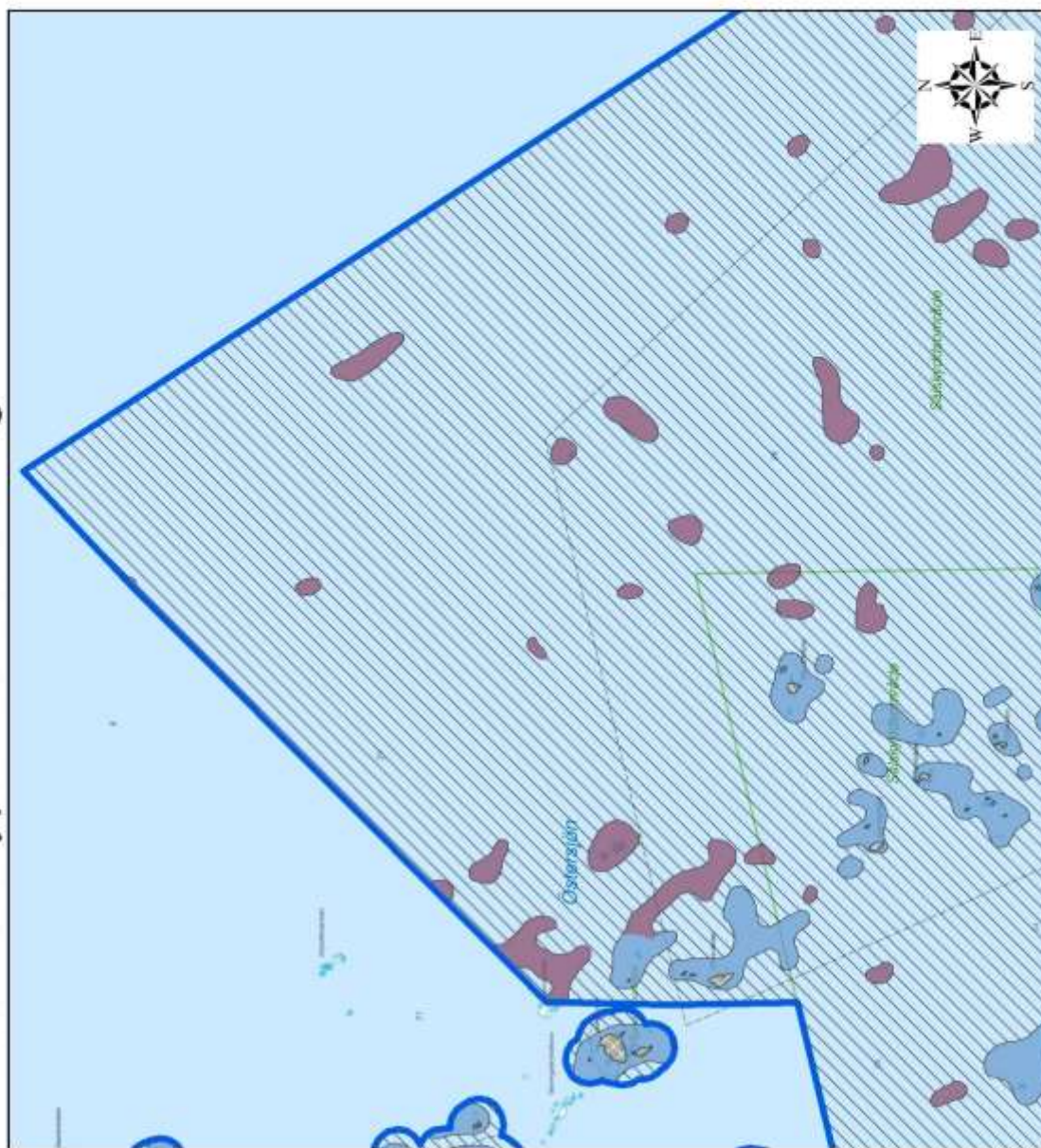

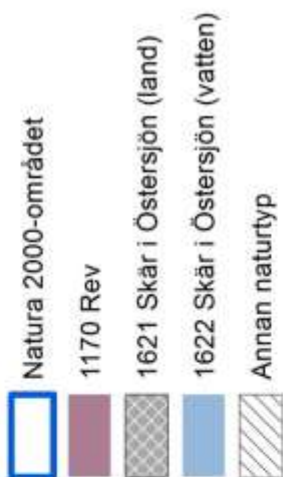
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

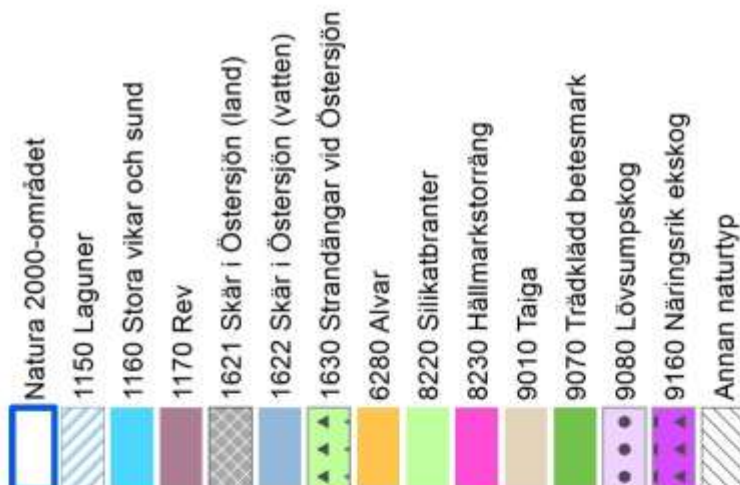

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

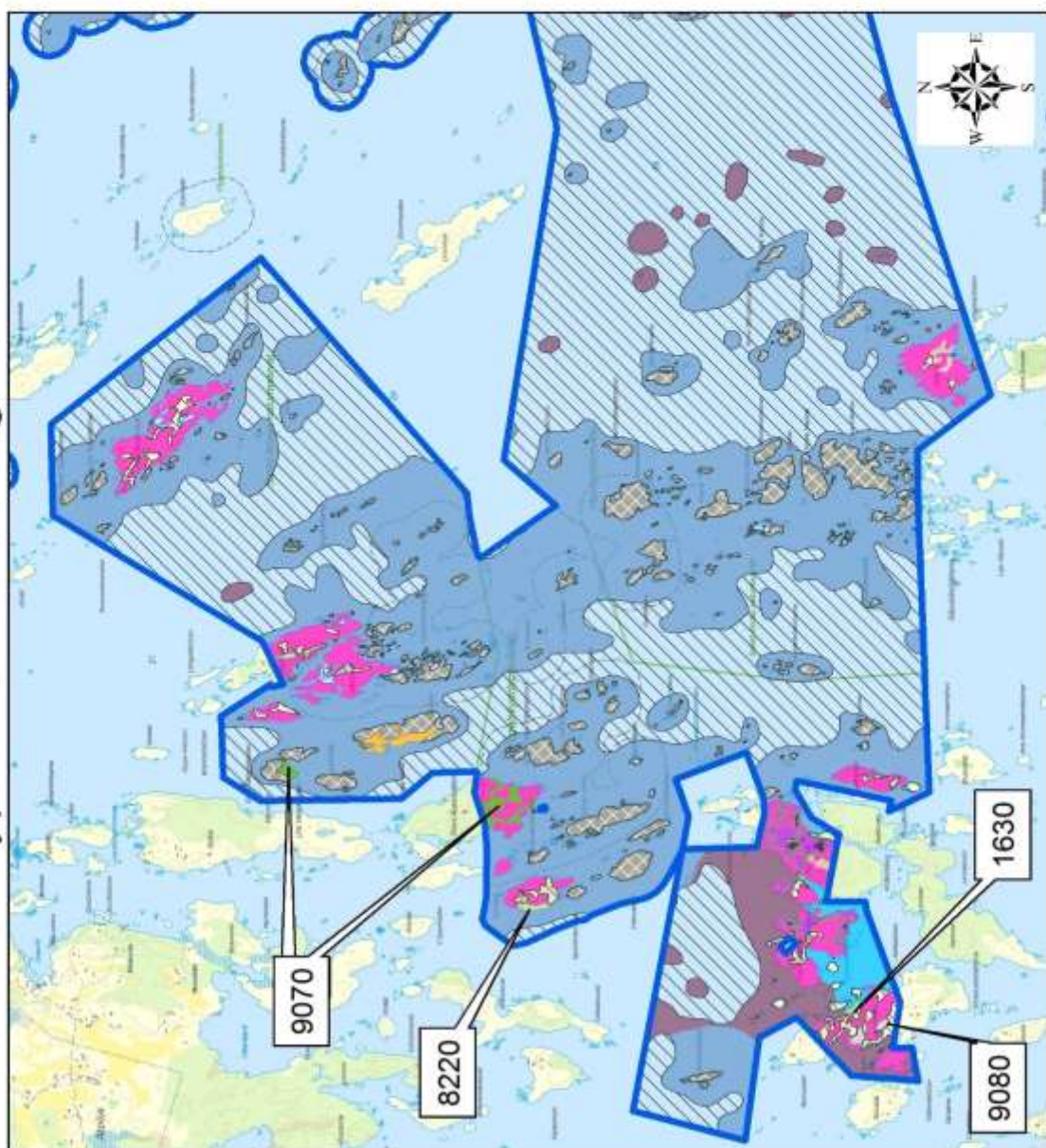

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

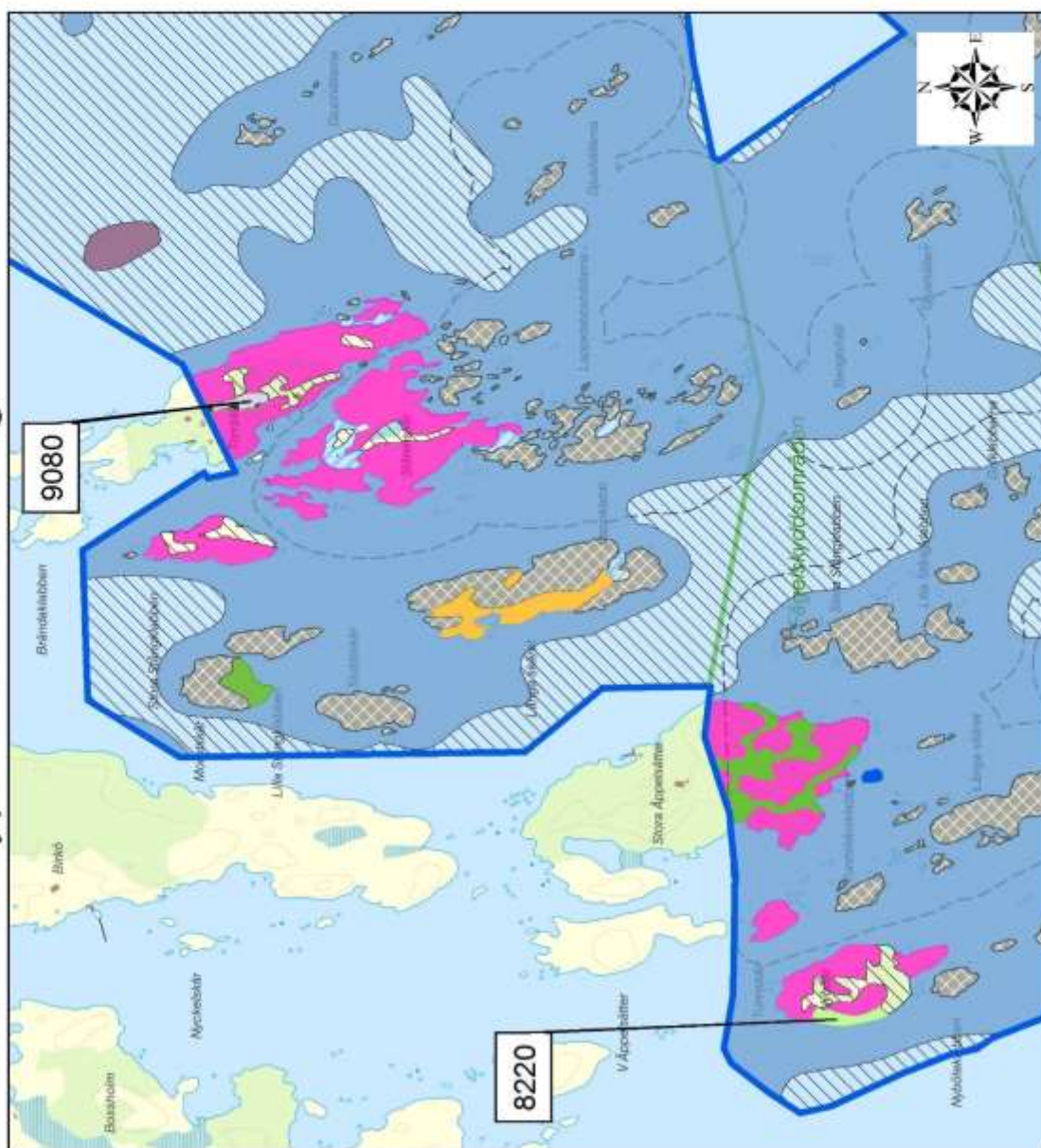

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

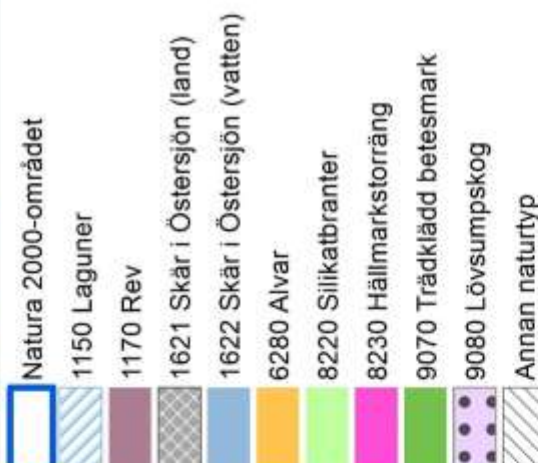

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

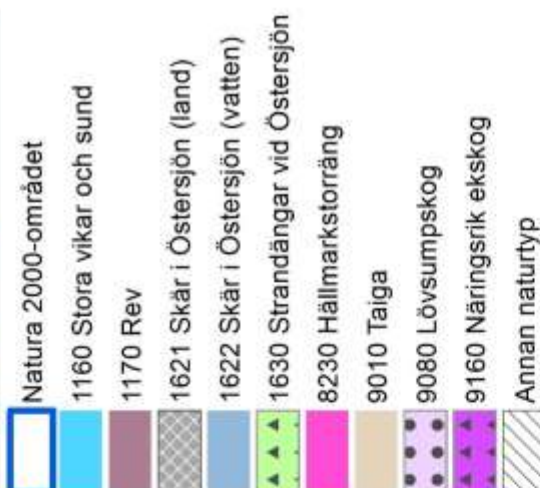
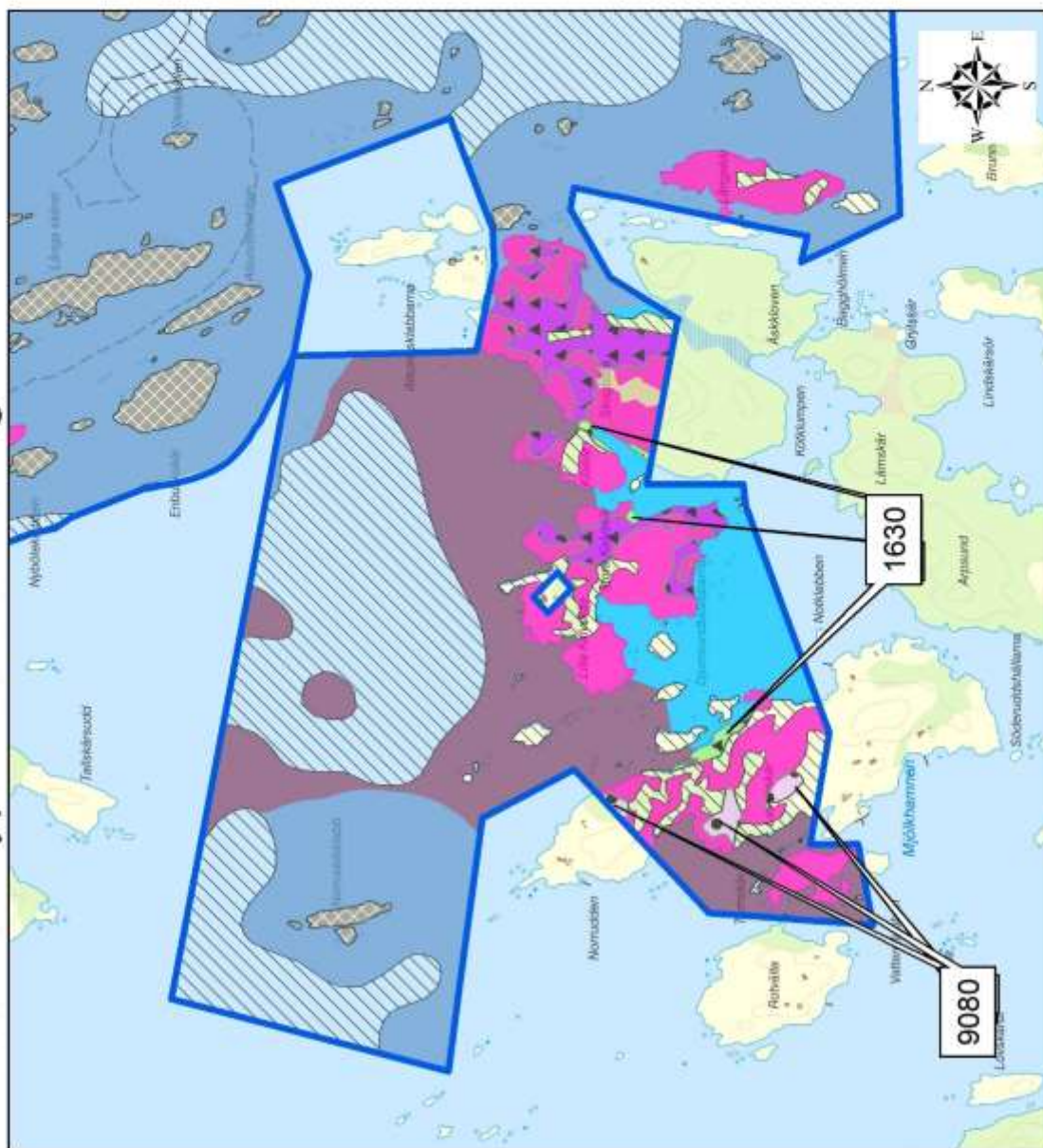
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

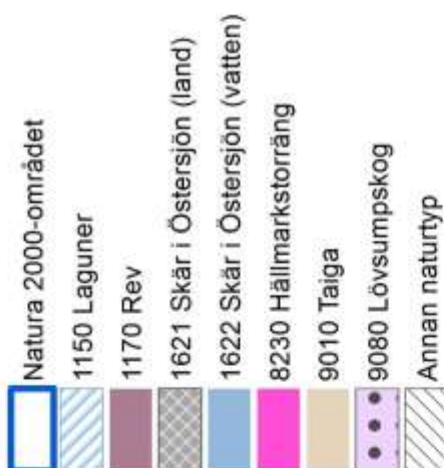

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 80 160 320 480 640 800 Meter

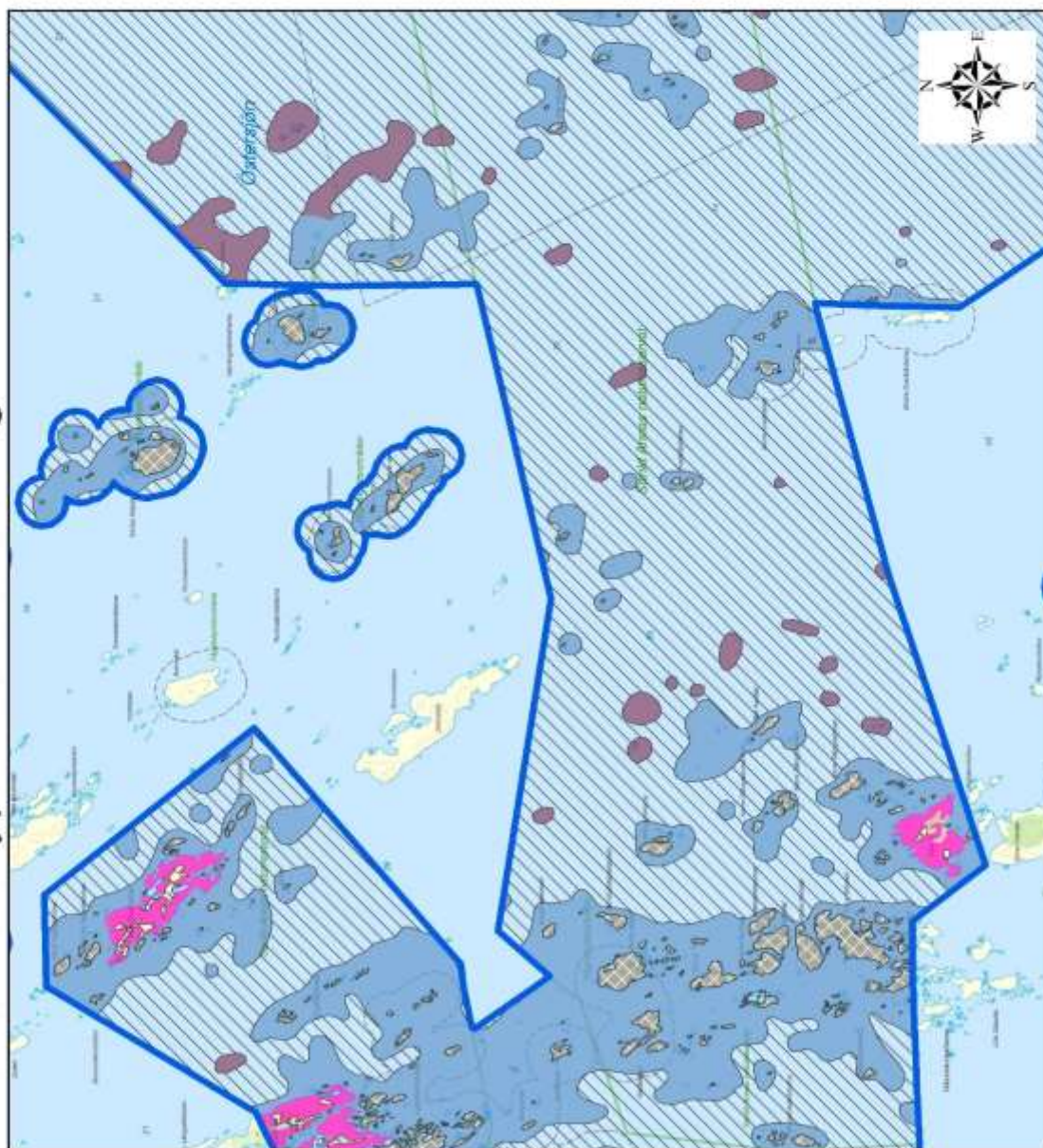

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

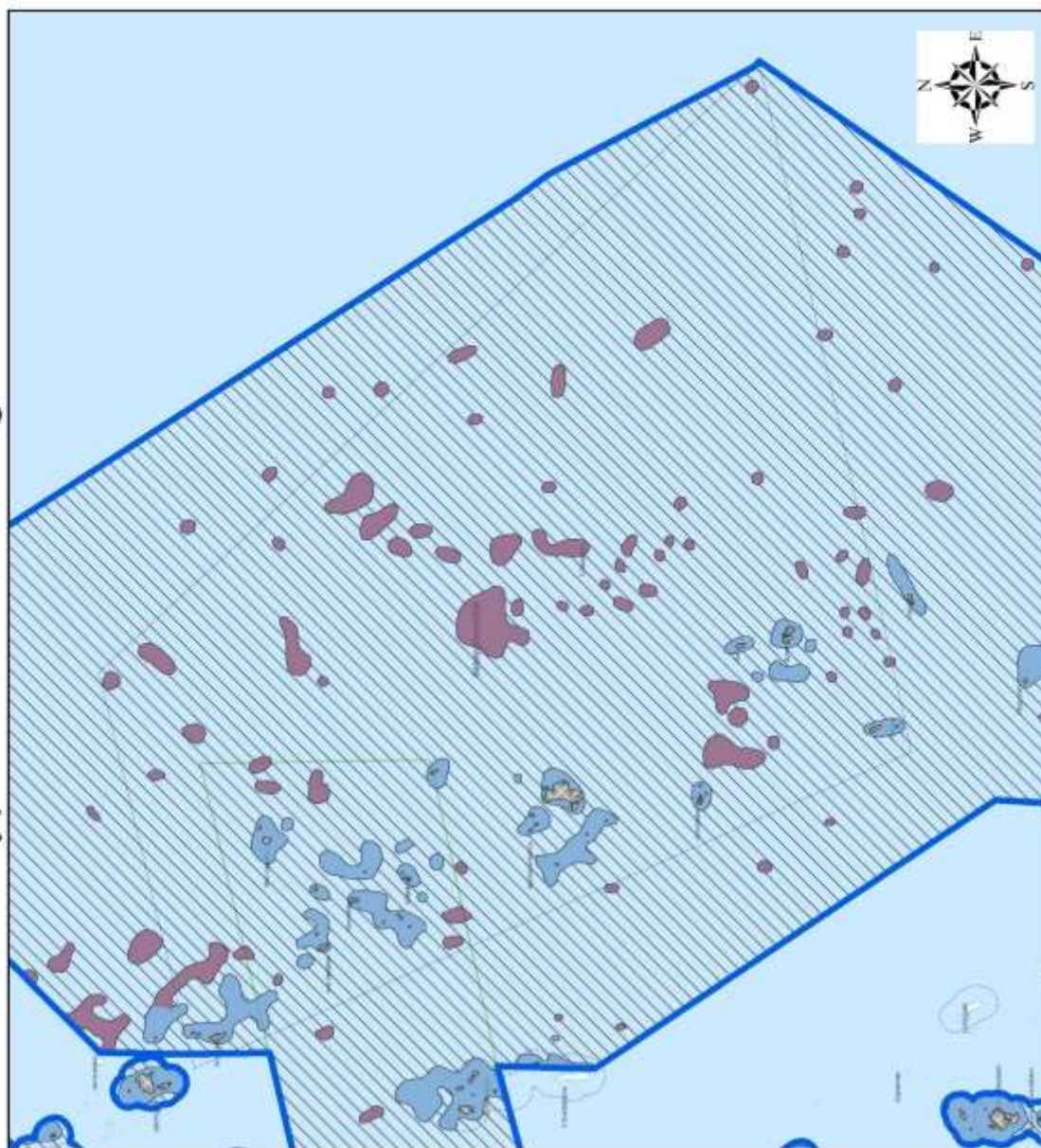

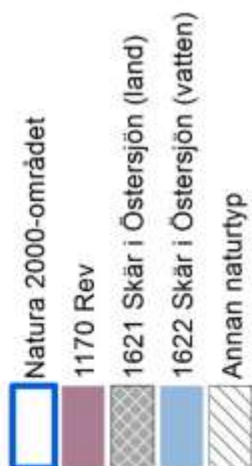
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

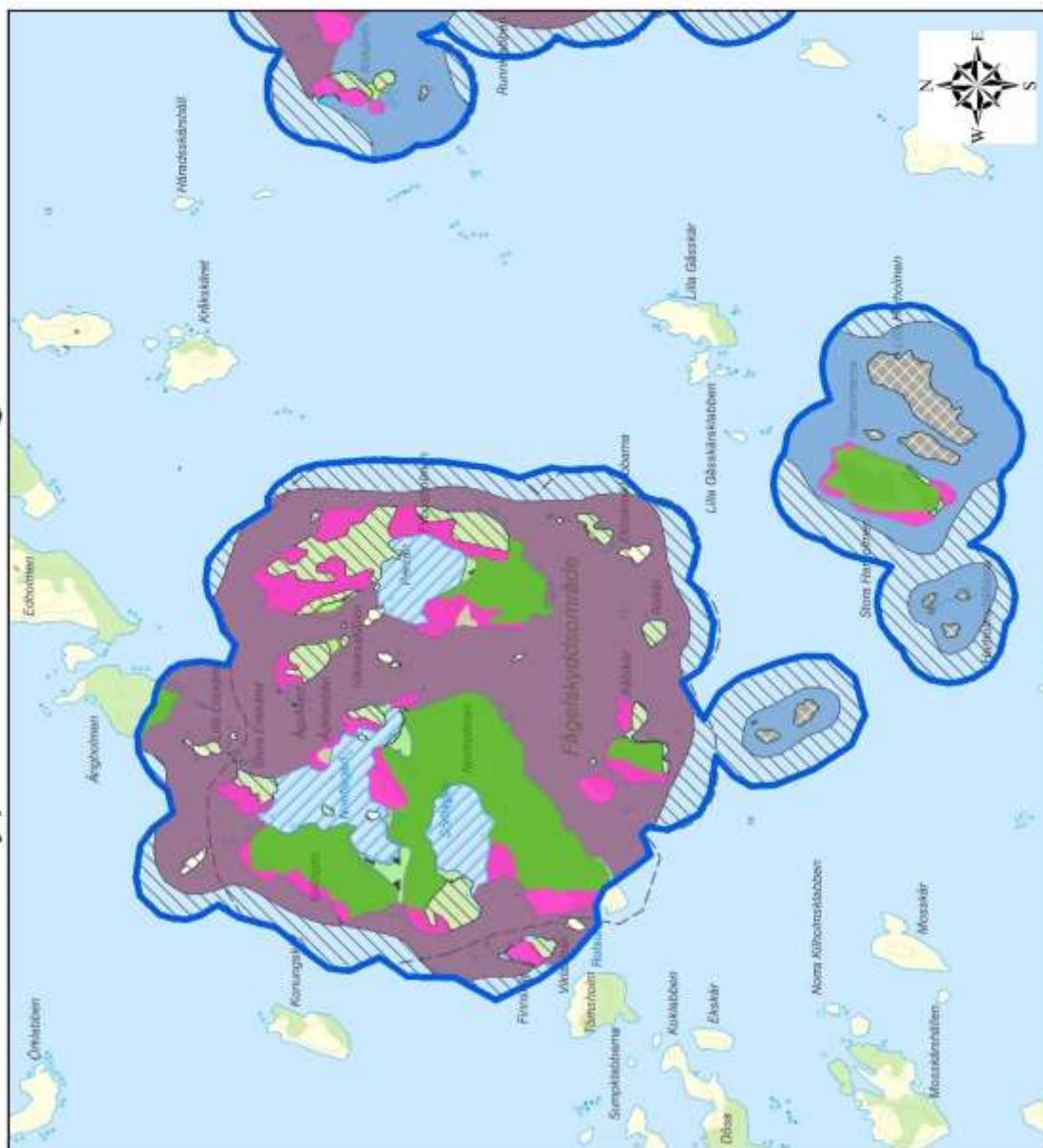
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

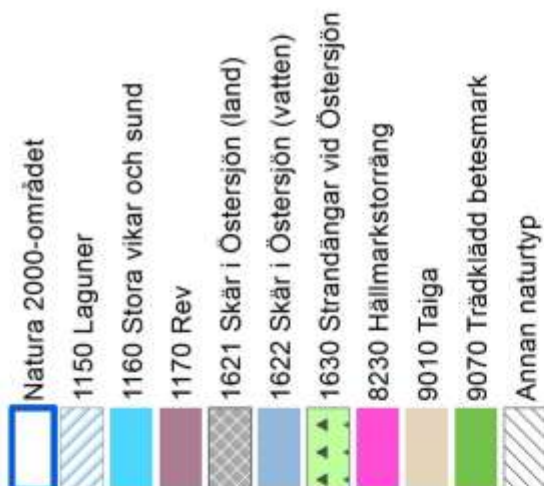
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 300 600 1 200 1 800 2 400 3 000 Meter

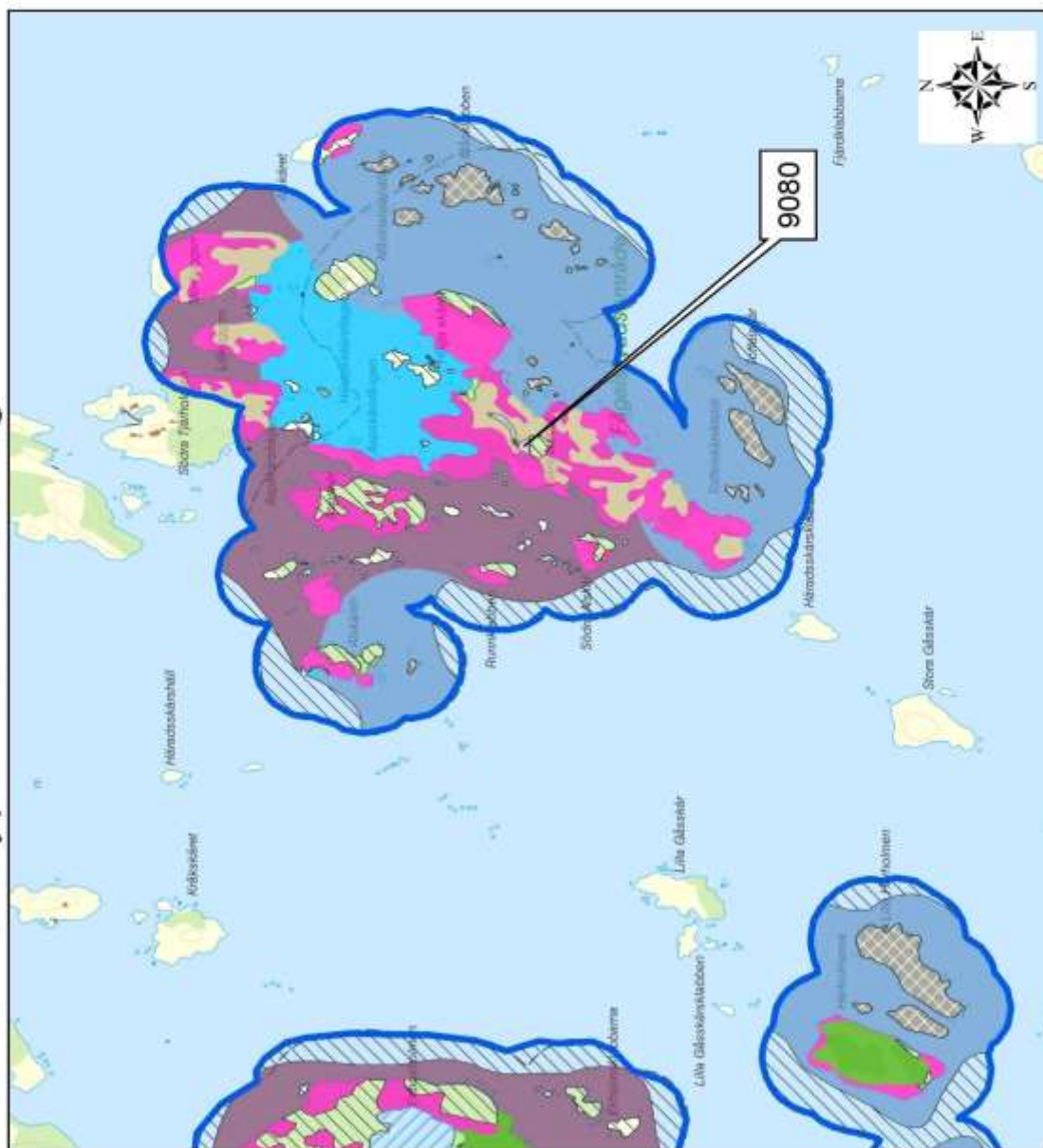
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

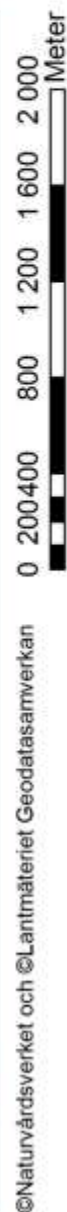
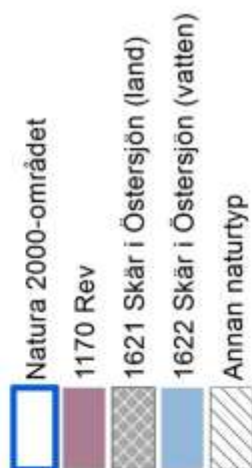
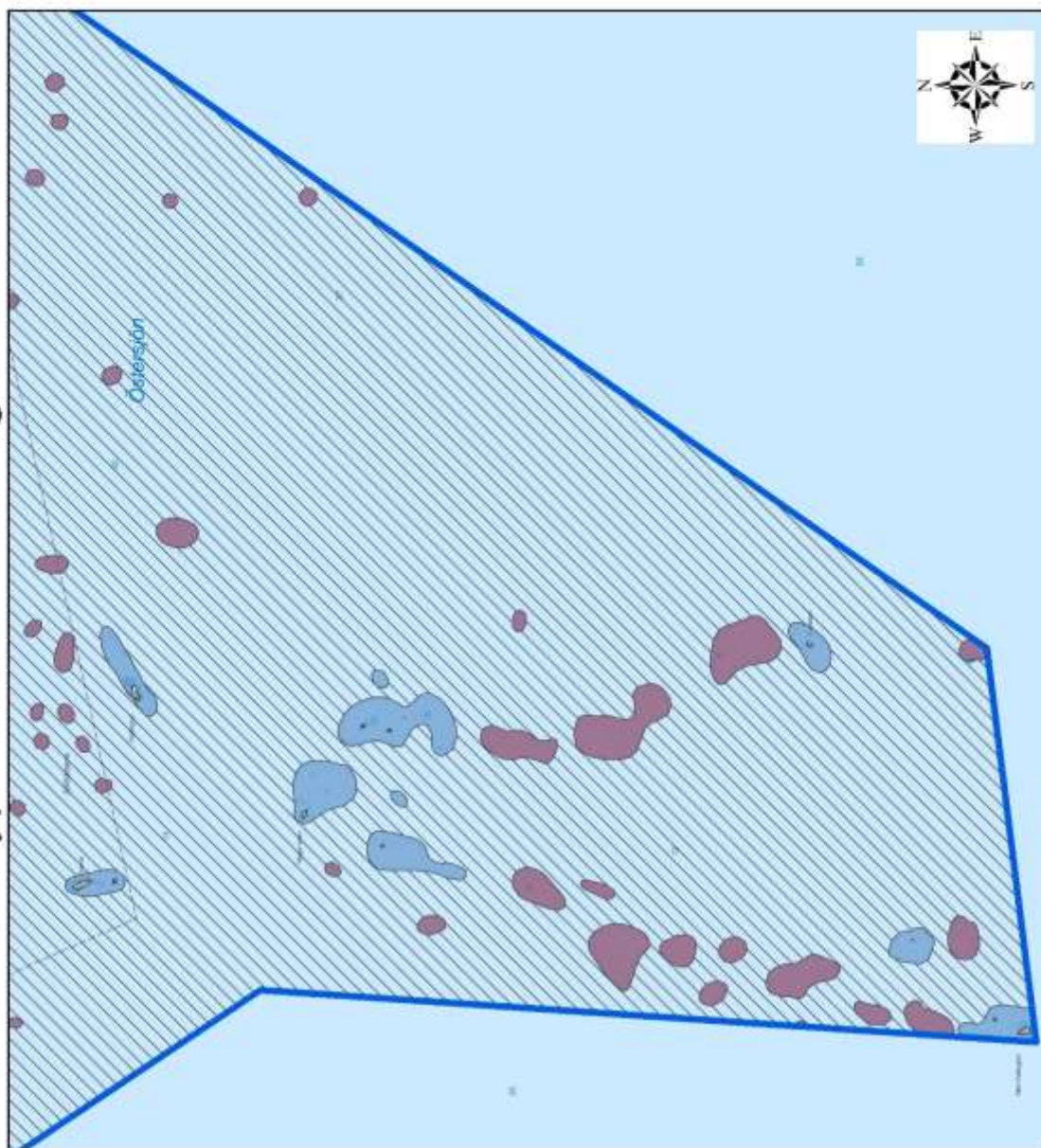
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

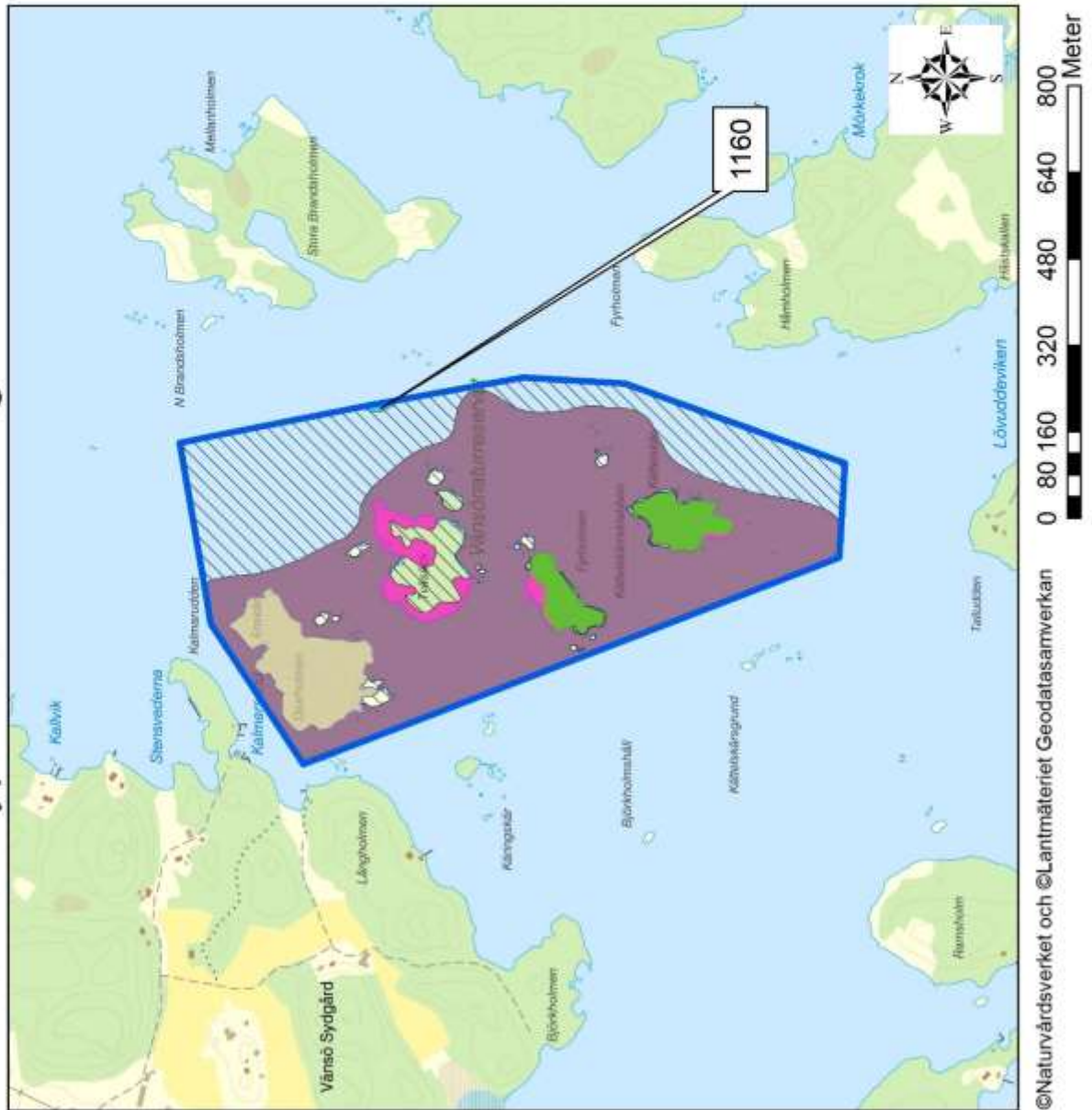
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

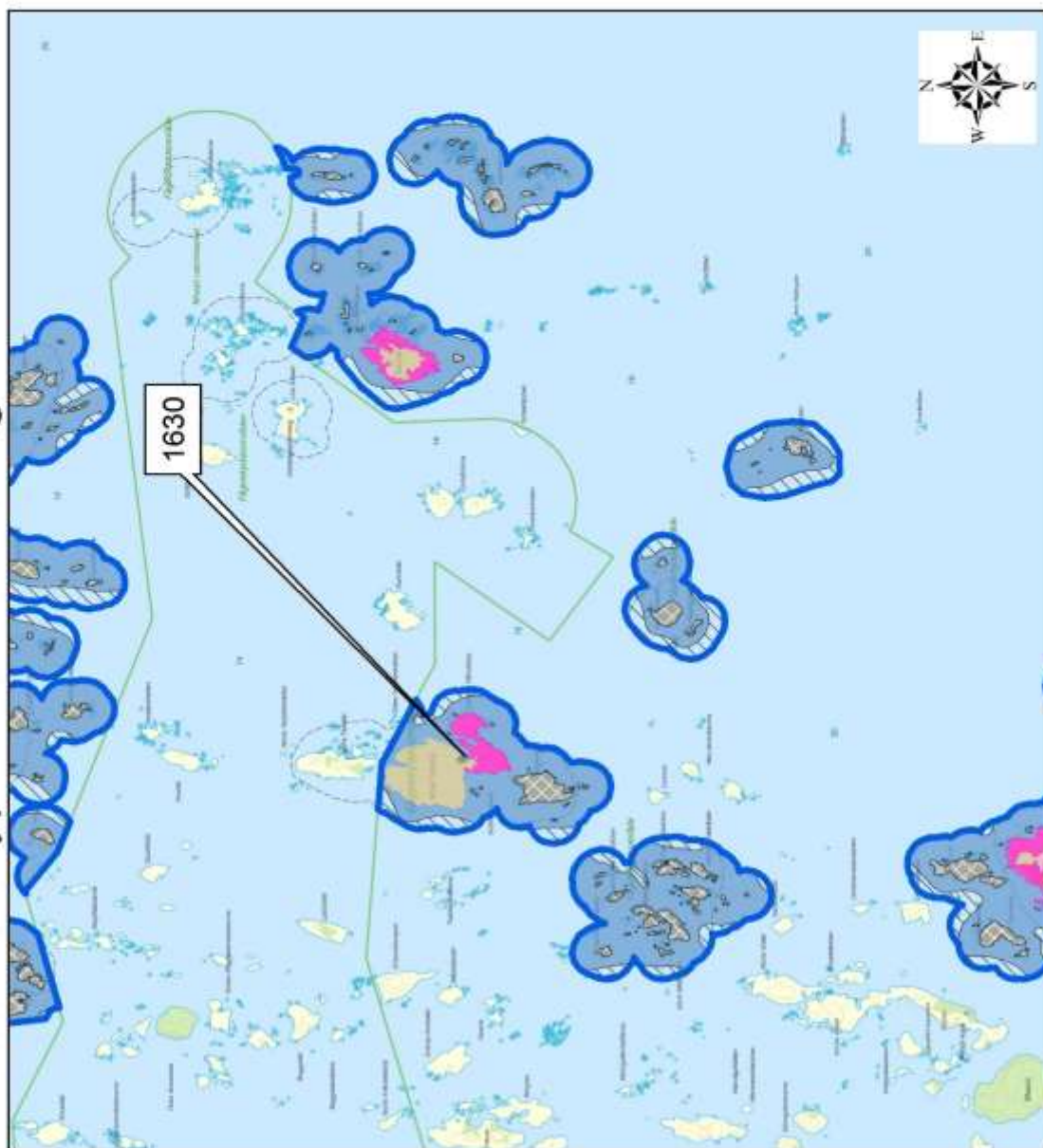
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

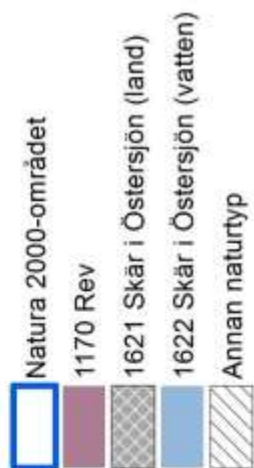
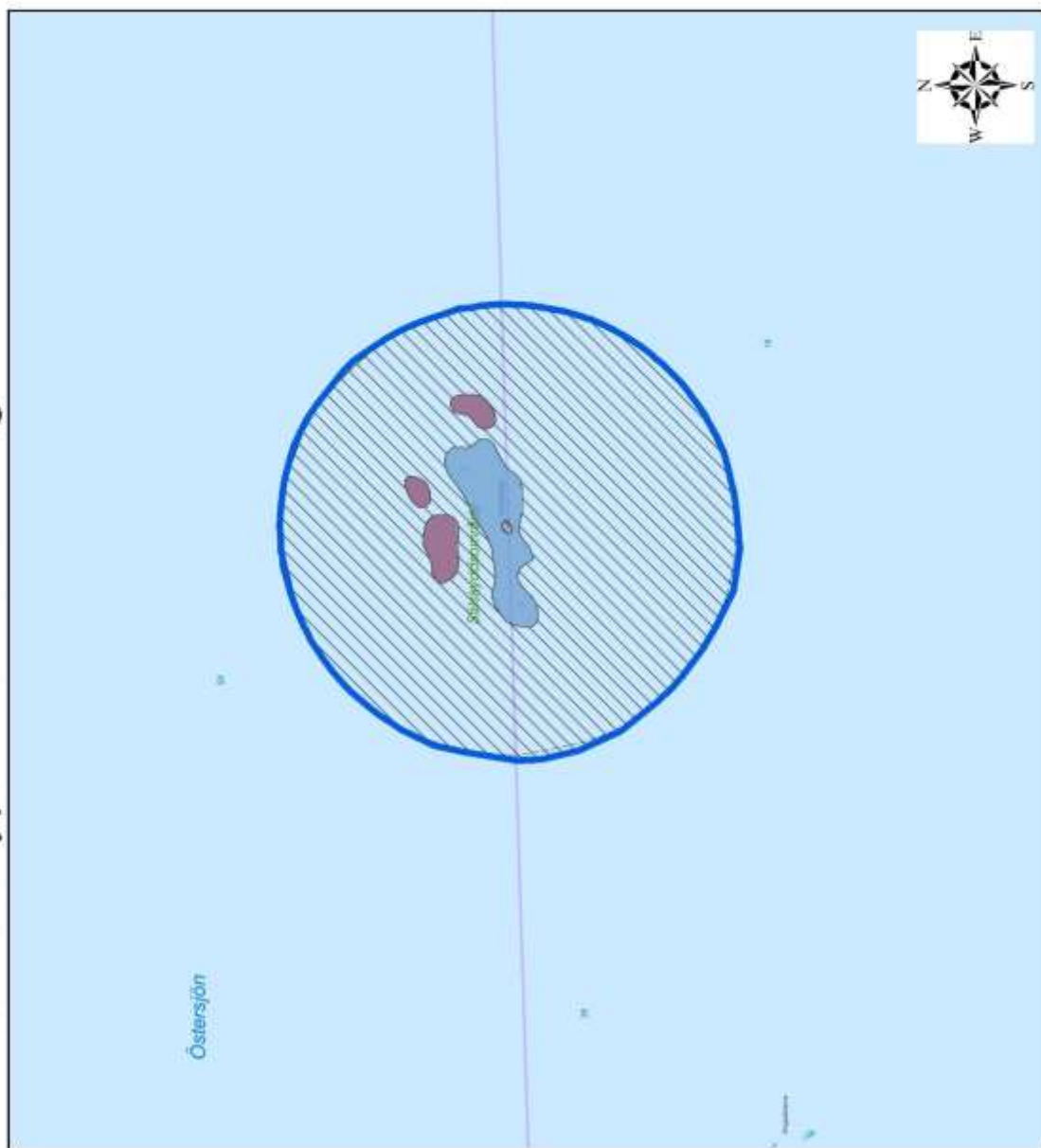

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

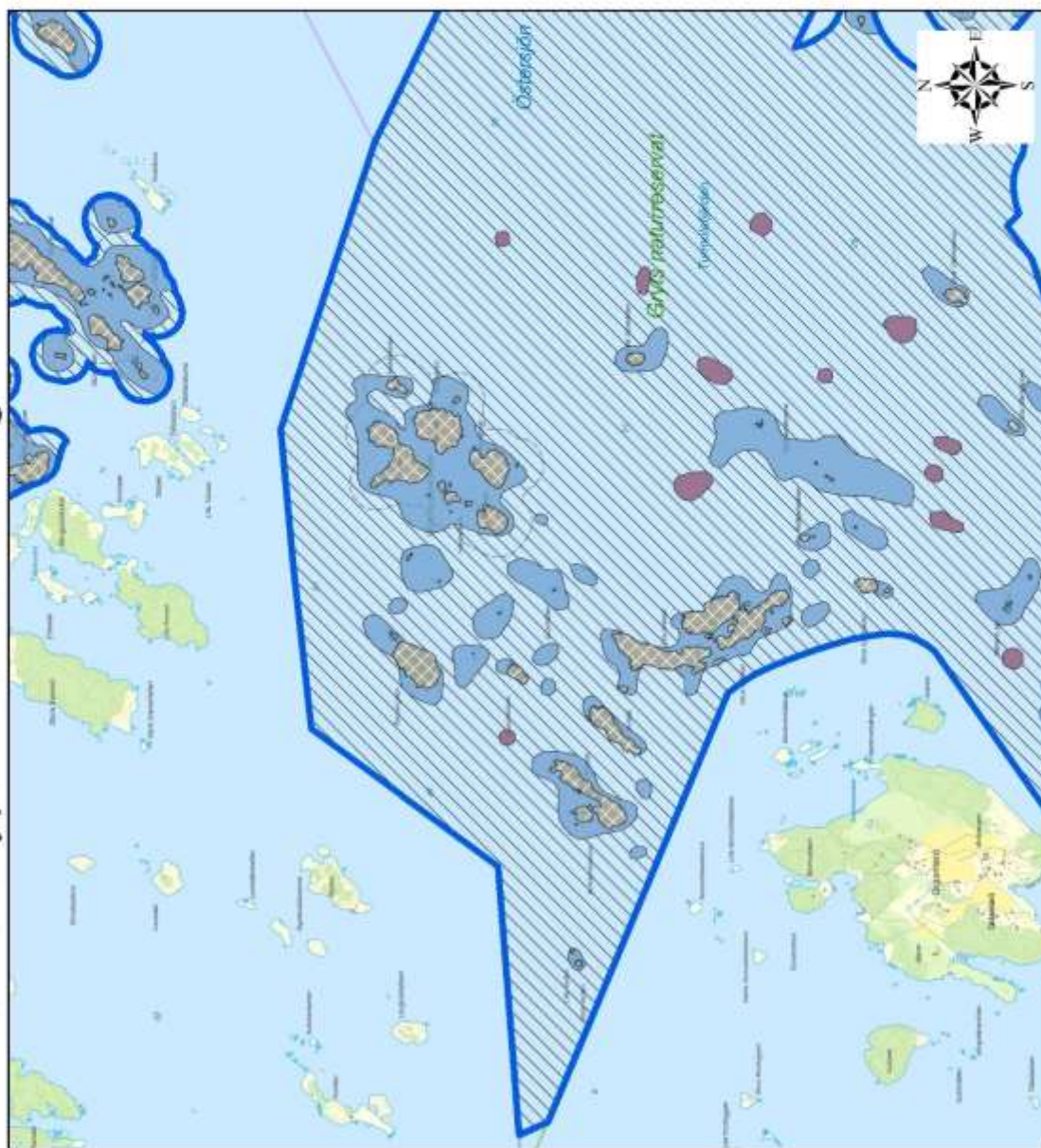
0 200 400 800 1 200 1 600 2 000
Meter

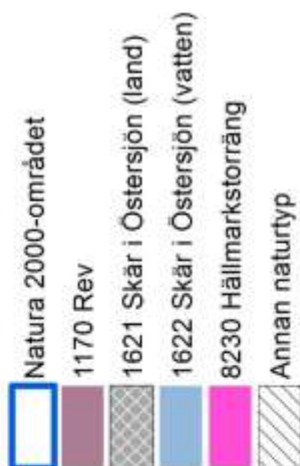
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

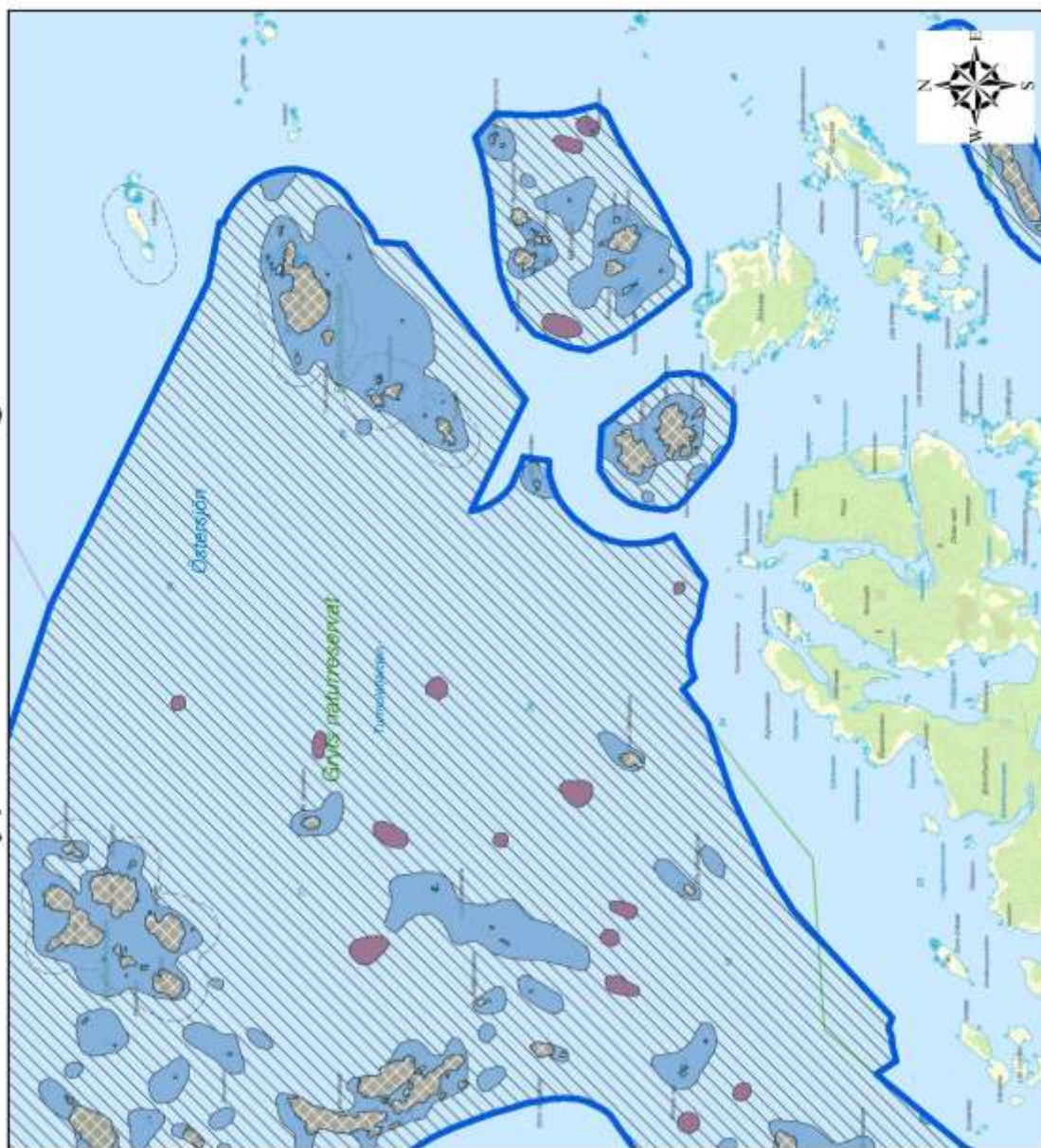
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

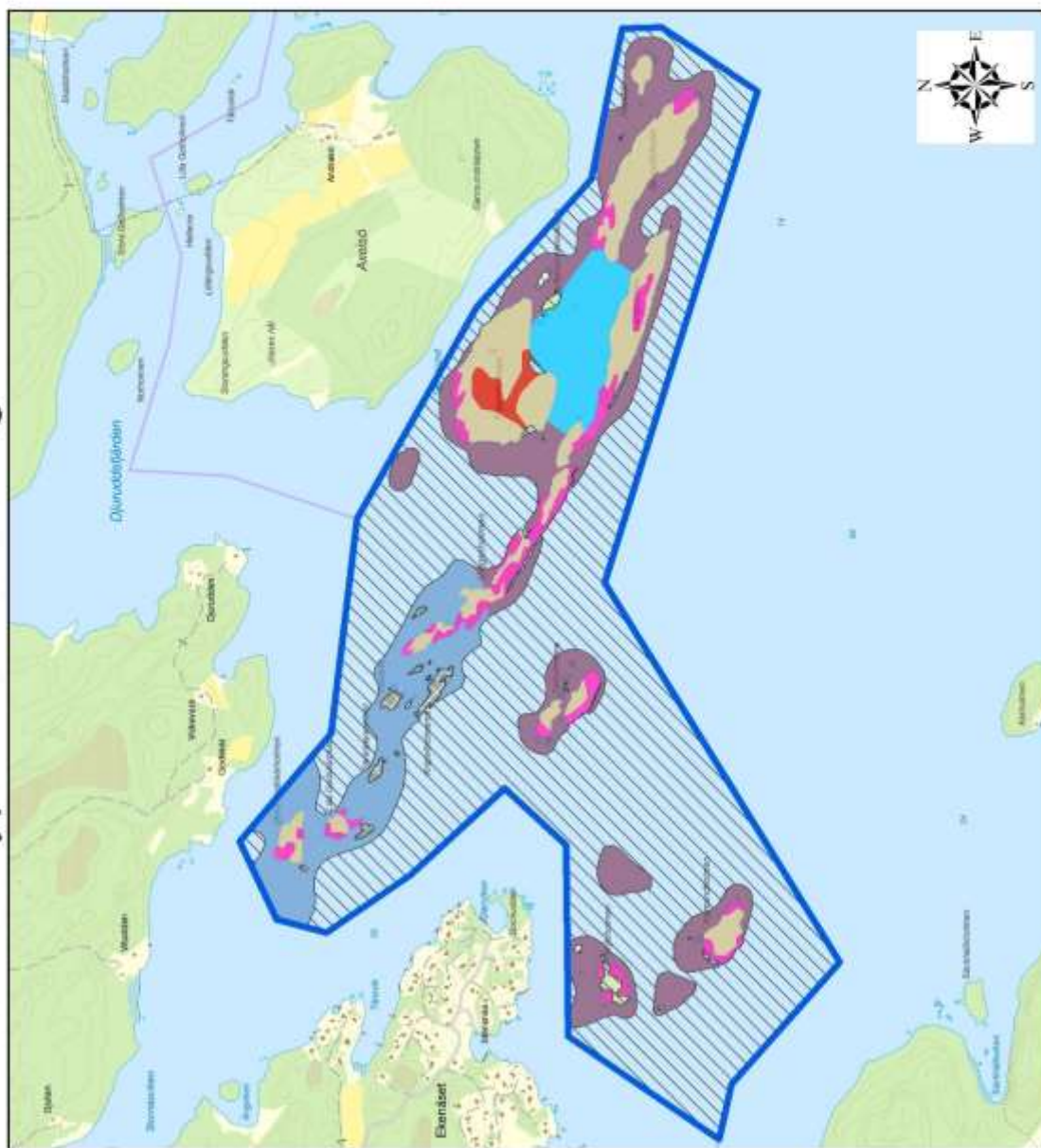
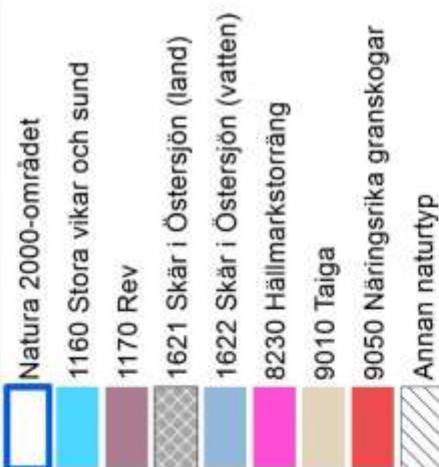

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

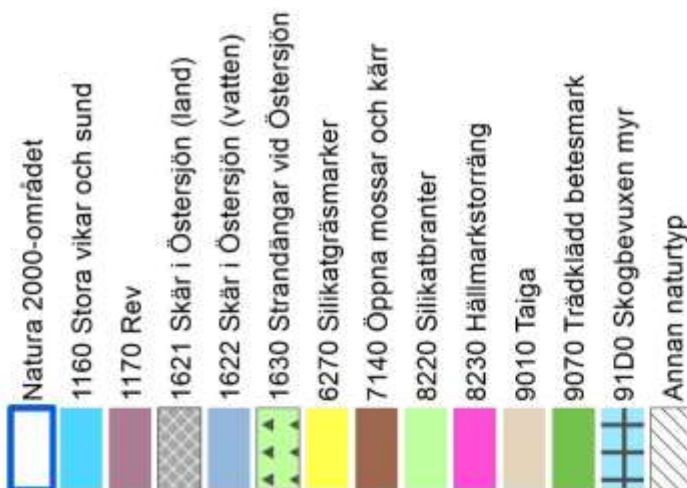
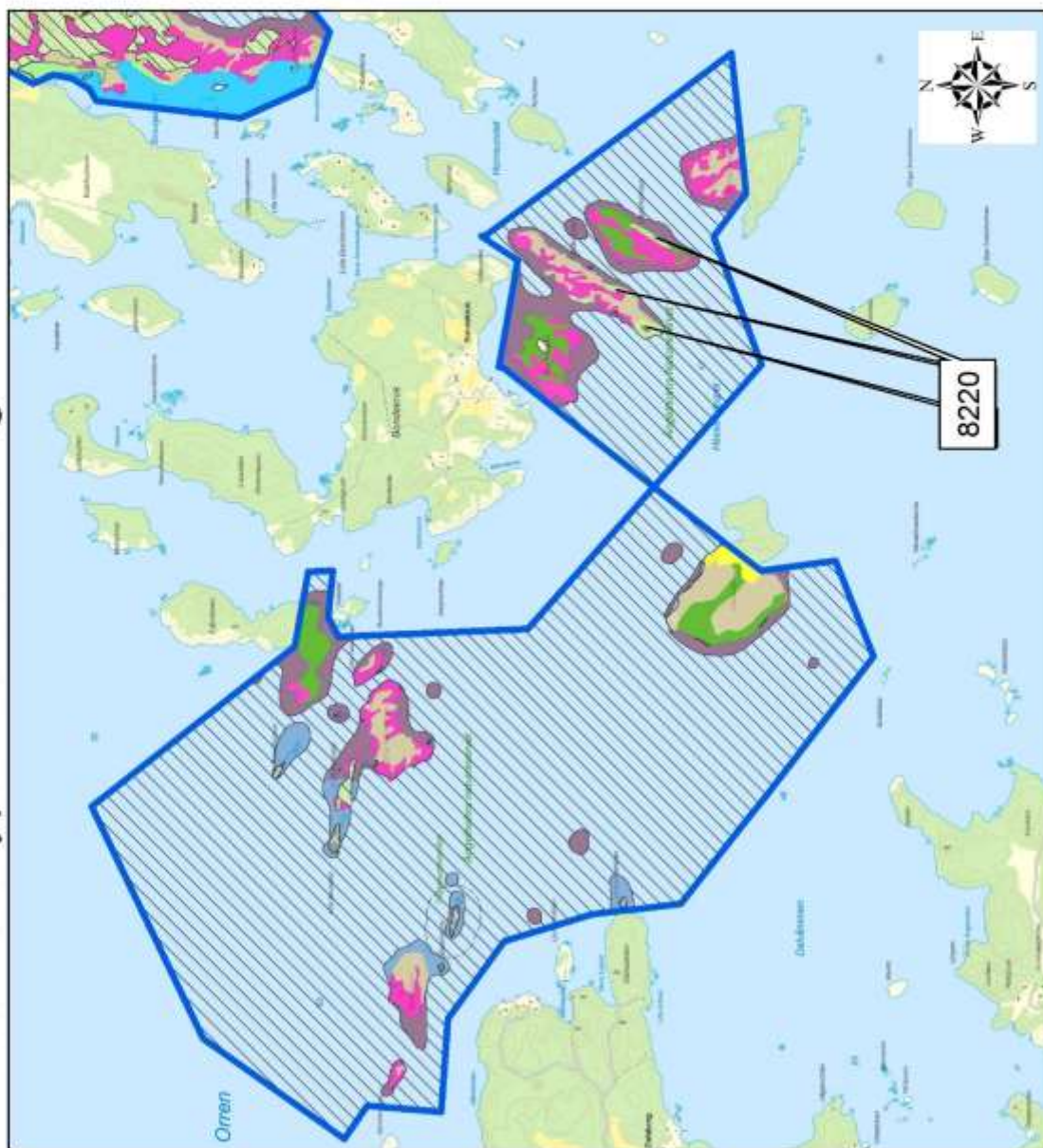
- Natura 2000-området
- 1160 Stora vikar och sund
- 1170 Rev
- 1621 Skär i Östersjön (land)
- 1622 Skär i Östersjön (vatten)
- Annan naturtyp

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

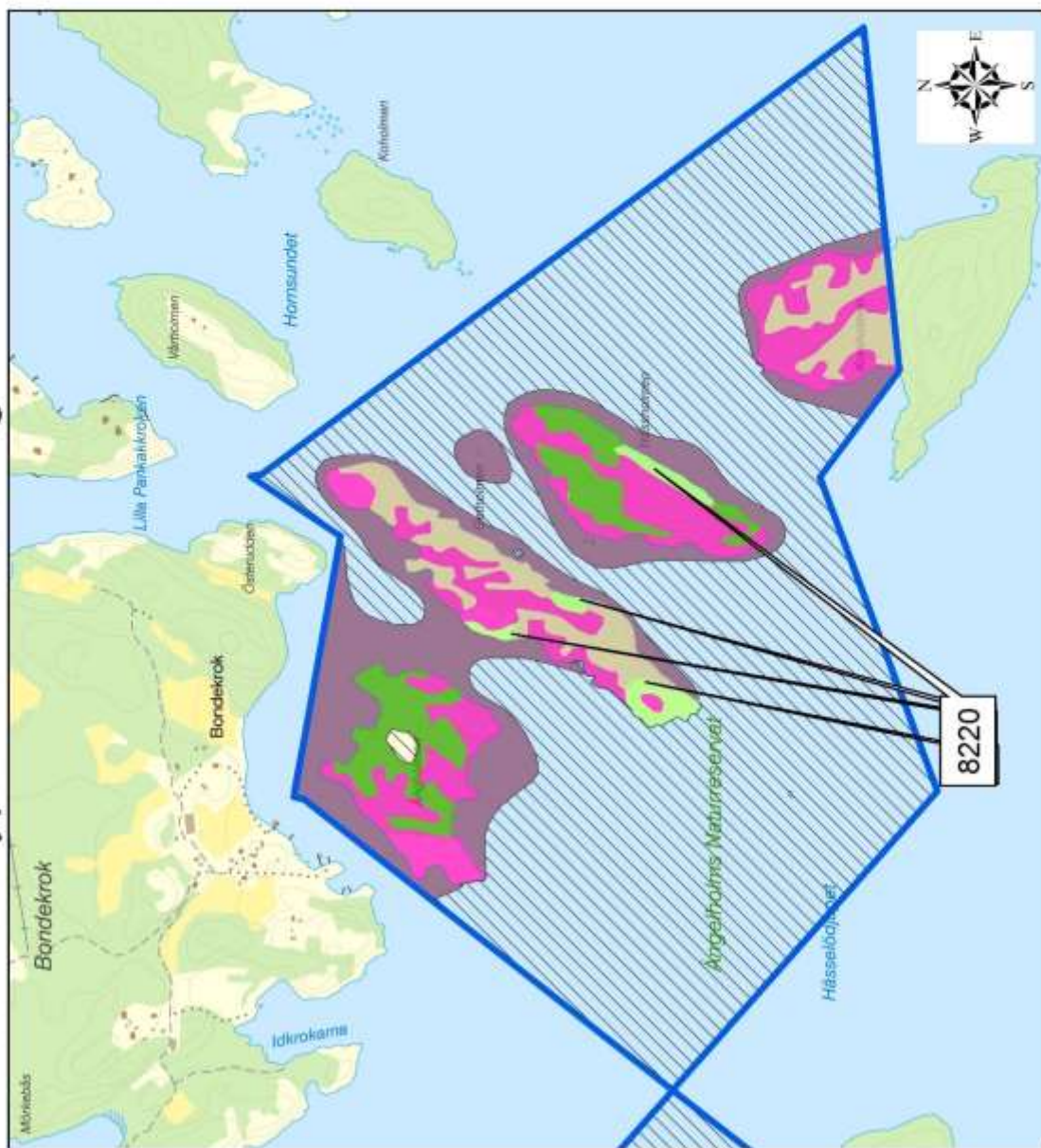

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 150 300 600 900 1 200 1 500 Meter

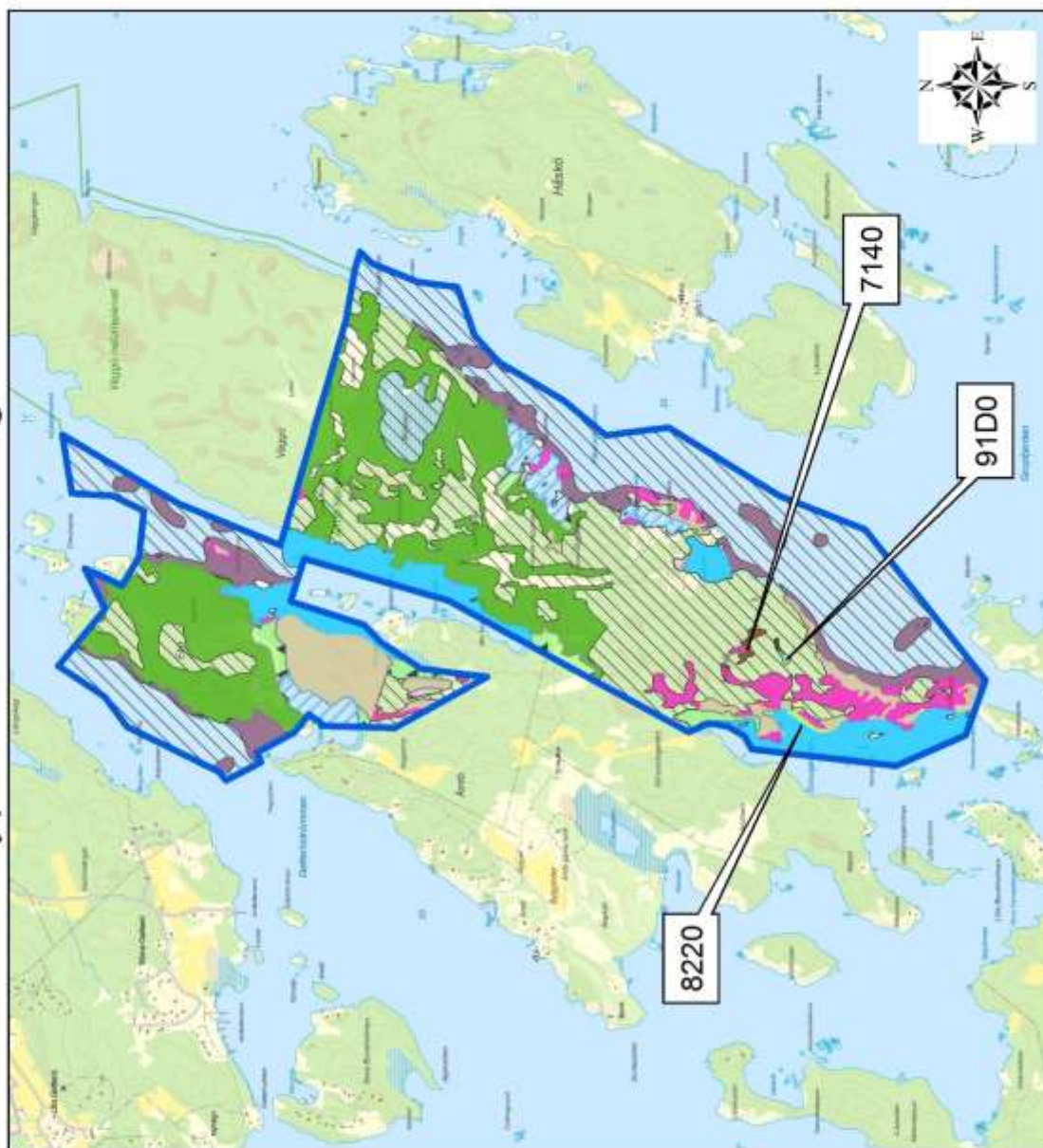
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

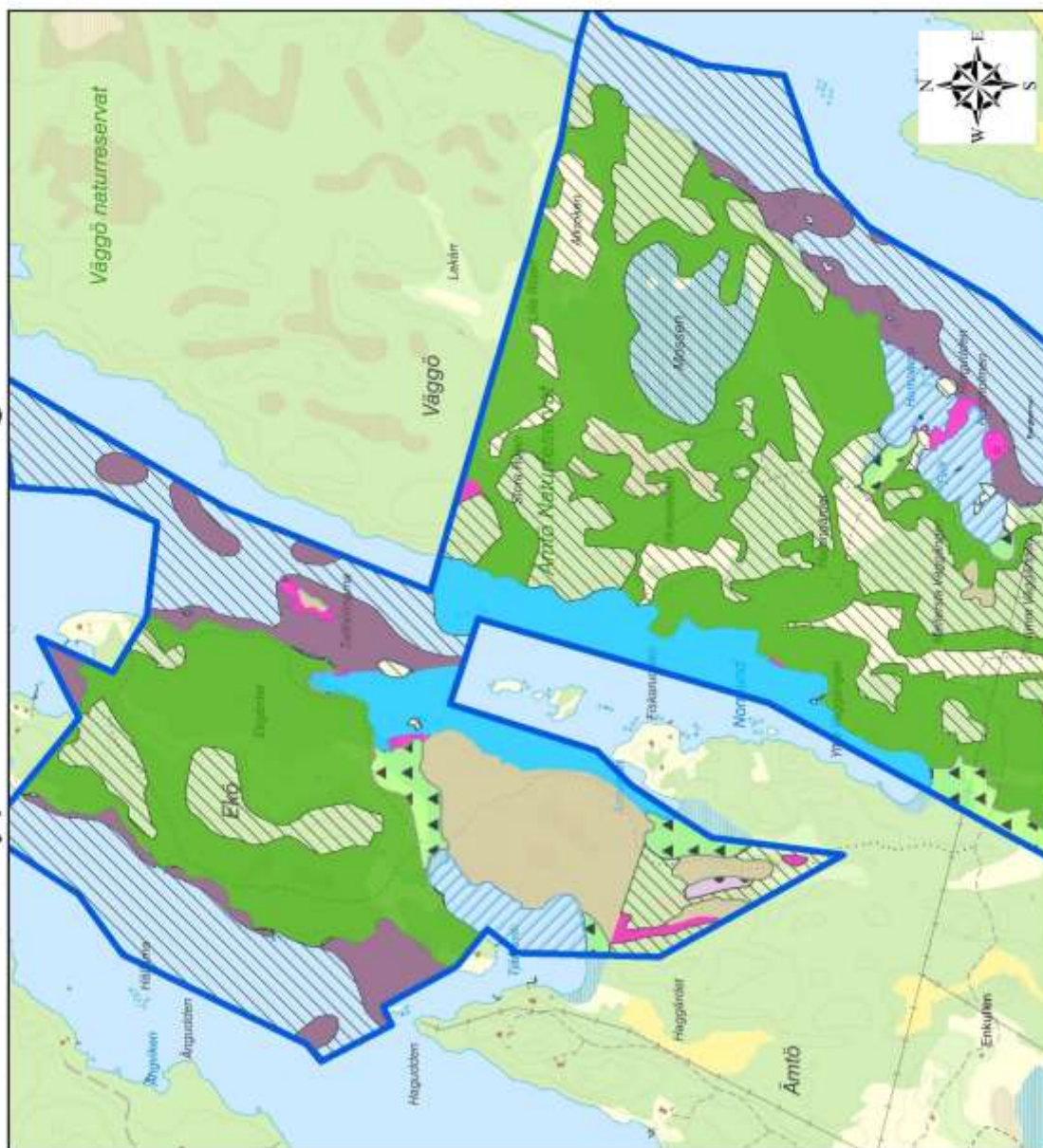
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

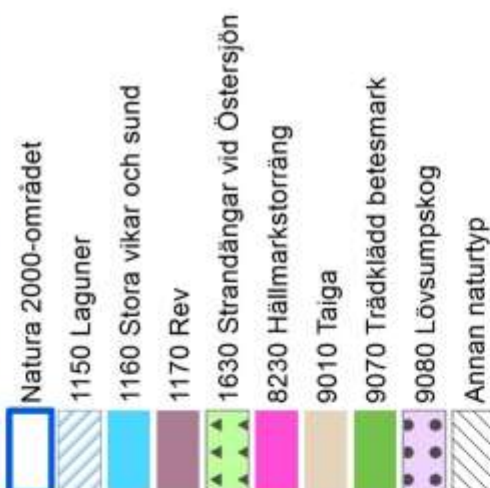
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

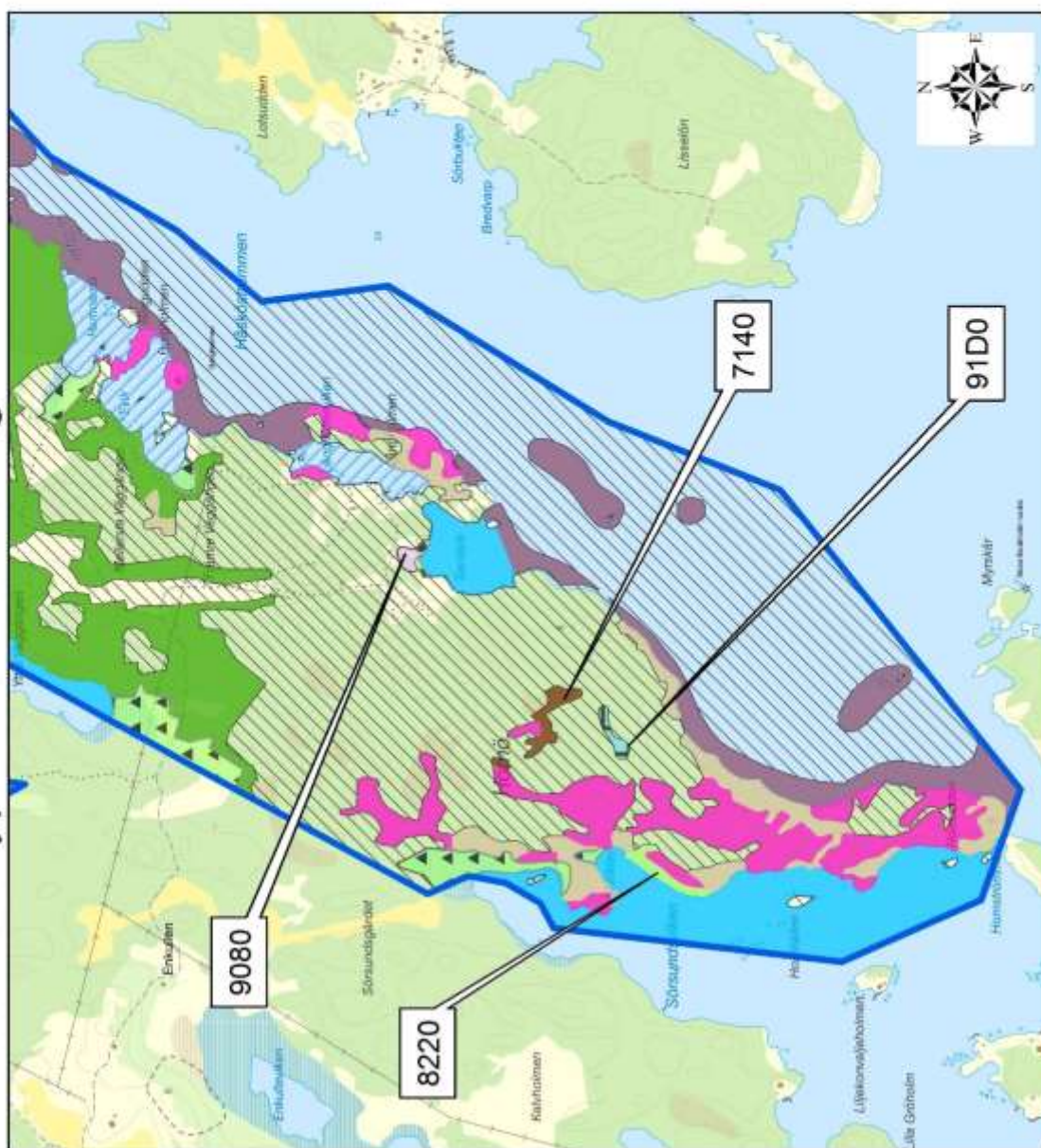
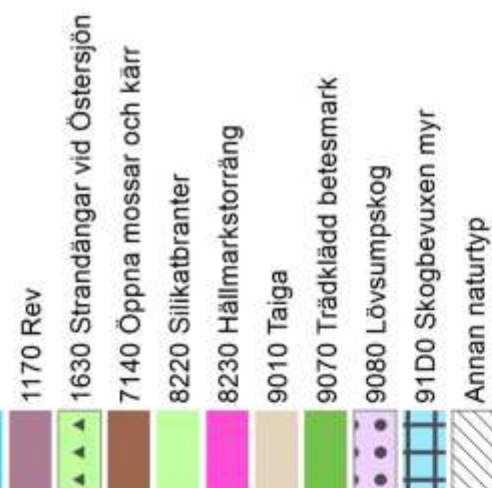
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

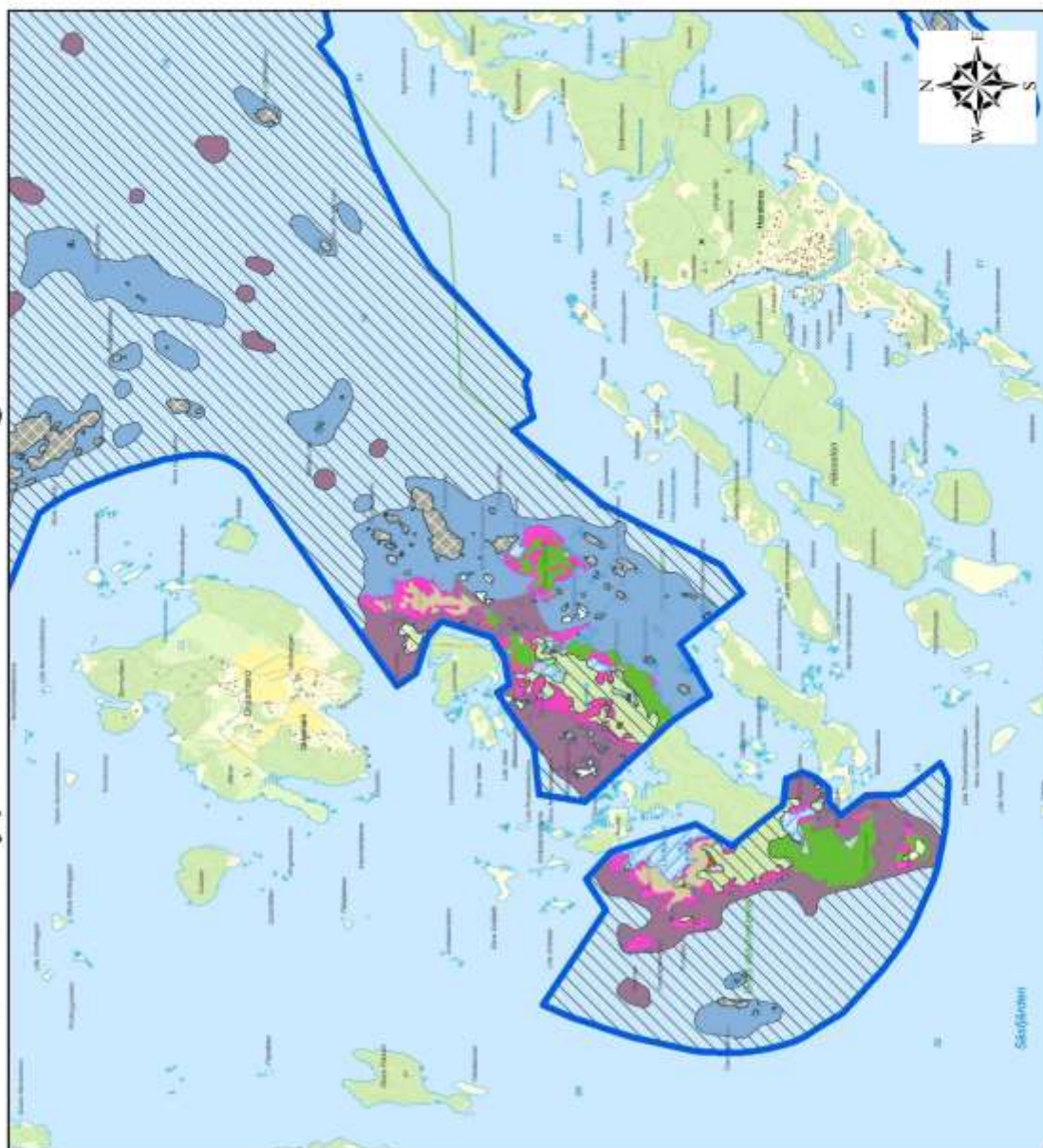

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

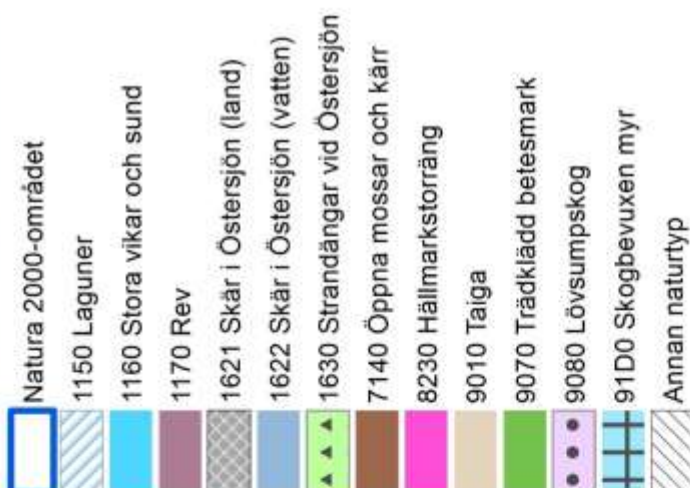

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

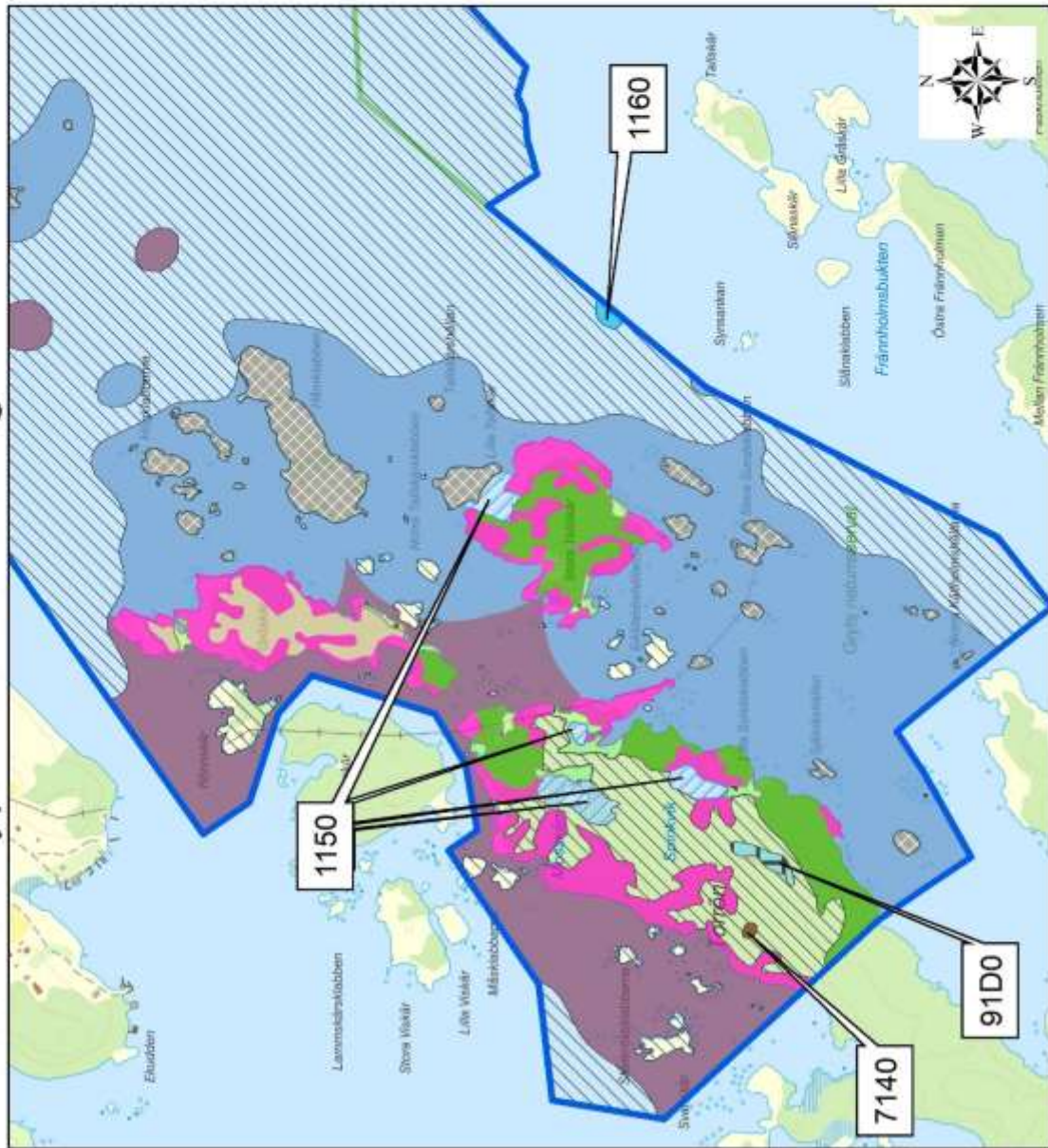
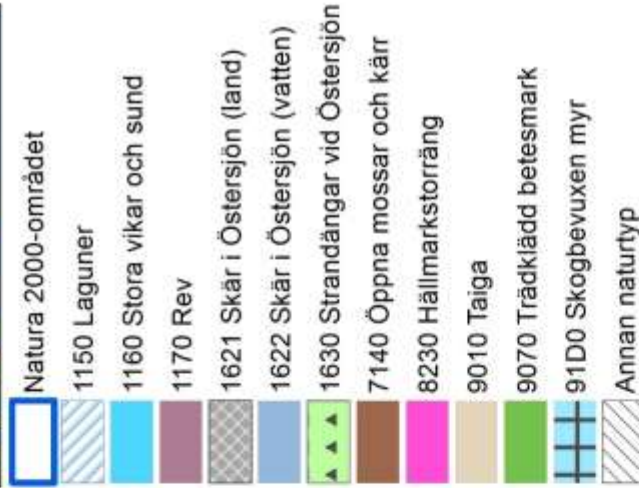
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

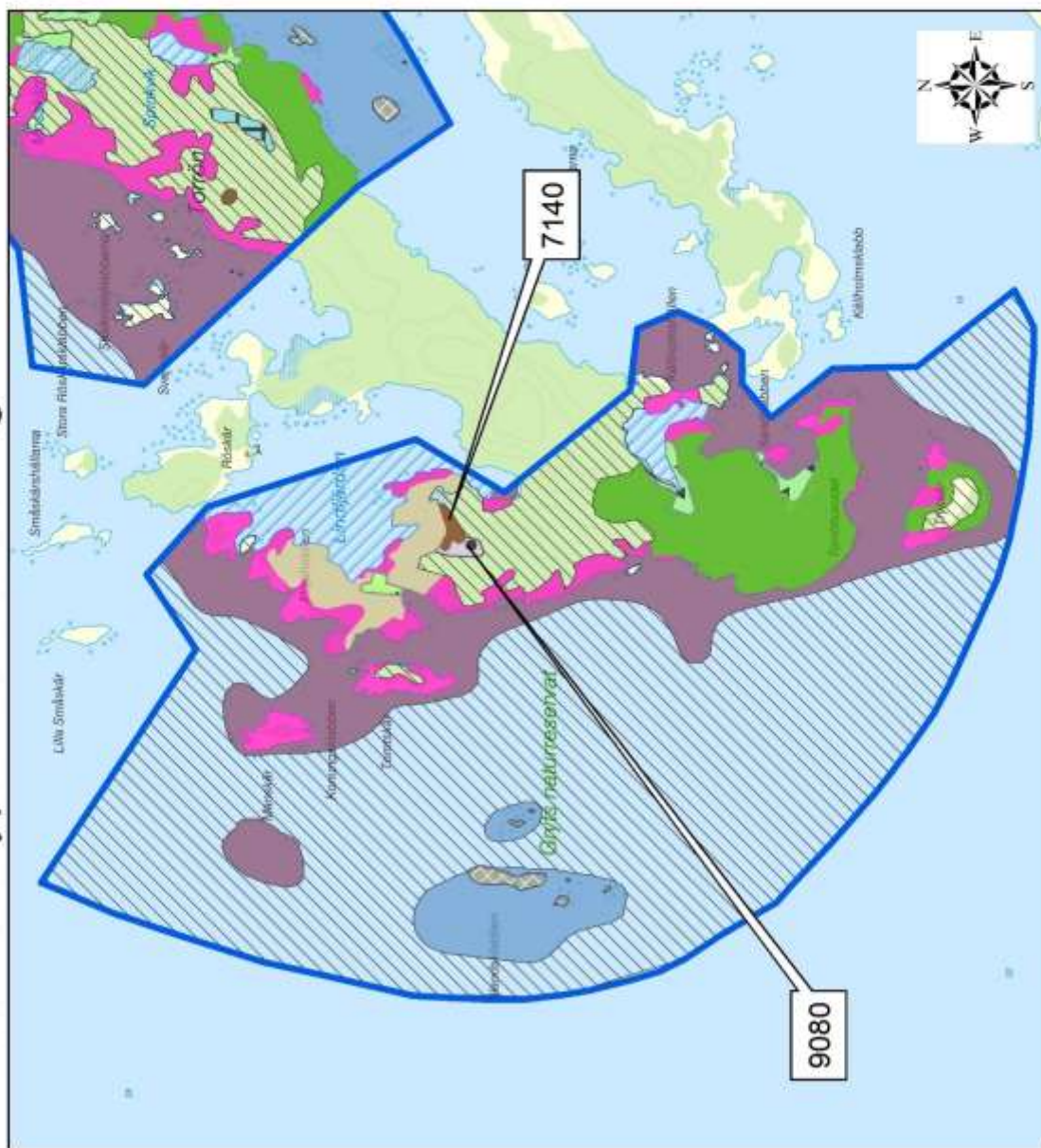

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 80 160 320 480 640 800 Meter

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

Natura 2000-området	1150 Laguner	1170 Rev	1621 Skär i Östersjön (land)	1622 Skär i Östersjön (vatten)	1630 Strandängar vid Östersjön	7140 Öppna mossar och kärr	8230 Hällmarkstorrlång	9010 Taiga	9070 Trädklädd betesmark	9080 Lövsumpskog	91D0 Skogbevuxen myr	Annan naturtyp

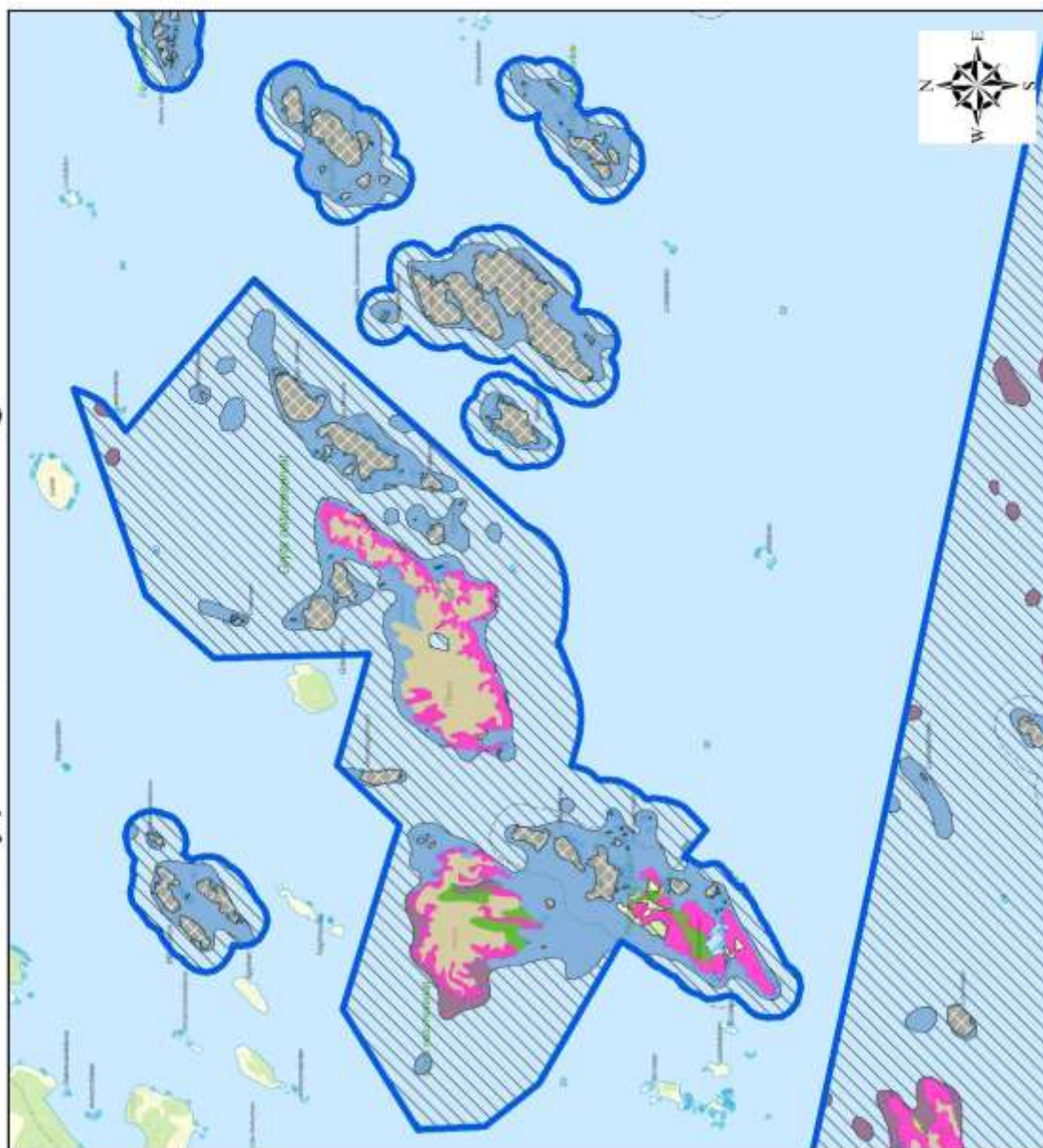
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 80 160 320 480 640 800 Meter

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

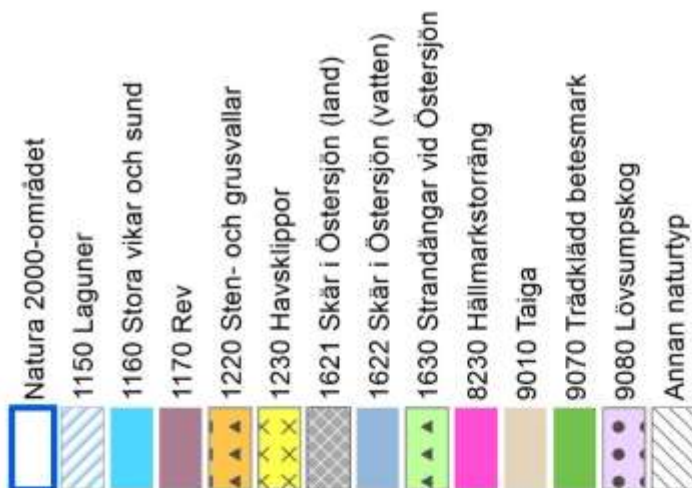

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

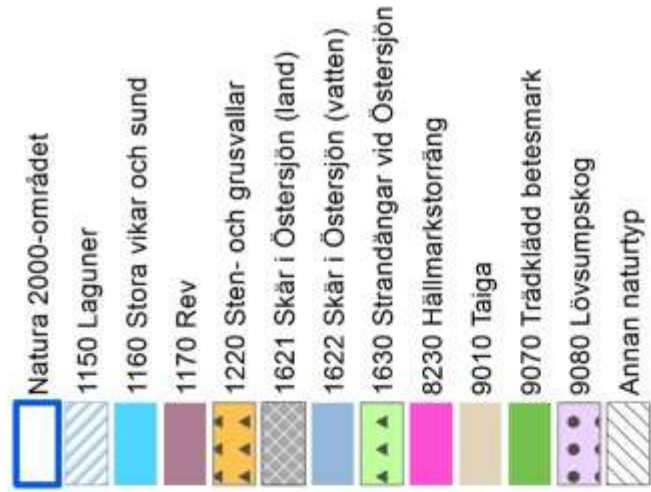
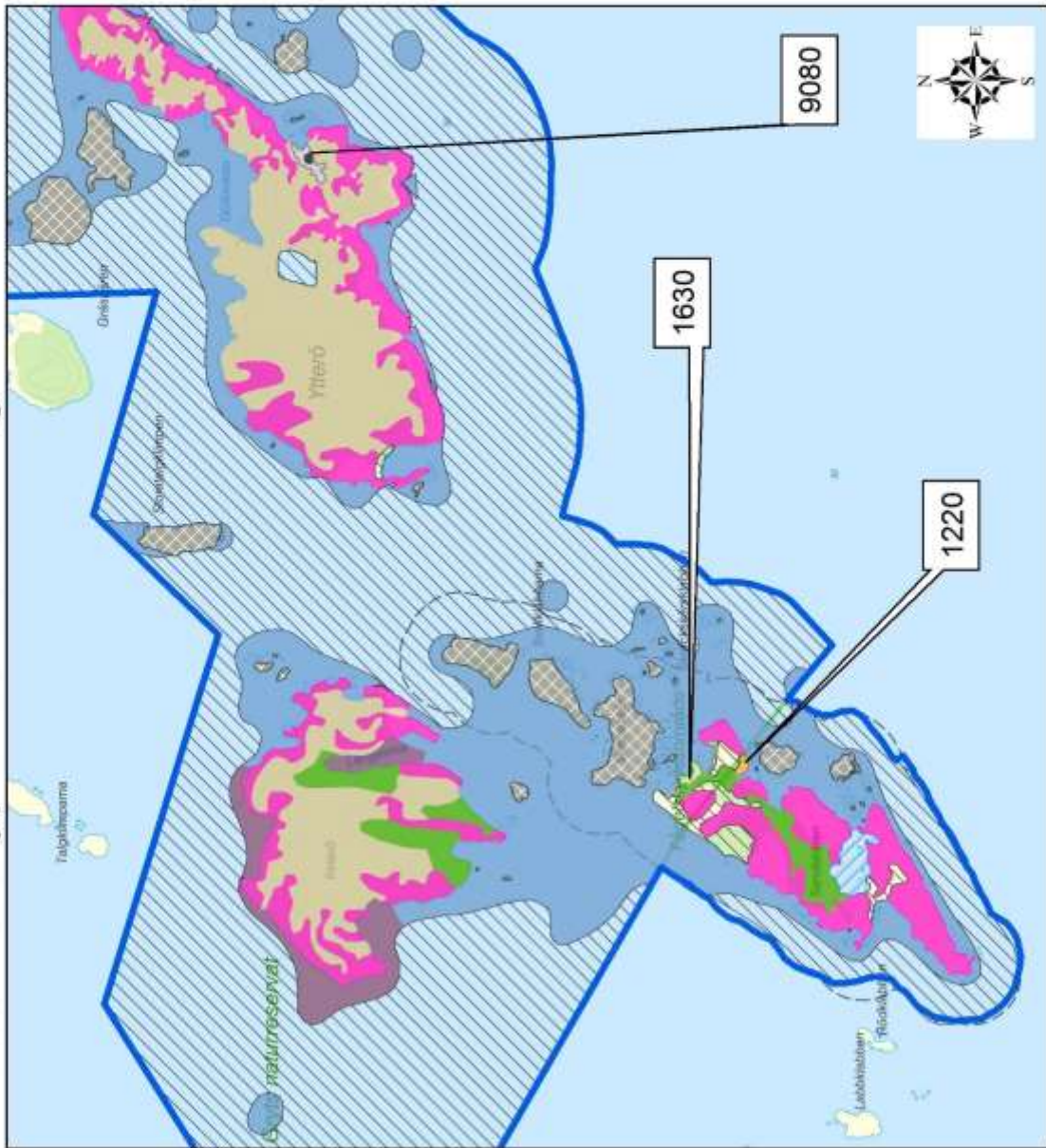
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

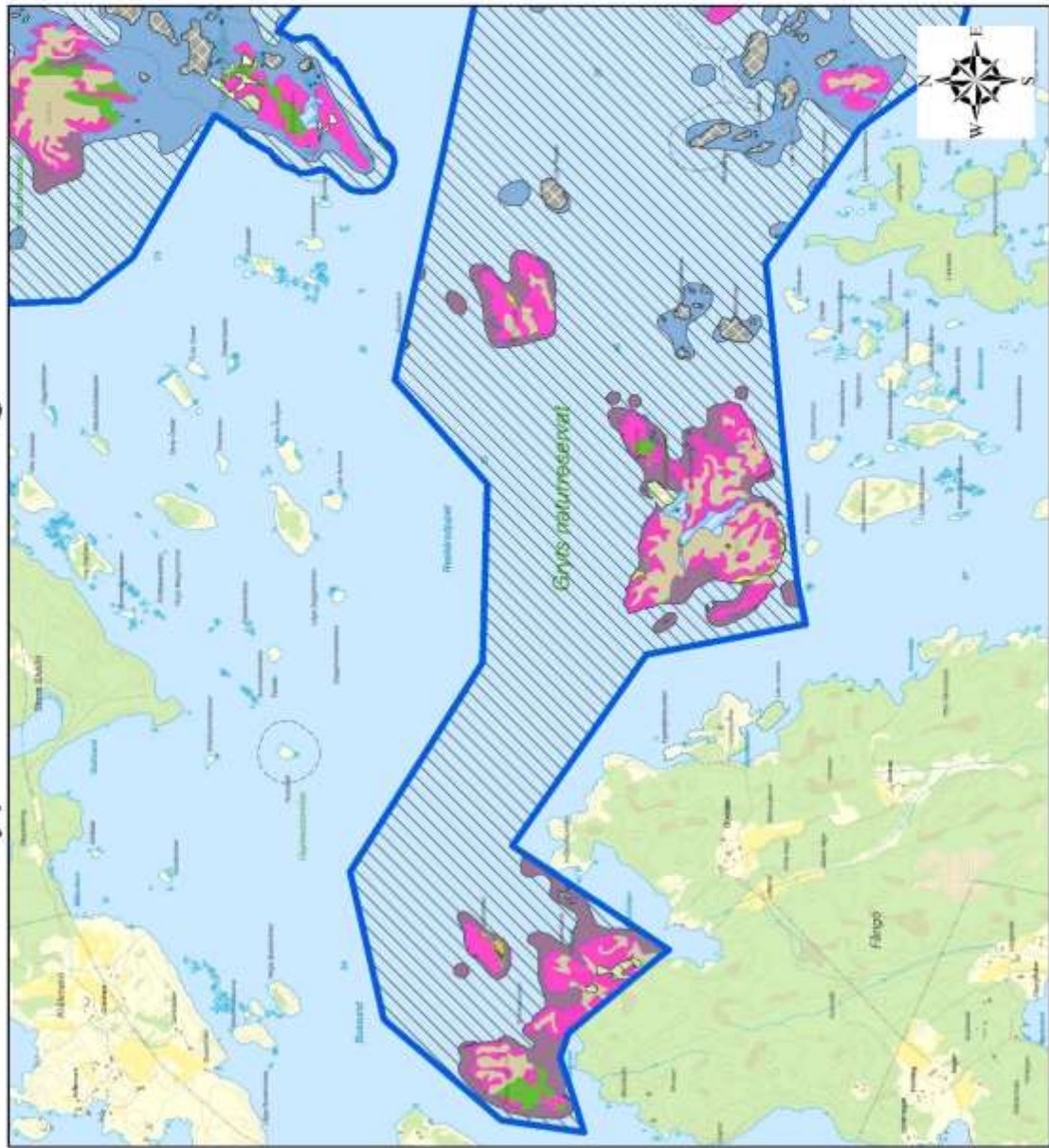
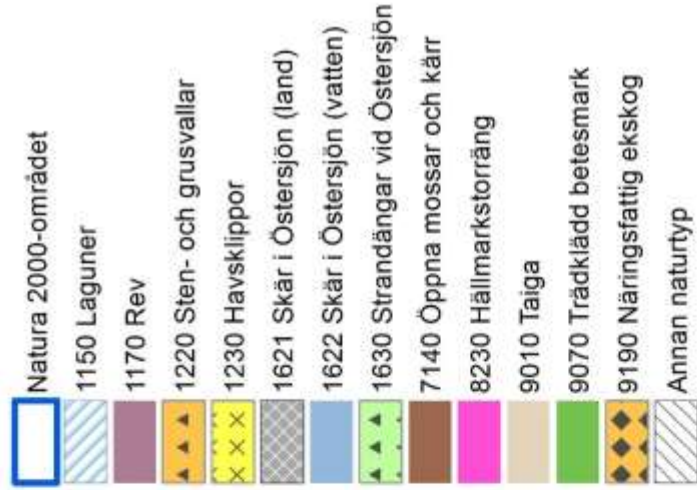
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

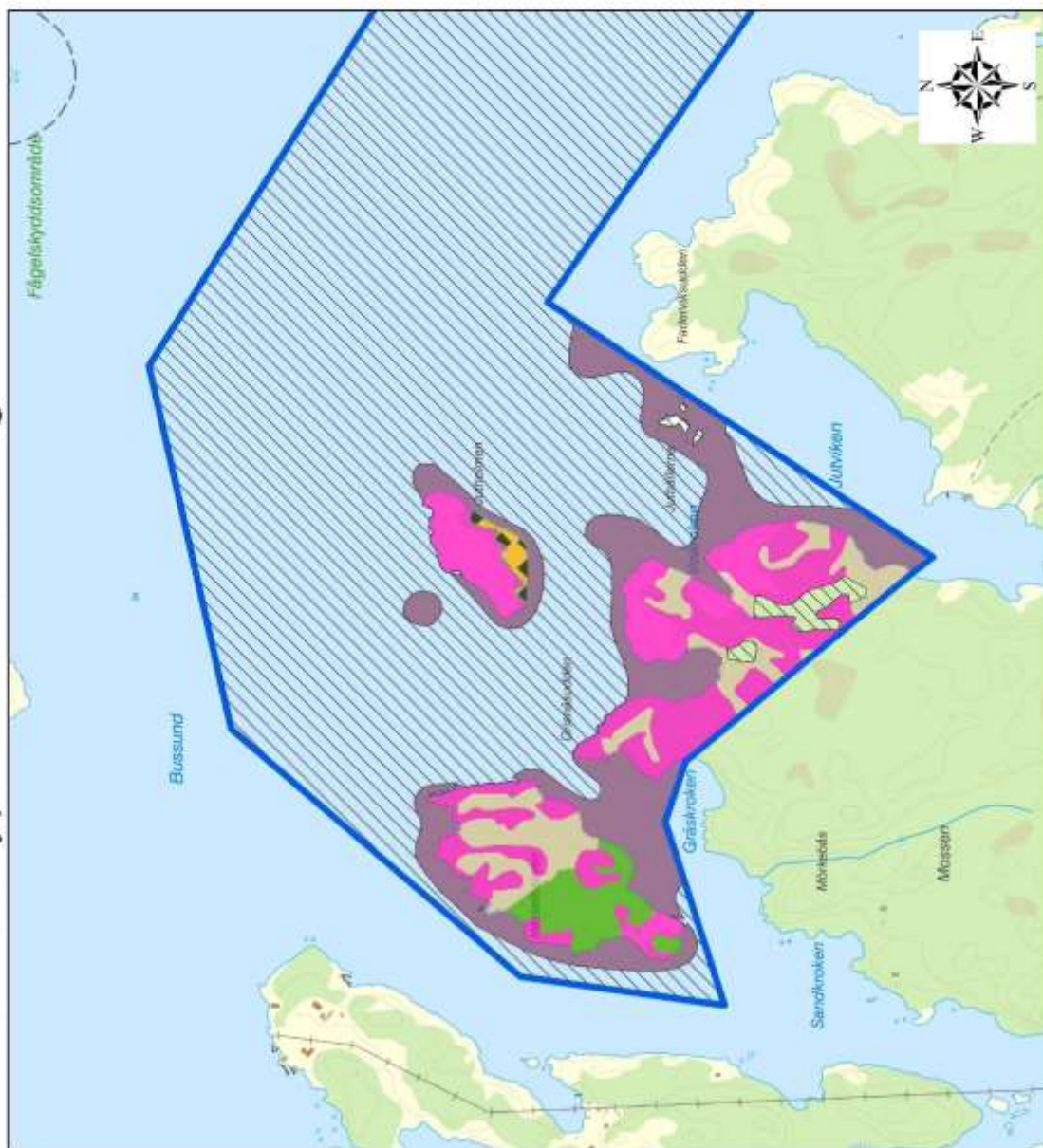

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 200 400 800 1 200 1 600 2 000 Meter

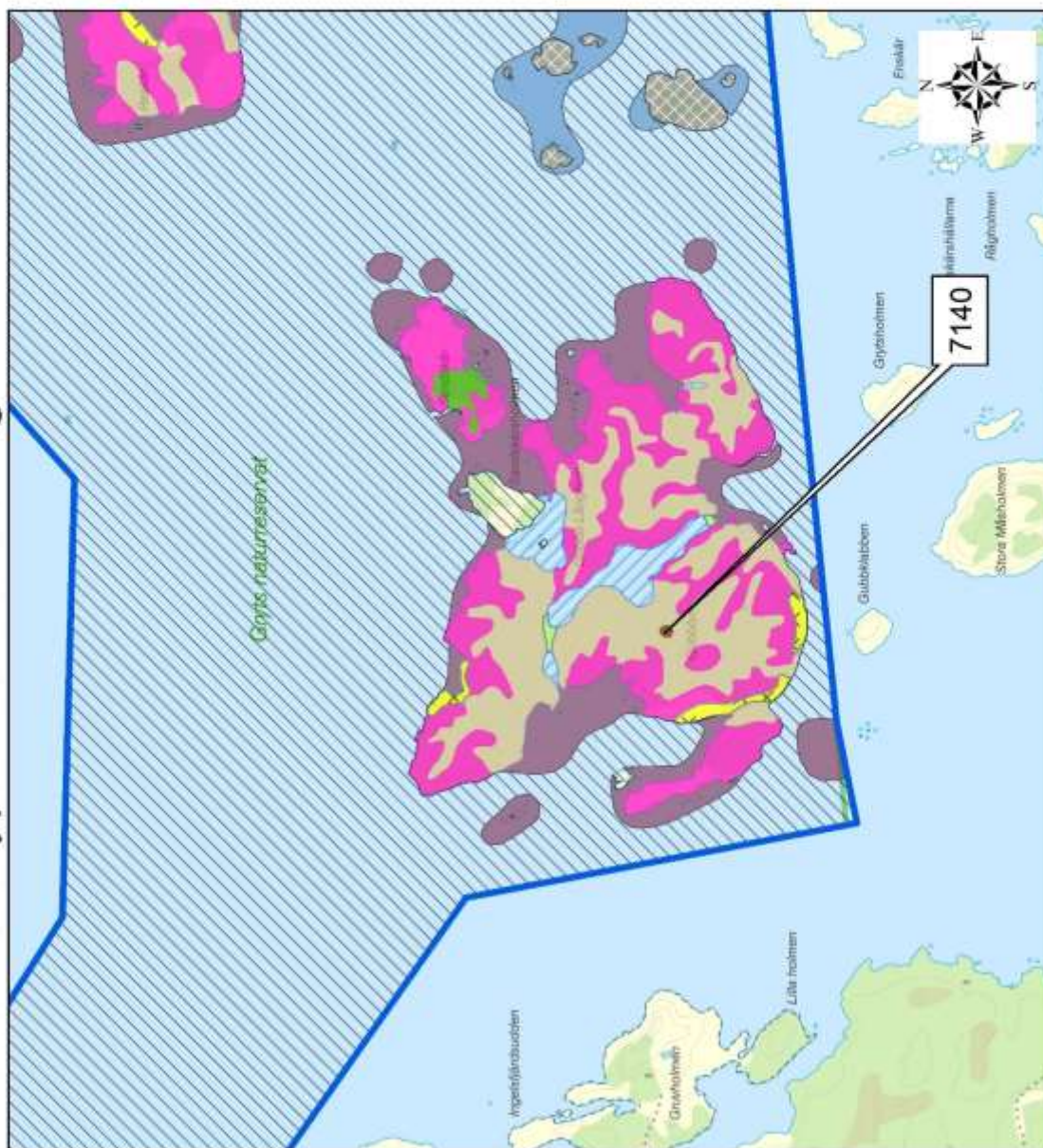
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

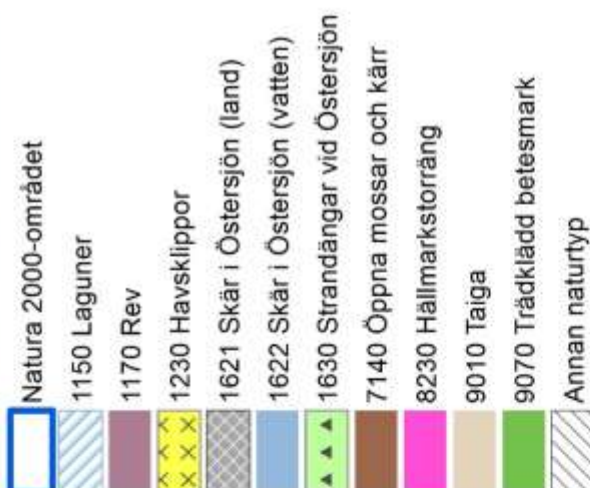
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 80 160 320 480 640 800 Meter

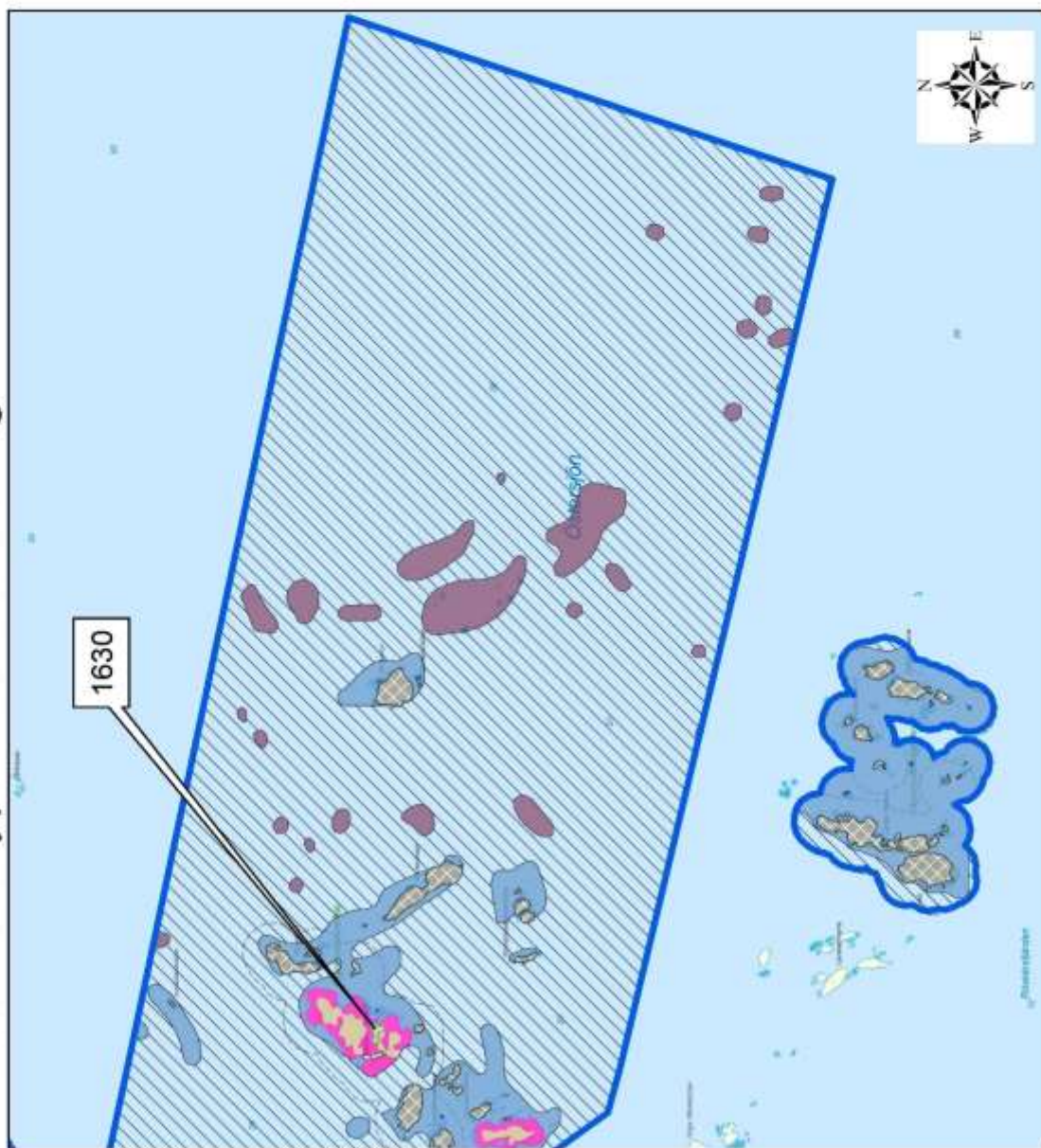
Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

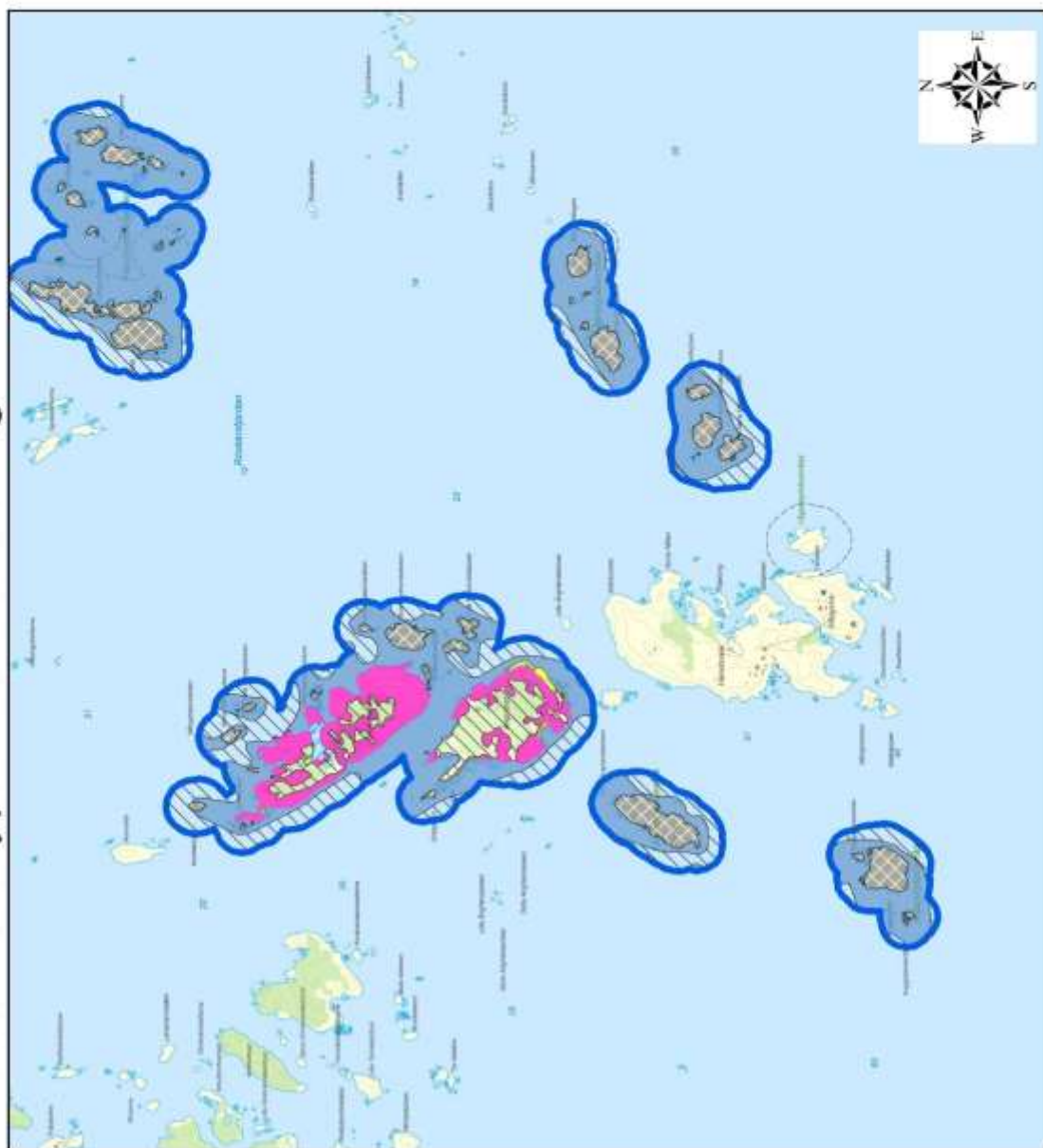
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan 0 80 160 320 480 640 800 Meter

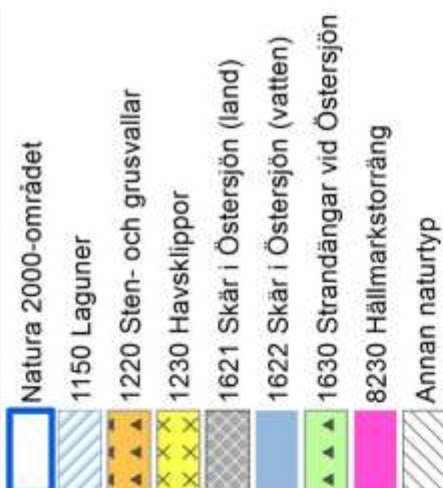

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

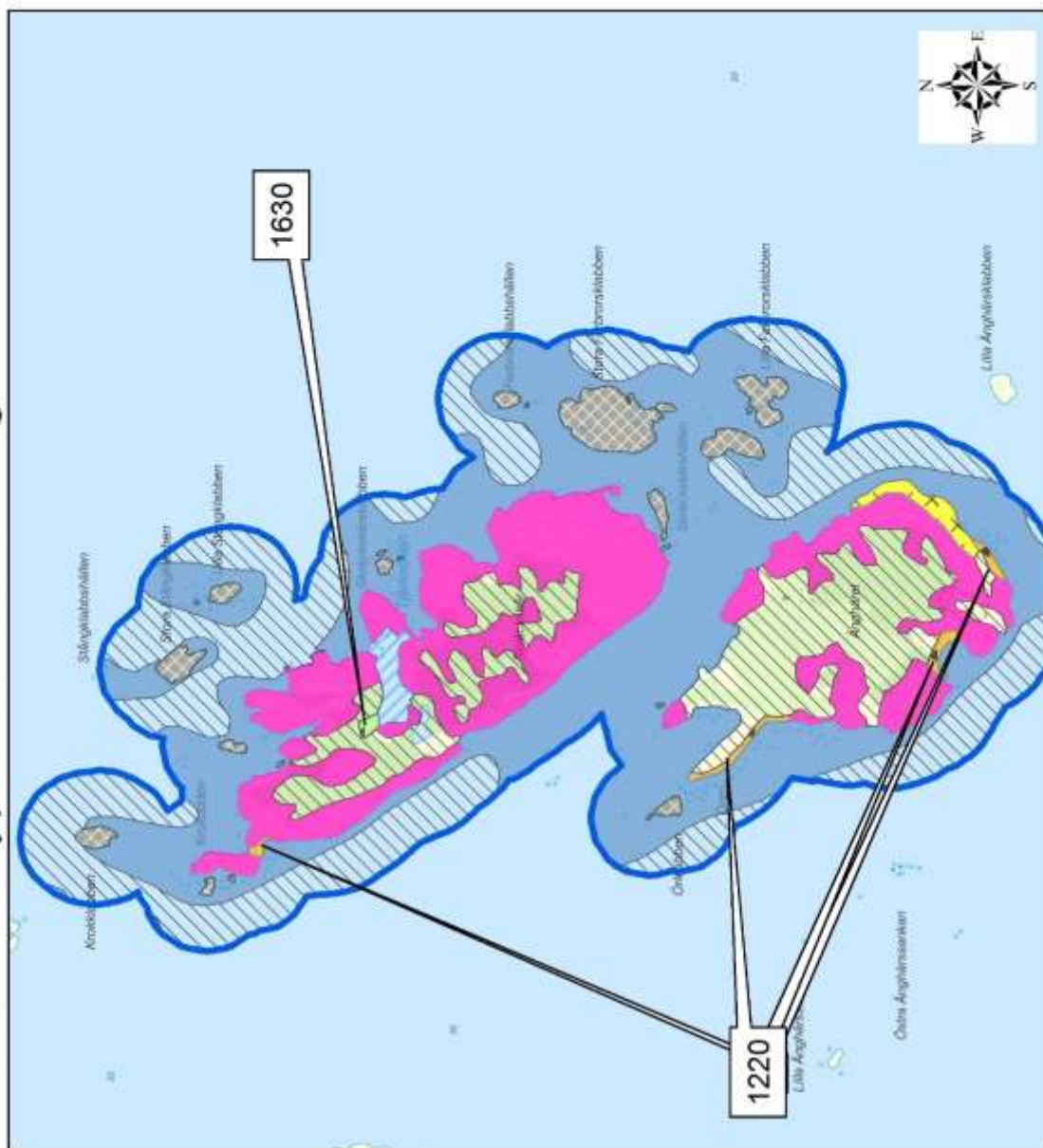

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

Forn- och kulturlämningar

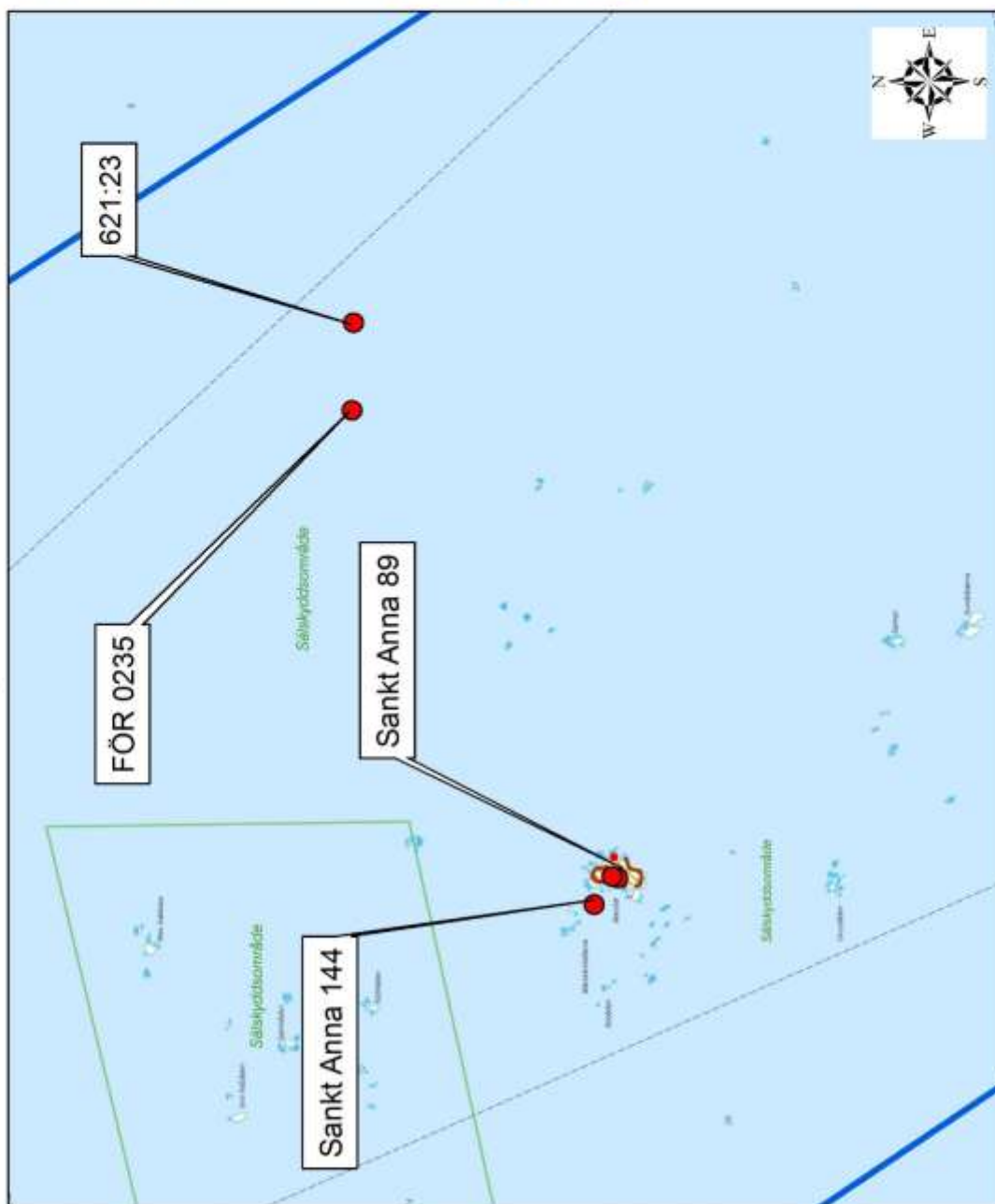

- Natura 2000-området
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) yta

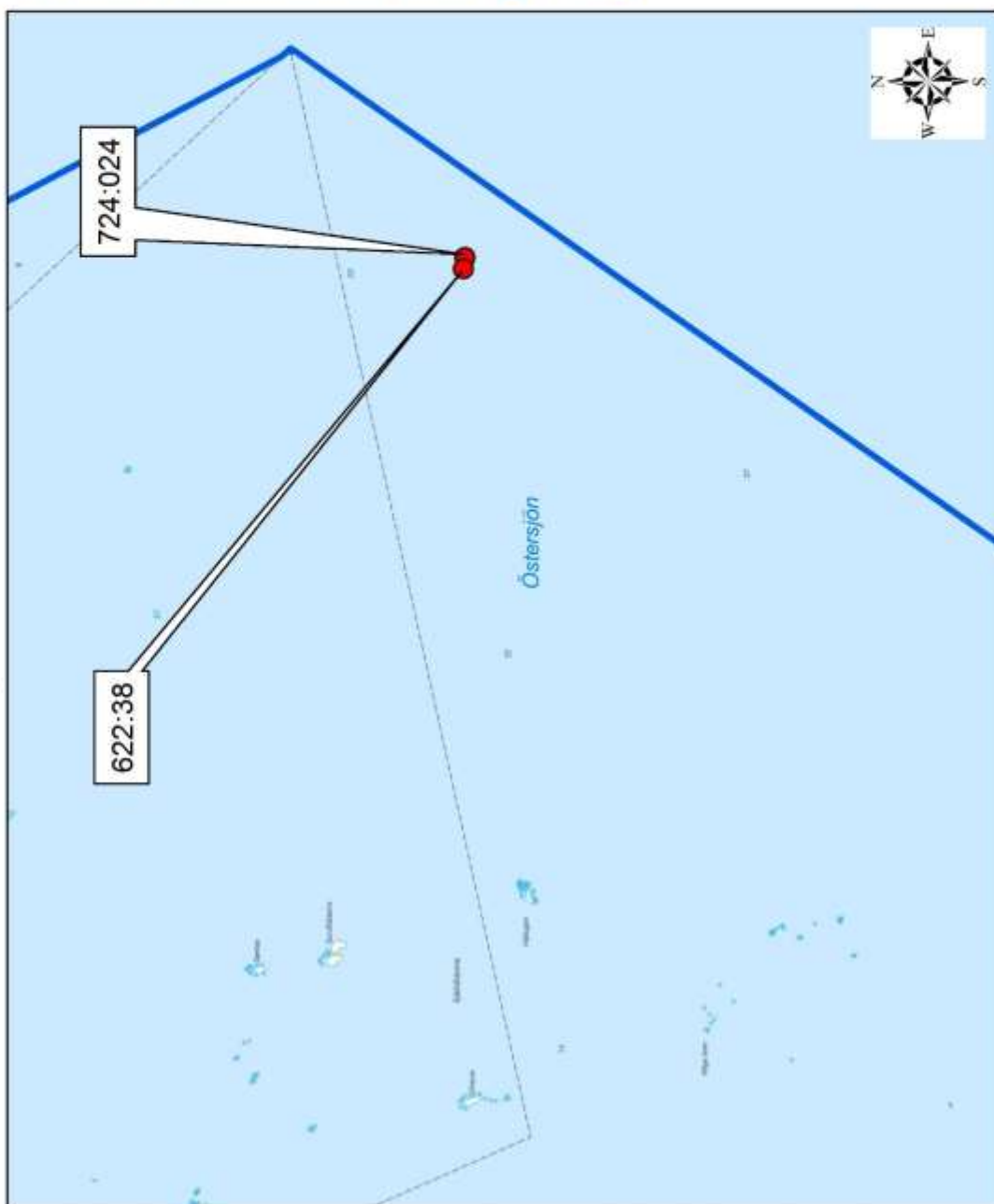
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1 1,5 2
Kilometer

Forn- och kulturlämningar

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

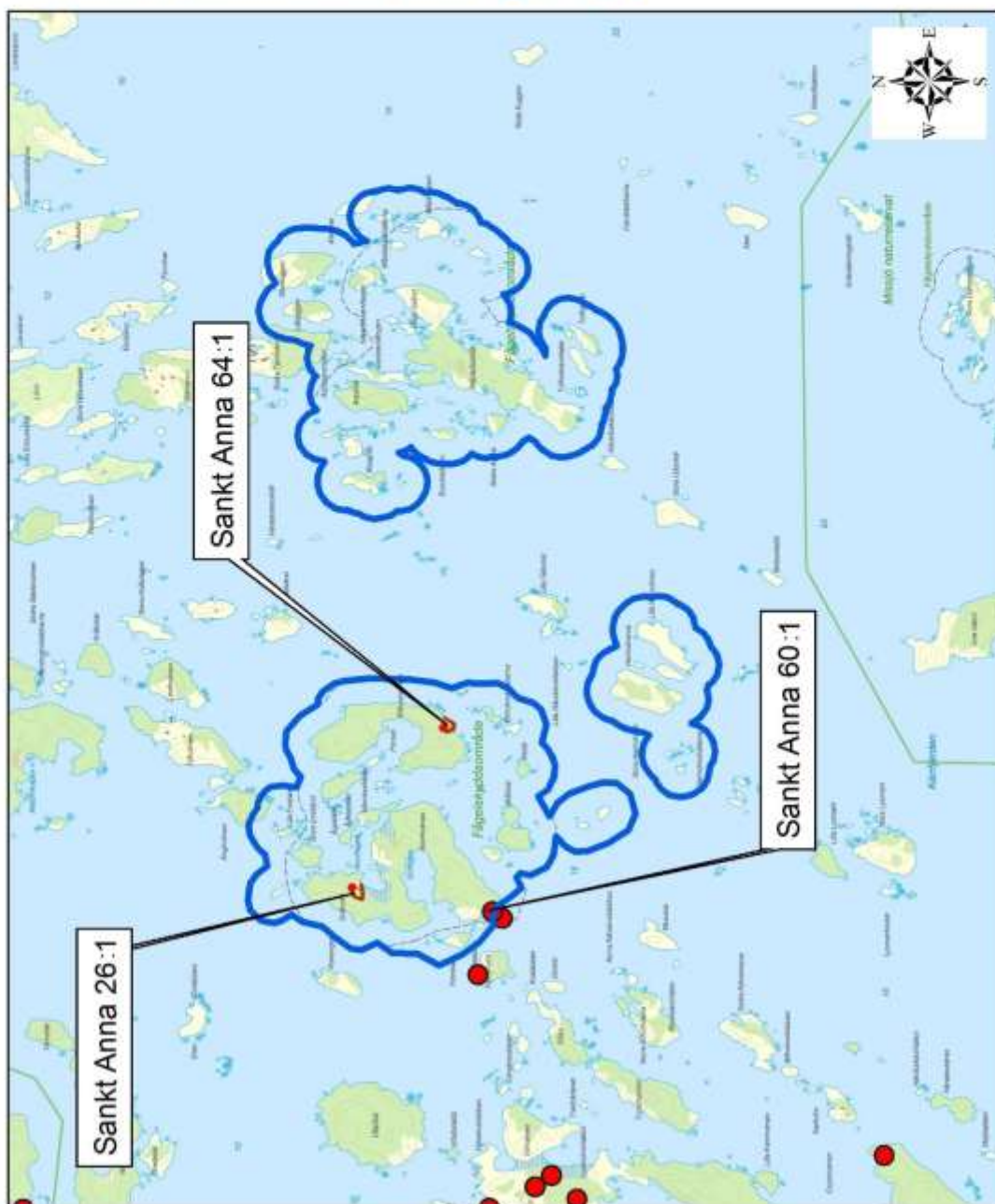

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1 1,5 2 Kilometer

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

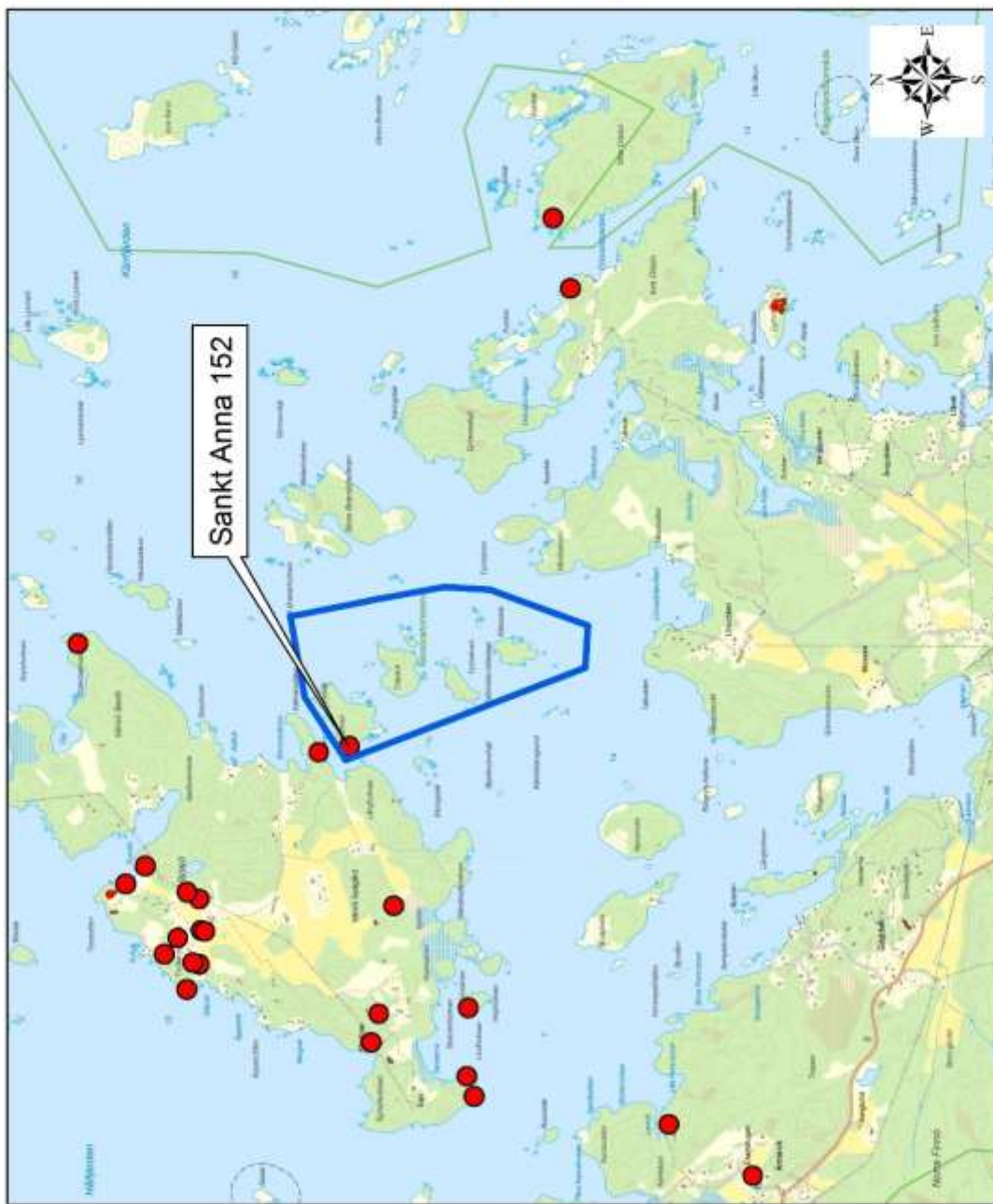

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1 1,5 2
Kilometer

- Natura 2000-området
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

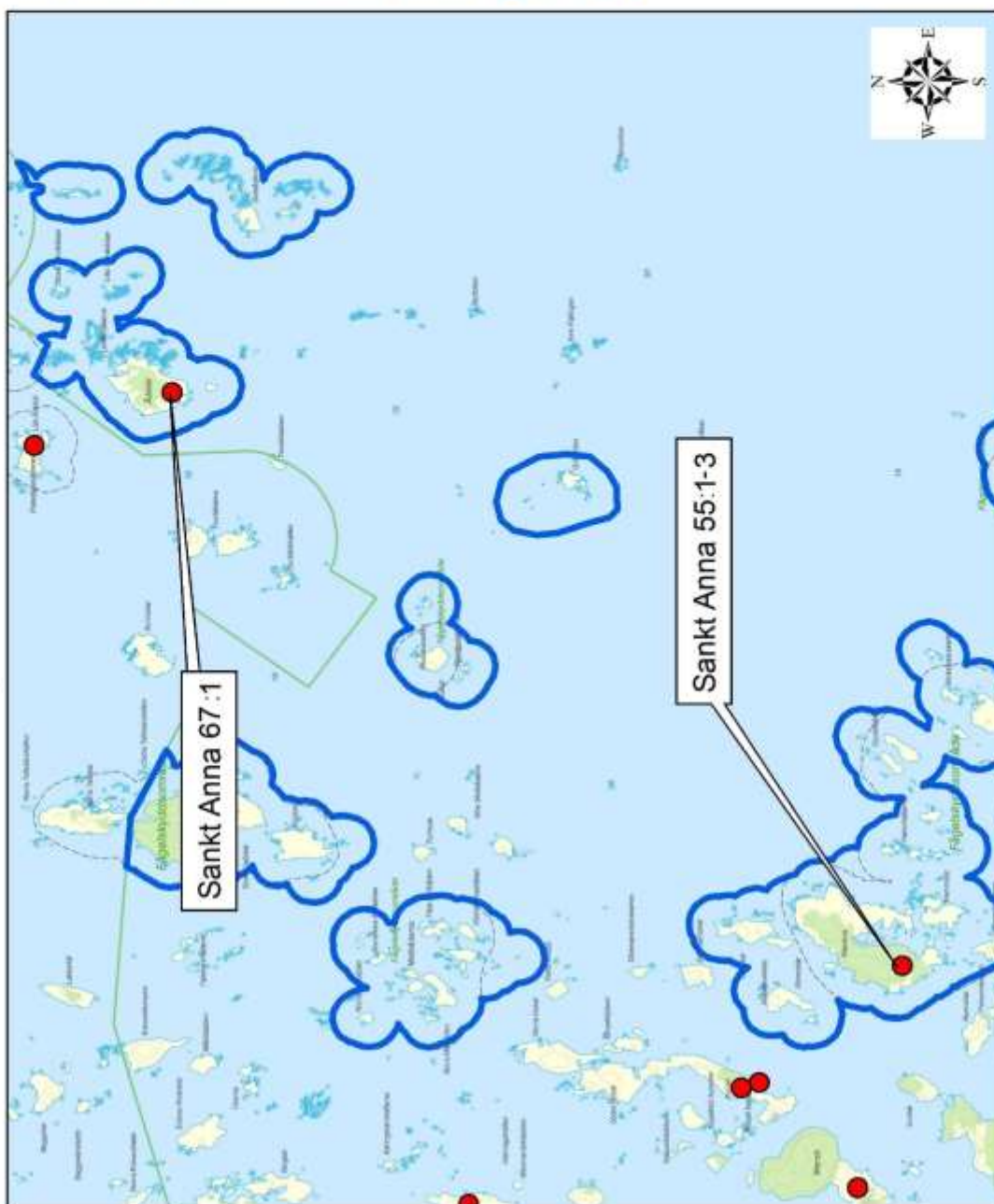

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1 1,5 2 Kilometer

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

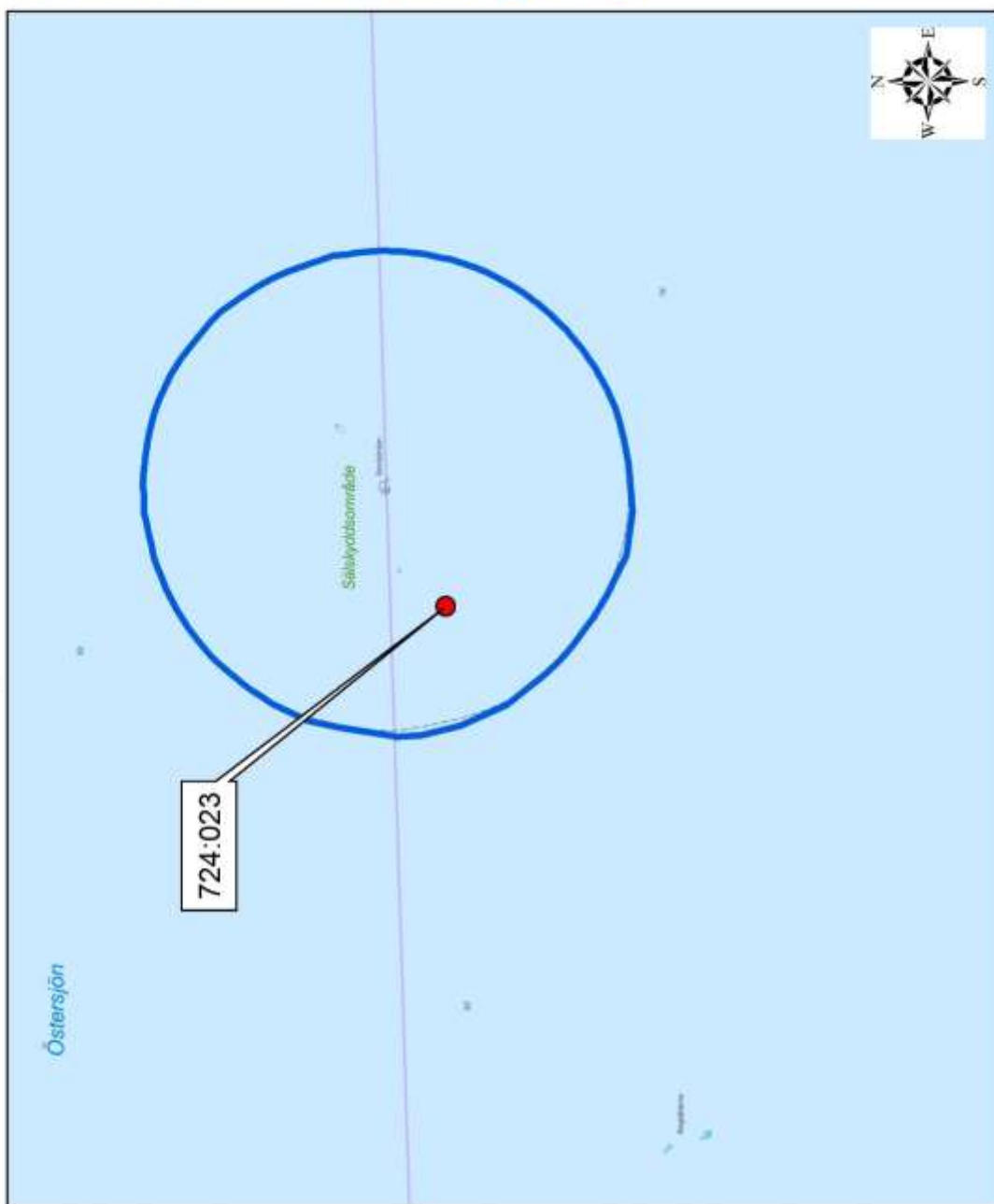

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1 1,5 2
Kilometer

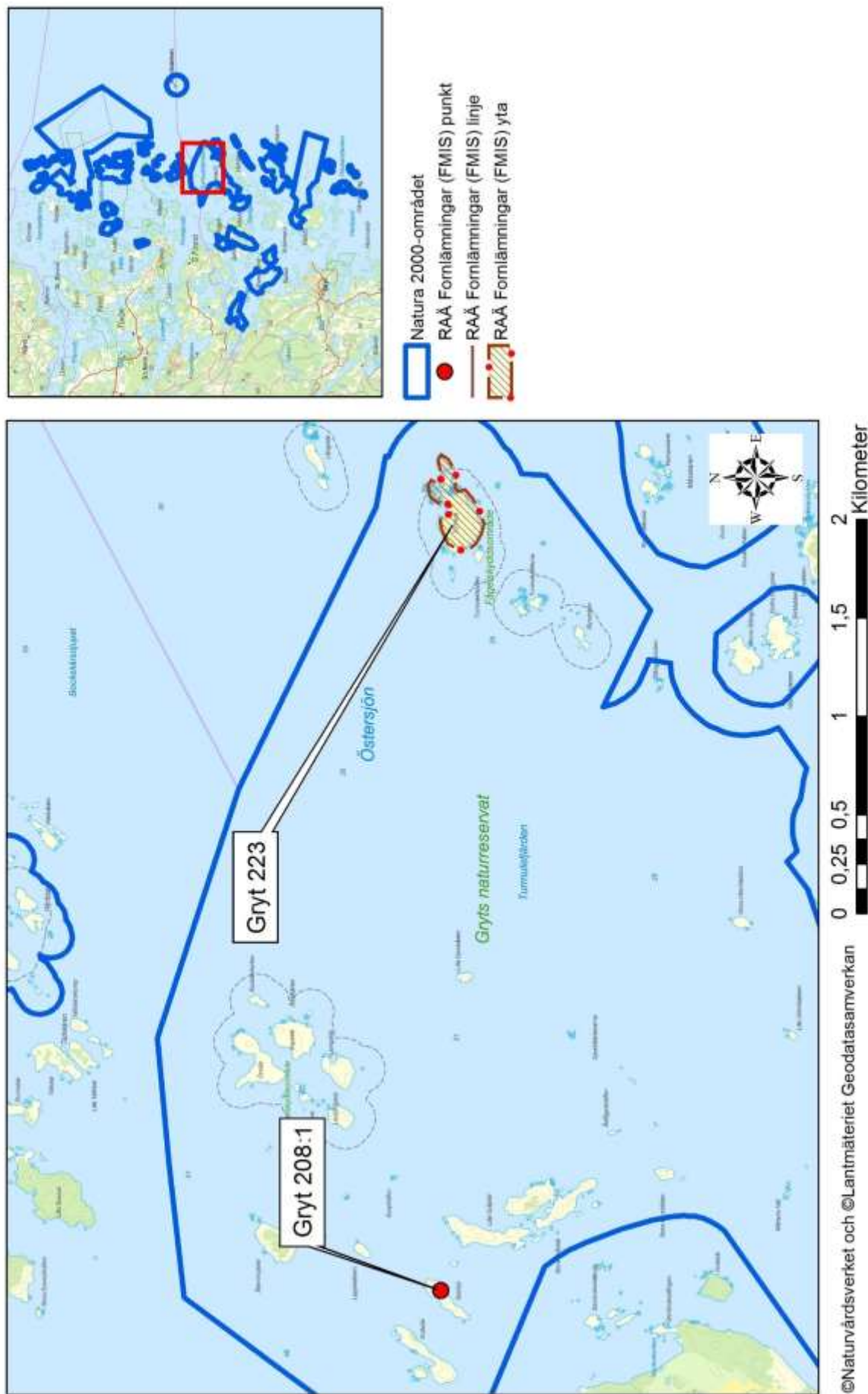
- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

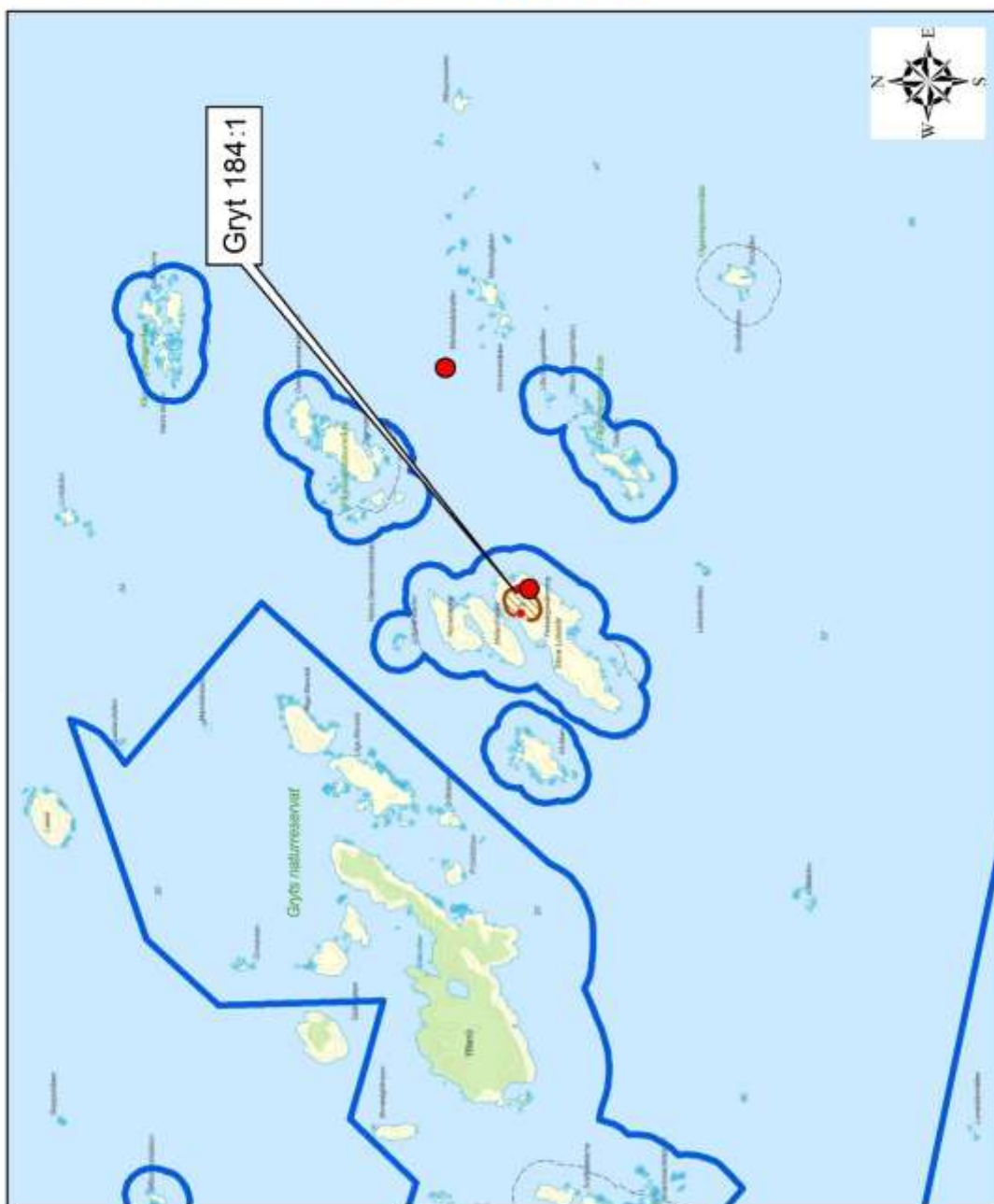

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

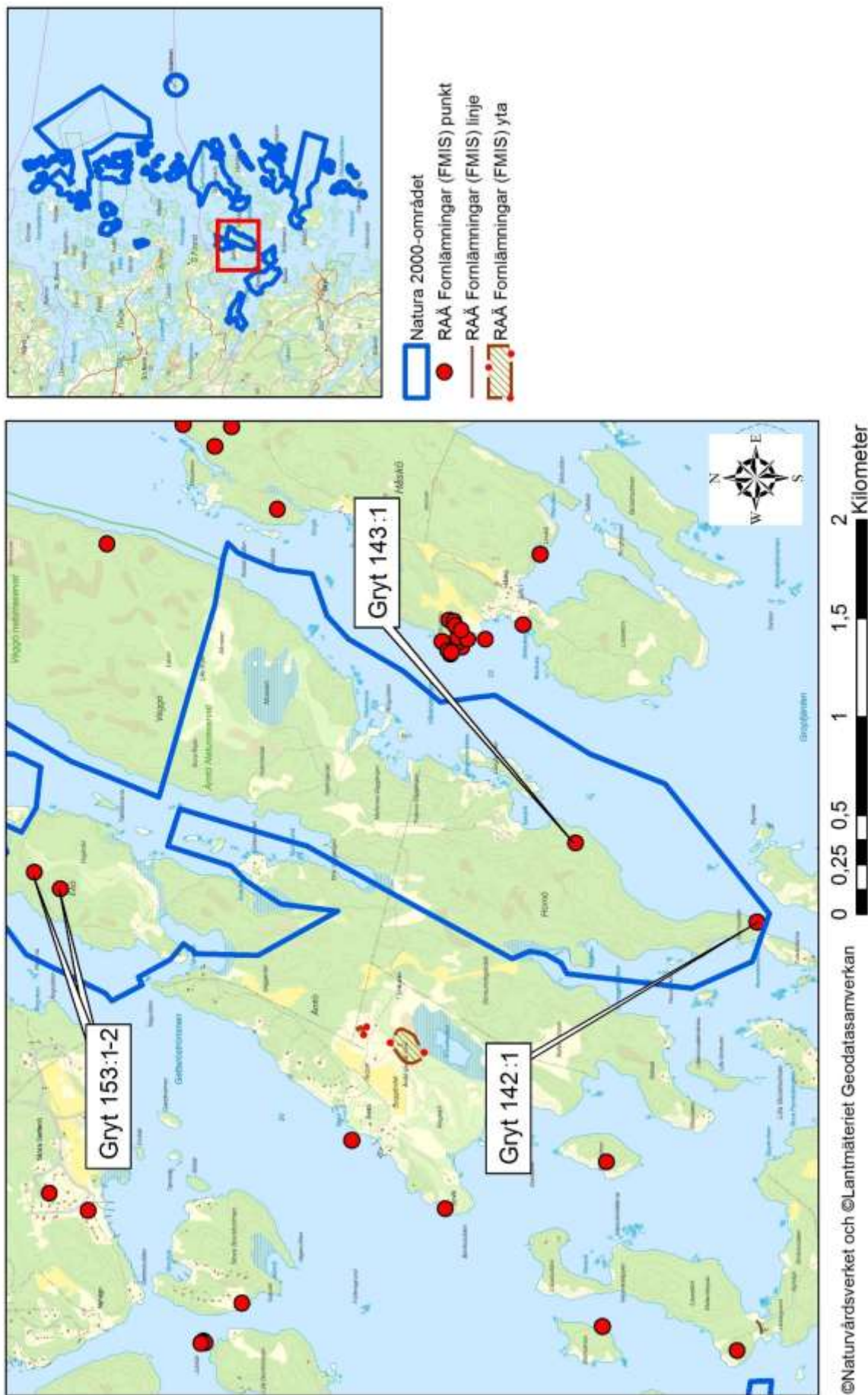

Forn- och kulturlämningar

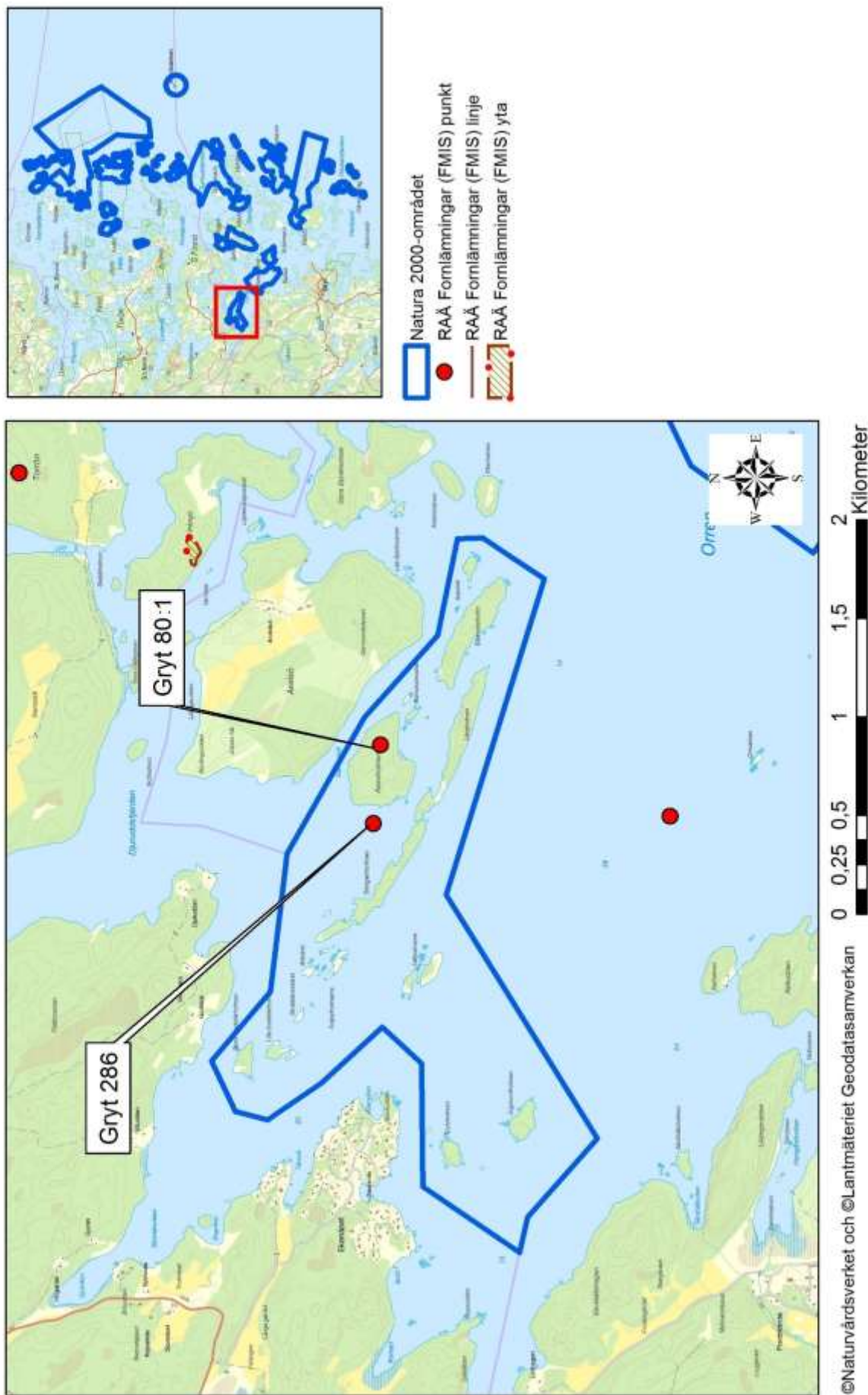

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

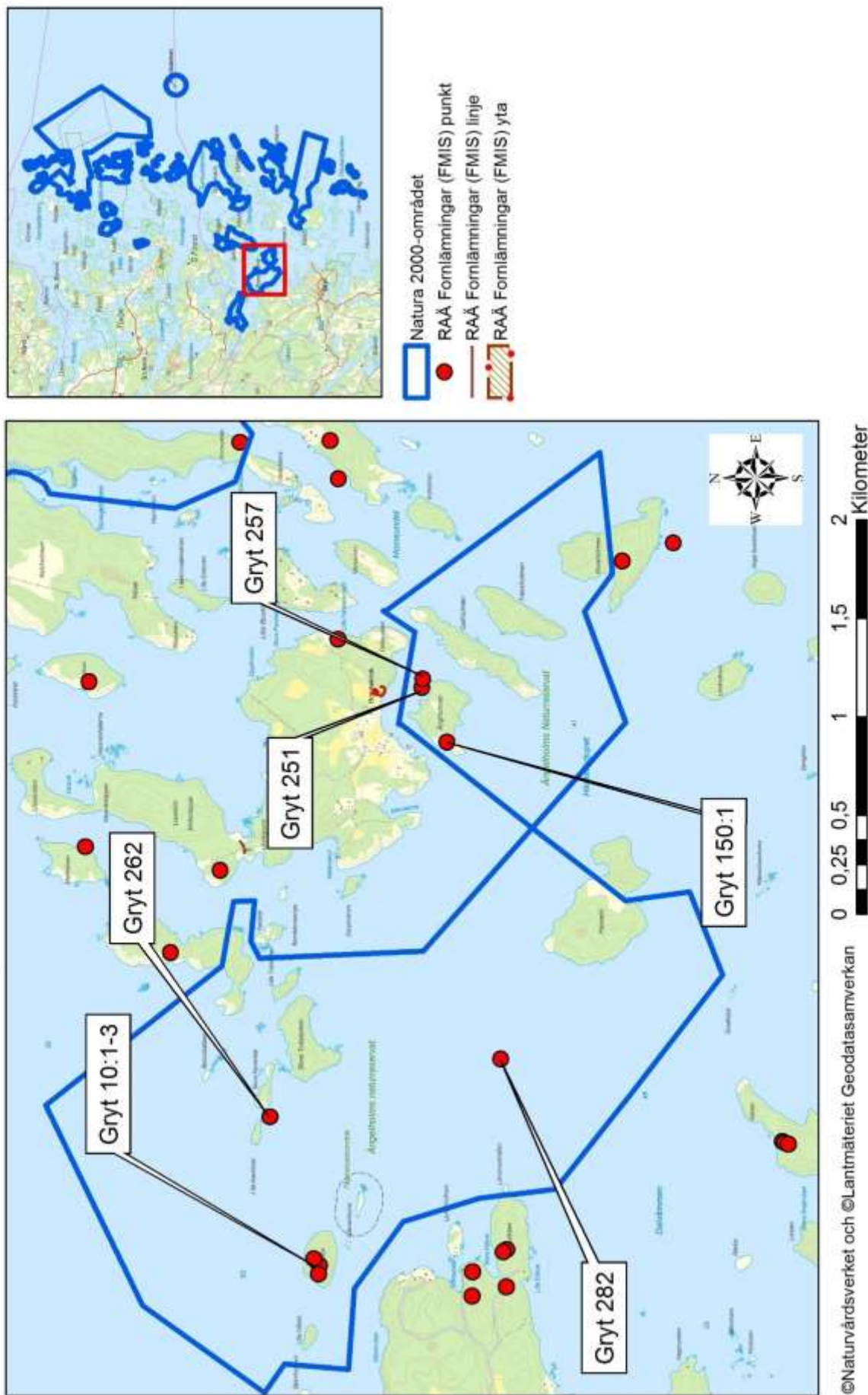
Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningar

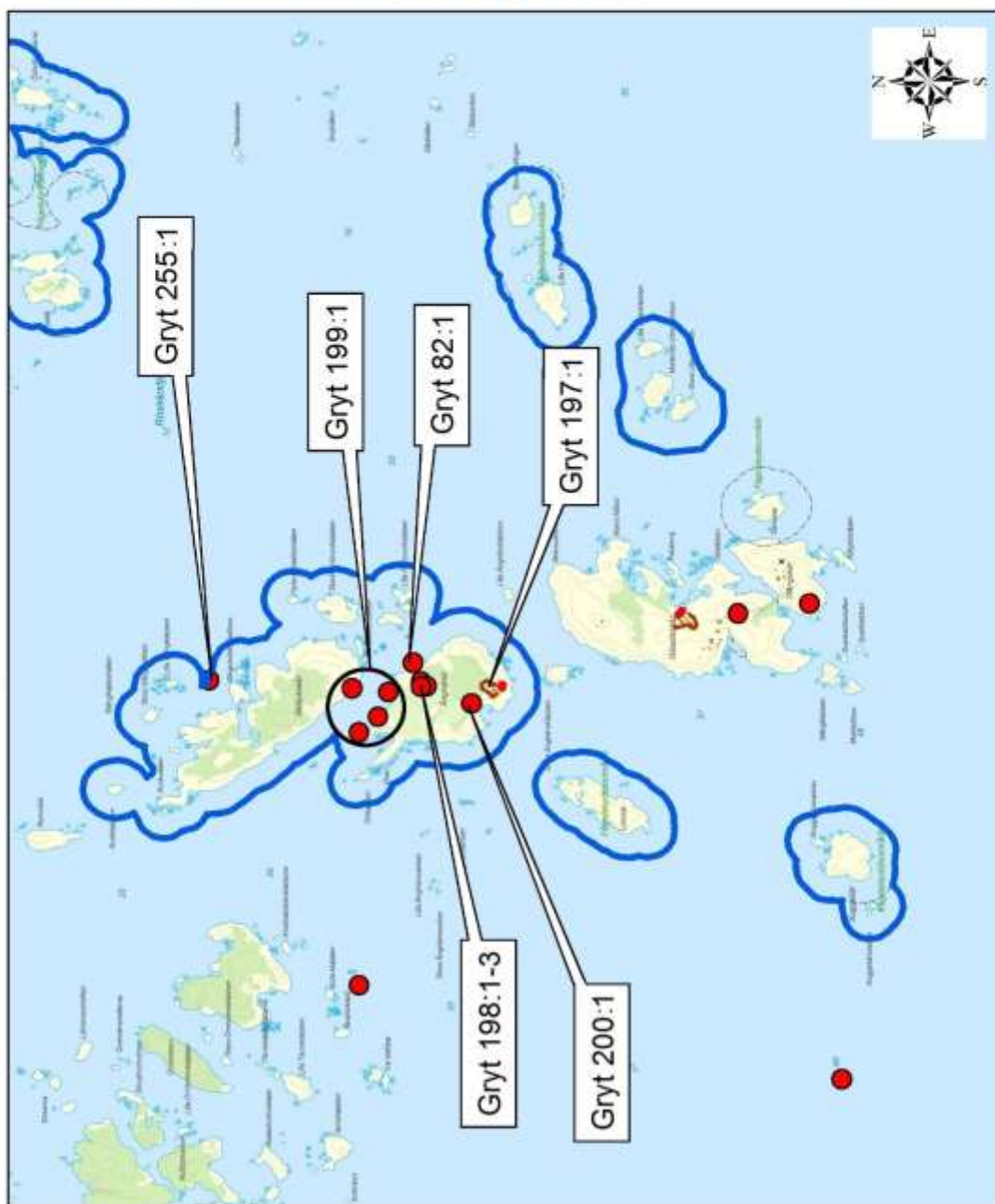
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 0,25 0,5 1 1,5 2
Kilometer

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Forn- och kulturlämningar

- Natura 2000-området
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) linje
- RAÅ Fornlämningar (FMIS) yta

Bilaga 1: Forn- och kulturlämningar

Tabell 3: Sammanfattande lista RAÄ-nummer och lämningstyp för forn- och kulturlämningar.

RAÄ-nummer	Lämningstyp
621:23	Förlisningsuppgift
622:38	-
724:023	Fartygs-/båtlämning
724:024	Fartygs-/båtlämning
FÖR 0235	Förlisningsuppgift
Gryt 10: 1–3	Röse/Stensättning
Gryt 80:1	Stensättning
Gryt 82:1	Fornlämningsliknande lämning
Gryt 142:1	Sjömärke
Gryt 143:1	Stensättning
Gryt 150:1	Sjömärke
Gryt 153: 1–2	Sjömärke
Gryt 183:1	Sjömärke
Gryt 184:1	Fiskeläge
Gryt 197:1	Fiskeläge
Gryt 198: 1–3	Tomtning
Gryt 199:1	Övrig kulturhistorisk lämning
Gryt 200:1	Fornlämningsliknande lämning
Gryt 208:1	Fornlämningsliknande bildning
Gryt 223	Fiskeläge
Gryt 225	Lägenhetsbebyggelse

RAÄ-nummer	Lämningstyp
Gryt 251	Fartygs-/båtlämning
Gryt 257	Fartygs-/båtlämning
Gryt 262	Fartygs-/båtlämning
Gryt 282	Fyndplats
Gryt 286	Fartygs-/båtlämning
Sankt Anna 26:1	Övrig kulturhistorisk lämning
Sankt Anna 55: 1–3	Stensättning/Fornlämningsliknande lämning
Sankt Anna 60:1	Härd
Sankt Anna 64:1	Lägenhetsbebyggelse
Sankt Anna 66:1	Fiskeläge
Sankt Anna 67:1	Husgrund, historisk tid
Sankt Anna 71:1	Husgrund, historisk tid
Sankt Anna 72:1	Husgrund, historisk tid
Sankt Anna 73:1	Fiskeläge
Sankt Anna 83:1	Kompassros/väderstreckspil
Sankt Anna 89	Fiskeläge
Sankt Anna 143	Fartygs-/båtlämning
Sankt Anna 144	Fartygs-/båtlämning
Sankt Anna 152	Fartygs-/båtlämning
Sankt Anna 154	Överförd

Bilaga 2: Områdesbeskrivningar

Mer information om naturtyperna och deras utbredning finns i bevarandeplanen. Områdesbeskrivningarna har sammanställts av Mikael Hagström, Länsstyrelsen, efter fältinventeringar 2002 och kompletterats av Jens Johannesson, Länsstyrelsen, 2010. Kompletterande bidrag av Per Gräslund (Gryts skärvårdsförening) samt Naturskyddsföreningen i Norrköping. Skötselråden i slutet av texterna utgör förslag som hämtas ur fältinventeringar och kommunala naturvårdsprogram. I de fall områdena ingår i naturreservat kan skötselråden vara fastställda i skötselplan.

Källor:

Inventering av skärgårdens naturreservat, 2002. Länsstyrelsen.

Kommunala naturvårdsprogram, 1998-2007.

Inventering av kustfåglar i Östergötlands skärgård. Länsstyrelsens rapport 1998:6.

Skötselplaner för naturreservat.

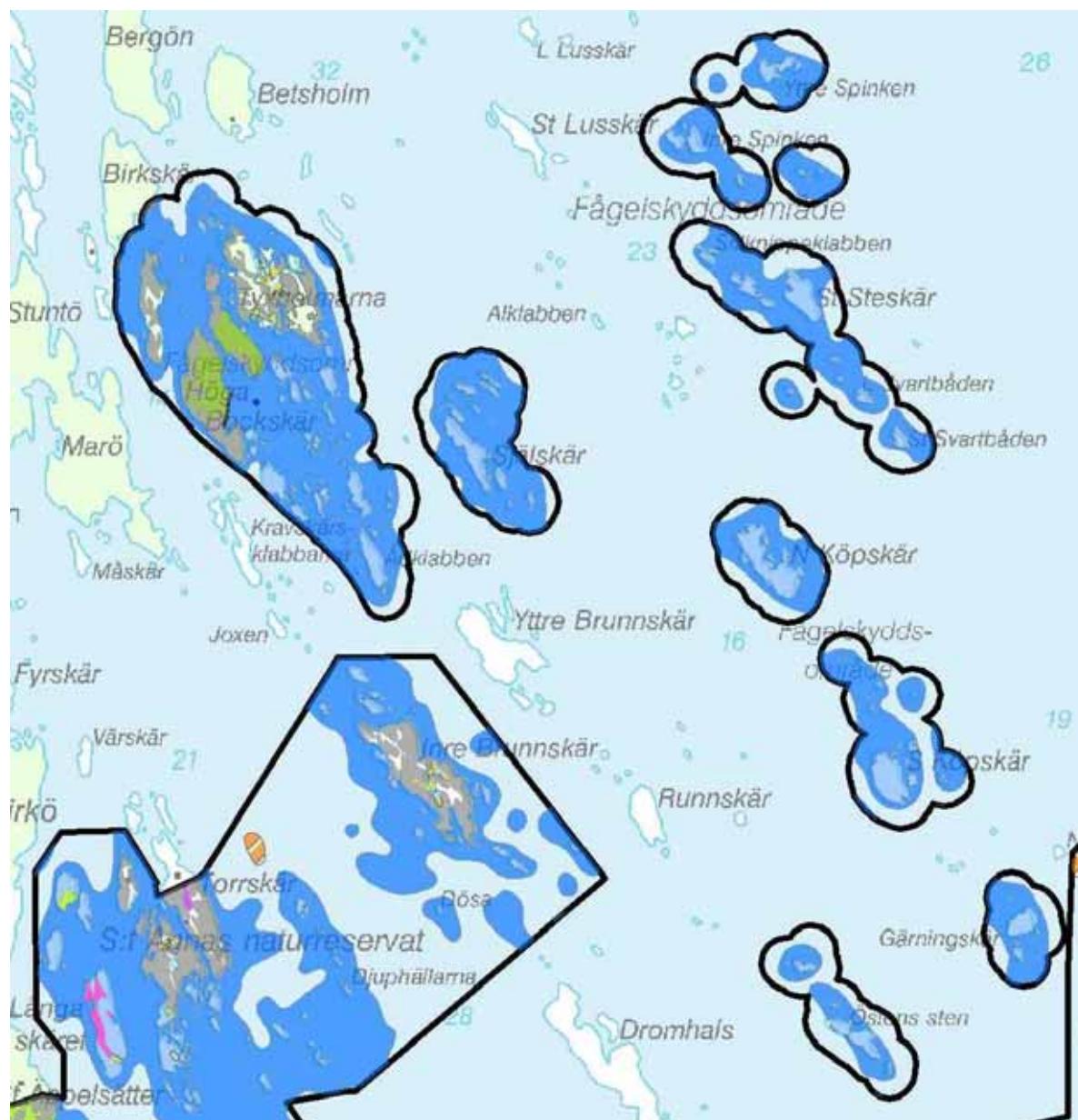
Djurskyddsområden O Aspöja.....	2
Djurskyddsområden O Kallsö.....	3
Missjöarkipelagen, Norra delen	5
Missjöarkipelagen, Södra delen.....	6
S:t Anna sälskyddsområde.....	8
Väsö naturreservat	8
S:t Anna naturreservat.....	10
Lammskär 1:8, 1:9.....	14
Yttre Kampön-Mässkären.....	16
Ängelholms naturreservat	17
Ämtö naturreservat	24
Gryts naturreservat	25
Ytterö Mässkär och Löskären mm.....	36
Skräckskär mm.....	38

Djurskyddsområden O Aspöja

A) Bockskären-Tyxholmarna-Ådklabben

Naturtyp: 9010, 8230, 1150

En grupp mestadels höga och kuperade ytterskärgårdsskär som är mer eller mindre skogklädda, i söder mer eller mindre öppna. Öarna omges av ett omfattande grundområde som bl a gynnar ett rikt fågelliv. Det stora grundområdet i kombination med den omväxlande övärlden utgör en mycket värdefull del av S:t Annas ytterskärgård.

Öster om Länjö ligger en samling starkt kuperade och bergiga tall-björkskär; Höga Bockskär, Flötskär och Västra och Östra Tyxholm. Söder om dessa vidtar en finskuren övärld med kobbar och skär ned till Ådklabben i sydost. Runt öarna finns ett ca 100 hektar stort grundområde som nästan uteslutande är grundare än tre meter. I områdets många skyddade vikar och grunda flagar finns en rik och värdefull fågelfauna med bl a häckande svärta, vigg, småskrake, storskrake, strandskata och mycket ejder.

På öarna dominerar hålltallmarker som omväxlar med björkmyrsänkor. Här finns rikt inslag av ljung och lingonris, även kräkbär i kanterna av sänkorna. På Flötskär finns en gles och olikåldrig tallskog

som är lågvuxen men har relativt grova stammar och en hög ålder. Även på Höga Bockskär finns en särskilt värdefull skogsmiljö. Ön som höjer sig markant över fjärden är kuperad med smala sänkor och lodytor. I höjdlägen finns olikåldrig tallskog med en dominans av yngre träd men det finns även spridda gammelfuror och fallna grövre rotvältor. Signalarterna talticka och grovticka förekommer här liksom den markväxande blåmossan. På skuggiga lodytor finns en speciell lavflora med enstaka korallav och skuggblåslav.

Ådklabben i söder är ett långsmalt, typiskt björkskär. I söder finns ett djupt och närmast kärrartat parti bevuxet med framför allt björk och dessutom grävvide, rönn och brakved. I kanterna hönsbär, hjortron och lundbräken. I området som helhet finns många skyddade vikar och grunda flagar som är tillhåll för bland annat svärta. Förutom svärta häckar i området även t ex vigg och småskrake.

Naturvärdet består om öarna och fågelskären undantas från alla åtgärder som kan skada naturmiljön eller störa fågellivet. Naturvärdet i de värdefulla skogsmiljöerna bevaras bäst om skogen lämnas orörd. Beteshävd på Höga Bockskär utgör inget hinder utan kan vara gynnsamt för dess värden. Ögruppen omfattas av fågelskydd 1/2-15/8.

B) Spinken-Köpskären m.fl

Naturtyp: 1620

Utpräglad ytterskärgård med kala skär, ställvis utvecklade fågelskärsflora. Några öar har karaktär av björkskär med inslag av bl.a rönn. Det rikaste fågellivet finns på Steskären med bl.a förekomst av labb och tordmule. På Norrsjälbaden finns en skrattmåskoloni medan labben ibland häckar på Sjalskär. Östens sten är ett högt och klippigt skär med en stor koloni silvertärnor. Köpskären är välutbildade fågelskär där södra Köpskär bl.a hyser rikt med malört. Gärningsskär hyser en större koloni av vitfågel med främst gråtrut, fiskmås och silvertärna.

Djurskyddsområden O Kallsö

A) Norrholmenområdet- Harholmarna

Naturtyp: 9070, 8230, 1630, 1150, 1170, 1620

Norrholmen, Gräholm och Ekbosholmen inramar en miljö med grunda vikar, småöar och skär som utgör en mycket värdefull mellanskärgårdsmiljö. Rikt fågelliv. Öarna präglas av tallskog som på flera håll vittnar av långvarig betespåverkan och de utgör en värdefull och representativ del av S:t Anna skärgård.

På öarna finns ett relativt stort inslag av moränavlagringar liksom små partier av grus och sand. De grunda och mångformiga vattenmiljöerna ger goda förutsättningar för ett rikt fågelliv med bl a häckande grågås, gravand, småskrake, skedand och vitfågel. Flera vadare häckar här, bland annat flera par strandkata och drillsnäppa samt rödbena. Fina strandängsavsnitt binder ihop Norrholmen med Gräholm. Inramad av den slingrande Norrholmen ligger Sörflagen som är en avsnörd vik. Viken har sannolikt vattenutbyte med havet vid högvatten och västvindar. I öster ligger Ekbosholmen med mestadels karga tallmarker. I söder finns en viss betesprägel i en glest trädklädd miljö. Kålskär är en mindre ö i södra delen av grundområdet. Ön är glest skogbevuxen och tydligt betespräglad med rik gräsväxt av smalbladiga gräs.

Harholmarna ligger med vid utsikt söderut över Kärrfjärden. Stora Harholmen är tallskogspräglad med ett genomhugget trädsikt och en del luckor. I söder finns en röjd yta där det mot stranden växer al och även en gammal ask. Smala sund åtskiljer Stora Harholmen från Lilla Harholmen och den mellanliggande ön, båda är i huvudsak öppna klippöar. Sydväst om Stora Harholmen ligger Harholmshällarna. I området finns ett värdefullt fågelliv med bland annat häckande svärta, småskrake och rödbena samt en del vitfågel.

Ängholmen (längst i norr) är en tallskogsholme som har en ganska högväxt gräsvegetation som vid inventeringsbesöket 2002 nyligen förbetats i mindre omfattning. Bland floran märktes enstaka knägräs i södra delen. Holmen har sannolikt en lång trädkontinuitet av tall.

Naturvärdet består om öarnas karaktär med betespåverkade skogar, strandängar och gläntor bibehålls med fortsatt bete och försiktigt uttag i trädsiktet. Öarna omfattas av fågelskydd från 1/2 -15/8.

Häradsskärsområdet

Naturtyp: 9010, 9070, 8230, 1630, 1160, 1170, 1620

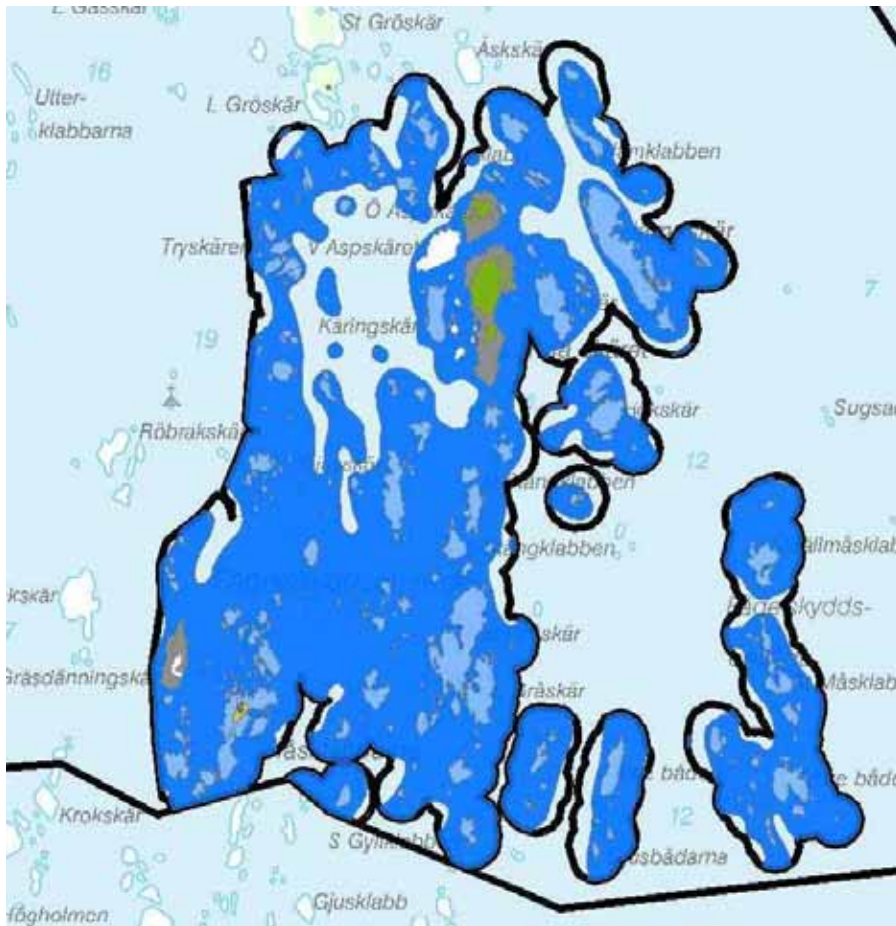
Häradsskärsö utgör centrum i ett större område med grunda bottnar, skogklädda öar och mindre skär. Området har huvudsakligen stora värden för fågellivet och med all sannolikhet även stora undervattensvärden. I områdets norra del finns dessutom fina tallskogsmiljöer på flera öar vilka utgör en mycket värdefull del av skärgårdens naturvärden.

Häradsskärsö är en avlång och flikig ö i mellanskärgården. I området norr om ön ligger de små eller halvstora öarna Aspskärsö, Grytsskärsö, Södra Tjärholmen och Storkuggen. Runt öarna finns omfattande grundområden på ca 120 hektar där största delen är grundare än tre meter. En mängd mindre skär och kobbar speglar områdets varierande undervattensmiljö. Mängden småöar och skär samt tillgången på grunda flager och skyddade vikar gör området till ett viktigt tillhåll för många fågelarter. Av häckfåglar märks bl a flera par gravand, storskrake och strandskata samt vitfågel. De större öarna är tallskogsbevuxna med liknande karaktär som i Norrholmenområdet. Särskilt värdefull skog finns på Södra Tjärholmen, Lill- och Storkuggen samt Grytsskärsö. På Aspskärsö finns en gläntrik miljö med spår av hävd.

Naturvärdet består om öarna förblir oexploaterade. Ytterligare undersökningar av undervattensmiljön är önskvärd. På öarna med särskilt värdefull tallskog är det önskvärt att lämna trädsiktet av gammal tall orörd. Det är dock värdefullt att bibehålla viss luckighet då sol och värme på gamla tallar och död ved gynnar många organismer. Buskröjning och små luckhuggningar kan t ex göras i syfte att släppa in ljuset. Låt andelen död ved öka. Betande djur är önskvärt på Storkuggen för att bibehålla karaktären av utmarksbete. Även Grytsskärsö skulle vinna på buskröjning och beteshävd. Lillkuggen kan lämnas helt orörd. På Aspskärsö är beteshävd positivt för att bibehålla öns halvöppna karaktär. För Häradsskärsö är kunskapen mer bristfällig. Huvuddelen av området omfattas av fågelskydd 1/2-15/8.

Missjöarkipelagen, Norra delen

Naturtyper: 1620, 9010, 8230, 1150

S:t Anna ytterskärgård är unik med sin finskurna övärld och omfattande områden med grundbottnar. Den stora utbredningen av grundområden med rik och mångformig vegetation har stor betydelse för lokala fisk- och fågelpopulationer. Områdets värden avspeglas inte minst i ett rikt fågelliv. Öarna uppvisar en mångformig ytterskärgårdsnatur med såväl kala skär som utposter av gammal skärgårdstallskog.

Nordost om Missjö finns kärnområdet i S:t Annas unikt finskurna ytterskärgård. Här finns en mosaik av små öar och skär, grynnor, grund och grunda bottnar med ett rikt växt och djurliv. Öarna utgörs av björkskär och fågelskär med representativ flora och fauna. Här finns även några öar med tallskog i mycket exponerat läge. Den svårnavigerade skärgården har alltid varit svår att nå för människor vilket bidragit till en hög grad av orördhet.

Området innehåller stora arealer grunda bottnar. I området runt Kalskär och Melskären (S:t Anna naturreservat) i områdets norra del har undervattensmiljön inventerats. Förhållandena är troligen likvärdiga i grundområdena söderut. Mjukbottnar med lera, sand och nedbrutna växtdelar finns i skyddade delar där vågor och strömmar inte för bort materialet. Här förekommer t ex alggräs och kransalger som är nyckelarter för en mängd organismer i havet. De har minskat i de inre och mer näringspåverkade delarna av skärgården men återfinns i relativt stor mängd på mjukbottnar härute. Hårdbottnar är renspolade av vågor och strömmar och här är blåstången en nyckelart i florans av alger. Blåstång har påträffats ned till knappt sex meters djup i området.

Långa skäret-Hamnskärområdet: Omkring sex kilometer sydost om Aspöja ligger en samlad grupp öar med Västra och Östra Aspskären, Käringskär, Långa skäret och Flatskär. Öarna omges av grunda

bottnar och en mängd mindre öar och skär och här finns en värdefull fågelfauna med bl a häckande vigg, svärta och småskrake. På Långa skäret finns en av de allra yttersta tallskogarna i skärgården. På Östra Aspskäret finns en mindre stuga och på Långa skäret ett par fiskestugor. Ögruppen är en del av det stråk av större öar som finns i S:t Annas ytterskärgård. Hamnskär är en långsmal ö som uppvisar flera björkmyrar där även videbuskage ingår. I björksvackorna påträffas de typiska arterna för vegetationstypen såsom hönsbär, hjortron, kråkbär samt lund- och skogsbräken.

Söder om Tryskären ligger Dödmansskär som är ett särpräglad skär med hög och markant toppunkt. Ett par kilometer sydväst om Långa skäret ligger Gräsdänningskär som är ett bergigt enbusk- och björkskär. Här finns sänkor med vitmoss-samhällen och krypande kråkbärsbestånd.

Öster och sydost om Gräsdänningskär ligger Måsklabbarna (Norra Måsklabben, Norra och Södra Högaskäret, Måsklabbarna samt Södra Röbraskäret). Det är en liten egen, grund arkipelag bestående av en mängd små skär och uppstickande hållar. Kanske är detta det område i skärgården som uppvisar den tätaste ansamlingen av småskär, hållar, kobbar och bådor. På skäret norr om själva Måsklabbarna står en liten stuga samt några alar och rönningar. Området som helhet är naturskönt och fina utsikter ges åt alla håll. Här finns dock även ett värdefullt och störningskänsligt fågelliv med bl a häckande gravand, vigg, små- och storskrake, strandskata, roskarl och silvertärna. Mellan Norra Högaskäret och Måsklabbarna finns en lagun (delvis avsnörd havsvik).

Österut från Måsklabbarna ligger Stora och Lilla Gråskär. Stora Gråskär är en lite större ö med flera grunda, lugna vikar som skär djupt in i ön. I söder ett stråk med björkfyllda sänkor med typisk ytterskärgårdsflora t ex hönsbär, hjortron, kråkbär och brakved. Bitvis finns även en utbredd enbuskvegetation. I söder en stuga. Runt omkring finns små fågeltoppsskär med klibbglim. Till häckfågeln hör svärta, små- och storskrake samt strandskata. Mellan Stora Gråskär och Långa skäret i norr finns en samling klibbglimrika skär där växten utgör ett ovanligt framträdande inslag i fågelskärsfloran.

Ett par kilometer sydost om Långa skäret ligger Inre Båden och Gjusbådarna. Öarna har sparsam vegetation och området hyser en värdefull fågelfauna med bland annat häckande svärta, strandskata och silvertärna. Runt öarna finns ett drygt 20 hektar stort grundområde varav större delen är grundare än tre meter.

Långt ut i havsbandet ca 1 mil öster om Norra Finnö finns ett större grundområde mellan Sörbådarna och Skrällmåsklabben. Det är ett ca 270 hektar stort område som till stor del är grundare än tre meter, endast några mindre ytor i det avgränsade området är djupare än sex meter. Här finns en mosaik av små öar och skär, grynnor, grund och grunda bottnar med ett rikt växt och djurliv. Öarna utgörs av björkskär och fågelskär med representativ flora och fauna. Här finns även Ådskär med en mindre tallskog i mycket exponerat läge. Grundområdet sträcker sig genom yttre delen av Missjö naturreservat som utgör ett eget Natura 2000-område med egen bevarandeplan.

Missjöarkipelagen, Södra delen

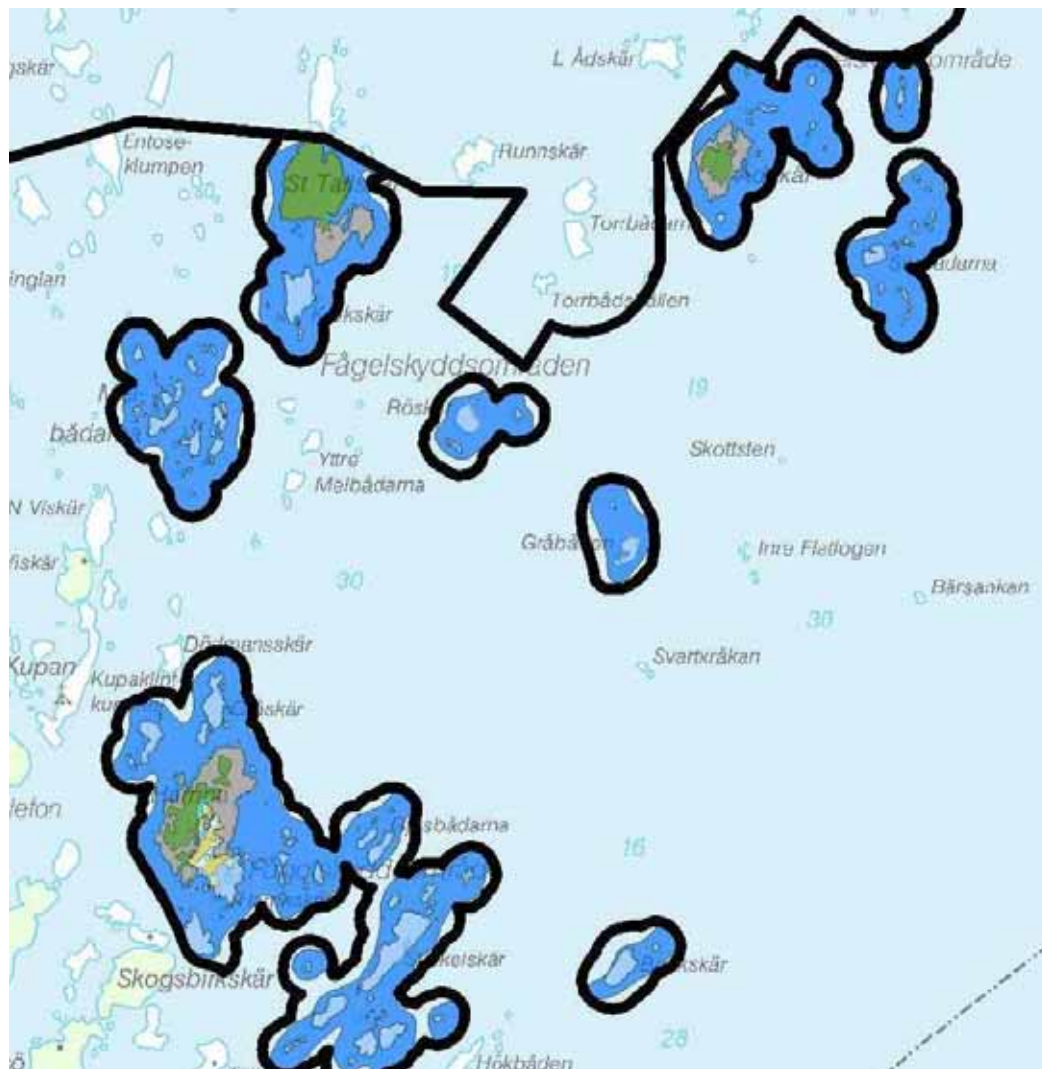
Naturtyper: 1620, 9010, 8230, 1150

Söder om Missjö naturreservat (eget Natura 2000-område) finns en delvis skogklädd ytterskärgård från Stora Tallskär ned till Hamna och gränsen till Gryts skärgård. Stora Tallskär utgör den södra änden av det stråk av större öar som bildar ett pärlband genom S:t Annas yttersta skärgård. Här växer gammal tallskog utan tydliga spår av skogsbruk. Den urskogsartade skogen har få motsvarigheter i skärgården och det exponerade läget i det yttersta havsbandet gör ön unik.

Södra Tallskär och Tallskärs Hämklabb är öppna eller delvis glest trädbevuxna. På klapper i övergången mellan de båda öarna växer vejde, en mindre vanlig ytterskärgårdsväxt. I området kring Tallskären och Krokskär finns en värdefull fågelfauna med bland annat häckande svärta, storskrake och strandskata.

I yttersta sydöstra delen av S:t Anna ca fem kilometer ost-nordost om Missjö ligger Röskär och Gråbåden. Röskär är ett fint fågelskär med en typisk flora för fågelgödslade skär. Här växer rikligt med

klibbglim samt gräslök, styvmorsviol, gul fetknopp, malört, vejde, kvanne, glansnäva. Röskär, Röskärshällarna och Röskärskarten hyser en rik fågelfauna med bl a en grätrutkoloni samt flera par svärta och grågås. Gråbåden är ett litet skär bestående av i det närmaste helt kala, överspolade hållar som är fint isslipade. Till florän hör gräslök, strandbaldersbrå och gul fetknopp samt den karaktäristiskt orange väggslaven.

Runt Hamna utbreder sig en varierad övärld och ett större sammanhängande grundområde på ca 75 hektar. Hamna utgör den största ön inom grundområdet, norr om Hamna ligger Rönnskär och Gråskär. Söderut ligger Hamnskärr och Hamnklumpen och österut Hamnhällarna och Gjusbådarna. Grundområdena och den finskurna övärlden ger förutsättningar för en rik fågelfauna med bl a häckande svärta, labb, rödbena och mindre vitfågelkolonier. Sannolikt finns stora undervattensvärden i området. På västra och norra delen av Hamna finns en varierad tallskog med delar som har en bergbunden hållmarksskog där träden är långsamväxande och krokväxta. Skogen har en stark naturskogsprägel med rikligt av gamla träd.

Från söder skär en djup vik (hamnen) in i Hamna. Här sticker stenar och hållar upp, strandkonturen är särskilt flikig i öster. Den grunda viken är i sin inre del bevuxen med vass, havssäv och blåsäv. Till vattenvegetationen hör borstnate, havsnajas, axslinga samt en art av kransalg. På hållarna öster om viken finns en björkmyr med hjortron, skvattram, ängs- och tuvull. Här finns även martallar präglade av det utsatta läget mot det öppna havet.

Långt ut i havsbandet ca 1 mil öster om Norra Finnö finns ett större grundområde mellan Sörbådarna och Skrälmåsklabben. Det är ett ca 270 hektar stort område som till stor del är grundare än tre meter,

endast några mindre ytor i det avgränsade området är djupare än sex meter. Här finns en mosaik av små öar och skär, grynnor, grund och grunda bottnar med ett rikt växt och djurliv. Öarna utgörs av björkskär och fågelskär med representativ flora och fauna. Här finns även Ådskär med en mindre tallskog i mycket exponerat läge. Grundområdet sträcker sig genom yttre delen av Missjö naturreservat som utgör ett eget Natura 2000-område med egen bevarandeplan.

Lilla Ådskär är ett varierat ytterskär med släta hållar, sprickor och små lodytor. Från ön har man ett mycket vackert blickfång både över Missjö-arkipelagen och öppna Östersjön. Längst i sydost ligger Sörbådarna, ett starkt exponerat grundområde. Här finns en värdefull fågelfauna med en del häckande vitfågel samt gravand.

Naturvärdet består om öarna lämnas orörda och ostörda. Fågelskydd gäller för området norr om Missjöreservatet mellan 1/4 till 10/7. Tallskären omfattas av fågelskydd mellan 1/2-15/8 och Melbådarna och Hamna mellan 1/4 till 10/7.

S:t Anna salskyddsområde

Naturtyper: 1620, 1170

I anslutning till de allra yttersta skären och bränningarna i S:t Anna förekommer gräsäl. Tidigare jakt, miljögifter samt störningar har påverkat stammen hårt och djurskyddsområdet Gryt-S:t Anna sälreservat är en viktig del i arbetet med att bevara Östersjöns gräsäl.

S:t Anna skärgårds allra yttersta del utgörs av ett antal små skär och bränningar. Gräsälarna i Östergötlands skärgård håller bl.a till inom detta område och verkar även utnyttja tillhållen i Södermanlands skärgård. Djurskyddsområdet Gryt-S:t Anna sälreservat omfattar två delområden. Djurskyddsområdet har på senare år minskats i omfattning medan Natura 2000-området omfattar den tidigare avgränsning som gällde vid utpekandet av Natura 2000-områdena på 1990-talet. Det norra delområdet (Natura 2000 varav norra delen även djurskyddsområde) omfattar ett område från en punkt ca 8 km öster om Aspöja nordspets ned till ca 10 km öster om Inre Olsön. Området är ca 6 km i ost-västlig riktning på bredaste stället. Det södra området omfattar ett cirkelformat område med 1 km radie kring Sandsänkan som ligger mitt i havet ca 13 kilometer öster om Missjö. Tillträdesförbud gäller året om inom djurskyddsområdena.

I västra delen av det norra sälreservatet ligger Marskär mitt i havet cirka 8 kilometer ost-sydost om Aspöja som en isolerad utpost mot havet. Utanför Marskär finns smärre uppstickande hållar och stora, småkulliga grundområden men inga öar stora nog att hysa någon växtlighet. På Marskär finns en god förekomst av klibbglim och särskilt iögonenfallande är mängden gräslök. På topppunkter växer fågeltoppbrosklav. I norr finns en vattensamling med vanlig andmat, fackelblomster, strandgyllen, kvanne och lite gul svärdsilja.

Tillträdesförbud gäller året om i de delar som ännu omfattas av djurskyddsområde.

Väsö naturreservat

Vattenområden kring dessa öar utgörs av 1170 (rev).

Djurholmen och Enskär: 001, (002)

Naturtyp: 9010

Till största delen tallskogsklädd (9010) ö med mindre partier öppna hållar (8230) i sluttning mot sjön. I söder finns några hållar som är fågelgödslande och omgivna av små strandängsremсор. På dessa hållar växer rikligt med silverlav och bland kärlväxter märks här arter som ormtunga, gulkämpe och strandmynta.

Tallskogen är i 100-årsaldern och är gallrad och ser inte särskilt märkvärdig ut. Undantaget är dock skogen på en bergknalle i väster (halva ön) där träden är äldre och det ligger mycket gott om tallågor från stormen 1969 (?). Här finns gott om spår efter krävande arter knutna till torr barnaturskog. Här

finns tex ladlav, reliktbläck, barrpraktbagge och granbarknagare. I död ved på ön lever även den ytterst sällsynta och starkt hotade arten becksvart kamklobagge. För att bevara alla dessa arter krävs att tillgången på död ved säkras på hela ön. Lämpligen lämnas skogen utan ingrepp. Bete är dock inte negativt för naturvärdet.

Delområden: 002

Naturtyp: 8230

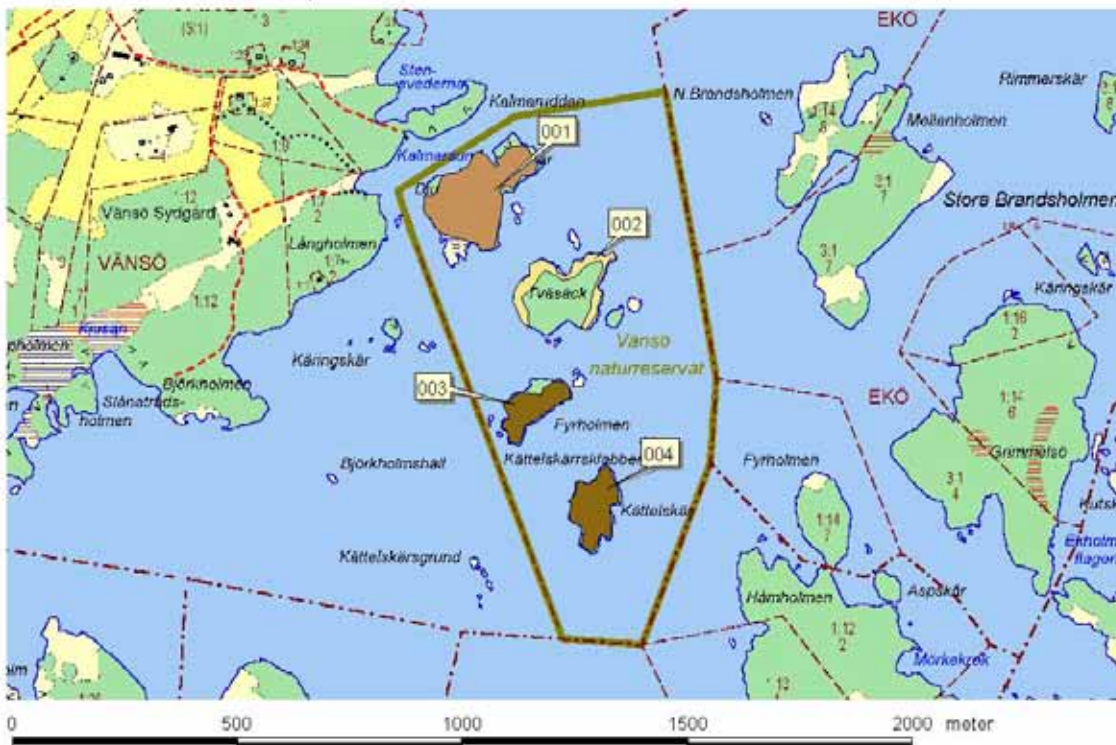
Dessa områden utgörs av klipphöllar utan högre vegetation. De ligger utspridda på en mängd öar och skär. Karaktärsarter här är olika lavar som tex tuschlav, färglav, grästenslav, fågeltoppsbrosklav, vägglav och en del mossor där väggkvastmossa hör till de vanligaste. I sprickor finns även en del kärllväxter. Här kan man hitta ljung, krustätel, färsvingel, styvmorsviol, kärleksört och gul fetknopp. I fuktiga lägen växer ofta kråkris, fackelblomster, strandlysing och vänderot.

Tväsäck sydost Väsö: 002

Naturtyp: 8230 samt yngre skog som ej utgör någon Natura 2000-naturtyp.

Trädskiktet på Tväsäck domineras av tall som inte är så gammal. Gamla träd och torrakar finns dock på bergen i strandnära delar. Centralt på ön finns bördigare marker med ca 50-årig tall och gott om ung rönn, björk och ek. Floran domineras av krustätel och blåbärsris på de magrare delarna och lundgröe centralt. I ett rikare, troligen grundvattenpåverkat, parti innanför viken på den norra sidan växer ask och klibbal. Vid stranden växer ormtunga. Ön är mestadels småblockig. Fina renlavshällar finns på höjdsträckningen i nordost. Ön har inte särskilt höga naturvärden idag vilket gör att ingen särskild skötsel rekommenderas. Bete är ej negativt. Delområde 002 är även angivet på flera andra öar med samma typ av mager bergsvegetation.

S:t Anna naturreservat, Väsö

Medgivande Lantmäteriverket 1997. Ur OSD - Ekonomiska kartan diarienummer 507-97-894

Fyrholmen: 003

Naturtyp: 9070, 8230

En tidigare hävdad ö som stått orörd under lång tid. I den sydvända sluttningen står ett 10-tal grova lindar som hamlats fram till för 30- 40 år sedan. Dessa träd är ihåliga och på den grövsta påträffades en

värdefull lavflora med gammelekslav, hjälmbrokslav och blyertslav. Förutom lind så domineras ön av tall och ett fältskikt av smalbladiga gräs. I nordost har det funnits gräsbevuxna gläntor som vuxit igen med framförallt en, tall, slån och nypon. I sydbrynet finns även några gamla klibbalar, både levande och döda. Vid stranden finns lite strandängsvegetation med bland annat gulkämpar och ormtunga. Buskröjning, gallring av yngre tall, återhamling av lind (genomfört ca 2005) och sannolikt återupptagen hävd krävs för att bevara öns naturvärden.

Kättelskär: 004

Naturtyp: 9070

Sedan en tid ohävdad skogsbete med grova spärrgreniga tallar och gott om gräsbevuxna gläntor. Fältskiktet domineras av krustätel och färsvingel men det finns även ett litet inslag av knägräs och stagg. På öns östra sel står ett grovt gammalt hagtornsträd och en gammal olvonbuske. I strandkanten finns lite strandängsvegetation med arter som gulkämpe, strandmynta, ormtunga, kvanne, strandkrypa och gåsört.

Önskvärt att återuppta bete. Röjning av slån, ros och en behövs.

S:t Anna naturreservat

Grunda vattenområden kring öarna utgörs fr.a av undervattensdelen av naturtypen 1620 (skär och små öar i Östersjön).

Stätenskär: 005

Naturtyp: 8230, 1150 (laguner)

Omväxlande och mycket flikigt, flackt skär med många små vikar och laguner. Ön färbetas vilket hjälper till att hålla strandrensor och gräsytor öppna. Detta ger ön en mycket tilltalande variation. På ön finns även små öppna mossar bevuxna med kråkris, kråklöver och hästsvans. De betade strandrensorna har en välutvecklad strandängsflora med arter som gulkämpar, ormtunga, strandfibbla, kustarun, dvärgarun och knägräs. Intill en av de små "strandängarna" växer sparsamt av de kalkgynnade arterna vildlin, hirsstarr och spätistel.

De torrare gräsmarker som finns mellan enbuskarna är bevuxna med stagg, knägräs, enstaka nattviol, Adam och Eva, pillerstarr brunört och gräfibbla.

Mot söder finns ett antal små fågelgödslade hållar. Här växer gräslök, saltnarv, fetknopp, kärleksört och styvmorsviol. Fläckvis växer här rikligt med silverlav. Ön har även en ganska rik fågelfauna.

För att naturvärdet på ön ska bestå krävs att betet fortsätter samt att en stor del av enbuskarna röjs bort.

Skogböteklabben: 006

Naturtyp: 1620

Litet kalt fågelskär med gödselpåverkad flora. På och runt toppen växer rikligt med bergkärel och hundkex. Hela skäret i övrigt är nästan täckt med gräslök. Här finns även andra karaktärsarter för fågelgödslade skärgårdsöar såsom kärleksört, fetknopp, nattviol och styvmorsviol. Längst i norr växer rikligt med silverlav.

Melskären: 007

Naturtyp: 1620

Melskären är tre typiska björkskär. Glest med björk och al växer i svackorna mellan de i landskapet dominerande hållarna. På lite rikare delar växer en hel del slån och nyponbuskar. Kärlväxt floran är typisk även den. Här finns gott om skärgårdsväxter som strandveronika, videört, kvanne, gräslök, styvmorsviol, baldersbrå, klibbkorsört och ormtunga och i fuktsvackor inne på ön växer kråkris, nattviol och hönsbär. På den mellersta ön växer även klibbglim, malört och rikligt med skallra. Bland fåglarna märks här skärpiplärka, ärtsångare och härmsångare.

Filiputt: 008

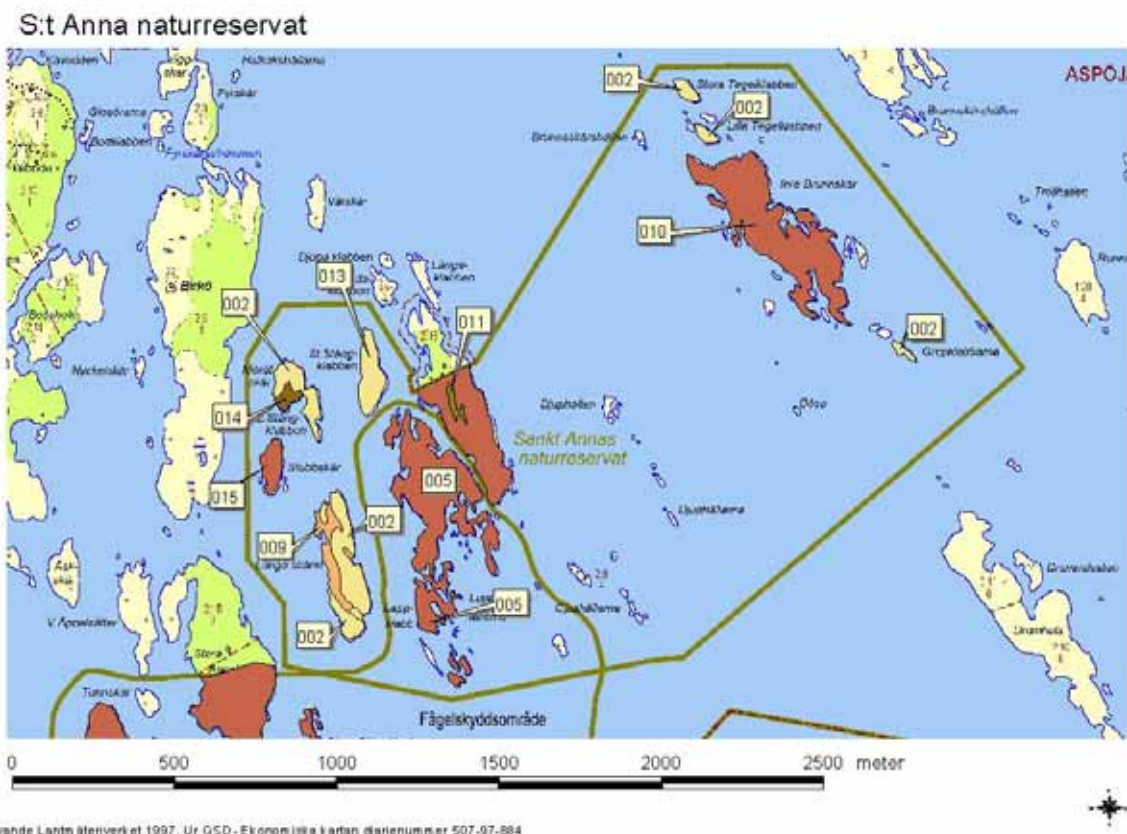
Naturtyp: 1620

Grupp med flacka små skär med släta hållar norr om Melskären. Här finns ett rikt fågelliv med bla en koloni silvertärna och häckande rödbena, tofsvipa, skärpiplärka, grågås, havstrut, gråtrut och fiskmås. Floran är typisk för fågelskären med rik förekomst av styvmorsviol, balderbrå, gräslök, klibbglim och bergkärel. Här finns även kvanne, veide och ormtunga som också får räknas till ytterskärens karaktärsväxter. På huvudön växer dessutom rikligt med höskallra, nattviol och gulsporre. Ön bör ej besökas innan mitten på juli av hänsyn till fågelfaunan.

Långa skäret, Långskär: 009

Naturtyp: 6280, 8230

Långsträckt skär med en mängd urkalkådror (6280) som löper i öns längdriktning. Största delen av ön saknar eller har ett mycket tunt jordtäckte och här ser man hur kalken vittrat snabbare än omgivande berg och bildat små diken i hållarna. Kalken har bidragit till att en rik flora har etablerat sig på ön. Här finns kalkgynnade arter av både mossor, lavar och kärlväxter. Här finns tex kalkkrassing, grusbräcka, vit fetknopp, vildlin, rättsvans, hirsstarr och Adam och Eva. Andra mindre kalkkrävande arter man kan hitta här är brunört, nattviol, toppfrossört, gråfibbla, ormtunga och stagg. I en svacka mitt på ön ligger en liten damm omgiven av al och björk där det bland annat växer svalting och kräklöver. På hållarna växer en del intressanta kryptogamer som tex silverlav, flikig skinnlav, slanklav och kalkkrusmossa. Ön bör betas för att hindra igenväxning.

Inre brunnskär: 010

Naturtyp: 1620

Småbruten ö med gott om höga knallar och långsträckta sprickdalar. I dalarna ligger öppna gräsmarker och längs kanterna står gamla björkar och alar. I en spricka centralt på ön växer ett aspbestånd. Sprickformationerna gör också att ön är rik på små våtmarker och laguner. Här finns även en lagun som är avsnörd under större delen av året. Dessa små vattenmiljöer är av stort värde som yngelplatser för fisk och insekter. Floran på ön är artfattig men några intressanta arter växer längs de små kärrens kanter. De hävdgynnade arterna stagg, knippfryle, hirsstarr och den lilla ormbunken ormtunga finns här.

Högre upp på ön ligger små sänkor med mossar i. På dessa växer bland annat kråkris, tuvull och hjortron.

För att karaktären på ön ska bibehållas måste bete på ön fortsätta. Vid en prioritering mellan öar så är dock inte denna ö viktigast att hävda.

Torrskär: 011

Naturtyp: 9080

Mitt på ön ligger en liten vildvuxen björkdominerad sumpskog. Här finns mycket gott om död ved i form av björklågor och högstubbar. Veden hyser sannolikt krävande vedinsekter. Sumpskogen bör lämnas utan ingrepp.

Torrskär: 012

Naturtyp: 1620

Större delen av ön består av magra hällar med enstaka björkar, tallar och enar. På öns södra del finns en liten öppen mosse där det växer rikligt med tranbär. Vattenklöver, kråklöver, hjortron och rundsileshår växer också i den lilla våtmarken. Mossen är täckt med små björkskott och ser ut att vara på väg att växa igen.

St Stångklabben: 013

Naturtyp: 8230

Magert bergknalleskär bevuxet med buskvegetation och några enstaka alar och björkar. Några av alarna är mycket gamla och grova och har håligheter. Dessa träd är av stort värde för vedlevande insekter. I buskagen håller ärtsångare, törnsångare och näktergal till. På klipporna på ön växer silverlav sparsamt. Naturvärdet bevaras troligen utan särskilda skötselinsatser.

Stångklabben: 014

Naturtyp: 9070, 8230

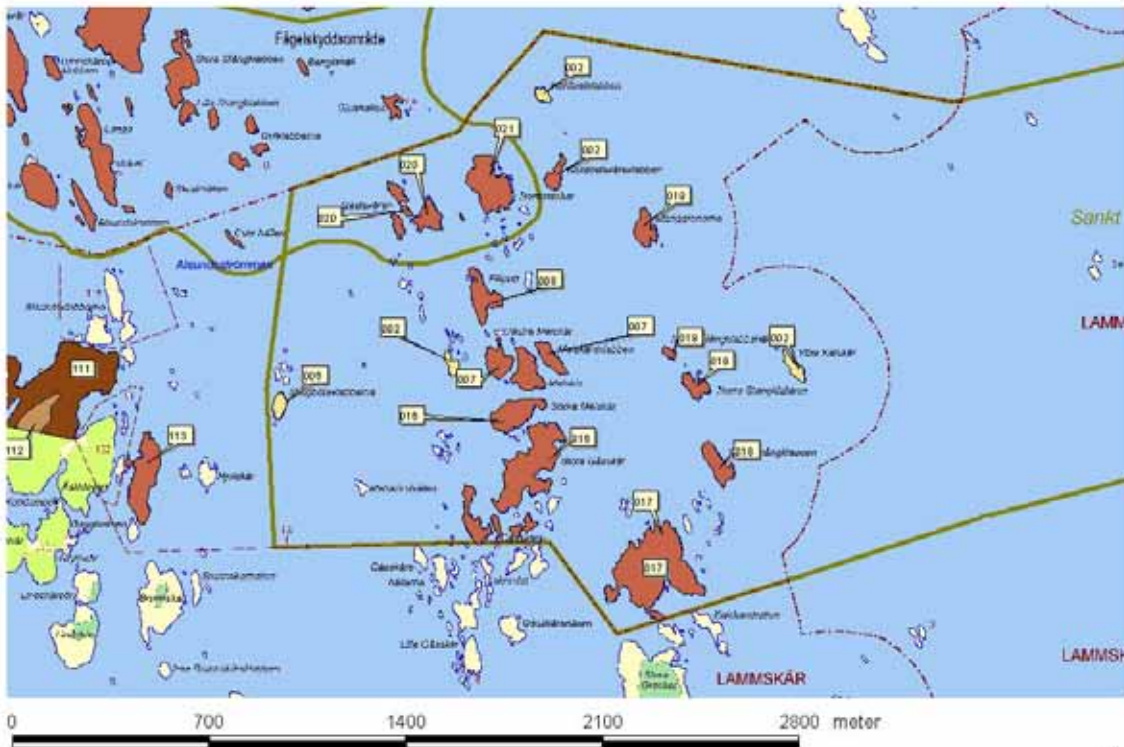
Tvådelat skär där den östra delen består av kala hällar och den västra delvis av betesmark med klibbalar längs stranden och gamla tallar vid toppen. Största delen är dock hållmark även här. Ön betas av får. På en av de gamla tallarna växer talticka. På ön växer två gamla hagtornsträd som är av värde för pollinerande insekter. Floran i övrigt är artfattig.

Stubbskär: 015

Naturtyp: 1620

Litet högt skär med tätande buskvegetation mellan bergknallarna på öns öst och sydsida. Ön har tidigare betats och håller nu på att växa igen till ett stort rosbuskage. Floran är fortfarande ganska trevlig med arter som strandveronika, glansnäva, getrams, styvmorsviol, gräslök, fetknoppar och rikligt med smultron. På öns topp växer några exemplar av silverlav.

S:t Anna naturreservat

Medgivande Länsstyrelsen 1997. Ur OSD - Ekonomiska kartan diarienummer 507-97-584

Stora Gässkär och Södra Melskär: 016

Naturtyp: 1620

Dessa två skär är magra och bergbundna till största delen. Dock finns några mindre näringsrikare partier i sänkor och vid stränderna. Här finns en lång rad typiska skärgårdsväxter som styvmorsviol, gul fetknopp, baldersbrå, vänderot, nattviol, veide och klibbglim. På det norra skäret finns ett kraftigt bestånd av höskallra och i en svacka ett litet bestånd hönsbär. Vid stranden på det sydligaste skäret växer den ovanliga hampflockeln.

Kalskär: 017

Naturtyp: 1620

Detta skär gör inte direkt skäl för sitt namn längre. Den är nämligen täckt av ett nästan ogenomträngligt täcke av slån, rosor och en. I fuktsvackor står lite klibbal och glasbjörk. I en av fuktsvackorna växer ett bestånd hönsbär. På öns södra del växer klibbglim och längs stränderna växer strandveronika. Buskarna utnyttjas av en del småfågel, bland annat näktergal, ärtsångare och törnsångare.

St Stångklabben: 018

Naturtyp: 1620

Litet högt skär av den magra typen. Krustätel och färsvingel är de vanligaste arterna bland kärlväxter här. I sydväst finns dock ett liten fläck med ett mycket individrikt bestånd av nattviol. I sydost växer silverlav.

Månggrenarna, Na Stångklabben och Na Stångklabbshällen: 019

Naturtyp: 1620

Detta är några typiska fågelöskär med dess blomsterrika av fågelgödsel gynnade flora. Här finns tex gott om malört, gräslök, baldersbrå, vänderot, gul fetknopp och styvmorsviol. På den norra klabben finns även lite ormtunga. På den östra delen finns även en vegetationsfylld stor jättegyrta.

Gastskären: 020

Naturtyp: 1620

Magert skär i björkskärszonen. Östra delen av huvudön är fågelgödsblad och här finns rikligt med fetknopp, gräslök och klibbglim. Mot norr ligger en liten bergnalle med en markant ostvänd lodyta. I söder finns lite stenar där det växer kvanne och strandaster bland annat.

Nordostskär: 021

Naturtyp: 1620

Detta är ett ovanligt stort fågelskär med en rik gödselgynnad flora. Här finns rikligt av flera för naturtypen karaktärsarter som klibbglim, standveronika, gräslök, bergkärel, malört och strandklo för att nämna några. Här finns även enstaka förekomster av veide, ormtunga, frossört, rosenpilört, svalting och brunskära. Här häckar även en hel del kustfåglar. Silvertärna, svärta, skedand, silltrut och rikligt med grägas häckar här.

Lammskär 1:8, 1: 9

Lammskär: 105

Naturtyp: Inget natura-habitat

Artrika successioner med klibbal, vildapel, oxel och ask i trädsiktet och slån, björnbär, hallon, rosor, hagtorn, en, skogstry och måbär i busksiktet. I det västra delområdet gräns står några ekar. De äldsta träden är alar som ofta är ihåliga och de flesta av dessa gammalträd står i det östra delområdet. Alarna har också ganska stor volym död ved i kronorna plus att här finns en och annan torraka av al till fromma för vedlevande insekter. I söder finns även små gläntor med artrika gräsytor med inslag av hävdgynnade arter som Adam och Eva, brudbröd, backnejlika, gullviva och darrgräs. Naturvärdet skulle sannolikt öka med fläckvisa röjningar och återupptagen beteshävd.

Lammskär: 106

Naturtyp: 8230

Bergbundna tidigare betade marker med spridda tallar och på sina ställen täta snår av en, slån, och ros. Här och var står någon enstaka oxel, ek och ask bland buskarna. Floran på de gräsytor som ännu inte vuxit igen är artrik med flera hävdgynnade arter som Adam och Eva, nattviol, brudbröd, knägräs, gullviva, backnejlika, blodnäva, gråfibbla, stagg, bockrot, sandlök och darrgräs. På ett par hållar växer vit fetknopp och på ett litet lod växer bärdlav som indikerar en rikare berggrund. Naturvärdet skulle gynnas av fläckvisa buskröjningar och återupptagen hävd.

Lammskär: 107

Naturtyp: 9080

På Lammskär finns tre alsumpskogar med gamla ofta ihåliga klibbalar. En hel del torrträd finns också och dessa utnyttjas av vedlevande insekter. Det södra kärret ligger nedanför en lodyta och vid basen av denna växer en del ask och floran här är lundartad. Gullviva, vitsippa, natt och dag, blåsippa och tandrot är exempel på örter som verkar trivas i den fuktiga mullen. På de äldsta askarna växer lönnlav, grå värtlav och guldlocksmossa. Naturvärdena i dessa sumpskogar bevaras bäst genom att skogen lämnas för fri utveckling.

Lammskär: 108

Naturtyp: 1630

Liten obetad strandäng med typisk flora av havssäv, rörflen, förgätmigej, strandkrypa, gulkämpar, ormtunga och salttåg. Bladvass börjar breda ut sig.

Karlskär: 109

Naturtyp: 8230

Bergbunden mark med ett glest trädskikt av främst tall men med enstaka ekar och björkar. Buskvegetation förekommer rikligt i form av en och rosor. Floran mellan berghällarna är rik och här förekommer nattviol, Adam och Eva, brudbröd, kungsmymta och vit fetknopp tillsammans med karaktärsarter som gul och liten fetknopp, styvmorsviol, gräslök, fårsvingel och knägräs. Naturvärdet skulle gynnas av beteshävd.

Karlskär: 110

Naturtyp: 9160

Mosaikartad bergekskog rik på både tätare partier och små gläntor. Många av ekarna är senvuxna och en del börjar bli grova. Aldern ligger gissningsvis strax under 150 år för de äldsta träden. Floran är till största delen av lundkaraktär med stora mängder liljekonvalj, tandrot, vitsippa och gullviva. I gläntorna finns mer ljuskrävande arter som nattviol, grönvit nattviol, korskovall, smultron, brudbröd och kungsmymta. Mot kanterna växer en del gamla klibbalar och på en av dessa växer den sällsynta laven liten blekspik. Naturvärdet skulle troligtvis gynnas av återupptaget bete.

Skogböte: 111

Naturtyp: 9160

Bergekskog med små insprängda berghällar. Floran i skogen är örtrik med rikligt med liljekonvalj, tandrot, vitsippor och Natt och Dag. Här och var finns även korskovall, nattviol, skogslök, strandveronika och tulkört. I strandkanten kan man hitta kvanne, gulkämpar och ormtunga. Intill bergkanter och i den norra delens ljusöppnare partier växer Adam och Eva, brudbröd och någon fläck med kungsmymta. Bland lavarna förekommer korallav på en nordvänd lodyta och skärelav, blyertslav och guldpuddrad spiklav på enstaka ekar. På asp växer bland annat den krävande mossan asphättemossa. Bland insekterna bör blanksvart och brun trädmyra nämnas. Områdets naturvärden gynnas troligtvis bäst om området lämnas för fri utveckling med ett extensivt bete.

Skogböte: 112

Naturtyp: 9010

På toppen av Skogböte ligger denna lilla gamla tallskog. Här finns både levande tallar och döda gamla silvergrå torrträd och lågor. På ett av torrträden växer sydlig ladlav och här syns även gnagspår efter den rödlistade barrpraktbaggen. Intill skogskanten växer en rik flora på en liten fläck i söder. Här finns bland annat Adam och Eva, tulkört, brudbröd och sandlök.

Långskär: 113

Naturtyp: 1620

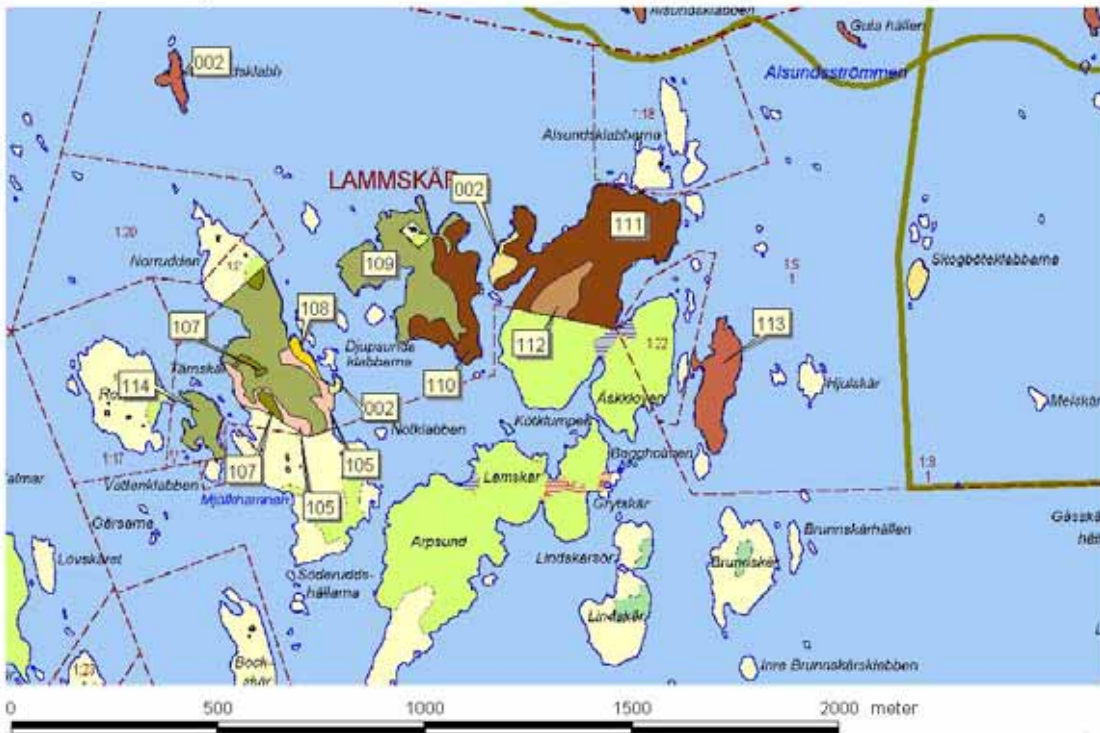
Denna yttersta mellanskärgårdsö är till stor del täckt av täta buskage av slån, rosor, en och rönn. Under buskar och al och björk växer en lundflora med rikligt med liljekonvalj och getrams. I kanterna växer nattviol och på en liten gräsmarksfläck växer Adam och Eva. På en klippa på öns västsida växer silverlav.

Tärnskär: 114

Ingående habitat: 8230

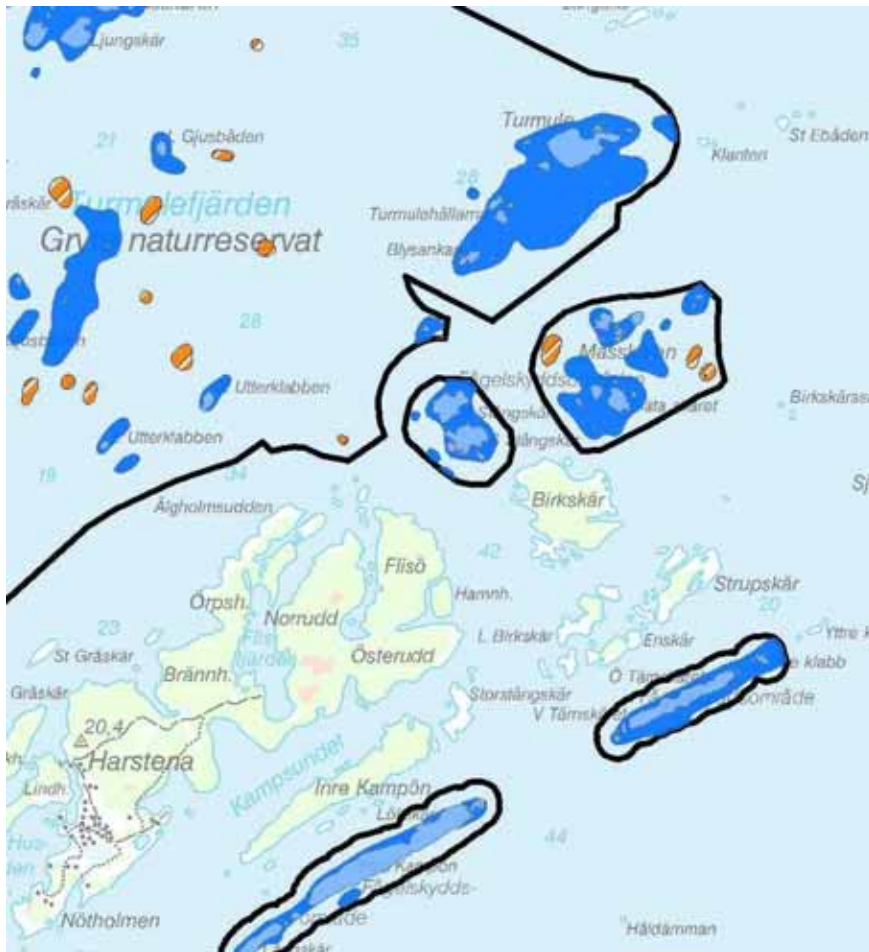
Litet skär med mycket buskar av ros och en. Centralt på den lilla ön ligger ett litet kärr omgivet av al. På några platser håller ung björk på att växa upp. Floran är ganska rik och här finns en del hävdgynnade arter som brudbröd, knägräs, Adam och Eva och gulmåra. Här och var växer även nattviol. Kring kärret växer rikligt med liljekonvalj. Hällarna är bevuxna med lavar, gul fetknopp, liten fetknopp och i skrevorna kan man hitta strandveronika. På ön häckar en del fågel som silvertärna och fiskmås. Troligtvis krävs en mindre röjning följt av bete för att bibehålla öns naturvärden.

Lammskär 1:8, 1:9

Yttre Kampön-Mässkären

Naturtyper: 1620, 1170

På Yttre Kampön utanför Harstena växer lågvuxen gammal tallskog exponerad mot öppna havet. Långskär är ett fågelskär. Öarna med sina tallbestånd och fågelfauna utgör en värdefull del av Gryts skärgård. Yttre Kampön hänger ihop med Löskär och tillsammans med Långskär ingår dessa öar i ett fågelskyddsområde. På Yttre Kampön finns ett gammalt tallbestånd som beskrivits som urskogsartat. Tallarna är knotiga och vindpinade. Långskär är ett långsmalt relativt kallt fågelskär med rik fågelskärsflora. Till häckfåglaorna i området hör bl a labb och något par vigg och strandskata samt vitfågel.

Västra och Östra Tärnskäret är ett sammanhängande, avlångt och till stora delar vegetationslöst skär. På en toppunkt finns en rik förekomst av klubbglim. Till floran hör även gul fetknopp, gräslök och vänderot. Tärnskären och dess grundområden ansluter till Ytter klabb i öster. Ytter klabb hyser ett sparsamt fågelliv medan det på Tärnskären finns en artrik och värdefull häckfågelfauna. Här häckar bl a labb och roskarl samt en koloni silvertärna, strandskata och storskrake.

Stångskären (NO Harstena) är skär med enstaka tallar, en- och lövbuskar samt gräs och lavar. Mässkären utgörs av nästan kala skär med släta hållar och sparsam vegetation. Till häckfåglaorna hör strandskata och enstaka silvertärna.

Naturvärdet består om öarna lämnas orörda, ej exploateras och om störning undviks under häckningstid.

Ängelholms naturreservat

Vattenområden utgörs av 1170 (rev) och undervattensdelen av naturtypen 1620 (skär och små öar i Östersjön).

Grytsholmen: 022

Ingående habitat: 8230, i övrigt ej habitat

Litet skär bevuxet med mager tallskog med inslag av björk. Hällmarker med bara berghällar gör ett dominerande intryck. Floran är mycket artfattig och domineras av smalbladiga gräs som krustätel och färsvingel med ett litet inslag av tulkört, femfingerört och ärenpris. Längst i väster nere vid stranden står ett bestånd av den ovanliga hampflockeln. På en gammal tall växer talticka.

Ingmundholmen: 023

Ingående habitat: 9010, 8230

En vildvuxen ganska annorlunda ö iklädd lövrik barnnaturskog med ganska gott om granar och tallar i grova dimensioner. Grova lågor och torrträd finns också av dessa träslag. På ön finns även några mycket grova björkhögstubbar samt en grov ek. Det som gör ön speciell är det mycket frodiga stråk som ligger i nordsydlig riktning mitt på ön. Här finns en lundflora med spenört, tandrot, skogsviol, smultron och blåsippa i stor mängd. Här finns även inslag av stenbär, liljekonvalj, gökärt, blåklocka och nattviol. På det torrare delarna kan man hitta gulmåra, kärleksört, tulkört och backlök bland annat. Ön har tidigare varit betad men har nu nått mycket långt i utvecklingen mot naturskog och bör därför lämnas helt utan ingrepp.

Tallholmarna: 024

Ingående habitat: 9010, 8230

De två Tallholmarna är bevuxna med gles mager tallskog och har berghällar som är fågelgödslade mot sydost och i norr. Här finns gott om baldersbrå, gul fetknopp, styvmorsviol och johannesört. På den norra öns nordstrand växer även vit fetknopp. Tallskogen är gammal och ger ett orört intryck med sin rika förekomst av torrträd och lågor. På marken växer blåbärsris och stora kuddar blåmossa. Längst i söder på den södra ön växer mjölon. På den norra öns södra strand växer en hel del strandängsväxter som gäsört, gulkämpar, kustarun och dvärgarun. Innanför stranden finns ett tätt buskparti med en, al, rönn, hagtorn och rosor.

St Godskärsholmen: 025

Ingående habitat: 9010

Liten mager tallskogsklädd ö med hällar åt nordväst. Hällarna är fågelgödslade vilket påverkar floran. Här finns gott om gul fetknopp, gräslök, stinknäva och hallon. Nere vid vattnet finns även den ganska ovanliga toppfrossörten. Tallskogen är gammal och rik på torrträd och lågor av värde för insektsfaunan. Spår av huggningar i form av stubbar finns dock på ön.

Lilla Godskärsholmen: 026

Ingående habitat: 9010, 1620

En mindre tallskogsö klädd med gammal skog rik på torrträd och lågor. Skogen är gles vilket ger många solexponerade stammar och torrakor vilket är särskilt gynnsamt för många vedinsekter. I söder finns en udde som vid högvatten är ett eget litet skär. Här är hällarna fågelgödslade vilket syns även i floran. Här finns bland annat vit fetknopp, vänderot, kvanne och kärleksört. Gäss har haft ett stadigt tillhåll här och betat de små gräsyterna väl.

Slingerholmen: 027

Ingående habitat: 9010

Slingerholmen är en smal avlång ö i nordväst-sydostlig riktning som domineras av äldre tallskog. På krönet är skogen urskogsartad med rikligt med gamla lågor och silvriga torrakor. Tallskogen i övrigt är av smalbladig grästyp med inslag av lingon och blåbär. Ung ek, björk och en finns också.

Tallföryngringen är riklig på ön. Långt i väster finns en liggande lindstam från vilken nya stammar skjuter upp. Närmast den västra udden finns busksnår med slån, nypon, en och rönn mm.

Ramsholmen: 028

Ingående habitat: 9010, 9050

Ramsholmen är en mycket ovanlig ö. Här är marken näringsrik och träden grova och höga. Trots det har här inga träd huggits förutom de som funnits inom en trädlängd från stranden. Öns inre ser alltså ut att varit helt orörd under mycket lång tid. Grova lågor av framförallt gran ligger huller om buller och gör ön ganska svårframkomlig. Förutom gamla grova granar finns en hel del gammal tall och asp. Markfloran är ganska mager på stora delar där krustätel dominerar med litet inslag av örter som björkpyrola, grön pyrola, harsyra och knärot. Rikare partier finns dock i söder. I albården innanför viken finns tex särlåka, gullpudra, ormbär och gott om det sällsynta gräset lundskafting. Den döda veden är en förutsättning för en mängd arter i den lägre floran och faunan. Här finns tex vedtrappmossa och asphättemossa som båda är mycket sällsynta i skärgården. Sannolikt finns här en mycket rik skalbaggsfauna knuten till död ved. För att naturvärdet ska bestå krävs att skogen lämnas utan ingrepp.

Långholmen: 029

Ingående habitat: 9010

Långsträckt bergig ö bevuxen med gammal urskogsartad talldominerad skog. Nordsluttningarna och branterna är fuktigare och här är inslaget av gran ganska stort. Här finns gott om grova granlågor av olika nedbrytningsstadier. På en av dessa samt på en tallåga högre upp på ön växer den sällsynta vedsvampen gulporing. Nere vid stranden växer gräset lundskafting på några platser. I en av nordbranterna växer gammelgranslav, korallav och de i skärgården mycket sällsynta mossorna stor revmossa och vågig sidenmossa. På öns sydsida är marken blockig och miljön mycket torr och varm. Här är det gott om gamla vridna tallar, torrakor och lågor till fromma för vedinsekter som till exempel praktbaggar. På ön finns inga tydliga spår av brukande.

Skrocksholmen: 030

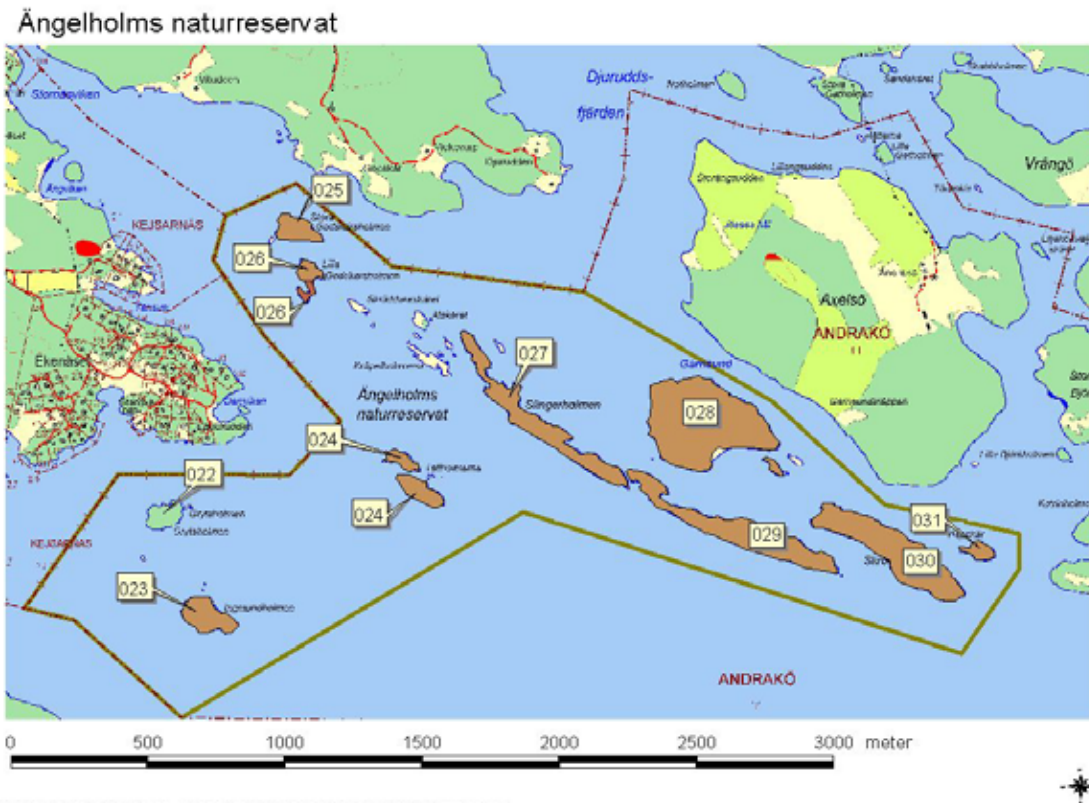
Ingående habitat: 9010

Bitvis urskogsartad barrblandskog med mycket gott om grova lågor av ffa gran. De mest urskogsartade delarna finns på den norra delen av ön. Här och var bryts ön av små blockrika rasbranter. Många av blocken är inklädda med fällmossa. Den södra halvan av ön domineras av tall och här finns gott om torrträd och lågor av värde för bland annat vedlevande insekter. Kärlväxtfloran på ön är artfattig och domineras av krustätel blåbär och lingon.

Aspskär: 031

Ingående habitat: 9010

En mycket liten ö som trots detta bär på en mycket välvuxen skog av asp, gran, tall, ek och någon björk och al. Skogen har stått orörd mycket länge och ger ett urskogsartat intryck. Inga spår syns av tidigare avverkningar och här är mycket gott om död ved av asp och gran. Floran vittnar om markens höga näringsstatus. Här finns tex tandrot och vispstarr. På en äldre senvuxen ek växer skärelav och på en asplåga växer barkticka.

Lilla Gåsön: 032

Ingående habitat: 8230

Liten ganska hög ö som gömmer resterna av ett gammalt odlingslandskap. Här finns lämningar från en liten åker och ett par gamla odlingsrösen från en svunnen tid. Idag står här glest med björk och tall. Ön ser ut att varit hävdad som helhet en gång. Troligtvis har detta skett efter tiden då åkrarna användes. Idag sker ingen hävd här och ön håller sakta på att växa igen. Av örter finns inte mycket att notera. Krustätel och färingel dominerar även denna lilla ö. Inslaget av gullris är dock ovanligt stort.

St Gåsön: 033

Ingående habitat: 9010, 8230

Hög tallskogsbevuxen ö med magermark. Närmast stranden i söder växer rikligt med mjölon medan blåbär lingon och krustätel dominerar florin i övrigt. Tallskogen är gammal och ffa på den västra halvan rik på död ved. På tallågor växer sydlig ladlav och dvärgbägarlav som båda är rödlistade. På gamla tallar växer talticka och liten spiklav. På tall kan man även se gnagspår efter svart praktbagge. På öns östra strand finns ett litet område med sand. Här växer ett litet bestånd stranddråg.

Lilla Kavelskär: 034

Ingående habitat: 1620

Litet skär med lite skog på toppen. Skogen består mest av tall, asp och lite yngre gran. Terrängen är annars mycket svårframkomlig på grund av den stora mängd enbuskar som växer på ön. På en asphögstubbe växer den ovanliga laven glansfläck. Berggrunden består av vackert marmorerad gnejs med större glimmerpartier och bortvittrade små urkalkstråk som idag är små gropar och färar i berget.

St Kavelskär: 035

Ingående habitat: Ej habitat

Liten ö klädd med likåldrig ca 100-årig tallskog utan större inslag av död ved. I öster finns en liten sandstrand bevuxen med gräs och ett ganska stort bestånd kvanne.

St Tväsäck: 036

Ingående habitat: 9010, 8230

Ön är klädd i gammal talldominerad barrskog. I ett par sprickdalssänkor på öns norra sida är inslaget av gran stort och här finns också en hel del död ved av både gran och tall. Tallågor och torrträd finns också spritt på resten av ön. På nydöda granar kan man se spår efter skalbaggen bronshjon och på gamla tallar kan man hitta spår efter svart praktbagge. På öns sydvästra del står två mycket mäktiga gamla lindar. Dessa har tidigare hamlats. På jätteträdens bark växer krävande lavar som tex bårdlav och blyertslav. Precis under lindarna växer också en lundartad flora med örter som tandrot, blåsippa och gullviva. I övrigt är floran fattig och domineras av krustätel, färsvingel och blåbär.

St Tväsäck: 037

Ingående habitat: 6280 kalkhällmarker finns representerat på en mindre yta i sydost vilket ej är avgränsat på karta.

Små artrika urkalkshällar. Floran är starkt påverkad av kalken i marken och här förekommer kalkspecialister som vit fetknopp, grusbräcka, vildlin, grusbräcka och kungsmynta liksom kalkgynnade arter som Adam och Eva, nattviol, brudbröd, bergmynta, sandmaskros, sandlök, brunört och duvnäva. Bland mossor och lavar finns också kalkgynnade arter som kalkgelélav, slanklav, flikig skinnlav, krusig filtlav och kalkkrusmossa. Den rika blomningen gör att en rik fjärilsfauna finns här med bland annat den ganska sällsynta arten allmän ängssmygare.

Lilla Tväsäcken: 038

Ingående habitat: 9010

Bergig mager ö bevuxen med mycket gles gammal tallskog som i den norra delen har ett inslag av asp. På gammal tall växer talticka och på gamla torrträd kan man hitta sydlig ladlav och kläckhål efter åttafläckig praktbagge på rötterna. Kärlväxtfloran är artfattig och domineras av ljung, krustätel och färsvingel. På den östra spetsen finns en fågelgödsblad häll med rik förekomst av gräslök och gul fetknopp.

Edsholmen: 039

Ingående habitat: 9070

Betad blandskog dominerad av tall men med ett stort inslag av ek. I öster är skogen lundartad och helt dominerad av asp och ek med ett fläckvis tätt skikt av hassel. I denna del är floran rik på lundväxter som gullviva, tandrot, blåsippa, hässlebrodd och en mycket rik förekomst av det ovanliga gräset lundslok. I övriga delar finns en hävdgynnad flora i gläntorna med örter som bockrot, gulmåra, solvända, jungfrulin, brudbröd och backlök. På gamla talar växer talticka och på en gammal ekstubbe växer dvärgbägarlav. På äldre ekar växer en krävande lavflora med bland annat skärelav och blyertslav.

Hässelö: 040

Ingående habitat: 9070

Skogsbeta med gott om gamla lindar som tidigare varit hamlade (34 st). Här finns också en och annan gammal hamlad lönn (4 st). Dessutom finns ganska gott om senvuxna spärrgreniga ekar spritt i området. I övrigt domineras skogen av gran och björk förutom längst i söder där tallen är det vanligaste trädslaget. Hassel förekommer rikligt. Floran domineras av vitsippa och tandrot i de slutnare partierna medan det i gläntorna finns en ganska artrik flora av hävdgynnade växter. Här finns tex solvända, jungfrulin, bockrot, stagg, knägräs, vit fetknopp, gräfibbla och brudbröd. Även gullvivan är vanlig. På ett par platser växer särlåka och värärt. På de gamla lövträden växer en del krävande lavar och mossor. Här finns tex guldocksmossa, fällmossa, klipprullania, traslav, skärelav, mjölig klotterlav, liten värtlav och glansfläck. I området finns sannolikt en rik insektsfauna knuten till hålträd och död ved av hassel och björk.

För att bibehålla de mycket höga naturvärdena krävs att granar som växer upp i ädellövträdens kronor ringbarkas eller huggs bort. I de delar där granen helt håller på att ta över bör de glesas ut för att gynna olika lövträd. Hasseln lämnas helt. I övrigt bör området fortsätta betas utan ingrepp i trädskiktet.

Hässelö: 041

Ingående habitat: 9010

Betad naturskog rik på död ved av framförallt gran. Gammal tall ek och ett rikt inslag av mossbelupna aspar är också viktiga för många krävande arter. Floran är ganska fattig men här och var förekommer örter som tandrot, gullviva, blåsippa och grön pyrola. På mossiga lövträdstammar växer krusig ulota, fällmossa, liten vårtlav, mjölig klotterlav och skärelav bland annat. På en granlåga växer den ovanliga ulltickan och på flera liggande stammar växer stubbspretmossa och långfliksmossa. Betet i skogen är inte negativt för naturvärdena men heller ingen förutsättning.

Hässelö: 042

Ingående habitat: 6270

Artrika betesmarker som till allra största delen ligger på övergiven åkermark. Här finns några gamla odlingsrösen, en mur och lämningar efter en byggnadsgrund. Det var nu länge sedan marken plöjdes och idag har betesmarksväxterna tagit över stora delar av marken. Här finns tex Adam och Eva, brudbröd, nattviol, stagg, knägräs, blåsuga, gråfibbla, jungfrulin, solvända, skallror, bockrot och gullklöver. Betet ligger vackert inramat av ekdominerade bryn och en öppen strand mot söder. Fortsatt hävd genom bete eller slätter är en förutsättning för att naturvärdet ska bevaras.

Ängsholmen: 043

Ingående habitat: 9070, 8230

Liten ö med ett vackert kulturskapat landskap med gamla övergivna åkrar, ängar och skogsbeten. Skogen som täcker största delen av ön är gles och luckig. Trädsiktet domineras av senvuxna äldre ekar och medelålders tall. Enstaka riktigt gamla tallar finns också här och var. Kärlväxtfloran i detta skogsbete är något urglesad men trots detta sammantaget ganska artrik. Mest slående är den rika förekomsten av Jungfru Marie Nycklar och nattviol som på några platser på öns östra del nästan är dominerande. Andra örter som förekommer, vid sidan av den dominerande ängskovallen, är jungfrulin, brudbröd, bockrot, stor och liten blålocka och gullviva. På en liten övergiven åker växer dessutom backglim, vippärt, gökärt, flockfibbla, gråfibbla, brudbröd, blåsippa, prästkrage, ängshaverot och skogsklöver. På de äldre ekarna växer en intressant lavflora med rödlistade arter. Här finns tex skärelav, mjölig klotterlav och skuggorangelav. Längst i väster finns trädlösa hållmarker. Här och var finns små urkalkstråk vilkes avspeglas i en rik flora. Här finns örter som Adam och Eva, vildlin, jungfrulin, brunört, gullviva, tulkört, brudbröd, hirsstarr och nattviol. Bland kryptogamerna finns här slanklav, traslav, strandrosett, kalkkrusmossa och toppvaxskivling. På udden längst i norr finns en rik förekomst av flikig skinnlav samt några exemplar av den sällsynta strutskinnlaven. För att det höga naturvärdet ska bevaras krävs att ön betas.

Getholmen: 044

Ingående habitat: 9010, 8230

Tallskog på mager mark som tidigare betats. På ön finns i varierande grad gammeltallar med grova grenar ända ner mot marken. Spärrgrenigheten vittnar om att ön tidigare varit betydligt mer öppen. Floran är artfattig och typisk för naturtypen med arter som lingon, blåbär, kråkris och ängskovall. Undantaget är dock en brant som vätter åt väster där det växer rikligt med tulkört. På öns båda ändar ligger bergknallar be vuxna med enstaka tallar och här finns också några gamla vridna torrakor. På en av dessa påträffades glänsande vedskivlav som är ovanlig i södra Sverige. Om skogen på ön lämnas kommer den att utvecklas till habitatet 9010.

Trässholmen: 045

Ingående habitat: 9070, 8230

Bergig ö som är bevuxen av en blandskog av ek och tall med inslag av asp. Central på ön finns även några lindar varav två varit hamlade samt en lönn som bär spår av hamling även den. De gamla senvuxna ädellövträden är av stort värde för trädlevande mossor och lavar. Här finns bland annat guldlocksmossa, fällmossa, guldspudrad spiklav, gammelekslav och grå skärelav. Inne på ön finns lämningar efter en gammal åker. Nu har utloppsdiket satt igen och åkern har övergått till sumpskog. Floran på ön är fattig och domineras av krustätel, ljung, ängskovall och blåbär. Längst i söder finns stora mattor av mjölon.

Korsholmen: 046

Ingående habitat: 6280, liten berghäll som ej avgränsats på karta.

Liten berghäll där floran är påverkad av några små urkalksförekomster. Påverkan är dock inte så stark att de mest kalkkrävande örterna finns här. Adam och Eva, blåsuga, vit fetknopp, brudbröd, vildlin, björnbär, svart- och gaffelbräken finns i små populationer tillsammans med band annat kalkkrusmossa.

Korsholmen: 047

Ingående habitat: 9010 (kalktallskog)

Två små fläckar kalkpåverkad barrskog med mycket rik flora. I synnerhet det nordvästra objektet är mycket rikt på kalkgynnade örter som vildlin, brudbröd, blåsippa, smultron, bockrot, gullviva, blåsuga, kattfot, jungfrulin, gräsen darrgräs och knägräs samt starrarterna visparr och hirsstarr. På stenar förekommer rikligt med kalkkrusmossa. Förutsättningarna är mycket goda för flera rödlistade marksvampar.

Korsholmen: 048

Ingående habitat: 9010

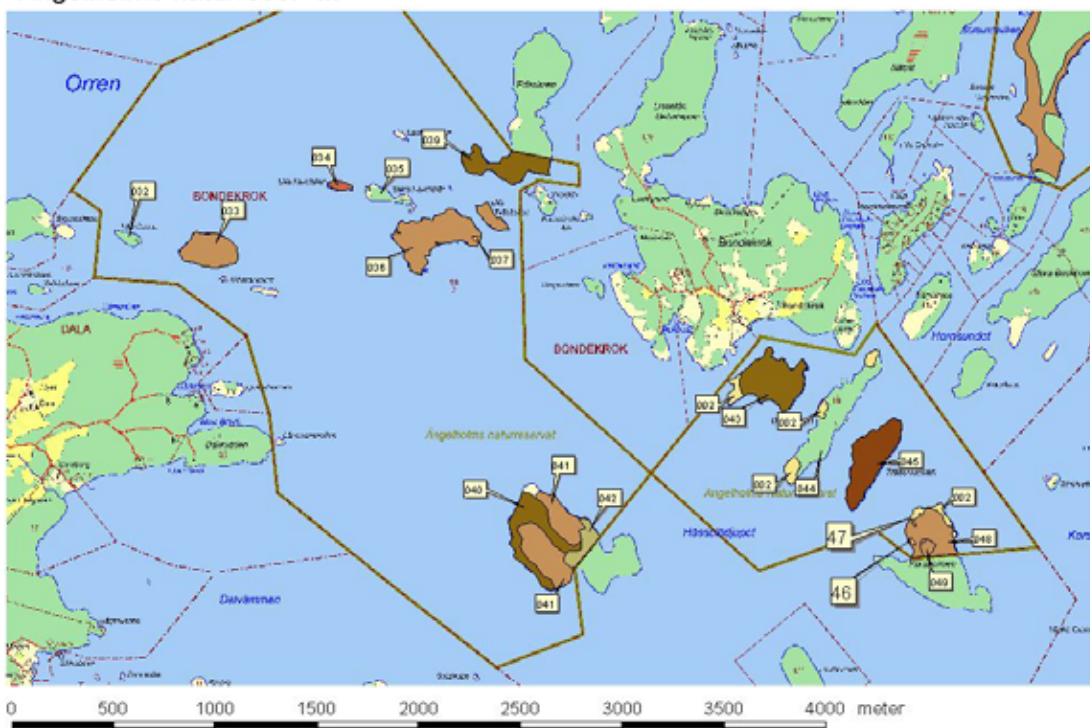
Gammal mager skärgårdstallskog rik på lågor från stormen -69. I synnerhet finns det gott om död ved på de bergiga delarna. Längst i söder finns en brant nordsluttning där det finns ett ganska stort inslag av gammal senvuxen gran. Här finns också en del granlågor. På en av granarna här växer granticka. Den döda veden i området är lämplig för många krävande vedinsekter. Spår finns tex efter den rödlistade barrpraktbaggen. Fältskiktet domineras av krustätel på bergiga delar och tjocka mattor av kråkris och blåbär i svackorna. Områdets status kommer att öka med ökande mängd död ved.

Korsholmen: 049

Ingående habitat: 9010, barrsumpskog

Blandsumpskog rik på död ved av främst tall men även enstaka lågor av gran och asp. På en asplåga växer barkticka och på tallågor växer rikligt med långfliksmossa och stubbspretmossa samt sparsamt med den sällsynta arten platt spretmossa.

Ångelholms naturreservat

Ämtö naturreservat

En mångformig vattenmiljö omger Ämtö-Ekö. Här finns habitaten 1170 (rev), 1160 (stora grunda vikar och sund) samt 1150 (laguner) avgränsade. På Ämtö finns en mindre yta 7140 (öppna myrar) representerad.

Ekö: 050

Ingående habitat: 9070

Ekdominerat skogsbete med träd i ca 100-årsaldern. Fläckvis finns en rik hävdgynnad flora på marken. Området är mycket tilltalande med sin rika luckighet och sitt glesa trädskikt. Längst i norr finns ett parti med mer lundartad flora med blåsippa, värärt, särläka och lundslok.

På några ställen håller ung tall på att tränga upp i ekarnas kronor. Området kommer snart att få mycket höga naturvärden med fortsatt beteskötsel och bortröjning av ung tall och gran där de hotar att tränga undan eken. En förutsättning är att ekarna tillåts bli riktigt gamla och död ved av ek och tall lämnas.

Ekö: 051

Ingående habitat: 1630

Liten välbetad strandäng som mot norr övergår i en artrik torräng med spridda ekar. Ytterligare beskrivning kommer i inventeringen Äng och Bete.

Ämtö: 052

Ingående habitat: 9010

Äldre tallskog på berghällar och sluttningar ner mot vattnet. Här och var finns torrträd, lågor och gammeltallar av intresse för insektslivet. Här finns tex reliktblöck. Nere vid vattnet står några ekar i 120-årsaldern. På en liten nordvänd lodyta växer skuggblåslav.

Ämtö: 053

Ingående habitat: 9070

Smal remsa äldre skog mot vattnet och mot en sumpskog. Här finns en hel del spärrgreniga tallar och ekar som vittnar om att området tidigare varit öppnare. Även floran med arter som stagg, knägräs, gökärt, spenört och slätterfibbla indikerar att detta är ett övergivet skogsbete. För att naturvärdet ska bestå krävs att de gamla spärrgreniga träden huggs fram. Bete skulle också vara positivt.

Ämtö: 054

Ingående habitat: 9080

Långsträckt alsumpskog med socklar och vattenspeglar. Här är gott om senvuxna alar och björkar samt en och annan undertryckt gran. På tuvor och socklar växer skvattram, odon och blåbär och i höljorna finns blåsterr, gråsterr och missne. På alarnas baser kan man hitta den märkliga skriftlaven.

Ämtö: 055

Ingående habitat: 1630

Liten ohävdad strandäng som håller på att växa igen med hög vass. Ännu finns dock en relativt örtrik grässväl kvar och här finns tex smultronklöver, gulkämpar och enstaka kustarun kvar.

Ämtö: 056

Naturtyp: 9070

På Ämtö finns långsträckta ekhagar som slingrar sig fram mellan unga tallplanteringar och gamla åkrar. Hagarna är något igenvuxna men betas bra av nötkreatur. Kärlväxtfloran är artrik om än ganska gles. I skuggigare fuktiga partier kan man hitta blåsippa, särläka, gullviva och tandrot och i öppnare delar växer knägräs, stagg, solvända, jungfrulin, gråfibbla, backlök, brudbröd, bergmynta och blåsuga för att nämna några. På de äldre ekarna kan man hitta enstaka exemplar av den rödlistade skärelaven och på ekstubbar växer dvärgbägarlav ymnigt. I området förekommer också ekoxe.

För att naturvärdet ska bestå krävs att ung tall, gran och en del ung björk huggs bort samt att en del slån röjs där den börjar breda ut sig. Betet är också nödvändigt.

Ämtö: 057

Naturtyp: 9070

Längsmed den östra delen av ön ligger detta synnerligen värdefulla skogsbete med gammal grov tall, gran och senvuxna gamla ekar. Överallt är det gott om grova lågor av både tall och gran. Markfloran är ganska artfattig och här syns mest nerbetat blåbär och krustätel även om man kan hitta enstaka exemplar av gullviva blåsippa, brudbröd och jungfrulin.

Det är istället de gamla träden och den grova döda veden som hyser de rara arterna i området. Här är inte mindre än 14 rödlistade arter påträffade. Bland annat finns här gammelekslav, rosa lundlav, ekoxe, brun guldbagge, gropticka och laxticka. För att det mycket höga naturvärdet ska bestå krävs att trädskiktet lämnas utan ingrepp, alla döda träd lämnas och att betet fortsätter.

Ämtö: 058

Naturtyp: 1630

Liten betad strandäng som tidigare brukats som åker. Strandängsfloran har ännu inte hunnit etablera sig på hela ytan utan finns ännu bara nere närmast vattnet. Troligtvis fungerar området lika bra för strandängsfåglar som rödbena och tofsvipa ändå.

Ämtö: 059

Naturtyp: 9010

Öster om Ämtö camping, på en märkligt formad udde och norr ut ett stycke ligger denna gamla ekblandade tallskog. Hällar dominerar området och mellan hällarna finns små sprickdalar där träden ibland är ganska grova. Framförallt finns här grova tallar men även enstaka gammelekar. En riktigt gammal ek står alldeles norr om en kraftledningsgata i områdets norra del. På denna växer en rik lavflora med bland annat guldspiklav, gulspiklav, gammelslav och rödbrun blekspik. På tallar kan man hitta grovticka och talticka och på torrall kan man se den knallgröna arten sydlig ladlav.

Ämtö: 060

Naturtyp: 9010

På Ämtö södra udde finns lite äldre talldominerad skog. Inslaget av torrträd och lågor av tall är bitvis stort. Mot den västra kanten finns även en hel del ek och här finns ett inslag av grova träd. I denna del finns örter som skogsviol, getrams, lövbinda, snärvinda och blåsippa. Här växer även den ganska ovanliga busken getapel. Den döda tallveden hyser en del ovanliga arter som sydlig ladlav, barrpraktbagge och svamparna talticka och grovticka. Här finns även envis trägnagare eller dödsur som den också kallas.

Ämtö: 061

Naturtyp: 1630

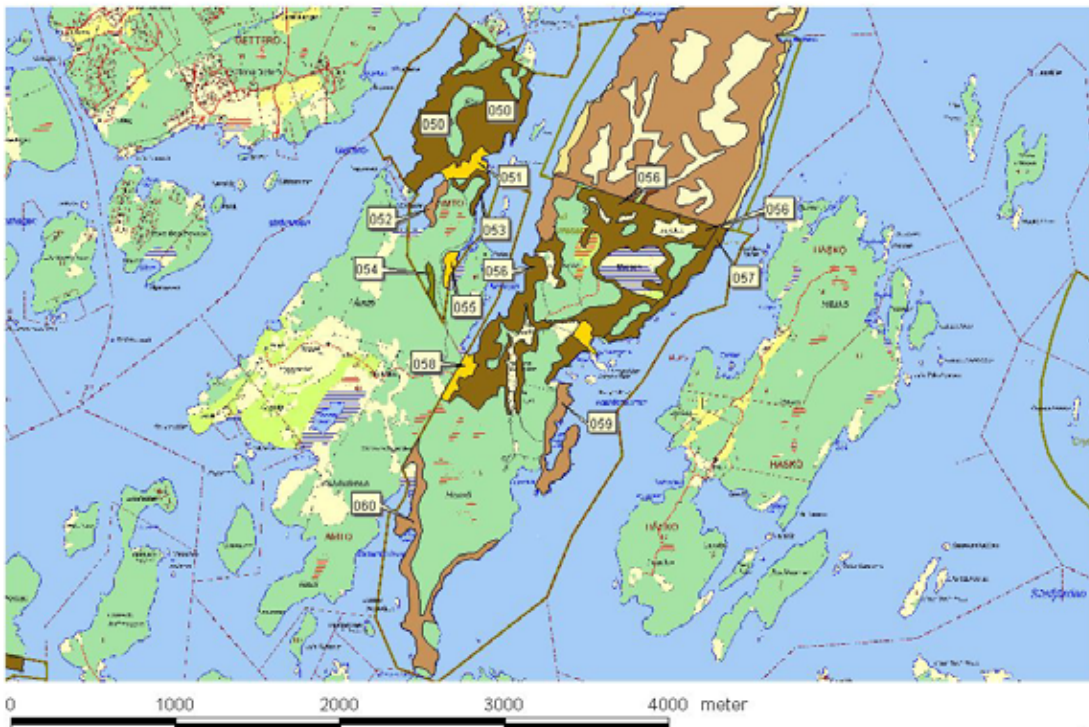
Öppen välbetad liten strandäng bevuxen med gulkämpar, gäsört, kustarun och enstaka smultronklöver.

Ämtö: 062

Naturtyp: 9070

Söder om en liten strandäng ligger denna lilla ekdominerade blandskog. Skogen har tidigare betats men är numer bortstängslad. Träden är ganska senvuxna och börjar nå en ganska hög ålder (gissningsvis 130 år). Floran är ganska trivial med arter som krustätel, blåbär, ängskovall och någon enstaka hässlebrodd. Enstaka exemplar av lite mer krävande arter som vippärt, jungfrulin och brudbröd finns dock. Lavfloran på ekarna börjar bli intressant. Här finns tex rikligt med skärelav. För att naturvärdet ska bestå krävs bete eller betesliknande skötsel (tex röjning av unga träd).

Ämtö naturreservat

Medgivande Länsmätverket 1997. Ur OSD - Ekonomiska kartan diarienummer 507-97-884

Gryts naturreservat

Ålänningskär: 063

Naturtyp: 1620

Ålänningskär är en liten ö till största delen klädd med ganska ung tall- och björkblandskog. Mot söder finns stora en- och rosbuskage samt en liten lövskog dominerad av asp och lind (9020). I lövskogen står träden mycket tätt men detta till trots finns det ganska mycket buskar av ros, en och björnbär vilket gör skogen svårframkomlig. Många av de gamla lindarna är ihåliga och av asp finns gott om torrträd, högstubbar och lågor. På gamla lindar växer den sällsynta parasitlaven på flera stammar och på ett träd växer mjölig klotterlav som också den är rödlistad. Bland kärlväxterna dominerar hundkex, liljekonvalj och getrams.

Örskär: 064

Naturtyp: 1620

Variert litet skär med både fågelskärsflora och magra buskmarker. En stor del av ön täcks av klappersten som ibland bildar helt kala partier medan de på andra platser är övervuxna av renlavar, örter, gräs och enbuskar. Det hela ger ett alvarliknande intryck. Floran i anslutning till klappret är ganska rik med örter som strandveronika, kvanne, gråfibbla, nattviol, gökblomster, knägräs och ner mot vattnet strandråg, veide, toppfrossört, frossört, kustarun och malört. I fuktsvackor på berghällarna växer kråkris. På en fågelgödsblad klippa växer silverlav tillsammans med gräslök, vänderot, kärleksört och gul fetknopp.

Lövljungskär: 065

Naturtyp: 1620

Liten karg ö som domineras av enbuskar. Floran är mager och ganska artfattig. Ett par små fågelgödslade hållar har lite rikare blomning av bland annat, gräslök, baldersbrå, styvmorsviol och fackelblomster. Vid en vik mot norr finns ett lite frodigare parti där det bland annat växer kvanne, rödtoppa och gökblomster. Alldeles vid den östra stranden finns ett stråk av lättvittrad mörk grönsten.

amfibolit. Detta ger ett vackert åsnätsmönster där den hårda kvartsen står som små ryggar i den mer lättvittrade grönstenen.

Ljungskär: 066

Naturtyp: 1620

Litet kargt och magert skär dominerat av björk och en. Här finns även någon enstaka säl, gammal gran och ett par tallar. I fåltskiktet dominerar krustätel och ljung men i norr finns ett klapperstensparti med rikare flora med bland annat kvanne, strandveronika, kustarun, besksöta, skullror, smultron, kustarun, nattviol och malört.

Aspskär: 067

Naturtyp: 1620

Aspskär är en överlag mager ö med krustätel och ljung och ganska mycket enbuskar. Ön är rund med en ganska plan överdel på ca 10 m höjd över havet. I söder står en gammal och några yngre askar i anslutning till ett klapperstensparti. Till lavfloran på den äldre asken hör bland annat lönnlav och olika brosklavar. På öns norra del förekommer hjortron och kråkris sparsamt. Trots öns magra ensartade karaktär finns här en mångfald träd och buskarter. Utöver ovan nämnda finns slån, nypon, brakved, getapel, olvon, rönn, björk, asp, klibbal och tall.

Turmule: 068

Naturtyp: 1620

Turmulen är ett mycket exponerat skär med en ganska rik fågelfauna. Fåglarnas närvaro påverkar floran starkt framförallt på den norra delen av ön som är rik på fågelgynnade växter. Här finns tex gul fetknopp, vänderot, strandveronika, baldersbrå, gräslök, backlök och jordrök. Här finns också kvanne, jordtunga och nattviol. I fuktsvackor på ön växer hjortron, kråkris och mycket rikligt med hönsbär. I hållkar kan man hitta kaveldun och kråklöver bland annat. På öns centrala, lite högre delar växer mest högvuxen ljung och krustätel tillsammans med brakved, en och björk. På ön finns även en tall.

Kullskär: 069

Naturtyp: 1620

Kullskär är en avlång ö i nord-sydlig riktning norr om Gräsmarö. Ön har ytterskärgårdsprägel med mest kala eller krustätelklädda hållar och lite rönn och en och längst i norr en samling alar vid stranden. Längst i norr finns partier med en rikare flora i anslutning till ett par små klapperstensfält och på ett par fågelgödslande hållar. Strandveronika växer rikligt tillsammans med bland annat smultron, vänderot och videört. Vid fågeltopparna i norr finns små fuktsvackor med rörflen och tåg. Här finns också rikt med ormtunga på sina ställen. På en håll växer klibbglim. På öns södra del växer lite kråkris. Silverlav växer både på den norra och södra spetsen.

Solskär: 070

Naturtyp: 1620

Litet blomsterrikt skär till stor del tack vare gödslande fåglar och stenbunden mark. På ett par ställen finns små klapperstensfält. Öns västsida består av kala klippor. På klipporna på öns båda ändar växer rikligt med styvmorsviol, fetknopp, gräslök, vänderot och baldersbrå. Här finns också gott om silverlav. Över hela ön växer strandveronika, renfana och smultron rikligt. I ett par skrevor vid stranden växer kustarun och saltarv.

Lilla gråskär: 071

Naturtyp: 1620

Ytterskär med en mycket typisk flora. I väster finns en fågelgödslande udde med rik blomning av gräslök, fetknopp, baldersbrå, styvmorsviol och vänderot. Innanför udden finns ett litet torrängsartat parti med bland annat skullror. I övrigt finns här arter som kvanne, strandveronika, smultron, toppfrossört, strätta, stagg och besksöta på ön. I ett par svackor växer kråkris och i ett par skrevor vid stranden växer kustarun.

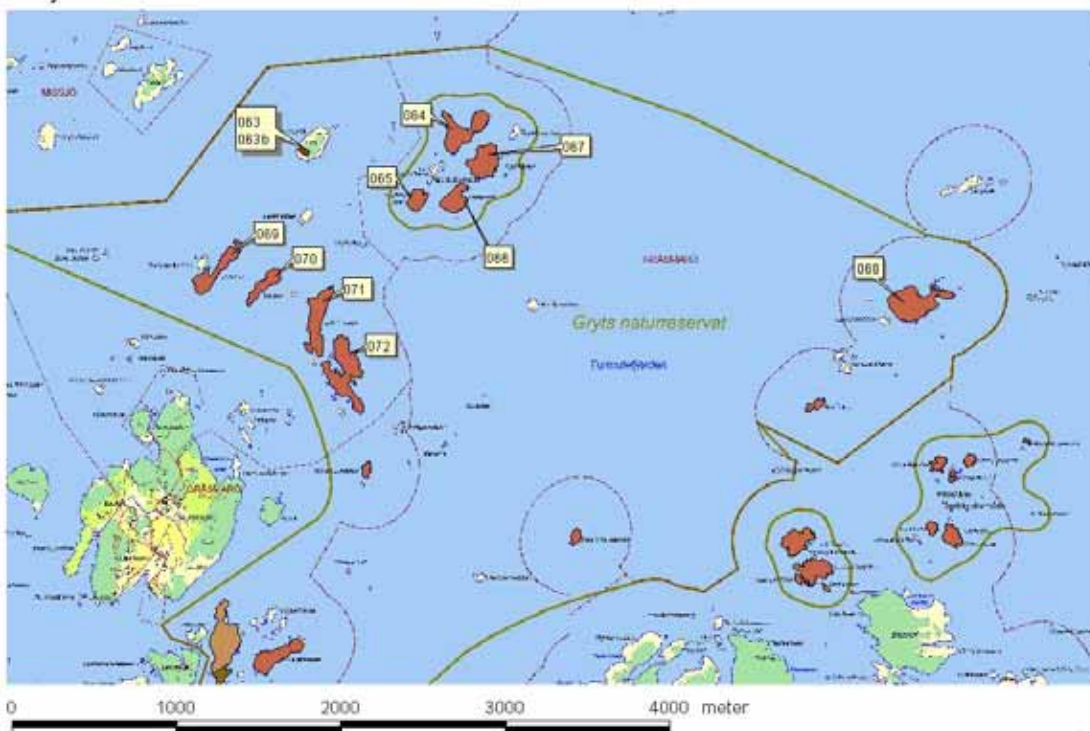
Gräskär: 072

Naturtyp: 1620

Ett magert dubbelskär, på mitten nästan avsnört av två smala vikar. Floran är typisk och ganska artfattig med dominans av ljung, krustätel och färvingel på de torra markerna och kråkris, tuvull och hjortron i ett par fuktsvackor. På ön finns mycket gott om enbuskar.

Den södra halvan är något rikare och på fläckar med lite rikare jordlager växer smultron, gullris, gulmära, ärenpris, kärleksört och rölleka. I sydväst finns en liten glänta i buskagen där det växer femfingerört och strandveronika. På den norra halvan, ner mot lagunen i söder, växer frossört, toppfrossört och kärrvial. Uppe på toppen växer ett ogenomträngligt buskage av en. På en fågelgödsdag håll i väster växer gräslök och en liten fläck silverlav.

Gryts naturreservat

Medgivande Lerån återviken 1997. Ur OSD - Ekonomiska kartan diarienummer 507-97-884

Rönnskär: 073 (saknas på karta, avser ön väster om Gröskär nr 074)

Naturtyp: -

Tätt igenbuskad ö som tidigare varit betesmark med glest stående tallar. Dessa är nu gamla och invuxna i buskagen. En hel del klibbal har också kommit upp i ett fuktigt parti i sydost. Buskskiktet är varierat och ganska artrikt med slån, rosor, en, rönn och oxel bland annat.

Gröskär: 074

Naturtyp: 9010

Bitvis urskogsartad tallnurskog med mycket gott om gamla tallar och grov död ved. Den döda veden finns främst i form av lågor. På minst tre gamla tallar finns spår av reliktböck och på torrträdet kan man se barrpraktbaggens kläckhål. På tallar växer talticka och på marken finns stora kuddar blåmossa.

Gröskär: 075

Naturtyp: 9070

Tidigare betad tallskog med inslag av gamla spärrgreniga träd. Kring gammelträden växer tätt med yngre tall. Gammelträden vore om de stod mer öppet lämpliga för tex reliktböcken som finns centralt på ön. På några av dessa växer talticka. Längs med stränderna finns små fina strandängspartier med

ormtunga, gulkämpar, gäsört, bockrot och kustarun. Det ideala för naturvärdena vore om ön betades och de gamla tallarna höggs fram.

Håmklabben: 076

Naturtyp: 1620

Trevligt ytterskär där halva ytan är bergig och den andra halvan har ett tjockare jordlager som till stor del är stenbundet. Några rena klapperstensfält finns också. Buskarna täcker ännu inte så stor del av ön och på de öppna partierna kan man hitta en ganska artrik flora. Adam och Eva, ärenpris, johannesört, smultron, tulkört och gulmåra är några av de arter som står att finna. Tulkörten förekommer mycket rikligt i söder. Buskskiktet består av en och ros med inslag av slån, rönn och måbär. Mitt på ön står några gamla tallar. Mot stranden finns lite strandängsväxter som rödtoppa, frossört, malört, kvanne, havssäva och strandkrypa. På en fågeltopp i norr växer gräslök och silverlav. För att bibehålla den halvöppna karaktären så måste sannolikt ön hävdas. Hävd skulle även gynna floran.

Stora Tallsjär: 077

Naturtyp: 9070

Liten ö med tallskog präglad av tidigare bete. På grund av upphörd hävd har nu skogen slutit sig. Detta till trots finns en hel del spärrgreniga tallar och gräs och buskbevuxna gläntor kvar. I gläntorna finns ett litet inslag av hävdgynnade växter kvar som stagg, knägräs, ärenpris, nattviol och en vaxskivling. Grova sälgar utgör ett intressant inslag i skogsmiljön. Här och var finns även gamla rönnar och på en död rönn växer den i östra Sverige sällsynta tegeltickan. Mot stranden i norr finns en smal strandäng med rödtoppa och gulkämpar. Längst i norr, på en bar tallrot, kan man se kläckhål efter åttafläckig praktbagge och på en liten fågelgödsblad håll växer silverlav. Luckhuggning, frihuggning av spärrgreniga tallar och återupptaget bete skulle gynna öns naturvärden.

Torrön, södra: 078

Naturtyp: 9010

Äldre tallskog utmed stranden och på en berglimpa på Torröns södra del. Träden är gissningsvis ca 150 år och börjar bli intressant för krävande insekter. Här finns kläckhål efter svart praktbagge på gamla tallar och barrpraktbagge på en torrall. Skogen är plockhuggen och fattig på död ved. Gutefår betar på ön.

Torrön, södra: 079

Naturtyp: 9070

Vackert gläntigt skogsbete dominerat av tall med inslag av al och enstaka björkar och granar i svackorna. På gamla tallar växer enstaka taltickor och i gläntorna växer gräsmarksväxter som stagg, ärenpris, knägräs, smultron, violer och frossört. I området ingår även ett par små strandängspartier med dvärgarun, gulkämpe, gäsört, strandkrypa och frossört. För att bevara naturvärdet på sikt ffa vad gäller fältskiktets hävdgynnade flora krävs en mindre röjningsinsats där gläntorna vidgas samt kanske an urgallring bland den yngre-medelålders tallen.

Tryskär: 080

Naturtyp: 9070

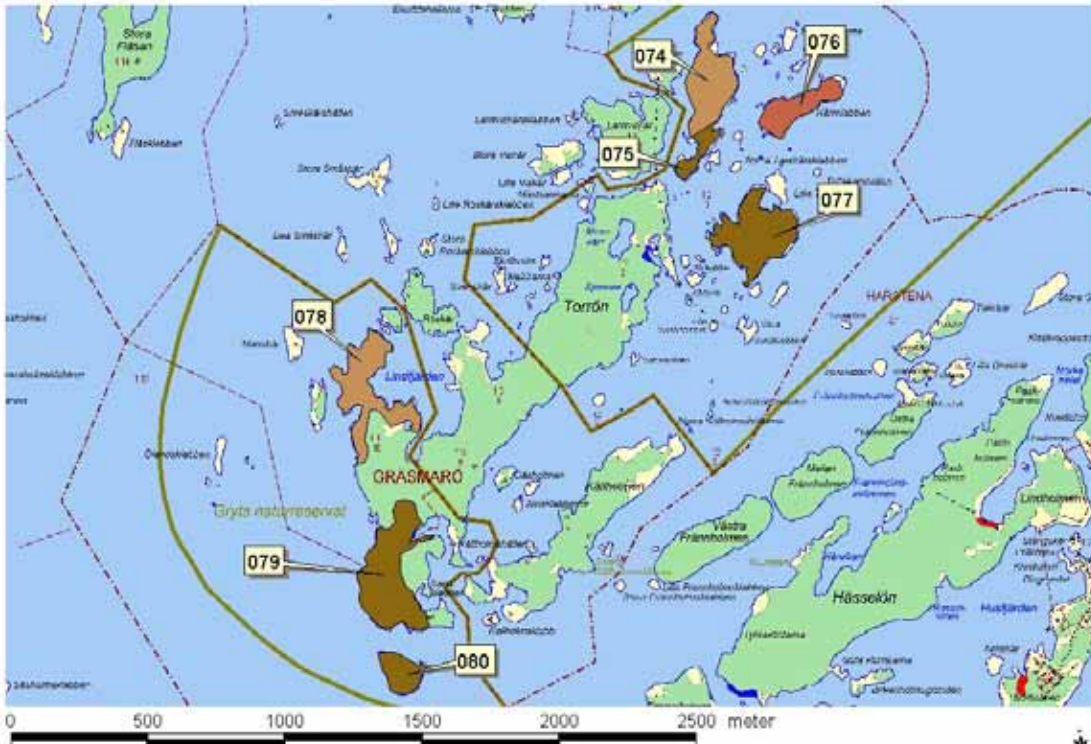
Liten ö glest bevuxen av gammal grovtall och ett tätt buskage av en, rönn, slån, ros och björnbär. Mitt på ön står en mycket grov nydöd säl. Här finns även gott om gamla rönnar. Här är det gläntigt med en frisk gräsväxt och arter som knägräs, ärenpris, getrams och liljekonvalj. I den bergigare södra och västra delen finns gott om tulkört. Längs den södra stranden står flera mycket välvuxna tallar där flera hyser svart praktbagge och reliktböck.

Torrön, NO: 081 (saknas på karta, avser nordöstra halvan av Torrön inklusive de små sötvattnen)

Naturtyp: -

Reservatsdelen av nordöstra delen av Torrön består i huvudsak av trivial blåbärstallskog med inslag av små sumpskogar och kärr. Dessa är bevuxna av tall och glasbjörk och i fältskiktet med skvattram, blåbär och vitmossor. Trädskiktet är i 50-60 årsaldern. Längs östsidan finns ännu yngre delar. Äldre tallar i 100-150-årsaldern finns i anslutning till berghällar där även en är vanligt förekommande. Mosskärr heter en avsnörd vik som nu är fylld med sötvatten och bevuxen med vita näckrosor. En annan grund liknande vattensamling finns sydost om denna. Torrön betas av får men saknar tydlig betesprägel. Blåbärsriset är högt och grovt och gläntor saknas helt.

Gryts naturreservat

Medgivande Lännsstyrelsen 1997. Ur OSD-Ekonomiska kartan diarienummer 507-97-984

Innerö: 002 (beteckning som använts för delar av denna typ inom hela Natura 2000-området).

Naturtyp: 8230

Klipphöllar utan högre vegetation. Naturtypen finns på en mängd öar och skär. Karaktärsarter här är olika lavar som tex tuschlav, färglav, gråstenslav, fågeltoppsbroslav, väglav och en del mossor där väggkvastmossa hör till de vanligaste. I sprickor finns även en del kärllväxter. Här kan man hitta ljung, krustätel, färsvingel, styvmorsviol, kärleksört och gul fetknopp. I fuktiga lägen växer ofta kråkris, fackelblomster, strandlysing och vänderot.

Innerö: 082

Naturtyp: 9010

Innerös höglänta delar är bevuxen med hällmarkstallskog. Det är en ganska lågvuxen skog med ett sparsamt inslag av riktigt gamla pansarbarkskrädda tallar. Förutom lavhöllar finns här gott om ljung som är ganska späd vilket tyder på att ön betas ganska nyligen. Mot havsbrynen finns ett stort inslag av enbuskar. I sänkorna på öns norra och nordvästra del finns ett rikt inslag av asp och även en del gran. Här finns även små sumpskogspartier med klibbal och björk. Kråkris är vanligt i strandnära delar. Halvön i öster är ganska bergig och småbruten. Skogen är överlag ganska fattig på död ved men här finns en och annan grövre tallåga och asplåga. Blåmossan bildar stora kuddar framförallt i den östra delen. Naturvärdet kommer att förstärkas om skogen lämnas utan ingrepp. Bete skulle troligtvis vara positivt.

Innerö: 083

Naturtyp: 9070

På flera platser på Innerö finns gräsrika sänkor med glest stående träd, ibland uppkomna ur gamla ängar eller kanske betesmarker. Den största arealen med denna typ av natur finns i två sänkor på öns södra del men även längs västsidan och norr om den djupt inskurna viken i öster. Gamla grovbarkiga björkar och aspar är vanligt förekommande. I övrigt finns, ros, en, tall och rönn i busk och trädskikt. Fortfarande finns en artrik gräsmarksflora även om en del bredbladiga gräs dominerar. Här finns tex brudbröd, stor blåklocka, bockrot, gullviva, gulmåra, ärenpris, ängskovall och hässlebrodd. Väster om den inskurna viken finns lite tandrot i ett blockigt parti. För att naturvärdet ska bestå krävs sannolikt hävd.

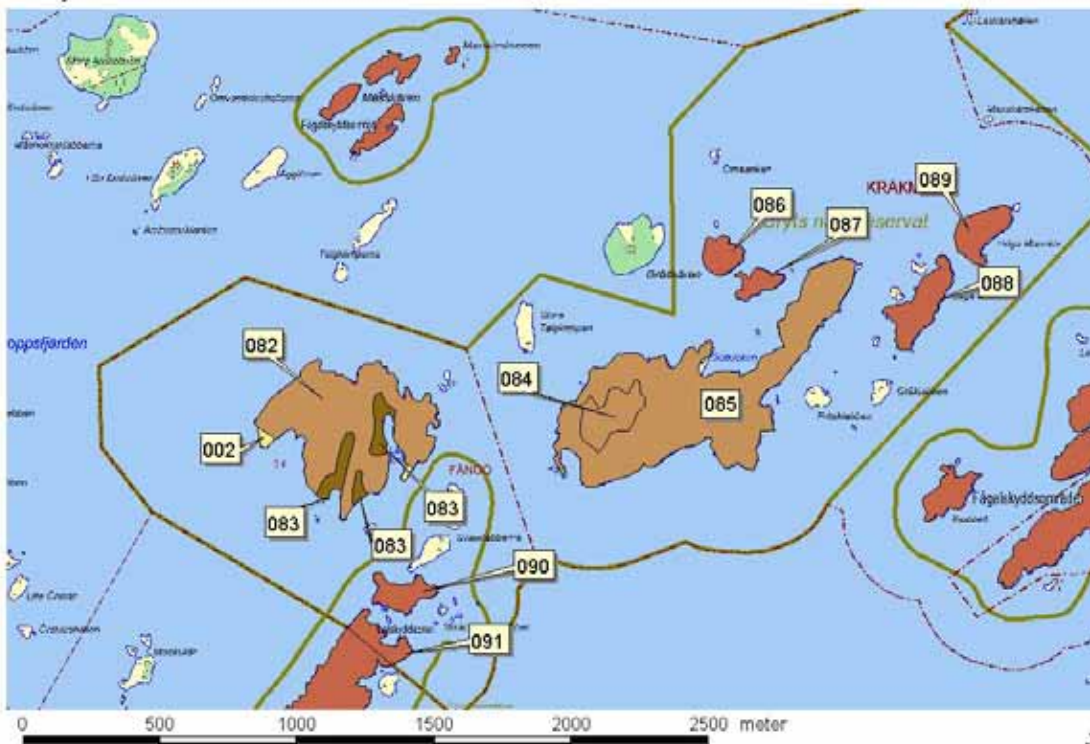
Historiskt är dessa ytor till stor del gammal äng. Per Gräslund, Grönsö, berättar att ett av skälen till att fem bofasta familjer på fiskeläget Lökskär omkring 1800 inte längre klarade sig där ute i havet, berodde bl.a på att Kråkmaröborna/ägarna/inte längre tillät dem att bruka ängen på Innerö för höskörd. De var även beroende av betesmarken där och kanske på Ytterö/Sandskär. Tillgången på äng förklarar att en av bönderna på Kråkmarö, enligt lantmätarens första skifte, skulle flytta ut och odla åker i ängsmarken på Innerö. Skiftet fick dock göras om och Innerö blev liksom Ytterö betesmark för byns största gård. Per Gräslund har upplevt då Ytterö ännu var färbete och Innerö häst- och ungdjursbete.

Ytterö: 084

Naturtyp: 9010

Gammal aspdominerad skog med stort inslag av gran och enstaka tallar och gamla mossbelupna lindar. I området finns även en blandsumpskog med klibbal, glasbjörk, tall och gran. Marken i området är ganska rik vilket avspelas i florin där hässlebrodd och tandrot är vanliga och där man kan hitta en och annan särläka och underviol. Den rika tillgången på ihåliga aspar gör området attraktivt för hålrävslevande insekter och hålhäckande fåglar. På de fuktiga lövträdsstammarna finns krävande mossor och lavar. På asp finns mjölig klotterlav, skärelav, liten värtlav och asphättemossa och på gammal lind kan man hitta fällmossa, skuggorangelav och blek kraterlav. De flesta granar och björkar är inklädda i gammelgranslav. För att naturvärdet ska bestå krävs att området lämnas för fri utveckling.

Gryts naturreservat

Ytterö: 085

Naturtyp: 9010

Detta av båtfolk mycket välbesökta område domineras av gammal hållmarkstallskog som är ganska rik på torrträd och lågor. Mellan hållarna finns små mossar med skvattram, blåbär, hjortron och kråkris. I övrigt domineras florans av ljung och krustätel. Nästan mitt på ön ligger en liten skogstjärn med mörkt sötvatten.

Den rika tillgången på död ved gynnar krävande lavar och vedinsekter. Här finns tex en rik population av sydlig ladlav och av barrpraktbagge av mängden kläckhål att döma. På de lenslipade klipporna mot havet växer kustarun rikligt i några sprickor och i ett mosseliknande hållkar växer rundsileshår. Inne i en vik, alldeles där ett alkärr möter havet växer den ovanliga flikmållan. Naturvärdet i området kommer att öka med den ökande mängden död ved förutsatt att skogen lämnas utan ingrepp.

Grässkären: 086

Naturtyp: 1620

Ett litet till övervägande del magert och kargt bergigt skär. Södra delen är stembunden med tunt jordlager och här växer ett tätt buskage av slån, ros och en och ner mot stranden står en bård med klibbal. På den bergbundna delen står några björkar, en del en och gott om ljung. I några skrevor växer tulkört och fackelblomster. På toppen finns en liten öppen mosse bevuxen av kråkris, kräklöver, hjortron, tranbär och rundsileshår.

Berggrunden utgörs av vackert veckad gnejs med inslag av lättvittrad grönsten som skapar ett speciellt mönster i berget.

Grässkären, sydöstra ön: 087

Naturtyp: 1620

En i huvudsak kal ö med en samling enbusksnår, någon klibbal och lite rönnbuskar. På udden i väster finns vittringsmönster där grönsten vittrat snabbare än den övriga gnejsen. I sprickor i berget kan man hitta skärgårdsspecialister som dansk skörbjuggsört och kustarun.

Floran på de västra uddarna är överlag mångformig med rika förekomster av gul fetknopp, gräslök, nattviol och kärleksört. På övriga delar av ön dominerar ljung och krustätel.

Låga Manskär: 088

Naturtyp: 1620

Litet flackt skär med välslipade berghällar. På skäret växer mest en och rosbuskar. Bland buskarna står också några björkar i norr och ett femtontal ganska grova alar i söder. På den södra delen av ön är marken stembunden och här finns ett litet klapperstensfält. Allra längst i söder finns en tydlig åder med järnmalm.

I stranden finns en typisk skärgårdsflora med arter som kvanne, strandveronika, rödtoppa, gökblomster och gäsört. På ett litet gäsbetat parti finns även ormtunga, kustarun och gulkämpar. I en svacka längst i söder växer knölsyska och lungrot. I en liten mosseliknande svacka på skärets norra del växer tuvull, kråkris och skvattram. I anslutning till det lilla klapperstensfältet växer stranddrag och bergkärel.

Höga Manskär: 089

Naturtyp: 1620

Höga Manskär är en vindpinad ö där vågorna på den östra halvan ibland når högt och lyckas spola rent berget från all växtlighet. Högre upp på ön växer mest ljung tillsammans med krustätel, en, brakved, några rönnar och någon björk. I väster står även ett par tallar och granar. I en fuktsvacka växer kråkris och kräklöver. I ett hållkar växer den lilla vackra rosenpilörten. På öns sydöstra sida kan man se hur den ljusröda bergarten brutits sönder i stora plana flak och kubiska block.

Skräckskär: 090

Naturtyp: 1620

Litet skär med stenbunden till sandig mark på den västra halvan och berghållar i öster. Hällarna är fågelgödslade och här trivs örter som gräslök, styvmorsviol och gul fetknopp. I ett hållkar växer kaveldun. På en av de små sandstränderna växer strandråg. Uppe på själva ön ligger en torräng bevuxen med några enbuskar. Här finns också en blandning av hävdgynnade växter och rena skärgårdsörter. Gråfibbla, nattviol, gräslök, styvmorsviol, johannesört och klubbglim är några arter som trivs på den öppna marken. På en liten häll i väster växer silverlav. Längs stränderna växer högorter som kvanne, strätta, knölsyska, brännässla och älggräs. Vid den södra gäsbetade stenbundna stranden växer kustarun. För att bevara öns mycket höga naturvärde krävs att hävd återupptas och att buskröjningar görs.

Sandskären: 091

Naturtyp: 1620

En stor del av ön är sand och stenbunden och har en sandstrand mot väster. Här är floran typisk för magra torra förhållanden med arter som kungsmynta, bergkärel, bergmynta, tjärblomster och gulumära. Vid stranden växer även strandråg, backlök, gulsporre och toppfrossört. Från stranden är även marviol uppgiven men den återfanns inte vid denna inventering. Mot norr finns en klubbglim och mellan den och vattnet en högörtäng med nässlor, kvanne, strätta, strandmälla, åkermolke och strättor. Ön har tidigare betats vilket syns på att det fortfarande finns öppna gräsytor och på resterna av en trädgårdsgård i den fastighetsgräns som delar ön. Om ön får växa igen helt kommer detta att kraftigt påverka både växt och fågelliv. För att bevara öns mycket höga naturvärde krävs att hävd återupptas och att buskröjningar görs.

Hässelholmen: 092

Naturtyp: 9070, 9010

På Hässelholmen växer en äldre tallskog. På den norra halvan av ön växer den på ett berg medan marken är lägre i söder. Ön betas men påverkan syns egentligen bara på den södra delen. Denna del har varit betad även längre tillbaka i tiden vilket syns på att det finns ett glesare skikt äldre träd och ett tätare skikt med medelålders tallar. Det finns även några gräsbevuxna gläntor kvar. Hällmarkstallskogen är ganska rik på död ved i form av lågor av olika ålder och nedbrytningsgrad. Fältskiktet är mycket magert och domineras av ljung, krustätel, kråkris, lingon, blåbär och mjölon.

Norra Fångö: 093

Naturtyp: 9010

Gles mager barrskog dominerad av gammal tall med inslag av björk, asp och gran. Den mesta skogen växer på hällar och träden är lågvuxna. Fältskiktet domineras helt av ljung och krustätel. På de magraste partierna finns även ett inslag av död tallved i form av torrakor och någon låga. Den döda veden och de gamla tallarna är av stort värde för krävande insekter och vedlevande lavar. Naturvärdet kommer att öka med ökande mängd död ved.

Jutholmen: 094

Naturtyp: 8220

Hög bergknalle med någon enstaka ek och tall samt en del rosbuskar och någon en. Här växer gott om tulkört, en del johannesört och ärenpris och i klippspringor gaffel- och svartbräken.

Jutholmen: 095

Naturtyp: 9190

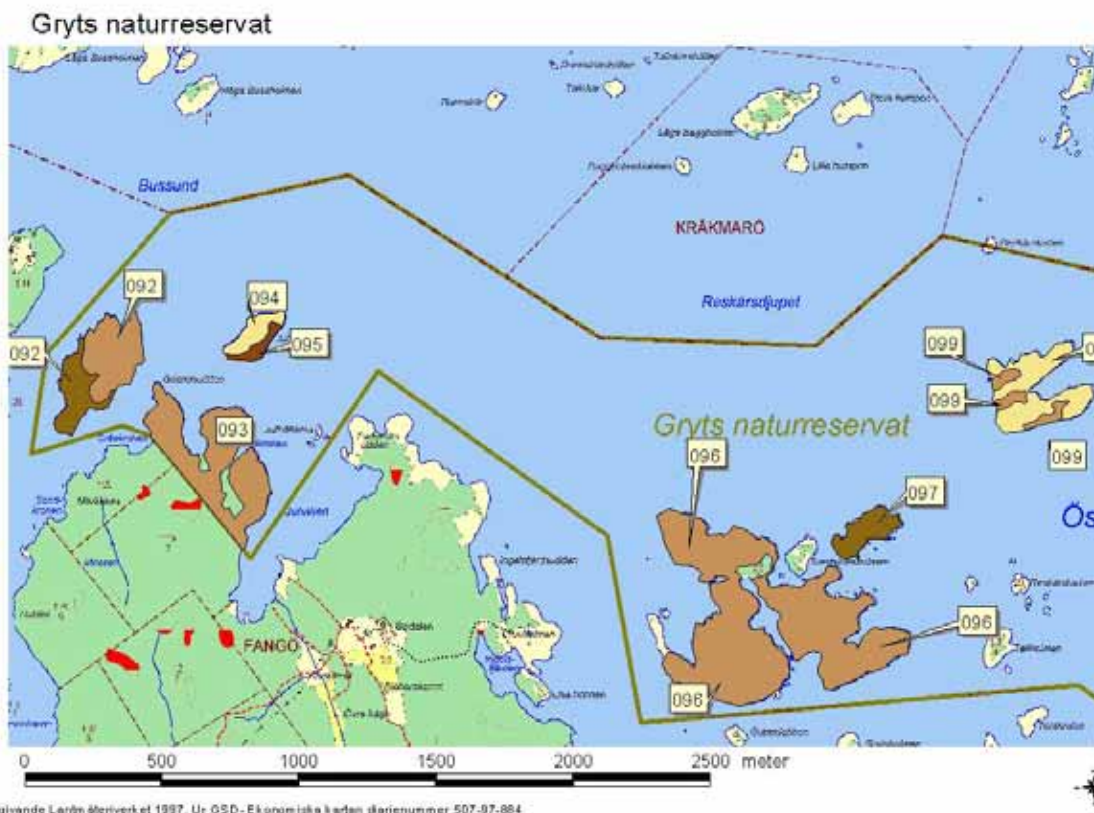
På Jutholmens östra sluttning växer en liten skog av ek och tall. Många träd är gamla och senvuxna. Ett flertal ekar är ihåliga till fromma för vedlevande insekter. På ett par av ekarna växer den ovanliga mjöliga klotterlaven. Floran är mager och domineras av ljung, kråkris och blåbär. Nere vid standen växer några tuvor strandråg.

Gubbö-Långö: 096

Naturtyp: 9010

Gubbö-Långö är en mycket kuperad bergbunden ö till största delen bevuxen av tallskog. Ön ligger som en liten krans kring en avsnörd vik som tar in vatten från Östersjön vid oväder. Den mesta skogen är av hållmarkstyp med knotiga gamla träd och ett ganska stort inslag av silvriga torrträd och lågor. På ett par ställen finns små mossar och runt den största ligger en liten krans av lövrik sumpskog. På mossarna växer skvattram, sileshår och tranbär bland annat. I ett par av öns nordbranter kan man hitta fuktälskande mossor som västlig hakmossa, kantvitmossa och granvitmossa. På de gamla tallarna kan man hitta grovticka och talticka samt kläckhål efter svart praktbagge. På ön finns även spår efter åttafläckig praktbagge och barrpraktbagge.

På öns topp ligger ett gammalt sjömärke, Gubbö Kupa, vilket är ett mycket välbesökt promenadmål för båtfolk. Ön har även flera mycket goda naturhamnar vilket gör ön till en av skärgårdens mest välbesökta.

Sandskär vid Gubbö: 097

Naturtyp: 9070

Sandskär norr om Gubbö har tidigare betats men numer börjat växa igen med slånbuskage. Fortfarande syns historiken genom att grova tallar med ett krumt växtsätt står i och kring buskagen. Här och var finns även gläntor med en rikare flora med bland annat strandveronika, tulkört, kungsmymta, bergmymta, getrams, gulsporre och tjärblomster. Centralt på ön står även några gamla askar som tidigare hamlats. Vid stranden i väster växer björnbär, knölsyska och strandveronika.

Reskär: 098

Naturtyp: 8220

Bergknallarna på Reskär är höga och kantiga och har ett mycket tunt jordtäckte på några fläckar men är till största delen helt kala. Här växer enstaka tallar, några björkar och askar och en del en- och rosbuskar. Tulkört, gullris, nattviol, styvmorsviol och krustätel är vanligt förekommande tillsammans med ljung.

Reskär: 099

Naturtyp: 9010

På ön växer även äldre tallskog på några mindre ytor. Skogen har tidigare betats men har under senare decennier påverkats mycket lite av brukande och är numer rik på vindfällen och silvriga torrträd. Innanför den djupa viken finns även ett tiotal askar varav flera tidigare utnyttjats för lövtäkt. Träden är be vuxna av bl.a den vackra guldlocksmossan. I denna dalgång växer även rikligt med träjon och lundbräken och buskar som måbär, skogstry, rosor, björnbär och en. Nere vid sydstranden växer strandråg och backvial. Återupptaget bete skulle inte vara negativt för naturvärdet. Det skulle gå att restaurera området till betad skog men troligtvis går inga större värden förlorade om hävden uteblir heller.

St Lundskär: 100

Naturtyp: 9010

Ö i ytterskärgården be vuxen med gammal tallnurskog. Tvärs över öns sydvästra del går ett öppnare stråk med gräs, örter och buskar. Tulkörten är vanlig här och mot stranden förekommer även fackelblomster, knölsyska och kvanne. I skogen domineras fältskiktet av krustätel, ljung och lingon. Skogen är rik på riktigt gamla tallar, silvriga torrträd och lågor. Den döda veden hyser krävande arter såsom sydlig ladlav och åttafläckig praktbagge.

Storkarlen: 101

Naturtyp: 1620

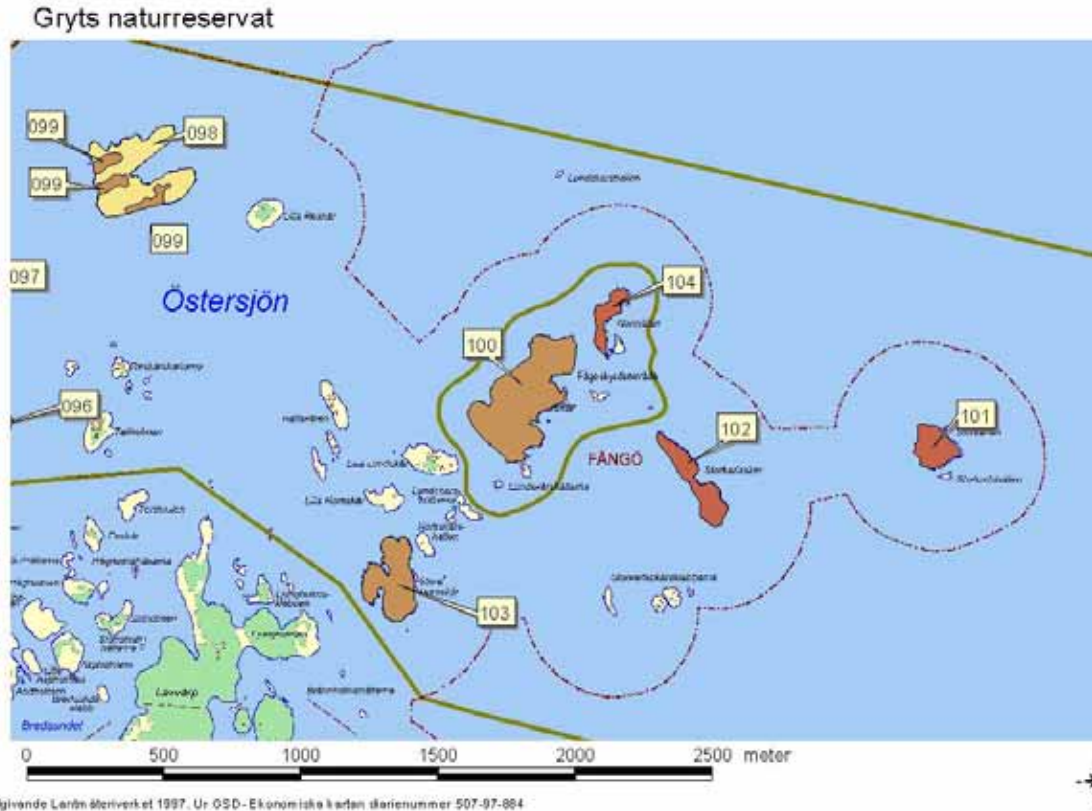
Ett mycket exponerat fågelskär med ganska långt till närmaste ö och med bara havet österut. Här är hela skäret påverkat av fåglarnas gödsel och blomningen är därför mycket rik av vänderot, johannesört, gökblomster, styvmorsviol, gul fetknopp, styvmorsviol, baldersbrå, gräslök mfl.

Ön är dessutom mycket rik på malört och klibbglim. Överallt finns hållkar och många av dem håller vatten även under mycket torra somrar vilket är av stort värde för insekts- och fågelliv. Ön är en viktig lokal både för häckfågel och sträckfågel. Vid besöket i augusti 2002 sågs bland annat kärnsnäppor, kustsnäppor, ros Karl, tordmular, tobisgrissla, rödbena, strandskata, större strandpipare och brushane på eller vid ön. Ön har tidigare varit fågelskyddsområde. Eventuellt bör skäret åter få detta skydd med tanke på flyttfågelfaunan. Å andra sidan kan man mycket sällan lägga till vid skäret pga dyningar varför störningar i praktiken sällan sker på ön. Enligt uppgift heter holmen egentligen Horkarlen, eller Horkalen, men under 1800-talets sjökarteritande byttes Hor mot Stor.

Storkarlskär: 102

Naturtyp: 1620

Kalt fågelskär vid Östersjöns rand. Floran är tydligt fågelgödsblad. Här finns fågelskärsarter som rosenpilört i hållkarskanter, bergkärel, baldersbrå, klibbglim, gräslök, styvmorsviol och kärleksört på fågeltopparna. Häckfågelfaunan är dock inte särskilt märkvärdig utan består av fiskmås, gråtrut, knölsvan och strandskata.

St Horskär: 103

Naturtyp: 9010

Liten ö bevuxen med gammal tallskog som bitvis gör ett urskogsartat intryck. Här finns gott om vridna knotiga gammel tallar och en hel del grova torrträd och lågor. Vedtäkt har pågått här vilket syns på avsågade grenar och tunnare torrträd mm. På ön finns en liten mosse med mycket riklig förekomst av tranbär, kråkris och rundsilleshår. I kanten växer även ett kraftigt bestånd hönsbär och lite hjortron. Mitt på ön finns ett litet skogbevuxet kärr där man kan hitta tuvull och hjortron. Kring en liten stuga på ön växer strandveronika. Stugan byggdes enligt uppgift för Sveriges under andra världskriget sannolikt mest betydelsefulla underrättelseman, Helmuth Ternberg. Stora Horskär uttalades av skärgårdsborna hors-skär.

Nornälän: 104

Naturtyp: 1620

Litet kallt skär med två rönnar och en tallbuske. Mitt på ön finns ett parti med småsten. Här växer strandråg. Ön är häckningslokal för labb (-99).

Ytterö Mässkär och Lökskären mm

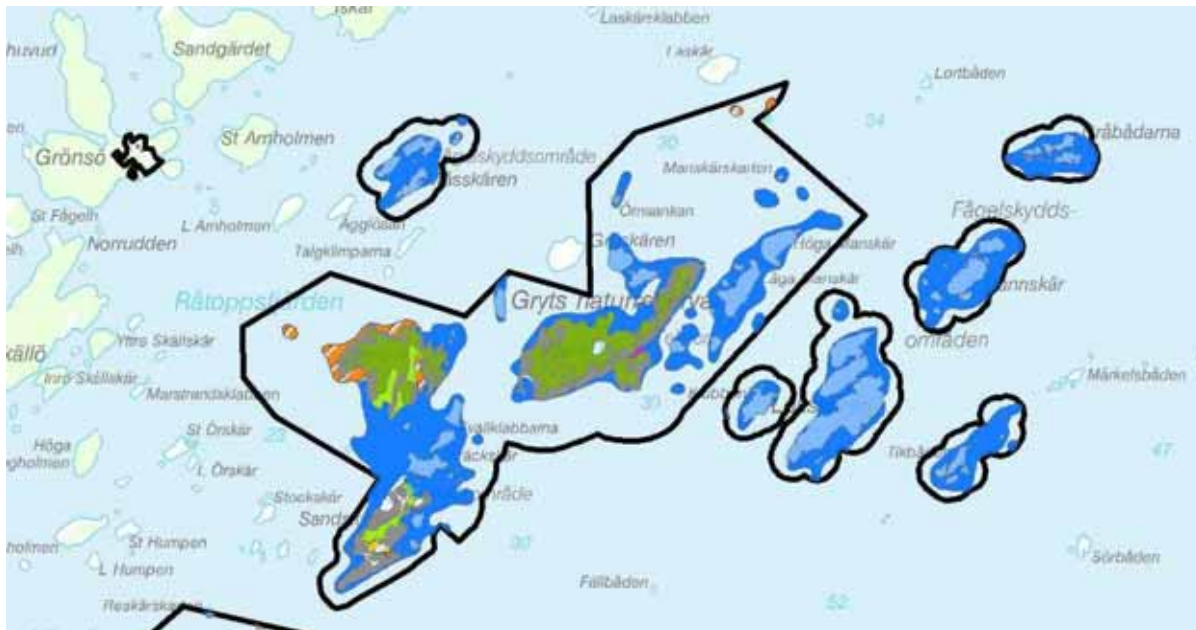
Naturtyper: 1620

Mellan Sandgärdet och Ytterö ligger Mässkären. Det är en samling kala skär, mer eller mindre av fågelskärstyp. Fågellivet är relativt artrikt med grågås, rödbena och en koloni fiskmåsar och silvertärnor. Klubbglim är tidigare funnen inom Mässkären.

De yttersta skären utanför Ytterö uppvisar ett rikt fågelliv. Här ligger Lökskären som utgör de största öarna samt Danskär, Gråbådarna, Tikbåden och Märkelsbåden. De sistnämnda är endast små skär. Flera av öarna omges av relativt stora grundområden vilket i sig är en viktig förutsättning för fågellivet.

På Löpskären består vegetationen av al och björk samt en- och lövbuskar. På Danskär finns förutom enstaka buskar en typiskt utbildad fågelskärsflora med bl a klubbglim. Vegetationen på övriga skär är sparsam. Vid Tikbåden finns rundade isslipade hållar och klapperstensstrand. Det rika fågellivet utgörs bl a av häckande svärta, bläsand, gravand, roska, rödbena, labb och tordmule.

Naturvärdet består om öarna lämnas orörda och ostörda och inte utsätts för t ex föroreningar i vattenmiljön. Öarna omfattas av långt fågelskydd 1/2 -15/8 utom Löpskären och Måsskären som har fågelskydd 1/4-10/7.

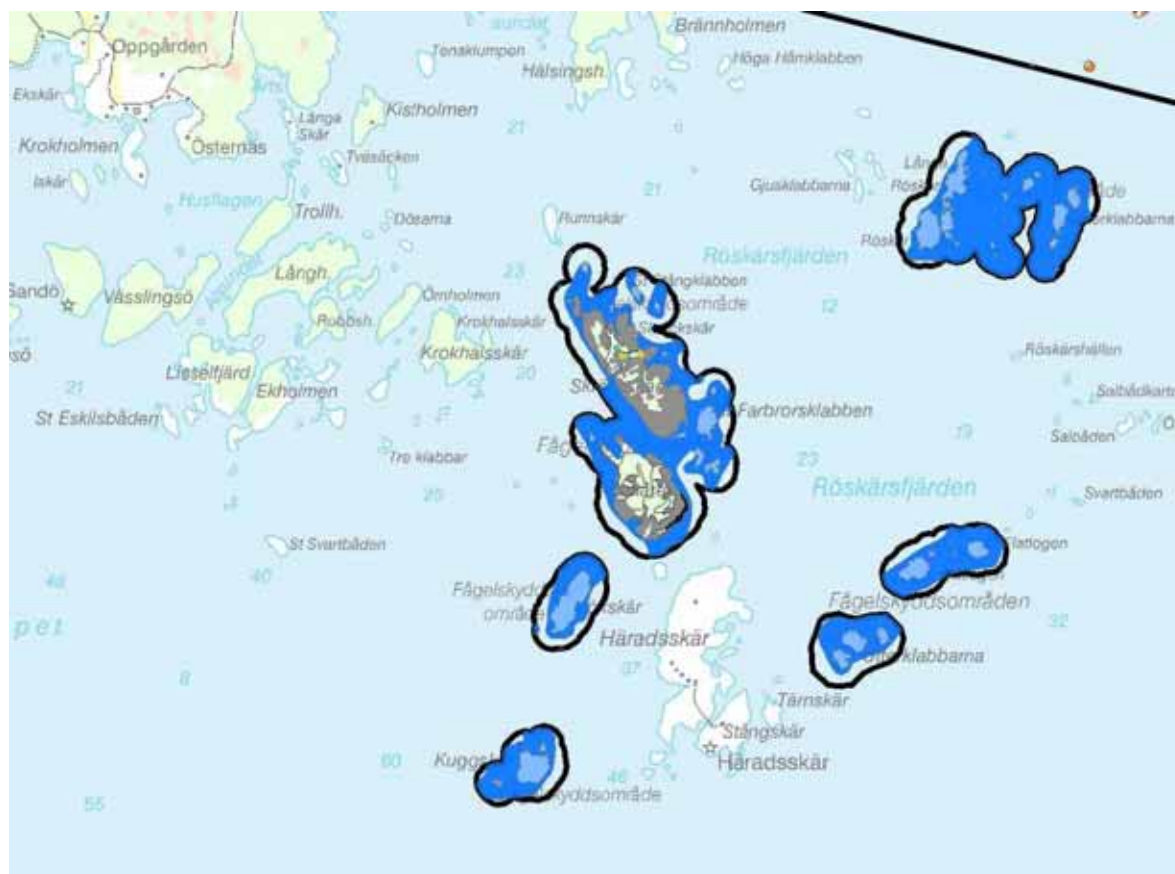

Skräckskär mm

Naturtyper: 8230, 1620, 1630, 1150

Röskär är ett björkskär i yttersta havsbandet. Här förekommer björk främst i norr samt en, någon martall och en del döda granar. På södra delen märks utbredd ljunng och i sydost en avsnörd göl. På vitmossa växer rundsilesjär och här finns även kräklöver, bredkaveldun och vass. Norrut ligger Långa Röskär som är ett smalt fågelskär av flacka uppstickande hållar med flikiga stränder. I öster ligger Österklabbarna med typisk fågelskärsflora. Mellan Röskär och Österklabbarna ligger ett omfattande grundområde på omkring 70 hektar där större delen är grundare än tre meter. En mängd grynningar, stenar och hållar förekommer och undervattensfloran kan antas vara mycket värdefull inte minst tack vare god vattengenomströmning. Skären och det omfattande grundområdet gynnar en rik fågelfauna. I området finns häckfåglar som gravand, småskrake, strandkata, labb samt trutar och silvertärna.

Änghäret och Skräckskär är två relativt stora ytterskärgårdsöar sydost om Fångö. Änghäret är den södra av öarna och den har enligt uppgift odlats fram till 1880-talet. Därefter har skäret betats under lång tid men det är nu sedan länge igenvuxet. Enligt häradskartan från 1800-talet växte gles utmarksskog på öarna och inga ångar eller åkrar syns där. På Änghärets nordvästra udde finns dock en mindre ängsrest med bl a johannesört. I norra delen finns i övrigt björkskog med inslag av kraftiga rönningar. Fältskiktet domineras av lundgröe med inslag av nattviol, gullviva, gulmåra och korskovall. Åt nordväst finns en långsmal revel av svallad morän. På öns södra del dominerar hållmarker med spridda tallar. Vid viken i sydväst ett stort avsnitt med svallad morän, även med gamla strandvallar. Bland stenarna växer bl a tulkört och på några ställen strandråg. Öns centrala delar är snariga med asp, björk och vide samt vitmoss-svackor.

Skräckskär har i norra delen karaktär av ett björkskär med dominerande björk. Söderut främst tallhållmarker. På klippuddarna ut mot havet står vackra enbuskar. Längre upp på hållarna mest björk och små myrsamhällen med vitmossor, ängs- och tuvull. Från öster skär en vik med klart vatten in. Innanför viken finns en sötvattensamling med näckros och en grov kransalgart. En ridå av höga alar kantar gölen och viken i öster. Öarna omges av relativt stora grundområden, bland annat på nordsidan

av Änghäret. På och i anslutning till öarna finns ett rikt och värdefullt fågelliv med bl a häckande svärta, strandkata och silvertärna.

Lökskär och Kuggskär ligger exponerat mellan Häradsskär och den stora öppna vattenytan vid Flisdjupet. Här finns ett rikt fågelliv som på Lökskär bl a omfattar en större grätrutkoloni. Även på Kuggskär finns en grätrutkoloni samt häckande svärta, roskarl och rödbena. Kuggskär har en typiskt utbildad fågelskärsflora. De kala hållarna är rikt bevuxna med fågeltoppsbrosklav och dansk skörbjuggsört finns uppgiven från ön. En del krypande enbuskar i väster. På Lökskär finns i norr några små vattensamlingar med bredkaveldun, havssäv, andmat och strandrödtoppa. Runt de båda öarna finns smärre grundområden under tre meters djup, störst är de runt Kuggskär.

Flatlogarna och Utterklabbarna ligger som de yttersta skären utanför Häradsskär. Särskilt Flatlogarna hyser ett rikt fågelliv med häckande labb, gravand, havstrut, silvertärna och en fiskmäskoloni. Stora Flatlogen utgörs av en närmast plan låg håll. Utterklabbarna är vackert isskulpterade, rundade hållar. Mellersta Utterklubben är delvis sönderbruten i stora block. Skären är i princip vegetationslösa. Öarna omges av grundområden.